

S M E R,

revue pre duchovný život.

Rediguje

Prof. Dr. Inocent Müller, OP.

ROČNÍK V.

Vydáva dominikánska edícia VERITAS.

Trenčín 1945.

OBSAH:

- BABOR, Prof. Dr. J. F.: Mimoriadne mystické zjavy a lekárska veda 32. Pochybený okultizmus 106. Jednoženstvo a mnohoženstvo 174. Stigmatizácia s lekársko-psychologického stanoviska 295.
- BAGIN Anton: Literárne dielo svätej Terézie Ježiškovej 291.
- BŮDA, Prof. Dr. Jozef: Dúha, znamenie pokoja 3. Malički budte 223.
- DUBRAVEC, Prof. Dr. Štefan: Život sa zjavil 6.
- FLORAND Fr., OP: Malá cesta svätej Terézie Ježiškovej 235.
- GABURA P. Aquinas M., OP: Kresťanský pracovný realizmus 177.
- GRANDMAISON Léonée: Bludy amerikanistické a bludy kvietistické 22. Umŕtvovanie 62. Bláznovstvo kríža 169.
- GRIGNON blah. Ludovít, OP: Boh chce použiť Máriu pri vtelení 66.
- HARANTA, Prof. Ján: Matka najnežnejšia 165. Študenti, jeden program 182. Ave Maria 280. Dezercia náboženská 311.
- HORNIAC Marcel, SS: Duch trpiacich s Kristom 77. Formalizmus v katolíckych obradoch? 155.
- HOŤKA Viliam: Kristus, žijúci v nás, 12, 56, 257.
- HROMNÍK Vojtech, Dr.: Historická parúzia 283.
- HŮSKA P. Bertrand, OP: Duch pokory svätej Terézie Ježiškovej 287.
- CHARLES Pierre: Aquae et vini mysterium 152.
- K. J. E.: Zpátky k chudobnému, pokornému a ukrižovanému Ježišovi 100.
- LIGOŠ, Dr. Jozef: Kristus, stredisko všetkého života 250.

- MASTYĽAK, Dr. Ján, CSsR: Etika božieho kráľovstva 27, 91. Hranica kresťanského kríža 60.
- MIKO Tichomír, FSC: Matej Talbott, apoštol-robotník 69.
- MÜLLER, Prof. Dr. P. Inocent, OP: Smierenie skrze Krista 18. Ježiš Kristus, vzor života 49. Ježiš Kristus, prameň života 146. Dve sestry z Karmelu 201. Panna Mária a náš duchovný život 261.
- PÉGUY Charles: Púť do Chartres 145.
- PIUS XI.: Homília pri slávnostnej svätej omši svätorečenia 195.
- REDAKTOR: Do piateho ročníka 1. K piatemu ročníku 193.
- SALES Kajetán: Kresťanská mladosť 299.
- STERCULA Vladimír: MUC: Rozprava o láske a sexu 111.
- ŠIMALČÍK, Prof. Dr. Juraj: Svätá Terézia Ježiškova ako krásny kvet milosti božej 212.
- TERÉZIA Ježiškova svätá: Ježiš sám 198. Malý Ježiš 199. Pieseň svätej Agnesy 200.
- ZÚBEK, Dr. P. Teodorik, OFM: Duchovné príbuzenstvo sv. Terézie Ježiškovej so svätým Františkom 231.
- DO VÝŠAV: 41, 118, 187, 315.
- ŽIVOT: 44, 123, 188, 316.
- LITERATÚRA: 46, 143, 191, 319.
-

Do piateho ročníka.

Posledné mesiace priblížily nám zápasište, na ktorom duch a hmota, láska a nenávisť, dobro a zlo zúriivo bojujú o prvenstvo. Tí, čo vládu zla vyskúšali na vlastnej koži, presvedčili sa, že zlo a hriech nepozná kompromis, zlo chce vládnuť absolútne. No vláda zla prináša vždy smrť a hrob; veď napokon je to vláda satanáša, ktorý človeku nežičí život a šťastie. Preto celkom správne poznamenáva E. Hello, že zločinom devätnásteho storočia je, že nemá nenávisť proti zlu a jedná sa s ním. Lež zlu možno dať len jeden návrh: nech zmizne. Ľudstvo spriatelilo sa so zlom, a dnes zlo začína nad ním vládnuť a jeho vláda ukazuje sa ako krutovláda.

Piaty rok dostáva katolícka slovenská inteligencia revue SMER, v ktorej sústavne vysvetľujeme boží plán a božie úmysly s človekom. Boh je Láska, Boh je Dobrota; preto aj jeho večné úmysly sú odliskom jeho večnej lásky a nekonečnej dobroty. Spriatelíť sa, stotožniť sa s božou vôľou je základná požiadavka ľudského šťastia a pokoja na zemi. Hlásajúc tieto zjavené pravdy, ktoré učí Cirkev svätá rímskokatolícka a ktoré vysvetľujú jej veľkí učitelia, boli sme naporúdzi našej inteligencii v boji proti zlu tak, že sme ukazovali na krásu kladných hodnôt života z Krista a podľa Krista. Vieme dobre, že šíky záujemcov v smeristických radoch rástly, slovenská inteligencia so zdravým katolíckym

koreňom vonkoncom pochopila, že naše snahy sú iba ľudským vyjadrením nemeniteľnej božej vôle, preto rezkým krokom vkročila na cestu prehlbovaného duchovného života.

No dneska sa zdá, že starostlivosť o zajtrajšok prudko zatláča na vedľajšiu koľaj záujem o duchovné hodnoty. Ale nezabúdajme na časové napomenutie svätého Pavla: „Všetci, ktorí chcú žiť pobožne v Kristu Ježišovi, trpieť budú prenasledovanie“ (2 Tim. 3, 12). Práve dnes, keď zlo hádam dovršuje svoje poslanie, keď posla smrti môžeme očakávať na každom kroku, oblečme sa v Krista a spolu s ním dokážme, že pred božou mocou a velebou musia sa triasť všetky mocnosti. Prežívame dejinné chvíle; preto musíme dokázať, že sme vecne katolícky pochopili svoje duchovné a náboženské poslanie. Buďme katolíckymi svedkami súčasných chvíľ veľkých skúšok.

V piatom ročníku budeme vám opäť hlásať, „aby ste sa nepripodobňovali tomuto svetu, lež aby ste sa premenili obnovením svojej mysle, aby ste vyskúmali, čo je vôľa božia dobrá, ľúbezna a dokonalá“ (Rim. 12, 2). nášho Otca, ktorý je na nebesách, úpenlivo prosíme, aby nám milosrdne dožičil v pokoji uskutočňovať toto poslanie pre dobro vás všetkých.

R e d a k t o r.

Dúha, znamenie pokoja.

Univ. prof. Dr. Jozef B ú d a.

Hrob obyčajne všetko vyrovná. V kom je len trocha ľudskosti, na mŕtvych sa nehnevá. Ak sme u niekoho videli len zlé stránky, kým žil, usilujeme sa ospravedlniť jeho chyby a do popredia stavať jeho dobré stránky, keď už zomrel. Statoční vojvodcovia kladú na hrob veniec ešte aj nepriateľovi.

Akýsi podobný dojem mám, keď čítam udalosti po potope sveta. Celý kraj, ktorý bol zaplavený vodou, je posiaty mŕtvolami ľudí. Hej, Boh bojoval proti nim a dosiahol úplné víťazstvo. No netrestal ich ako nepriateľ. Boh nič nemá v nenávisti z toho, čo stvoril. Tým menej človeka, ktorého predsa stvoril na svoj obraz. Jediné, čo aj vtedy nenávidel, bol hriech. Ten chcel vyhubiť, preto dopustil potopu, ktorou ľuďom viacej osožil, než škodil. Vieme zo svätého Písma, že mnohí z tých, čo v potope zomreli, poď ťarchou trestajúcej ruky božej robili pokánie a zachránili sa — i keď za život časný — pre život večný. Nebyť potopy, boli by zahynuli na večnosť.

A pretože Boh miloval človeka, je po potope (aby sme o ňom hovorili po ľudsky) akýsi dojatý. Pozostalých berie znovu do osobitnej ochrany, robí s nimi novú smluvu a nad zomretými rozťahne svoj krásny nebeský veniec, dúhu.

Keď si všimneme len samotné slovo, ktorým Písmo sväté označuje dúhu, a nedívame sa na súvislosť, v ktorej sa to slovo nachádza, neostaneme bez pochybnosti, či je tu naozaj reč o dúhe. Príslušné hebrejské slovo „qešet!“ totižto označuje oblúk vo všeobecnosti, hlavne však oblúk, ktorým starodávny vojak vystreľoval svoje strely, kušu. Na označenie dúhy sa toto slovo používa, lebo aj ona má tvar oblúka, kuše.

Lenže na nebi je aj viacej oblúkov. Babylonci pokladali ktorési súhvezdie — možno Orión — za kušu boha Marduka, ktorou bojoval proti Tiamate, a po víťaznom boji zavesil si kušu — spomenuté súhvezdie — na nebo. Ďalším oblúkom na nebi je aj nov (mesiac), lepšie povedané prvá štvrť so svojou kosákovitou podobou. I tento zjav pokladali starí východniari za zbraň božstva, čo sa zjavovalo v mesiaci; ale tu vari mysleli skôr na meč ako na kušu.

Biblia, keďže sa na spôsob východného človeka rada vyjadruje obrazne, tiež spomína meč Boha.¹ No nemôžeme tvrdiť, že by pritom myslela na mesiac.

Pravda, obrazotvornosť národov aj z dúhy urobila zbraň božiu, kušu, ktorou božstvo vystreľuje svoje zbrane: hromy. Arab, keď hovorí o svojom Kuzahovi, ktorý svojou kušou vystreľuje šípy, myslí na dúhu. Boh indických Árijcov Indra má tiež svoju strelnú zbraň, ktorou bojuje proti nepriateľom, a je to tiež dúha. Lenže aj u týchto národov je dúha už po boji na nebo zavesená zbraň, ktorou božstvo už nebojuje. Je teda náznakom pokoja.

Tým viacej je dúha symbolom pokoja v Biblii, kde sa to výslovne zdôrazňuje. Veď ani nevedno, či Biblia vôbec myslí na dúhu ako na zbraň. Je síce pravda, že Pán aj podľa Biblie² bojuje s kušou; no nikde sa nespomína, že by touto kušou bola dúha. Je však isté, že vtedy, keď sväté Písmo spomína nebeský oblúk ako znamenie smluvy medzi Bohom a ľuďmi, teda ako znamenie pokoja, nemyslí na nijaký iný nebeský oblúk, ale na dúhu. Tento oblúk sa, podľa osnovy Biblie,³ ukáže na nebi vtedy, keď Boh „rozoblačí svoje oblaky“, teda na nebi zaoblačenom. No a na zaoblačenom nebi nevidieť ani mesiac ani Orión ani nijaké iné súhvezdie, ale iba dúhu.

¹ Iz. 27, 1.

² Hab. 3, 9.

³ Gen. 9, 14.

Ale ani dúha sa neukáže vtedy, keď je celé nebo zamračené. Musí byť niekde na oblohe jasný priestor, cez ktorý prerazia lúče slnka a zasvietia na oblaky, rozložené na druhej strane neba. Lomením týchto slnečných lúčov vzniká dúha. A práve týmto znázorňuje dúha tak krásne pokoj. Keď sa zjaví na nebi, oblaky, ktoré sú znamením božieho hnevu, sa už pretŕhajú a začína svietiť slnko.

Takto sa zjavila aj po potope sveta dúha na nebi, ktoré už tak dávno bolo zaoblačené. Isteže to nebola prvá dúha, ktorú človek videl, veď zákony, podľa ktorých dúha na nebi vzniká, platily aj pred potopou. Ale po potope dostáva dúha osobitný význam. Boh zase prijíma človeka do svojej lásky. Robí s ním smluvu, podľa ktorej človek stáva sa pánom celého pozemského stvorenia, je však zaviazaný zachovávať určité prikázania. Keďže ich Boh dáva Noemovi, voláme tieto príkazy príkazmi noachickými. Pečaťou na túto smluvu je dúha. Ona má upamätávať človeka na príkazy, ktoré v smysle spomenutej smluvy má zachovávať. Isteže mu pripomenie aj trest, potopu, ktorou Boh stíhal hriech, prestupovanie božích príkazov. No nenaplní ho strachom, ba naopak pripomenie mu láskavosť, ktorú Boh človeku po potope preukazoval. Veď mu prisľúbil, že ho viacej nebude trestať potopou.

Boha však dúha bude tiež upomínať na tento sľub. Boh, pravda, nepotrebuje nijakej upomienky. Je to zase len obrazné vyjadrovanie sa, ktoré opäť len človeka má uspokojiť a uistiť, veď mu Boh aj dúhou označuje, že na svoje sľuby nezabudne.

Ináč sa dúha častejšie spomína v Písme svätom a je vždy príkladom krásy. Prorok Ezechiel opisuje akúsi nebeskú žiaru a dokladá: „Ako vyzerá dúha, čo je v oblaku v daždivý deň, tak vyzerala žiara dookola.“⁴ Sirachovec⁵

⁴ Ez. 1, 28.

⁵ 43, 12; porov. aj 50, 8.

píše: „Pozri sa na dúhu a žehnaj tomu, čo ju učinil. Veľmi je krásna vo svojej žiare.“

V Novom zákone svätý Ján vo svojich Zjaveniach hovorí, že okolo nebeského trónu ako ozdoba je dúha,⁶ a opisuje mocného anjela, čo zostupuje s neba, oblečený je do oblaka, tvár má ako slnko, nohy podobné ohnivému stĺpu a na hlave má dúhu.⁷

V našich časoch sa po vojne zvykli vztýčiť biele zástavy. Tie značia, že je koniec krviprelievaniu, že bude pokoj.

Ako malí študenti sme si na kruh kartónového papiera namaľovali sedem farieb dúhy, tak ako za sebou nasledujú. Kruh sme nastokli na nejakú os a prudko sme ho rozkrútili. Sedem farieb dúhy splynulo v jednu a to bielu farbu. Biela farba je teda smesou siedmich farieb dúhy. Keď si teda ľudstvo zvolilo bielu farbu za symbol pokoja, zvolilo si vlastne, i keď nevedome, zase len dúhu.

Ešte menší sme boli, keď sme si pri kúpaní v rieke vedeli aj spraviť dúhu. Vzali sme do úst vody a prudko sme ju rozprskli z úst oproti slnečným lúčom. Voda sa rozprášila a vyzerala skoro ako obláčik. Na tomto obláčiku zlomily sa lúče slnka a ukázal sa nám pekný polkruh malej dúhy.

Nuž všeličo by sme vedeli, ešte aj dúhu robiť. Len jedno nevieme: robiť pokoj. Lebo nepamätáme na to, že hlavný príkaz smluvy, ktorú kedysi spečatovala dúha, znel: „Kto vyleje ľudskú krv, toho krv má sa vyliť.“

⁶ Zjav. 4, 3. ⁷ Zjav. 10, 1.

Život sa zjavil . . .¹⁾

Dr. Štefan Dubravec.

„Svätá katolícka Cirkev verí a vyznáva, že je jeden pravý a živý Boh . . . nekonečne

¹ 1 Ján 1, 2.

dokonalý... od sveta vecne a bytostne rozdielny, v sebe a zo seba svrchovane blažený a nad všetko, čo je mimo neho... nevýslovne vyvýšený." Sú to slová vatikánskeho snemu,² ktorý pokladal za potrebné i v najnovšom veku takto zdôrazniť aj tie najzákladnejšie pravdy o Bohu, napr. že jediný pravý Boh je Boh živý a od sveta úplne rozdielny.

Lebo hoci v našich časoch každý, kto vôbec vážne chce hovoriť o Bohu, poníma ho ako živého, predsa mnohí chcú stotožňovať Boha so svetom a tak i jeho život so životom, ktorý poznáme vo svete (panteizmus). Proti takémuto ponímaniu sa teda stavia tu uvedená katolícka dogma, keď jasne vyhlasuje, že pravý Boh je od sveta úplne rozdielny a nad svet nevýslovne vyvýšešný a teda i život Boží je čosi celkom iné, než život sveta, takže Boh je týmto svojím životom nekonečne dokonalý a v sebe svrchovane blažený.

Dokonalosť života patrí teda v najplnšej miere Bohu — ako to krásne vysvetľuje svätý Tomáš Akvinský.³ Učiteľ anjelský podáva tento pochop života: Život vo vlastnom smysle znamená *bytosť*, ktorej prináleží, aby podľa svojej prirodzenosti s e b a pohybovala čiže pohýnala k činnosti; v smysle menej vlastnom život znamená aj samu životnú (na seba sa vzťahujúcu) činnosť. Tento pochop života — platný aj o najnižšom stupni žijúcich bytostí — musíme chápať bez všetkých nedokonalostí, a tak bude platný o Bohu, v ktorom — ako svätý Tomáš hovorí — je život v najvlastnejšom smysle slova.

Život totižto — pokračuje svätý Tomáš, vysvetľujúc rozdiel medzi troma stupňami nám viditeľného života (rastlinného, zvieracieho a ľudského) — je tým dokonalejší, čím dokonalejšie prislúcha niektorej bytosti ovládať samu seba, mať činnosť zo seba a pre seba, nezávisle

² Zasadnutie III., 24. apr. 1870.

³ I, ot. 18.

od vonkajších činiteľov. Avšak i človek aj vo svojej najvyššej životnej činnosti, v poznávaní a chcení, závisí od pravdy a dobra, ako od vonkajších činiteľov, keďže človek nie je norma pravdy a nie je sebe konečný cieľ.

Vôbec každý — aj najdokonalejší — stvorený život ukazuje mnohé známky závislosti: nie je sám od seba, ale má počiatok od iného, vo svojom jestvovaní musí byť udržiavaný Bohom, pre svoju činnosť potrebuje spolupôsobenie Boha, podlieha zmenám a postupnému vývoju, jeho činnosť nie je totožná s jeho bytosťou, nemá všetku svoju činnosť razom atď.

V Bohu sú všetky tieto nedokonalosti vylúčené. Jeho život je úplne imanentný, úplne zo seba, pre seba a v sebe a to až na úplnú totožnosť božskej bytosti a života. Teda životná činnosť Boha nevyviera z Boha ako voľačo odlišné od božskej podstaty alebo ako dačo lipnúce na božskej podstate, ale božská podstata a jej život je to isté; takže Boh nielen má život, ale on je sám život, život podstatný, nekonečný, bez začiatku, bez konca, bez vývinu, bez zmeny (bez vlastného pohybu), ako úplný, podstatný, nekonečne dokonalý jediný čin poznania a chcenia.

Takto hlbšie rozumieme aj vyššie spomenuté slová snemu vatikánskeho, že Boh je „v sebe a zo seba svrchovane blažený“. Boh totiž je sám sebe blaženosťou, sám sebe cieľom. Bohu: byť a u cieľa byť je to isté. Preto život Boha je nekonečne spokojný, bez boja a námahy, pozostávajúci v najbezpečnejšom vlastní a požívaní nekonečnej dokonalosti. Je to život nezmeniteľný a večný, jestvujúci od večnosti na vrchole svojej nekonečnej plnosti.

Svätý Bernard¹ nám veľmi výrazne podáva rozdiel medzi Bohom a medzi stvoreným životom, čo sa týka blaženosti. Predovšetkým roz-

¹ V kázni 81. o Piesni Šalamúnovej.

deľuje stvorené živé bytosti na dve skupiny: do prvej skupiny patria tie, ktoré aj keď už nežijú, ešte jestvujú, takže ich život a jestvovanie nie sú nerozlučiteľné. To sú: rastliny a zvieratá (i ľudské telo). Pozostávajú z čiastok a na čiastky sa rozpadávajú. Do druhej skupiny patrí ľudská duša (i stvorení čistí duchovia). Duša nemôže jestvovať bez života, takže jej život a jestvovanie sú nerozlučiteľné: duša je nesmrteľná a tak Bohu podobná. Avšak kým Bohu žiť a blaženým byť je to isté, lebo Boh je sám sebou blažený, duša nie je sebe cieľom a blaženosťou. Cieľ duše je Boh, takže blažená môže byť, len keď dosiahne Boha, keď žije životom Boha.

Absolútna plnosť života Božieho sa totižto javí aj v tom, že on je pôvodca a cieľ všetkých iných bytostí a tak s rozličného stanoviska aj život všetkých žijúcich tvorov. Ba svätý Tomáš vtipne uvádza,⁵ že v Bohu všetko je život, teda i neživé tvory, ba i tie, ktoré nikdy nebudú jestvovať. Lebo všetky veci majú svoj vzor, svoju ideu v Bohu, ako napr. dom, ktorý má byť postavený, v ume (a pláne) architekta má svoju ideu. Všetky tieto idey nesčíselných jestvujúcich a nekonečných možných vecí sú teda v rozume Božom. Rozum Boha však je totožný s jeho podstatou a životom. Preto v tomto smysle sú všetky veci v Bohu životom, aj veci neživé, tak ako hmotný a neživý dom má v ume architekta bytie nehmotné a životné.

Pre veci jestvujúce Boh nie je len vzor, ale aj ich tvorca, udržiavateľ a spolupôsobiteľ v ich činnosti. A tak je Boh aj život každého života, „keďže on dáva všetkým život i dýchanie i všetko, ... veď v ňom žijeme a hýbame sa a sme“.⁶

Pre rozumné tvory Boh je životom aj v tom smysle, že len v Bohu môžu dosiahnuť blaže-

⁵ I, ot. 18, art. 4.

⁶ Skutky ap. 17, 25—28.

nosť, za ktorou túžia. Boh je síce cieľ všetkých tvorov. No kým nerozumné tvory nie sú schopné blaženosti a svoj cieľ dosahujú tým, že svojím jestvovaním, usporiadaním, službou človeku preukázanou, atď. objektívne, hoci nevedome oslavujú Boha, zatiaľ pre rozumné tvory Boh je aj cieľ ich subjektívnej, osobnej blaženosti, ak vedome a dobrovoľne v ňom, v jeho oslave ustália si cieľ a smerujú k nemu.

Každý rozumný tvor totižto bezpodmienečne túži za blaženosťou, takže nie je ponechané jeho slobodnému rozhodnutiu, či chce byť blažený alebo nie. Ale sám sa musí rozhodnúť, či chce túto svoju blaženosť hľadať v tom, čo ho môže jedine blaženým urobiť, totiž v Bohu, alebo nie. Tu už je človek slobodný a môže túto svoju slobodu zneužiť proti sebe samému, odvrátiť sa od Boha a na veky stratiť blaženosť.

Ak však svoj cieľ ustanoví v Bohu, musí sa aj namáhať, aby tento cieľ dosiahol, musí svoju vôľu stotožniť s vôľou Božou v zachovávaní príkazov Božích, musí sa Boha pridŕžať dokonalou láskou k Bohu. Toto je natoľko osobnou povinnosťou každého, že tu nie je možná nijaká výnimka alebo náhrada. Lebo blaženým byť znamená dosiahnuť a osvojiť Boha životnou činnosťou poznania a lásky. No táto životná činnosť je natoľko imanentná, totižto z duše pochádzajúca a na duši zostávajúca, že duša len tak môže Boha poznať a milovať, keď to sama chce a koná. Nik to nemôže namiesto nás vykonať, ako nik nemôže namiesto nás dýchať alebo prijímať potravu, potrebnú na udržanie nášho telesného života.

Vieme, že svojimi prirodzenými silami by sme mohli dosiahnuť len našej prirodzenosti primeranú ľudskú blaženosť. Ak by sme totiž boli vystrojení len svojimi prirodzenými silami a svoj život by sme zamierili k Bohu v poznaní a láske, po smrti by sme dosiahli prirodzenú ľudskú blaženosť, pozostávajúcu v definitívnom

— ľudskej prirodzenosti primeranom abstraktnom — poznaní Boha a v láske, primeranej tomuto poznaniu.

Zjavenie nás však učí, že Boh nám dal do výhľadu svoju vlastnú božskú — nám nadprirodzenú — blaženosť, pozostávajúcu vo videní Boha, teda v poznávaní a milovaní Boha božským spôsobom, aby sme totižto jediným večným pohľadom poznali celú neohraničenú Pravdu, jediným večným zápalom lásky razom a navždy požívali celé nekonečné Dobro a tak mali priamu účasť na večnom živote Božom.

Boh nám zjavil aj to, že jeho život je troj-
osobný, takže ten istý jediný život Boží jest-
vuje troma medzi sebou rozdielnymi spôsobmi,
z ktorých však každý je úplne totožný s tým
samým nekonečným životom Božím, teda tri
rozdielne božské osoby sú — spolu i každá
jednotlivo — totožné s jedinou božskou prirodzenosťou, takže každá božská osoba je pravý Boh, to isté jediné božstvo, ten istý jediný život.

Zjavenie nás ďalej učí, že tento život Boží sa zjavil medzi nami v Ježišovi Kristovi, v ktorom prišla na svet druhá božská osoba. Svojím ľudským smrteľným životom — až po ukrutnú smrť na kríži z lásky a poslušnosti prijatú⁷ — nám takto sám Boh názorne ukázal, ako máme svoj ľudský, smrteľný život usmerniť celkom k Bohu, ako máme a môžeme už na zemi žiť životom božským. Čím dokonalejšie bude každá naša myšlienka, práca, každé naše slovo venované Bohu, čím viacej rozšírime svoje srdce vo svätej námahe a bohumilej činnosti v tomto živote, teda čím viacej bude náš život podobný životu Pána Ježiša, tým dokonalejšiu účasť budeme mať na živote a blaženosti Boha.

Preto radostnej zpráve, ktorou nám zjavenie oznamuje „ten večný život, ktorý bol u Otca a nám sa zjavil“,⁸ musí s našej strany zodpo-

⁷ Filipanom 2, 8.

⁸ 1 Ján 1, 2.

vedieť vytrvalé úsilie, „aby i život Ježišov zjavil sa na našom smrteľnom tele“.⁹ Keď Kristus bude — za každých okolností — naša — „cesta a pravda a život“¹⁰ tu na zemi, budeme požívať blaženosť spokojného svedomia už tu na svete, po smrti však „svetlo života“¹¹ večného v Bohu.

Kristus žijúci v nás.

Viliam H o f k a.

1. Srastení s Kristom.

Videli ste Rembrandtovho Pavla? Sedí vo väzení celkom sám. Na kolenách svitky papiera, v jednej ruke pero, druhú má na ústach — rozmýšľa. O čom asi? Nie je to ťažko uhádnuť, lebo svätý apoštol myslel vždy len na jedno alebo skôr na Jedného: na svojho Krista. Na pustých cestách i na rušných námestiach, na suchu i na mori. Vždy a všade. A o ňom sa práve chystá aj písať svojim milým do Efezu. Nech nezabudnú, akí sú nesmierne šťastní — v Kristu Ježišovi.

A nielen oni. Aj nám píše svätý apoštol: Čo ovesujete hlavy a vlečiete sa životom sklúčením a s ťažkou myslou? Nešťastie, choroba, utrpenie, vojna, smrť vás ťaká? Úbohí! Sto ráz úbohí! Či nemáte Krista? Či nie je aj vám všetkým? A kto alebo čo vás môže od neho odtrhnúť? Prečo teda nie ste šťastní? Kristus je váš a vy ste Kristovi! Radujte sa! Ešte raz vám vravím: Radujte sa!

— Ano, to je naša najväčšia tragika: Máme Krista, a my na to ani nemyslíme. Kristus je v nás, a my o tom ani nevieme. Kristus žije v nás, a my sa z toho netešíme. — Lež nemalo by to tak byť, bratia, sestry!...

⁹ 2 Kor. 4, 11.

¹⁰ Ján 14, 6; Galat. 2, 20; Filip. 1, 21.

¹¹ Ján 8, 12.

Kiež tieto úvahy tomu aspoň čiastočne pomôžu!

*

Postatou pavlovskej teológie je náuka o našom privtelení, včlenení do Krista. Ňou sú pre-siaknuté všetky jeho listy a celý jeho život. Radostná skutočnosť, že Kristus *je* v nás a *žije* v nás, obšťastňovala ho ešte aj vo väzení pred smrťou. „Prekypujem radostou i popri všetkom svojom súžení.“¹ Pravdu o našom včlenení do Krista vyjadroval sv. apoštol výrazom: „v Kristu Ježišovi“, ktorý môžeme v jeho listoch čítať 164 ráz. Tak mu bola milou!

Nie je to však náuka čiste Pavlova. Sám Ježiš Kristus je jej pôvodca. Len si prečítajte jeho veľkňazskú modlitbu po poslednej večeri u svätého Jána!² Závrat dostanete od hĺbky tých myšlienok. Ony sú Spasiteľovým závetom, ktorý nám nechal krátko pred sklonkom svojho života. Do nich shrnul všetko, čo chcel povedať o cieli svojho príchodu na svet. „*Vezmem vás k sebe, aby ste i vy boli tam, kde som ja. Nikto neprichádza k Otcovi, leda skrze mňa. Ja som vo svojom Otcovi, vy vo mne a ja vo vás. Ak ja žijem z Otca, tak i vy budete žiť zo mňa. Zostaňte vo mne a ja zostanem vo vás.*

Ja som vinič, vy ratolesti. Kto zostáva vo mne a ja v ňom, ten prináša mnoho ovocia. Bezo mňa nič nemôžete vykonať. Ak zostanete vo mne, o čokoľvek len poprosíte, stane sa vám.

Otče, všetko moje je tvoje a tvoje zas moje. I oni sú tvoji. Zachovaj ich, aby boli jedno, ako i my sme jedno. Nech sú všetci jedno ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe. Ja som v nich a ty vo mne a chcem, aby i oni boli so mnou tam, kde som ja. Nech láska, ktorou mňa miluješ, sa rozprestrie aj na nich, lebo ja som v nich.

Toto som vám uravel, aby moja radosť bola i vašou a aby ste radosťou prekypovali.“

¹ 2 Kor. 7, 4.

² 14—17.

Ako asi prežíval svätý Pavol tieto božské slová! Znovu a znovu sa nimi sýtil a srdce sa mu zakaždým naplňalo radosťou a šťastím nad všetko pomyslenie. Dielo potom dovŕšil Duch svätý, ktorý aj nutkal apoštola, aby to všetko napísal. A sám Pavol sa pokladá za šťastného, že práve jemu sa dostala tá milosť zvestovať toto veľké tajomstvo národom.³

Tajomstvo včlenenia do Krista!

Začína sa pri krste svätom. Vtedy starý, hriešny človek, utvorený podľa Adama, zomiera a z krstnej vody sa vynára nový, utvorený podľa Krista.⁴ Avšak kresťan nie je len obrazom Kristovým, ale jeho živým údom. Do Krista vrastený. Zároveň však srastený s ostatnými údmi Kristovými, s ktorými tvorí jedno *tajomné, mystické telo Kristovo, Cirkvi*.⁵ Hlavou tohto tela je Kristus. Bez Cirkvi by bol Kristus neúplný, lebo ona je jeho plnosť.⁶

Teda nie sme už len prijatými dieťkami božími. Kristus nám vydobyl viacej, ako sme stratili v Adamovi. Sme údmi vlastného Syna Božieho, s ktorým tvoríme jeden celok, jeden živý organizmus, jedného Krista.⁷ Otec nás prijal za svojich synov v Kristu Ježišovi, svojom premilom Synovi, a preto nie sme synmi božími popri vlastnom Synovi Božom, ale v ňom. S ním a v ňom sme jedným Synom Otcovým. Preto nás Otec miluje tou istou láskou, čo Krista samého.⁸

Krstným charakterom sme teda začlenení do Krista. On je v nás a my v ňom. No Kristus nielen je v nás, ale aj žije v nás. Hlava a údy žijú jedným a tým istým životom. Božský život, ktorým prekypuje duša Kristova sa pre-

³ Ef. 3, 8.

⁴ 2 Kor. 2, 12.

⁵ 2 Kor. 3, 15; Ef. 4, 25.

⁶ Ef. 1, 23.

⁷ 1 Kor. 12, 12.

⁸ Vyššie u svätého Jána.

lieva i do nás. Ten istý život. Nielen že sa zúčastňujeme na božom živote (to by sme konečne boli aj vtedy, keby sme boli zdedili milosť posväcujúcu od Adama), ale tento život prijímame z Krista. Je to teda vlastný život Kristov, ktorý prúdi v našich dušiach. Inými slovami: Kristus žije v nás.⁹ On je naším životom.¹⁰ A keď žije, tak aj pracuje, modlí sa, trpí a umiera.¹¹ Slovom: Cirkev a tak isto aj kresťan sú ďalej žijúcim Kristom.

A konečný cieľ tohto stmelenia a spoluzitia s Kristom? Sláva Otcova.¹² Lebo v nikom inom nemôže byť Otec oslávený, iba vo svojom Synovi.¹³ A toto oslávenie je Otcovi nie menej milé i vtedy, keď mu ho Syn tlmočí prostredníctvom nás. Je to predsa on, ktorý v nás oslavuje svojho Otca.

Tak Pavol.

Z neho potom čerpajú všetci ostatní: Augustín, Chrysostom, Lev Veľ., Cyril Alex., Tomáš, Bernard, Scheeben, Marmion, Jürgensmaier, Pius XII. a iní. Niekedy sa nám vidí, že vo svojich prirovnaniach preexponovali skutočnosť. Ale nie! Ani jeden z nich nebol taký smelý ako sám Spasiteľ, ktorý naše srastenie so Sebou prirovnáva k jednote, ktorá je medzi ním a Ocom.¹⁴

Svätý Augustín, pridŕžajúc sa učenia Spasiteľovho a Pavlovho, díva sa na Cirkev ako na rozšírené človečenstvo Kristovo. Viacej. Ako na rozšírené božské synovstvo Kristovo. Zmocňuje sa ho nesmierna radosť pri myšlienke, že sme údmi Kristovými a tak spolu s ním len jedným Kristom. „Blahoželajme si a vďaka

⁹ Gal. 2, 20.

¹⁰ Filip. 1, 21.

¹¹ 2 Kor. 13, 3—5; Kol. 1, 24.

¹² 1 Kor. 15, 28.

¹³ 1 Kor. 3, 11.

¹⁴ Ján 17, 21—23.

vzdávajme! Stali sme sa nielen kresťanmi, ale Kristom! Chápete, bratia, aká to milosť Boha, našej Hlavy? Divte sa, radujte sa! Kristom sme sa stali. Keď je on našou Hlavou, my sme jeho údmi. Celý človek: On a my."¹⁵

„Ako v trojjedinom Bohu večný Syn stojí oproti večnému Otcovi a obaja vdychujú svoju lásku do Ducha svätého, tak stojí celé telo Kristovo vo večnom synovstve Hlavy pred Otcom a v Duchu svätom, božskej to Láske, spieva chválu Najvyššiemu. Ó, aké to tam prešľastné Aleluja!"¹⁶

A podobne aj ostatní svätý Otcovia. Uvediem len niektorých: *Svätý Ján Zlatoustý*: „Kristus sa s nami smiesil, tak že sme s ním jedno ako telo prirastené k hlave."¹⁷

Svätý Lev Veľ.: „Sme jedného tela (concorporei) a jednej krvi (consanguinei) s Kristom."¹⁸

Svätý Cyril Jer. kresťanov nazýva nositeľmi Krista (Christiferi).¹⁹

S nimi zajedno sú aj všetci veľkí teológovia a učitelia cirkevní. *Svätý Tomáš* napr. tvrdí, že s Kristom sme „ako by jedna mystická osoba“.²⁰ Na milosť posväcujúcu sa díva ako na Kristov život v nás, lebo je to „podstatne tá istá milosť, ktorou je omilostená i duša Kristova“.²¹ Za podklad svojho tvrdenia má tento veľký učiteľ Cirkvi slová svätého Jána, ktoré uvádza hneď na začiatku svojho Evanjelia: „Videli sme ho plného milosti,... a z jeho milosti my všetci sme prijali milosť

¹⁵ Tract. in Joan. XXI. 8—9. — Porov. i Pius XII.: O tajomnom tele Kristovom, slov. prekl. str. 55.

¹⁶ Sermo 256, 3.

¹⁷ II. Noct. 3 diei infra Oct. ss. Corp. Chr.

¹⁸ Lectio VI. in Asc. Dni.

¹⁹ II. Noct. in Oct. Corp. Chr.

²⁰ S. teol. III, 48, 2, ad 1.

²¹ S. teol. III, 8, 8.

na milosť.“²² Zdroj milosti u Krista je hypostatické spojenie jeho ľudskej prirodzenosti s prirodzenosťou božskou. U nás zas je to krstný charakter, ktorým sa zúčastňujeme na Kristovom hypostatickom spojení a tak i na milosti, ktorá z tohto spojenia vyviera.

Svätý Bernard s úľubou rozvádza krásnu analogiu Písma, že Kristus je Ženích, Cirkev a jednotlivá duša zas jeho nevesta. „Kristus Ženích, nevesta, to sme my, akokoľvek sa vám to vidí neuveriteľným. Všetci spolu jedna nevesta a jednotlivé duše ako by jednotlivé nevesty.“²³

Ženích a nevesta! Na zemi niet užšieho spojenia od spojenia tých dvoch. Veď sú ako by jedno telo a žijú ako by jedným životom. A predsa toto ich intímne spojenie je len slabou analogiou („ako by“) spolužitia Krista a Cirkvi, prípadne duše. Kresťanské manželstvo je „veľké tajomstvo“²⁴ už preto, že je obraz spojenia Krista a Cirkvi — o koľko väčšie a úžasnejšie tajomstvo musí byť potom ono mystické spojenie Krista s Cirkvou a jednotlivými dušami! Ako prvá žena bola utvorená z boku Adamovho, tak i Cirkev sa zrodila z boku svojho božského Ženicha. „Sme telom z jeho tela, kosť z jeho kostí.“²⁵

„Ozaj niet krajších mien, ktorými by mohli byť vyjadrené sladké city lásky medzi Slovom a dušou. ako sú mená: ženích a nevesta. Títo totižto majú všetko spoločné a nič vlastného, nič oddeleného. Jeden majetok, jeden dom, jeden stôl, jedno lôžko, ba ešte i jedno telo.“²⁶

Dve duše vliate do jednej, dve bytosti sraštené v jednu. To je ženích a nevesta; to je Kristus a duša milujúca.

²² 1, 14 a 16.

²³ Sermo 74 et 83 in Cant.

²⁴ Ef. 5, 32.

²⁵ Ef. 5, 30.

²⁶ In Cant. serm. 7, n. 2.

Smierenie skrze Krista.

Dr. Inocent Müller, OP.

Kristus Pán obetujúc seba samého nebeskému Otcovi za nás, dokonale zadosť učinil za hriechy celého ľudského pokolenia. Táto myšlienka smierenia ľudstva s Bohom skrze smrť Kristovu veľmi často sa zdôrazňuje v cirkevnej liturgii, a to v rozličných obmenách, najmä na sviatky Pánove, ale aj mimo. Preto iste je dôležité poznať účinky smrti Kristovej, ktoré svätý Tomáš zadelil do štyroch skupín, keď píše o smrti Kristovej štvorako: Ako o obeti, o vykúpení, o zadosť učinení a o zásluhe. Tieto štyri pohľady na smrť Kristovu označujú jej štvoraký účinok, aby sme akosi hlbšie nazreli do tohto tajomstva, nakoľko to zjavenie dovoľuje.

Kristus Pán ponajprv svojou smrťou na kríži nás smieril s Bohom a takto obnovil zničený poriadok milosti. Cirkev svätá predkladá ako zjavné učenie, že krvou Kristovou sme boli s Bohom smierení: „*Kristus neobetoval sa za seba, lež skôr za nás samých.*“¹ A tridentský snem výslovne učí: „Kristus nás smieril s Bohom vo vojej krvi, stal sa nám spravodlivosťou, zadosťučinením a vykúpením.“

Myšlienka vykúpenia človeka skrze smrť Kristovu je vari ústrednou témou Listov svätého Pavla; sám apoštol slávnostne vyhlásil, že jeho hlavným poslaním je kázať „*Ježiša Krista, a to ukrižovaného.*“² Je presvedčený, že Pán Ježiš dokonil dielo vykúpenia na kríži tak, ako to bolo od večnosti Bohom určené. Preto obšírne popisuje účinky smrti na kríži:

Smrť Kristova nás *smierila* s Otcom. Hriechom boli sme od Boha vzdialení, boli sme jeho nepriatelia, synovia hnevu, ba boli sme mŕtvi v hriechoch.³ Lež „*keď sme boli nepria-*

¹ Denz. 122.

² 1 Kor. 2, 2.

³ Rim. 2, 2 an. Ef. 2, 11 an.

telia, boli sme smierení s Bohom skrze smrť jeho Syna“.⁴ „Vy, ktorí ste boli predtým oddialení, stali ste sa blízky skrze krv Kristovu.“⁵ Kristus zničil priehradu medzi Židmi a pohanmi, „aby smieril oboch skrze kríž“.⁶ Od večnosti Boh určil, aby „skrze neho (Krista) všetko so sebou smieril, keď krvou jeho kríža k pokoju priviedol či to, čo je na zemi, a či to, čo je v nebesách. I vás... tiež teraz smieril smrťou svojho tela“.⁷ Výsledok tohto smierenia je zničenie hriechu a dokonalé obnovenie poriadku medzi Bohom a ľudstvom na základe milosti, ktorý hriech Adama zničil: „Keď je niekto v Kristu, je nové stvorenie. Starožitnosti pomínuly: hľa, všetko je nové. No, všetko je z Boha, ktorý smieril nás so sebou skrze Krista a dal nám vysluhovať smierenie, lebo totižto Boh smieril svet so sebou v Kristu, keď im nezarátal ich poklesky a složil na nás to slovo smierenia.“⁸ Boží cieľ bol „v Kristu obnoviť všetko“,⁹ a na to bola určená aj obeta Kristova: „V tejto vôli posvätení sme skrze obetovanie tela Kristovho raz navždy.“¹⁰

Inde zasa ovocie smrti Kristovej menuje apoštol vykúpením: „Ospravedliveli zadarmo jeho milosťou, skrze vykúpenie, čo je v Kristu Ježišovi, ktorého ustanovil Boh za smierčivú obeť skrze vieru v jeho krvi.“¹¹ A výkupným alebo cenou vykúpenia je sám Kristus alebo jeho krv: „Dal seba samého za všetkých, na vykúpenie.“¹² „Kúpení ste za veľkú cenu.“¹³ „Cirkev božia, ktorú nadobudol svojou krvou.“¹⁴

Bolo to otroctvo, do ktorého človek hriechom upadol. Preto Kristus Pán vykúpil nás ponajprv z otroctva hriechu: „V ktorom máme vykúpenie

⁴ Rim. 5, 10.

⁵ Ef. 2, 13.

⁶ Ef. 2, 16.

⁷ Kol. 1, 20.

⁸ 2 Kor. 5, 17.

⁹ Ef. 1, 10.

¹⁰ Žid. 10, 10.

¹¹ Rim. 3, 24.

¹² 1 Tim. 2, 6.

¹³ 1 Kor. 6, 20.

¹⁴ Skut. ap. 20, 28.

*skrze jeho smrť, odpustenie hriechov podľa jeho bohatej milosti.*¹⁵ „Ktorý dal seba samého za nás, aby nás vykúpil od všetkej nepravosti.“¹⁶

Dalej, vykúpil nás zo záväzkov zákona: „Kristus nás vykúpil zo zlorečenia zákona: Boh poslal svojho Syna, učiného zo ženy, podriadeného zákonu, aby tých, ktorí boli pod zákonom, vykúpil.“¹⁷

Vykúpil nás z troctva diabla: „Aby skrze smrť premohol toho, ktorý mal vládu nad smrťou, to jest diabla, a vyslobodil tých, ktorí v strachu pred smrťou cez celý život podrobení boli otroctvu.“¹⁸ Podľa katolíckeho učenia ľudské pokolenie dlhší čas bolo pod nadvládou diabla, v tom smysle totiž, že človek, pozbavený posväcujúcej milosti, v ktorej bol stvorený, bol vystavený vonkajším aj vnútorným pokušeniam diabla, ľahšie mohol zhrešiť a takto sa stal otrokom diabla. Toto učenie slávnostne vyhlásil tridentský snem.¹⁹ Svätý Tomáš vraví: „Pretože diabol premohol človeka tým, že ho priviedol do hriechu, človek bol pridelený do otroctva diabla.“²⁰ Sám Pán Ježiš menuje diabla „*kniežatom tohto sveta*“²¹ a vraví, že jeho nadvládu zničil.²² Apoštol národov menuje diabla „*bohom tohto sveta*“ a dokazuje Kolosanom, že vykúpením „*Boh nás vytrhol z moci temnosti a preniesol do kráľovstva svojho najmilšieho Syna, v ktorom máme vykúpenie skrze jeho krv*“,²³ a že „*odzbrojil kniežatstvá a mocnosti, smelo vyviedol ich na posmech a verejne slávil nad nimi víťazstvo skrze seba samého*“.²⁴ Na inom mieste tvrdí, že Kristus „*premohol toho, ktorý mal vládu nad smrťou, to jest diabla*“.²⁵

O moci diabla nad ľuďmi svätý Tomáš píše: „O moci, ktorú vykonával diabol nad ľuďmi

¹⁵ Ef. 1, 7. ¹⁶ Tit. 2, 14. ¹⁷ Gal. 3, 13; 4, 4.

¹⁸ Žid. 2, 14. ¹⁹ Denz. 788, 793.

²⁰ Suma teol. III, ot. 48, čl. 4.

²¹ Ján 14, 30. ²² Mat. 12, 29. ²³ Kol. 1, 13.

²⁴ Kol. 2, 15. ²⁵ Žid. 2, 14.

pred Kristovým utrpením, načím troje uvážil. Prvé so strany človeka, ktorý svojím hriechom zaslúžil, aby bol odovzdaný do moci diabla, ktorého pokušením bol premožený. Iné so strany Boha, ktorého človek hriechom urazil, ktorý vo svojej spravodlivosti nechal človeka diablovej moci. Tretie so strany diabla, ktorý svojou zlou vôľou bránil človeku dosiahnuť spásu. Čo sa týka prvého, človek bol vyslobodený z diablovej moci Kristovým utrpením, pokiaľ Kristovo utrpenie je príčinou odpustenia hriechov. K druhému načím povedať, že Kristovo utrpenie nás oslobodilo od diablovej moci, pokiaľ nás smierilo s Bohom. Čo sa týka tretieho, utrpenie Kristovo nás oslobodilo od diabla, pokiaľ v Kristovom utrpení prekročil mieru moci, ktorú mu dal Boh, chystajúc Kristovu smrť.²⁶

Pravda, z toho, že človek bol pod mocou diabla, nenasleduje, že výkupné bolo zaplatené diablovi. Nie, bolo zaplatené Bohu, a to ponajprv preto, že diabol nebol pánom ľudí, ktorí boli pod jeho mocou, lež nástroj boží a nespravodlivý majiteľ a tyran. A napokon aj preto, že výkupné patrí urazenej osobe ako zadosťučinenie. Preto poznamenáva svätý Tomáš: „Pretože vykúpenie bolo potrebné na oslobodenie človeka vzhľadom k Bohu, nie vzhľadom na diabla, cena nemala sa zaplatiť diablovi, lež Bohu. A preto nevravíme, že Kristus svoju krv, ktorá je cenou nášho vykúpenia, obetoval diablovi, lež Bohu.“²⁷

Napokon z evanjelií je dosť jasné, že nielen svätý Pavol, lež sám Kristus privlastňoval obeti kríža spomínané účinky. Vlastnej vyliatej krvi pripisuje moc smierenia a tvrdí, že jeho život je cenou nášho vykúpenia. „*Toto je moja krv nového zákona, ktorá sa vyleje za mnohých na*

²⁶ Suma teol. III, ot. 49, čl. 2.

²⁷ Suma teol. III, ot. 48, čl. 4 k 3.

odpustenie hriechov.“²⁸ „Syn človeka prišiel . . . dať svoju dušu na vykúpenie za mnohých.“²⁹

Keď nás Kristus Pán vyslobodil z otroctva diabla, vyslobodil nás súčasne aj od hriechu a od duševnej smrti, lebo nám hriechy odpustil a smieril s Bohom, obetujúc mu najľúbeznejšiu obeť. Tieto účinky smrti Kristovej privlastňujú sa našim dušiam vo všetkých sviatostiach, a v prehojnej miere pri svätej omši, pri ktorej nekrvavým spôsobom a tajomne obnovuje sa dej Golgoty. Preto život z liturgie je životom z tajomstiev Kristovho života tak, ako nám ich predstavuje cirkevný rok.

Bludy amerikanistické a bludy kvietistické.

Léonce de Grandmaison.

Prvý spor zúril cez niekoľko rokov a skoncoval ho až list *Testem benevolentiae* Leva XIII., vydaný 22. januára 1899 proti takzvaným „amerikanistickým“ bludom. Ako mnohé iné bludy i tento začal tak, že dával krajnú, vyzývavú, paradoxnú tvárnosť určitej pravde. Niet pochyby o tom, že treba chváliť, ctnosti, a to vo veľkej miere, pri ktorých ľudská činnosť má otvorenú cestu, ako je horlivosť, apoštolská dobyvačnosť, vynachádzavosť pre dobro. Aj to môžeme pripustiť, že terajší čas horúčkovitej činnosti vynucuje si v určitých bodoch zmeniť a čiastočne prispôbiť staré spôsoby. Ale tieto ústupky nestačily indiskrétnym hlásateľom súčasného života; staré, tradičné, evanjeliové ctnosti, ako: tichosť, poníženosť, trpezlivosť, musely v posledných rokoch minulého storočia podstúpiť útoky, ktoré skrývaly v sebe veľmi miernu formu nitschovského naturalizmu. Zaiste nijaký katolícky autor nechcel odstrániť tieto krásne

²⁸ Mat. 26, 28.

²⁹ Mat. 20, 28.

ctnosti, ako to učinil pôvodca *Zarathustra*. Ni-
jaký nevytrel Blahoslavenstvá. Nehlásili, že je
škodlivé, tobôž zločinné premôcť zlo dobrom
alebo chodiť do školy Majstra, ktorý je tichého
a poníženého srdca. Pán Boh chráni!

Predsa však Lev XIII. vo svojom liste kar-
dinálovi Gibbonsovi upozorňuje, že určití novo-
tári vyhlasujú tieto ctnosti za prežitú, že ich
pokladajú za nedostatočné, ba zbytočné pre na-
še časy. Svätý Otec hovorí až o „určitom po-
hŕdaní evanjeliiovými ctnosťami, neprávom na-
zvané trpnými“.¹ Pápežský list proti týmto
omylom stavia veľkolepú obranu tradičného
asketizmu, založeného práve na týchto ctno-
stiach. Týmto pre katolíkov spor sa skončil.
Nezdá sa však byť zbytočné poukázať na pod-
statný dôvod, ktorý (mimo autority Písma a
kresťanského podania) ospravedlňuje túto obra-
nu ctnosti zriekania, miernosti, poníženého za-
pieranania, poslušnosti a chudoby. V základe ide
tuná o to, aby sa uvádzal do života zákon, kto-
rého bezpodmienečné udržiavanie je slávou kre-
šťanskej mravouky: *Nikdy neurobiť zlo, aby
z toho vzniklo dobro; nikdy nevykúpiť úspech
tým, že sa naruší presný mravný zákon; cieľ
neospravedlňuje prostriedky*. V podstate ide
o rovnocenné poučky; podľa nich úspech daja-
kého diela je menej dôležitý ako správnosť
úmyslu. A sú to práve ctnosti, neprávom na-
zvané „trpné“, ktoré sú u apoštolov podmien-
kou, že úmysly sú stále čisté, že zabezpečuje sa
neporušenosť svedomia, že buduje sa základ
života bez poškvrny a viny.

Kto však kladie do popredia *viditeľný* apo-
štolský úspech, zjavný rozvoj kráľovstva božie-
ho, tomu bezpochyby bude sa občas zdať pesto-
vanie „trpných“ ctností sťa nepohodlná brzda,
mŕtva príťaž, prekážka. Povie si: Netreba si

¹ „Ex quo virtutum evangelicarum veluti contemptu,
quae perperam passivae appellantur.“ List *Testem
benevolentiae*, Denzinger-Bannwart, č. 1973.

robiť také úzkosti, keď chceme získať ľudí; tie podnety, ktoré sú úspešné, sú zriedka bez záujmu; dobývateľ však nehľadá na ne tak úzkostlivo... Obstálo by to, keby sme nehľadeli na zákon osobnej svätosti, vyhlásený v Evanjeliu; keď však mu chceme zostať verní, musíme sa vrátiť k trpezlivosti, k nezištnosti, k sebazapreniu, ktoré nám odporúčal Kristus. Okrem tohto je iba sebeckosť, pýcha, namyslenosť a každý úspech vykúpený touto cenou zdá sa veľmi drahý.

Ináč tento úspech je nadmieru nestály, keď si uvážime, že cieľ je zväčšovať počet kresťanov a nie pokrstených, nie úradných prívržencov Cirkvi, lež ozajstných veriacich. Lebo táto náuka, aby sa rozšírila, vyžaduje mimo poučovania i príklad. Bezpochyby Boh je pán svojich darov a určitá dobrá vôľa, za pomoci jeho milosti, vari zmení jed na pokrm: tvrdí sa, že Renanov „Život Ježišov“ obrátil niekoľkých čitateľov. To však nie je riadna cesta. Ak chceme rozmnožiť „ozajstných ctiteľov v duchu a v pravde“, musíme dosiahnuť u mnohých ľudí, aby uznali alebo aby sa naučili, kto je Boh a kto sú zase oni. Treba ich priviesť k tomu, aby vyhostili zo svojho srdca modly tela, čo ich očarujú, aby sa zriekli zlých túžob stať sa veľkými, čo by čo bolo, vyšvihnúť sa na úkor všetkého. To toľko znamená, že treba ich naučiť, aby boli ponížení, úprimní, čistého srdca, nezištní: všetko trpné ctnosti! Aký prelud nazdávať sa, že ich na to naučíme, aj keď sami nebudeme mať tieto ctnosti, alebo aj keď ich budeme mať, ale nebudeme sa v nich cvičiť. Aká detskosť myslieť, že lepšie stavať na sypkom piesku sebeckosti ako trpezlivo hľadať skalú, o ktorú bude sa neochvejne opierať mesto duší!

Toto ospravedlnenie „trpných“ ctností nás privádza k tomu, aby sme odhalili sofizmus, čo skrýva sa pod týmto menom. Mohol by nás priviesť podľa príkladu niekoľkých amerikani-

nistov do celkom protichodného bludu od toho, proti ktorému bojujeme, do určitého *kvietizmu*.

Keďže evanjeliové ctnosti naozaj vyžadujú dlhé úsilie sebaovládania, zriekania, vytrvalej odvahy, bolo prirodzené, že tí, čo snívajú o plodnom apoštoláte bez tejto príťaže tvrdého učňovstva, hľadali inde krátky prostriedok, zjednodušený duchovný život, reformu „na rýchlo“, za malú cenu a za krátky čas. Dostali sa na cestu kvietizmu; je to mnohoznačný a jemný blud, ktorého známka je, že zoslabuje ľudskú spoluprácu v diele nášho posvätenia a všetko necháva na Boha.

Jemný blud, lebo je blízko pravdy; lebo naše ľudské úsilie je samo v sebe taká maličkosť popri cene cieľa, čo chceme dosiahnuť, že môže sa zdať opovrhnutia hodné a na koniec aj škodlivé; lebo napokon protichodný blud „pelagianizmus“, ktorý sa spolieha iba na ľudskú prácu, zdá sa hrubý pre tých, čo ochutnali duchovné veci a čo zase v protivnom smere pokúsili sa obmedziť celú našu spoluprácu na všeobecnú poddajnosť voči Bohu. Pridajte k tomu príťažlivosť milostí rozjímavého života. Keď počuť hovoriť o tom, že vliata kontemplácia môže za pár okamihov dosiahnuť trvalé účinky pozdvihnutia, umŕtviť zakorenené náruživosti, upevniť dotiaľ váhavé presvedčenie, nuž či nie je vábivé obrátiť sa týmto smerom a odtisnúť medzi menšie duše tie, čo sa daly na namáhavú cestu nadobudnúť malé, ba azda i veľké ctnosti? Mýlne je však myslieť, že Boh obrátených obyčajne pokladá za oslobodených od týchto dôkazov dobrej vôle a že tam, kde chýbajú, nahradí ich vliatymi darmi. Výsada mimoriadnych milostí v stupni tuná naznačenom je ozať zriedkavá a nik nemá sa chvastať, že ich získal z vyššieho zápasu. Veľké, trvalé a hlboké účinky dosiahnu sa pretvorenými milosťami, ktoré však neslobodno spliesť s duchovnými záľubami, čo priťahujú a udržujú dosť značný počet ľudí na

hraniciach mystického života. Tieto záľuby (skúsenosť to ukazuje a autorita svätých potvrdzuje) sú vzácnou pomocou pre dosiahnutie ctnostných návykov, ale nič viacej. Bolo by ozaj veľmi jednoduché nimi dosiahnuť to, čo podľa všeobecného zákona vyžaduje dlhé a trpezlivé očisťovanie a opätovné skutky najdrahšieho sebazapierania. Obilie nerastie tak rýchle.

Prelud v tomto bode je taký viditeľný, že všetci ozaj vzdelaní a nie celkom zaslepení kvietisti neupadli doňho. Vyžadujú od duší, ktoré chcú viesť k Bohu rýchlou cestou, pevný návyk kresťanského mŕtvenia. Vari stačí poukázať na dielo pi. Guyon *„Krátky prostriedok“*, ktoré podáva základnú sústavu najpôvodnejšieho kvietiezmu.²

Omyl semikvietistický, ktorý zatracujeme, je skorej dojem ako uvážená náuka. Dojem, ktorý v nás vzbudzuje divadlo občas málo posilňujúce naše kroky k lepšiemu: toľko ráz začíname, toľko ráz padáme, toľko ráz ustupujeme.

Tak málo diel pri toľkej práci a starosti!

Nuž vtedy sme naklonení prijať ľahké spôsoby, „krátke cesty“, rozličné lieky alebo pokladané za také. Vtedy radi sveríme namáhavú úlohu neistým duchovným záľubám miesto toho, aby sme ju riešili až dokonca v duchu poníženej a odvážnej dôvery. Lebo však tieto záľuby, ak sú skutočné, dávajú sa nám práve preto, aby boli našim pomocníkom v pestovaní ctnosti. Boh vtedy ako by čakal tieto skromné, ale konečné veľkodušné skúšky viery, poníženosti, láskavosti, čistoty duše, odovzdanosti, aby previedol v nás rozhodné účinky.

Preložil Dr. Beňuška.

² „Nemyslím tým, že netreba sa umŕtvovať. Umŕtvovanie má vždy sprevádzať rozjímavý život a to podľa síl, podľa stavu každého...“ Pozri *„Moien court et très facile de faire oraison“*, od Mme J. M. B. de la Mothe Guion, vyd. z r. 1720, str. 29.

Etika božieho kráľovstva.

Dr. Ján Mastylak, C Ss R.

Na okraj knihy: PODMIENKY DOKONALÉHO DOBRA (Základy etiky), ktorú napísal Dr. N. O. Losskij. Z ruského rukopisu preložil Dr. Jozef Dieška. Vyšla ako 3. sväzok *Spisov filozofického odboru Matice slovenskej*, ktoré rediguje Dr. Alexander Hirner. Vytlačila Neografia v Turč. Sv. Martine 1944. Strán 276, cena 72 Ks.

Etiku definuje Losskij ako „vedu o mravnom dobre a zle a jeho uskutočňovaní v konaní človeka. Etika skúma konečný cieľ života človeka a jeho konanie,¹ nakoľko ono vedie k dosiahnutiu tohto cieľa alebo odklonu od neho“.²

Etika bude teda určovaná podľa toho, v čom sa stanoví cieľ ľudského života a ľudského konania. No toto stanovenie cieľa bude závisieť od všeobecného metafyzického základu, ktorého určenie býva zasa so svojej strany určované noetickým procesom. Tak etika závisí od metafyziky a noetiky. Kant so svojím noetickým formalizmom a metafyzickým kriticismom mohol v etike dospieť iba k morálnemu formalizmu.

Losskij zastáva v metafyzike *konkrétny organický ideál-realizmus*, ktorý vychádza z Leibnizovej monadologie a prepracúva sa k *hierarchickému personalizmu*. V noetike je Losskij *intuitistom*. Svoju ontologiu a gnózeologiu vypracoval Nikolaj Onufrijevič v spisoch: *Svet ako organický celok, Hodnota a bytie* (Boh a kráľovstvo božie ako základ hodnôt), *Sloboda vôle; Smyslová, intelektuálna a mystická intuícia, Odôvodnenie intuitivizmu*. Morálna filozofia Losského vychádza prvý raz na verejnosť po slovensky.

I. Konečný cieľ človeka a každej osobnosti vidí N. O. Losskij v snahe po *absolútnej plnosti bytia*. Uskutočnená absolútna plnosť bytia je Ens realissimum, Boh. On je absolútne Dobro vo všetkých významoch tohto slova, absolútna Pravda, absolútna Láska, Krása, Sloboda.

¹ Podľa cyklostylovaného ruského originálu tohto diela (*Uslovija absoljutnago dobra. Osnovy etiki*), str. 1., lepšie by bolo: jeho konania.

² Str. 1.

Celý svet je od Boha preto stvorený, aby mal účasť na božskej plnosti bytia. No tento cieľ môže dosiahnuť iba *osobnosť*. Preto všetky bytosti, Bohom stvorené, sú osobnosťami alebo tiež *podstatnými, substanciálnymi činiteľmi*; sú *skutočnými osobnosťami*, keď poznávajú absolútne hodnoty bytia a povinnosť ich uskutočňovať; sú nimi len v možnosti, *potenciálnymi osobnosťami*, ak takéto poznanie nemajú; no raz aj ony stanú sa skutočnými osobnosťami.

Cesta k dosiahnutiu absolútnej plnosti bytia nie je priamočiara, pretože podstatní činitelia sú obdarení *slobodou*, ktorá je nadkvalitatívnym a metalogickým prívlastkom každého jednotlivého činiteľa. Tak sa môže podstatný činiteľ rozhodnúť slobodne hľadať hodnoty nie v ich absolútnej plnosti, v Bohu, ale inde bez Boha, v mene svojom vlastnom. To je egoizmus, sebeckosť, sebaláska, *korenné mravné zlo*. Ostatné druhy zla sú následkami a odvodeninami tohto mravného zla; a tieto dedukcie všetkého zla od „porušenia harmónie, ktoré je vyvolané mravným zlom nedostatku lásky k Bohu a jeho tvorom“, pokladá sám autor za „svojrázne stránky knihy“.³

Činitelia, ktorí sa podľa Bohom danej individuálnej *normatívnej idey* usilujú o absolútne hodnoty a plnosť bytia v Bohu, spolu so všetkými ostatnými činiteľmi, sú spojení s Bohom a so sebou navzájom *láskou*, ktorá je *základným mravným dobrom*. Ak láska k Bohu prevýši sebalásku a láska k bližnému sa sebaláske vyrovná, podstatní činitelia stávajú sa členmi *božieho kráľovstva*, do ktorého bývajú uvádzaní úkonom božej milosti, ktorý možno nazvať *obožením z milosti*, (theosis, deificatio, Vergöttlichung). „Všetky problémy mravnosti riešia sa... na základe absolútnej dokonalosti v kráľovstve božom. Dokonalosť členov kráľovstva božieho prejavuje sa v ich tvorivej činnosti, ktorá, uskutočňujúc absolútne hodnoty v úplnej harmónii so svetovým celkom, má charakter, objímajúci v sebe svet; zostavenie takejto ríše bytia a telesnosť jej členov sa hlboko odlišuje od našej skutočnosti.“⁴

³ Str. 257—258.

⁴ Str. 257.

No aj činitelia, ktorí slobodne nastúpili cestu zla — sebeckosti, sa časom zo skúsenosti presvedčia o nesprávnosti a beznádejnosti svojej cesty, dajú sa na správnu cestu a časom po rozličných etapách a *prevteleniach* dôjdu k prahu božieho kráľovstva a k oboženiu. Tiež satan.⁵ Losskij sa zastáva origenovskej apokatastázy, spasenia všetkých bytostí (apokatastasis panton, — výraz z reči sv. Petra),⁶ keď bude „Boh všetko vo všetkom“.⁷

To je hlavná os, okolo ktorej sa pohybuje celá etická sústava Dr. N. Losského. Je vyložená hlavne v 2. hlave knihy: *Ideál absolútnej dokonalosti*.⁸ Predchádza jej výklad a kritika iných najrozšírenejších nesprávnych smerov v etike: hedonizmu, eudaimonizmu, biologizmu, naturalizmu, naturalistického evolucionizmu.⁹ V ďalších dvanástich kapitolách nasleduje — bez jasnej vonkajšej architektiky a systematiky — podrobnejšie rozvinutie morálnej filozofie. No Losskij sa do podrobností konkrétnej etiky nepúšťa. Zásadne sa pridržiava *základných* hľadísk (Gesetzmoral).

Jednotlivé hlavy nasledujú takto:

III. Zlo a dobro (str. 49). — IV. Predchodcovia mravnosti v prírode pred človekom (63). — V. Množstvo kódexov morálky a jednota mravnosti (77). — VI. O prírode satanskej (97). — VII. Absolútnosť mravnej zodpovednosti (123). — VIII. Sankcie mravného zákona (133). — IX. O zápase so zlom (169). — X. Láska (187). — XI. Sily, napomáhajúce dobro, a sily prekážajúce (211); 4. odsek zneje: Boh a kráľovstvo božie. Cirkev (221). — XII. Normálny stav medzi stupňom hodnoty a jej silou (227). — XIII. Mravnosť a sociálny poriadok (239). — XIV. O mravnom pokroku (251).

Na str. 261—270 je podaný výstižný nemecký súhrn: Zusammenfassung.

II. Sústava etiky, ako nám ju PODMIENKY DO-KONALÉHO DOBRA podávajú, chce byť kresťanská. Nikolaj Onufrijevič Losskij je jedným z najhlavnejších predstaviteľov náboženskej ruskej filozofie, ktorú založil *Vladimír S. Solovjev* (1850—1900). Losskij sám sa uzná-

⁵ Str. 121. ⁶ Skut. 3, 21. ⁷ 1 Kor. 15, 28.
⁸ Str. 31—47. ⁹ Str. 7—30.

va za pokračovateľa Solovjevovho.¹⁰ Myšlienkovú príbuznosť oboch mysliteľov ťažko nevidieť. Jednako Losskij jednoducho neopakuje Solovjeva. Losskij je mysliteľom logicky viacej disciplinovaným, s menšou dávkou nemecko-idealistickej dialektiky a platónskej poézie. Niektoré základné filozofické problémy, ktoré Solovjev nevyjasnil, Losskij viacej premyslel a dôsledne prepracoval. Tým, pravda, pokročil ďalej, než bol Solovjev, a od Solovjeva sa aj vzdialil. To platí najmä o probléme organickej všejednoty (vsejedinstvo, Alleinheit), všeobecnej apokatastázy (apokatastasis panton v Skut. 3, 21, potom zvlášte u Origena) slobody a intuície. Dôslednejšia filozofia Losského nám niekedy umožňuje spravodlivejšie posúdiť aj náuku Solovjevovu.

Losskij sa v porovnaní so Solovjevom pridržiava vo všeobecnosti prísnejšie oblasti čisto filozofickej; v oblasti teologickej Solovjevovského svetonáhľadu, ktoré majú tóniku prevážne teologickú, u Losského trochu ustupujú do úzadia, ako: bohočlovečenstvo, sofiológia, ekleziológia, alebo dostávajú charakter viacej filozofický, ako kráľovstvo božie.

Etiku Losského možno nazvať etikou božieho kráľovstva. Pravda, „Božie kráľovstvo“ v ponímaní Nikolaja Onufrijeviča dostáva filozoficko-metafyzickú šírku, objímajúcu všetky hodnoty v jednotnom a hierarchickom organizme; teda charakter ultrasociálny. Aj tübinský teológ Hirscher budoval v polovici minulého storočia vo svojom trojsväzkovom diele organizáciu kresťanského života na základe božieho kráľovstva. Ale jeho ponímanie malo bezpochyby viacej ráz biblický a sociálne-mravný. U Vladimíra Solovjeva biblický a sociálny (ekleziologický) charakter božieho kráľovstva je viacej zdôraznený ako u Losského, hoci s druhej strany načim uznať, že v ruskej náboženskej filozofii práve Solovjev rozšíril pojem božieho kráľovstva a preniesol ho do metafyziky.¹¹

¹⁰ V článku: *Vladimir Solovjev i ego preemniki v ruskoj religioznoj filozofii*, v časopise PUT, číslo 2, 1926, str. 13—25 a číslo 3, 1926, str. 14—28.

¹¹ Po Solovjevovi napísal v Rusku silnú štúdiu: Pavol Sěťlov, *Ideja Carstva Božija v jeja značienii dlja christianskago mirosozercanija*, Moskva-Sergejev Posad, 1905.

Všeobecný postoj Losského k pozitívnemu kresťanskému zjaveniu je špecificky ten istý ako u Solovjeva. Aby sme to dobre rozumeli, myslím Losského i Solovjeva ako mysliteľov ako filozofov. Oba, verní platónskemu zamiereniu svojho idealizmu, sú v tej veci bližší svätému Augustínovi než svätému Tomášovi. Zjaveniu pripisujú pre filozofiu význam viac ako len záporný. Formula dominikána P. Chenu, že kresťanská filozofia je filozofia prirodzená, no ktorá sa pozitívnemu zjaveniu nebráni, pred ním sa nezatvára, ale ostáva preň „otvorená“, je tu prekročená; a je známe, že táto formulácia skrsla v ohni živej diskusie medzi neotomistami, najmä francúzskymi, a bola všeobecne priaznivo prijatá. Zjavenie slúži Losskému aj pre pozitívne budovanie filozofickej sústavy. Filozofia „skutočne musí sa opierať nielen o intelektuálnu intuíciu, ale aj o všetky druhy skúsenosti, zahrnujúc do toho i náboženskú skúsenosť. No nielen to, filozofia má právo opierať sa aj o zjavenie, ak jeho dáta dodávajú vyššieho smyslu súvislosti a dôslednosti celej ostatnej sústave svetonáhľadu“.¹²

Konkrétne pomer Losského ako filozofa k pozitívne kresťanským pravdám je niekedy správnejšie vyhranené ako u Solovjeva; no niekedy sa viac od nich odkláňa ako Solovjev. Tak Losskij svojím korektným postojom pred vrcholným tajomstvom najsvätejšej Trojice, svojím kategorickým prijatím stvorenia z ničoho (*creatio ex nihilo*) a peremptórnym filozofickým zamietnutím panteizmu¹³ ako kresťanský mysliteľ rozhodne Solovjeva prekonal.

Zato otázku *milosti*, ktorá spadá priam do bohoslovía a hlboko zasahuje do mravného života človeka, Losskij v pomere k Solovjevovi neposunul vpred; no priamo ostáva za ním. Obidvaja, Losskij i Solovjev, ako ostatne väčšina, ba skoro všetci grécko-ruskí bohovedci, milosť božiu ponímajú v smysle úkonu, teda ako milosť pomáhajúcu, a nie v smysle stavu, ako milosť habituálnu, milosť posväcujúcu, ktorá zasahuje a trvalo pretvoruje samú podstatu duše, hoci takéto ponímanie milosti nie je cudzie gréckym svätým Otcem, ako to už pred dvesto rokmi ukazoval sorbonský Habert a najnovšie štrasbur-

¹² 35.

¹³ 35.

ský Július Gross.¹⁴ Aj samo oboženie (theosis, deificatio) nesie na sebe u Losského tento aktuálny charakter, ešte viacej skoro ako u Solovjeva, ako by pritom išlo len o novú organizáciu a transpozíciu prvkov, a nie o „nové stvorenie“ (in Christo nova creatura, kainé ktisis).¹⁵ A predsa takéto chápanie milosti by Losskému pre jeho čistejší pojem stvorenia bolo ľahšie a bližšie ako Solovjevovi. No taká už je presila zásadného zamierenia idealizmu, počínajúc Platónom a končiac ruskými ideál-realistami našich dní, že sa účinná príčina (causa efficiens) vytíska príčinou vzorovou (causa exemplaris).

Tvrdenie, že „slobodná iniciatíva dobrého skutku vychádza od človeka, ale jeho dokončenie sa dosahuje pomocou spojenia so silou božou“,¹⁶ zneje semipelagiánsky, zaznávajúc milosť predchádzajúcu (gratia praeveniens).

(Pokračovanie.)

Mimoriadne mystické zjavy a lekárska veda.

Prof. Dr. J. F. B a b o r.

Svätý Bonaventúra († 1274), doctor Seraphicus, doctor devotus, doctor dulcissimus, doctor honoratus, doctor dilectus, vyznavač Pánov a cirkevný učiteľ, biskup a kardinál, generál františkánskej rehole, najväčší františkánsky mystik, napísal o učiteľskej metodike samého Spasiteľa: „... scientiam veritatis (Jesus Christus) docuit secundum triplicem modum theologiae, scilicet symbolicae, propriae et mysticae, ut per symbolicam recte utamur sensibilibus, per propriam recte utamur intellectibilibus, per mysticam rapiamur ad supermentales excessus“; („... vedu pravdy [Ježiš Kristus] učil podľa

¹⁴ Jules Gross, *La divinisation du chrétien chez les Pères grecs*. Strassbourg 1938. (Citované zpa-mäti.)

¹⁵ 2 Kor. 5, 17.

¹⁶ 221.

trojakého druhu teologie, totižto symbolickej, vlastnej a mystickej, aby sme skrze symbolickú správne používali smyslové veci, skrze vlastnú správne používali rozumové veci, skrze mystickú uchvátení boli k nadsmyslovým vytrženiam") (v *Sermo de S. Dominico*). Toto vie každý, kto prečítal Evanjeliá, ale svätý Bonaventúra je mimoriadne povolaný pre takéto výroky; jeho celý život bol súladnou sústavou troch stúpa- vých vrstiev, ktoré nachádzame v učení Kristo- vom: vety v doslovnom, (akosi) iba deskriptív- nom smysle slova, napr. „Kto sa povyšuje, býva ponížený“ (a naopak), v obraznom (metaforic- kom), napr. „Kúkoľ medzi pšenitou“, a v zja- vení nadprirodzených právd, priamo s neba pri- nesenom, napr. „Ja a Otec jedno sme“. U svä- tého Bonaventúru¹ priamo za sebou ako by jednoliate nasleduje prirodzený život človeka, život v milosti (posväcujúcej) a život mystický, t. j. ešte nadradený nad stavom milosti (= bez ťažkého hriechu) u katolíckeho kresťana. Čo je mystika? Bohužiaľ nieto žiadúcej jednoty a istoty v týchto veciach. Slávny bavorský biskup *von Keppeler* (známy svojím spisom „*Mehr Freude*“) definoval mystiku ako určitý vedecký odbor vyštudovania súladu pomedzi nadpri- rodzeným a prirodzeným poriadkom. Medzi obidvoma týmito poriadkami je súlad; nadpri- rodzený poriadok sa odzrkadľuje v prirodze- nom, nad ktorým sa nachádza, a tento pomer študovať je úlohou neobyčajne vzácnou a krás-

¹ Porov. *P. Dr. Stinislau Grünwald, OM Cap:* „*Franziskanische Mystik. Versuch zu einer Dar- stellung mit besonderer Berücksichtigung des H. Bonaventura.*“ 1932. Naturrechts-Verlag G. M. B. H. München. — *Protonotar Prof. Dr. Martin Grabmann* (Eichstätt): „*Der Einfluss des hl. Bo- naventura auf die Theologie und Frömmigkeit des deutschen Mittelalters.*“ *Zeitschrift für Ascese und Mistyk.* — *Zeitschrift für katholische Theologie.* Auf Kriegsdauer vereinigt 19. Jgg 1944 (Oktober) Heft 1./2 68 Band, p. 19—27.

nou. Mystika ako súbor stavov a zjavov v ľudskom živote (a materiál náuky, ktorú sme práve charakterizovali), ktoré presahujú číry život v posväcujúcej milosti mimoriadnym a vvšším spôsobom; každý človek v posväcujúcej milosti je schopný podobných stavov, ale nikto si ich nemôže vlastným pričinením, to jest svojou vôľou sám spôsobiť: pritom je celkom trpný; len ten ich môže mať, komu to Boh vo svojej dobrotivej vôli udelí. Mystik je si taktiež dobre vedomý tohto pomeru. Celú vec v konkrétnych prípadoch správne posúdiť nie je vždy ľahká vec, ba nie je to ani vždy možné; dakedy áno. Sú ľudia s vlastným preludom svojej „mystiky“ a ľudia s pravou mystikou; pravej mystike iný človek ťažko porozumie. Poznám prípad istej panej, duševne trochu úchylnej a v istom smysle slova pobožnej, ktorá niekedy v snoch „vidí Krista“; raz vraj Kristus povedal, že nie je jeho náukou alebo priáním denné prijímanie: toto je istotne falošná mystika. *Svätá Terézia z Avily* mala v istom vytržení mysle videnie najsvätejšej Trojice; oznámila to iným osobám (na to povolaným), a keď sa jej pýtali, čo pritom videla, odpovedala, že asi to, ako o tomto najhlbšom tajomstve hovorila s učenými teológmi. U svätej Terézie istotne niet pochyb o skutočnosti tohto mystického videnia, lež u obyčajných ľudí by podľa takého výroku, ako je jej, nebolo možné posúdiť pravdivosť toho videnia. Videnia najsvätejšej Trojice sú aj u najslávnejších omilostených osôb pomerne vzácne a nemožno ich vyrozprávať iným ľuďom (ako v zásade všetky pravé mystické stavy vôbec). Taktiež *Terézia Neumannová* v *Konnorsreuthe* mala aspoň raz vo svojich extázach videnie najsvätejšej Trojice, ale napokon povedala, že sa o tom nedá rozprávať; a táto stigmatizovaná je nezvyčajne duševne nadaná a bystrá, má celkom mimoriadnu pamäť a vie sa vyjadrovať aj o vysokých teologických otázkach celkom pre-

sne, určite, jasne, dôrazne, čisto a srozumiteľne. *Svätému Augustínovi*, umnému a osvietenému shora, podarilo sa najväčšie tajomstvo (najsvätejšiu Trojicu) priblížiť aspoň ľudskému uznaniu; zo všetkých tajomstiev našej viery je najvyššie a najnepochopiteľnejšie; na to by človek sám nikdy nemohol prísť, ale aj to býva celkom mimoriadne zjavené, najmä omilostným dušiam v istom rozsahu už na tomto svete; je nepochopiteľné aj na onom, aj vyšším duchom.²

Medzi najzvláštnejšie mystické stavy patrí stigmatizácia. *Svätý Pavol* napísal: *Egô tà stigmata tu Jesu en to sómatí mu bastádzo*. Ja Ježišove stigmy vo svojom tele (so sebou) vláčim, nielen nosím; teda išlo tu o čosi obťažného. Čo to bolo istotne nevieme, ale pravé stigmy neskorého stredoveku to neboly a hádam ani by to nebolo bývalo v tom čase na mieste. Mníška *Mária z Vignie* († 1213) si zasadila 5 rán Pánových sama umele, pravda iba ako prejav askézy, ako bolo bičovanie (flagelácia) a iné kajúce skutky telesné. Prvé pravé a ty pické stigmy dostal, a to „*frigesciente mundo*“, *svätý František Serafínsky* (14. IX. 1224). Skutočné stigmy vo vlastnom slova smysle sú hlboké rany, na končatinách vždy perforujúce, ktoré skrsly nadprirodzeným vplyvom, a majú určité veľmi zvláštne vlastnosti. Sú alebo trvalé (*svätá Gemma Galgani*). Literatúra o nich je ohromná, ale väčšinou nekritická; od autora sa popritom vyžadujú značné vedomosti teologické, psychologické, lekárske a iné, ale tiež, a to hlavne, vedecký pokoj a kritičnosť (prísne a presné usudzovanie). Je dosiaľ známe prinajmenej 330 prípadov od čias svätého Františka, väčšinou ide o ženy. Aspoň 60 ich bolo dosiaľ vyhlásených za sväte alebo blahoslavené. Pokiaľ je to

² *Solovjev* dômyselne ukázal, ako je tajomstvo najsvätejšej Trojice mysticky premietnuté s istých stanovísk aj v kozme (hmotnom vesmíre).

dneska možné orientovať sa pri dnešnom ťažkom spojení, žije dnes 5 stigmatizovaných: 4 v Európe (medzi nimi 1 muž, *P. Pius* v Taliansku) a jedna žena v Severnej Amerike. Medzi najznámejšiu vôbec, ktorú skúmal aj kolega *Dr. Rudolf Hynek* z Prahy, patrí *Terézia Neumannová v Konnersreuthe*, ktorú som viac ráz videl a dôkladne pozoroval aj opísal (v *Konnersreuther Jahrbuch*). *Hynek* ju tiež niekoľko ráz videl aj iní lekári, napr. *prof. Ewald*. Bola aj kedysi plných 15 dní pod najprísnejšou lekárskou kontrolou zovrubne pozorovaná vo dne aj v noci. Po vyšetrení *prof. Dr. P. A. Gemellim, OFM, Pius XI.* jej poslal pápežské požehnanie a svoju fotografiu s vlastnoručným podpisom.

Pravé stigmy vynikajú zvláštnymi znakmi, podľa ktorých sa hneď bezpečne poznajú. Niekedy nastáva pri stigmatizácii skutočná strata hmoty a to práve tak, ako stvorenie (z ničoho) je iba úkonom samého Tvorca. Stigmatizačné rany sa ponajprv nikdy nehoja a nezahoja (môžu náhle zmiznúť), a to ani samy sebe ponechané ani pri upotrebení liekov, ktoré istotne pôsobia hojenie rán: upotrebenie podobných liekov nikdy nezahojí stigmatizačné rany, ba naopak, často stigmatizovaným osobám pôsobí značné nové bolesti. Po druhé stigmatizačné rany nikdy nehnisajú, čo je pri otvorených ranách, ktoré trvajú dakedy dlhé roky, dozaista zjav prinajmenej mimoprirodzený, paranomálny (*praeternaturalis*). Po tretie stigmy často krvácajú a to samovoľne a zasa zrazu prestanú krvácať. *Prof. Ewald* vyšetroval silnou okulistickou lupou očné spojivky *Terézie Neumannovej v Konnersreuthe* pred krvácaním, pri počiatku krvácania a po jeho skončení; presvedčil sa, že toto krvácanie nastáva samo bez akéhokoľvek mechanického a vôbec hmotného vplyvu, a to z krvných ciev celkom neporušených, celkom normálnych, zdravých, a keď prestalo, me-

nované cievy byly zasa v úplnom poriadku. Ďalej u stigmatizovaných po nejakom čase sa zasa krv, krvácaním stratená, znovu celkom nahradí, a niekedy je jej ozaj mnoho, takže ukáže sa aj na telesnej váhe spomenutej stigmatizovanej osoby. Táto náhrada príde veľmi chytro, a to — ako napr. u *Terézie Neumannovej* — aj keď tieto osoby neprijímajú nijakú potravu ani nápoj. Takéto krvácanie nedá sa vysvetliť avitaminozou; to by nemohlo prestať a dokonca nie sa tak ľahko samé a tak rýchle bez lekárskeho pričinenia krv nahradíť.

Pravé stigmy sa dosiaľ vyskytly iba v katolíckej Cirkvi. Severoamerická hysterička Mollie Fancher má hysterické záchvaty, ktoré niekomu pripomínajú extázy, ale ničím sa nelíšia od typickej hysterie, a jej „prekvapujúce“ výroky v podobných stavoch celkom už nemajú náboženský obsah, ale týkajú sa len najvšednejších denných vecí. A. *Lechler* uvádza vo svojom spise „Das Rätsel von Konnersreuth im Lichte eines neuen Falles von Stigmatisation“ r. 1933 akúsi protestantku Elisabeth K., ktorá vraj má skutočné stigmy aj krvácanie z očí, lež vyvolané autosugesciou. Nepodarilo sa mi dosiaľ dostať túto publikáciu, takže neviem, čo a ako tam opisuje. Principiálne je však toto isté: Psychogénnou cestou, teda nervovými prostriedkami fyziologickými možno vyvolať — napr. v hypnóze — veľmi ľahko ohraničené prekrvenie (napr. kdekoľvek na povrchu tela); ale je absolútne nemožné neporušenú zdravú normálnu cievu krvnú nervovými vplyvmi otvoriť, spôsobiť extravasát a napokon zasa spomenutú cievu bez stopy ad normam zatvoriť. Krvná cieva s chorobne zmenenými stenami môže pri neurogénom zvýšení krvného tlaku byť prerušená (prípadne aj ľahko a skoro), ale tá sa tiež potom sama a bez stopy a celkom a náhle nezatvorí; to je zjav patologický a dá sa to ľahko vyšetriť. Ináč by bola každá menštruácia alebo

mozgová porážka (apoplexia cerebri), t. j. výron krvi do mozgu, tiež stigmatizácia. To sú vyložené nesmysly. Sugesciou ani autosugesciou nemôže vzniknúť nijaká skutočná a pravá stigmatizácia, a patologické krvácanie nie je stigmatizácia.

Cirkev je v posudzovaní stigmatizácie veľmi opatrná a pri vyšetrovaní veľmi prísna; hlavné slovo tu majú, pravda, lekári ako odborní svedkovia alebo znalci, a preto majú byť medici aj v týchto veciach náležite poučení. Životopisy stigmatizovaných uvádzajú mnoho prípadov, ktoré nie sú vedeckej medicíne na poctu. Kráľovská belgická Akadémia lekárov zvláštnou vybranou komisiou vyšetrovala stigmatizovanú *Louise Lateau*; komisia dala posudok, že jej periodické krvácanie (stigmatizačnej povahy) je pravdivé, t. j. že sa ona pritom nedopúšťa nijakého podvodu ani najmenej manipulácie, že to krvácanie nastáva nezadržateľne a samovoľne prestáva. Trápili ju príkladaním mnohých tuhých (aj kovových) manžiet a to veľmi tesne; ale ani pod týmto sovretím krvácanie neprestalo. Opisná časť ich posudku je správna a pre nás aj veľmi cenná, lež konečný posudok monštruózny. Komisia totižto vyhlásila, že lekáorskými vedomosťami súčasného veku sa zjav celkom nedá vysvetliť, ale že raz príde čas, kedy sa aj toto dá vysvetliť prirodzene, nakoľko zázraky nejestvujú. (Na to sa ich, pravda, nik nepýtal.) To bol dôsledok vtedy módného mechanizmu, materializmu a ateizmu. — Ale aj s katolíckej strany sa stala neopatrnosť. Slávny anatom *Theodor Schwann*, jeden z objaviteľov „celulárnej teórie“ (= náuky, že sa živé telá všetkých organizmov skladajú z buniek), horlivý katolík, previedol spolu s príslušným biskupom takzv. „delegačný pokus“. Schwann pristúpil k vyšetrovanej a mlčky (len v duchu) jej „tlmočil“ rozkaz jej biskupa, ako má modifikovať zjavy svojej stigmatizácie! Takýto „nemý“

rozkaz je v prirodzenom poriadku niekedy splnený pri hypnóze. Schwannom tlmočený rozkaz nedávajú skúmanému dievčaťu, lež samému Kristovi; ten bol pôvodca tej stigmatizácie, nie ono (ako vždy pasívne) stigmatizované dievča. Tu by počúvnutie celkom chybného pokusu bolo niečím, priamo uráža božský majestát, čo je, pravda, absolútne nemožné. Niekedy Cirkev musí pri stigmatizovaných osobách siahnuť aj na disciplinárne prostriedky. Tak bola v 19. stor. vo Francúzsku istá mníška s pravou stigmatizáciou dlho v kliatbe, lebo prijímala (aj v celých procesiách!) neprimerané prejavy uctievaní, ba priamo akéhosi kultu; keď sa polepšila, bola s nej kliatba sňatá. Aj *P. Pius* bol raz krátky čas tiež v istej cenzúre. Ľudský súd sa často mylí a dakedy je vôbec nemožný. Vyšetroval som kedysi v Náchode (v Čechách) spolu s kolegom *Dr. Hynkom* z Prahy v kláštore tamoišich mníšok istú paniu z Moravy, ktorej (katolícky) farár, veľmi nábožný, žiadal posudok, či tu azda nejde o stigmatizáciu. Pani v klimakterických rokoch, konvertika z protestantstva, mala totiž občas na hlave a na rukách rany so zvláštnym krvácaním, ktoré síce nepokladala priamo za pravé stigmy (ostatne tomu sama príliš nerozumela), ale predsa len za akési charizmy. Zistili sme, že v klobúku niekedy mala vpletené (vnútri) tŕnie, ktorým sa nenápadne zraňovala; na rukách (v dlaniach) si sama robievala tenké rany nejakým ostrým predmetom („asi žiletkou“, povedal vtedy Hynek). Bola pobožná, chodila denne k prijímaniu, a nebolo možné myslieť na priamy a vedomý, úmyselný podvod. Vysvetlili sme si (po istú mieru hypoteticky) celý prípad takto: Mali sme so sebou mikroskop na vyšetrovanie kapilár (čiže vlásočníc, t. j. najmenších a najjemnejších krvných ciev), a našli sme u nich veľmi zvláštny typ, ktorý je príznačný pre (chronicky) vysoký krvný tlak; a ona si nevedela vysvetliť, prečo

pri celkom nepatrnom poranení nastáva profúzne krvácanie; jej rany boli tenké a vždy sa jej veľmi chytro zahojily. Teda z tohto nepomeru tušila niečo mimoriadneho a vážila si to; sama hovorila svojim rankám „plané ružičky“. Za klamárku ju nijako nebolo možno pokladať a istú afektovanosť jej bolo možno prepáčiť tak isto, ako nesrozumiteľnosť (silného krvácania) aj u veľmi vzdelaného laika v medicíne. Je aj z toho nepatrného prípadu vidieť, s akými ťažkosťami treba veľa ráz zápasiť pri domnelých divoch.³

Terézia Neumannová v Konnersreuth
v istom okamihu svojho piatkového utrpenia

- * Osoba hysterická, sugescii aj autosugescii veľmi ľahko prístupná, reaguje v hypnotickom spánku dakedy spôsobom (pre laika) prekvapujúcim. Povieme jej: „Teraz sa dotknem tvojej dlane rozžeraveným Paquelinom (kovovou žeravinou)“, a ona tam cíti teplo až bolestne, čo dáva najavo posunkami, a na tom mieste za chvíľu vidieť zčervenanie (prekrvnenie) alebo neskôr sa tam utvorí aj pľuzgier. Pocit skutočného popálenia je tu nahradený čiste duševnou predstavou, ktorá z mozgu nervovými cestami vykoná ten istý alebo aspoň podobný účinok ako inokedy skutočné popálenie. Keby som však tej osobe v hypnóze povedal: „Teraz som na tvojej dlani rozžeraveným železom skrz na skrz vypálil celú dieru“, čo sa stane? Bolestný pocit a prekrvenie s pľuzgierom (vasomotorické stavy) tiež nastanú, ale ďalej už nič. Číra predstava, ktorá pôsobí na vasomotorické nervy, nespôsobí zuhoľnenie a zničenie živej tkane, jej skutočné spálenie a tým aj perforáciu celej ruky, nakoľko toto nemôže vykonať nijaké nervstvo; to by mohol iba skutočný oheň. Nám lekárom je toto všetko celkom zrejmé a jasné, ale laik, neorientovaný v medicíne, vari nemôže posúdiť rozličné zjavy, sem patriace, kým nedostane náležité poučenie. Bez lekárskej asistencie (prínajmenej) nemôže nik hovoriť do stigmatizácie. Lekár v týchto veciach konzultovaný má zasa tiež niečo vedieť nielen z psychológie ako každý lekár, ale tiež z rozličných častí teológie. Zvečnelý už *Dr. Deutsch* sa ukazoval ako katolík, ale odmietal Konnersreuth s odôvodnením, že nijaký zázrak sa nikdy a nikde nestal a je celkom nemožnou vecou!

(pri druhom narazení tŕňovej koruny) zrazu bolestne stiahne⁴ tvár, a vtom sa zjaví na jej čele uprostred celkom neporušenej plochy malá rana, z ktorej sa vyrinie veľmi znateľný pramienok krvi, dolu tečúci kľukate; celkom totožný obraz tohto prúžiku, smerom nadol sa rozširujúceho, vidieť na tom istom mieste na posvätnom plátne Pánovom (sacratissima sindon), ktoré sa uchováva v Turíne, ako je dobre známe. Najdôstojnejší páter generál dominikánov *Dr. P. Martin Gillet, OP*, sa nedávno vyslovil o týchto veciach v tom smysle, že už pri pohrebe Pána všetko sa dialo s posvätnými pamiatkami tohto pohrebu, ktoré sú dosiaľ uchované v súladnej podradenosti a nadradenosti prirodzeného aj nadprirodzeného poriadku.

(Pokračovanie.)

DO VÝŠAV.

Svätá Mária — Božia Matka.

Svätý Bernardín Siensky: Nie je v ľudskej moci, drahí bratia, kým človek žije v tomto smrteľnom tele, nadostač a úplne vychváliť slávnu Pannu, Matku Božiu, lebo ona vyniká nad ľudskú reč a prevyšuje aj rozum. Ktorý smrteľník bez božieho osvietenia by chcel vysloviť o jedinečnej Rodičke Boha a človeka niečo skromného alebo veľkého a nebál by sa poškrvnými ústami pomenovať tú, ktorú Otec milosrdenstva a večný Boh naveky predurčil za najčistejšiu Pannu, ktorú si Syn vyvolil za Matku a Duch svätý pripravil za stredisko novej milosti? Akými chválami môže otrok človek vynášať Kráľovnú anjelov? Aké zvelebovanie môže ukázať úzkostlivý smrteľník a čím poslúži tej, ktorú poslúchajú a ochotne jej slúžia nebesá? Aký ľudský potlesk oslávi Ctihodnú, ktorú na nebi bez prestania uctievali šiky blažených duchov? *(De ss. Nomine Mariae.)*

Svätý Peter Damiánsky: Čo je veľkolepejšie ako Panna Mária, ktorá mala vo svojom tajomnom živote najvyššie Božstvo. Pozri na serafa, povznies sa k hodnosti jeho vyššej prirodzenosti a uvidíš, že hoci je veľký, predsa je menší ako Panna, lebo toto Veľdielo prevyšuje len sám Tvorca.

⁴ *P. Pius* máva aj iné mystické stavy, napr. levitáciu (voľné vznášanie sa vo vzduchu).

Svätý Tomáš: Nijakému stvoreniu ani človeku ani anielovi sa nedostalo to, aby bol otcom a matkou Boha; **stať sa matkou Boha** — nielen človeka — to bola výsada obzvláštnej milosti. Preto sa hovorí v Apokalypse (12, 1): **Žena odiata slnkom...** — totiž ako by bola celá preplnená božskosťou. (*In cap. 1. Matth.*)

Svätý Bernardín Siensky: Bolo a je zázrakom zázrakov, že žena počala a porodila Boha. Lebo bolo treba pozdvihnúť mnohými dokonalosťami a milosťami ženu na akúsi božskú rovnosť, ku ktorej sa tvor nikdy nedostal.

Svätý Tomáš: Kristovo človečenstvo pre spojenie s Bohom, stvorená blaženosť preto, že je požívaním Boha, a blahoslavená Panna preto, že je Matka Božia. čerpajú svoju nekonečnú dobrotu z nekonečného dobra, ktorým je Boh. A s tohto stanoviska nemôže byť nič lepšieho, ako nemôže byť nič lepšieho, než je Boh.

Svätý Bonaventúra: Pánova Matka je matkou i Pannou — teda najvhodnejšou Matkou. Je Matkou, ktorá takému Synovi najviacej prislúchala. Je Matkou, akej slúšal taký Syn. Boh nemohol urobiť väčšiu, ako bola ona. Väčší svet Boh mohol stvoriť, mohol stvoriť aj väčšie nebesá, no väčšiu matku ako Matku Boha nemohol stvoriť. Preto hovorí Bernard: Bohu nemohla byť vhodnejšou iná matka ako Panna, ani Panne iný Syn ako Boh, lebo nemohol sa narodiť ani väčší medzi synmi, ani medzi matkami väčšia matka.

(*Speculum B. V.*)

Svätá Mária, najsladšia a najľúbeznejšia Pani.

Svätý Bernard: Čo sa bojí slabý človek pristúpiť k Márii, veď niet v nej ničoho drsného alebo odstrašujúceho, celá je ľúbná, všetkým prináša mlieko a med. Nože, prezri dôkladne celý dej Evanjelia, či nájdeš o Márii niečo rušivého, tvrdého alebo aspoň mačnú stopu nevhodnosti, pre ktorú by si ju mohol upodozrievať a zdráhať sa k nej pristúpiť! Ale ak nájdeš všetky miesta plné viac milosťou a nábožnosťou, plné vládnyosti a milosrdenstva, ktoré sú jej vlastnosťami (a veru také sú tieto miesta), nuž poďakuj sa tomu, čo ti veľkodušne a súciteľne dal Prostrednicu, u ktorej nemožno nič podozrievať a podchyťávať. (*Signum magnum.*)

Bohorodička povedala *svätej Brigite*: Moje meno je Mária, ako píše Evanjelium. Keď anjeli očujú toto meno, zaplesajú vo svojom povedomí a znovu a znovu ďakujú Bohu, že udelil skrz mňa a aj mne takú milosť a že vidia človečenstvo môjho Syna oslávené v Božstve. Tí, čo sú v očistci, nadmieru sa radujú, tak ako chorý na posteli, keď ho tešia, a to sa mu tak páči, že zajasá. Aj dobrí anjeli sa pri očí tohto mena primknú bližšie k spravodlivým, ktorých majú strážiť, a tešia sa z ich

pokroku (všetkým totiž sú daní dobrí strážni anjeli a zlí na pokúšanie). Ale aj diabli, a to všetci, sa boja toho mena. Keď ho očujú, hneď pustia dušu z pazúrov, v ktorých ju držali. (*Revelationes S. Birgittae.*)

Tomáš Kempenský: Všetko trpké osladne, všetko ťažké sa stane ľahkým, keď láska k Ježišovi a upamätanie sa na jeho nábožnú Matku preniknú spodiny srdca. Ak to niekto chce skúsiť, nech často o tom premýšľa, rozpráva, číta, spieva a modlí sa. (*Ad Novitios.*)

Svätý Peter Damián: Šťastní sú anjelskí duchovia, že sú v prítomnosti blahoslavenej Panny! My sa zatiaľ tešíme z pripamätovania tvojej hojnej vládnosti; oni majú prítomnosť, my spomienky. Ak je už myšlienka na teba taká sladká, čo potom prítomnosť tvoja? Oni, ovlažení hojnejšou božskou rosou, vidia Zrodeného a Rodičku zvláštnym videním a zahŕňa ich sláva Kráľa i Kráľovnej. My však, ktorých tiesnia trampoty žalára smrteľnosti, živíme sa pamiatkou a osvecujeme Písmom: my len čítame o tom, čo tamtí vidia. Ach, keby už prišiel ten deň, ktorý nás uvedie do svetla, keď už nebude treba čítať, ale vidieť. Kým sa teda nebudeme sýtiť sladkou prítomnosťou, utešujme sa príjemnou pamiatkou. (*De Nativ. B. V.*)

Svätý Bernard: Ona je tou, na ktorej hlas zaplesajú radosťou ešte aj malúčky v matkinom lone. A keď sa pri zvuku Máriinho hlasu rozplývala duša ešte ani nenarodeného, aké bolo asi v nebi plesanie, keď mohli počuť hlas, vidieť tvár a požívať jej prítomnosť?

Tomáš Kempenský: Ak hľadáte v súžení útechu, choďte k Márii, Ježišovej Matke, a všetky vaše ťažkosti sa alebo stratia alebo uľahčia. Vyvoľte si túto najmilostivejšiu Ježišovu matku nad rodičov a všetkých priateľov za zvláštnu matku a orodovnicu pred smrťou a často ju pozdravujte Anjelským pozdravením, lebo veľmi rada počuje tento hlas. Ak vás pokúša zlostný nepriateľ a prekáža vám cvháliť Boha a Máriu, nedbajte nič na to, neprestaňte prosiť a chváliť, ale tým ohnivejšie vzývajte Máriu, Máriu pozdravujte, na Máriu myslite, k Márii volajte, Máriu ctite, Máriu vždy oslavujte, k Márii sa kľoňte, Márii sa odovzdajte; s Máriou buďte v izbe, s Máriou mlčte, s Máriou sa radujte, s Máriou smúťte, s Máriou pracujte, s Máriou buďte na strážii, s Máriou sa modlite, s Máriou choďte, s Máriou sedzte, s Máriou hľadajte Ježiša, s Máriou neste Ježiša v plienkach, s Máriou a Ježišom bývajte v Nazarete, s Máriou a Ježišom vstaňte k novému životu, s Máriou choďte do Jeruzalema, s Máriou stojte pod krížom, s Máriou oplakávajte Ježiša, s Máriou ho pochovajte, s Máriou a Ježišom vystúpte na nebesá, s Máriou a Ježišom túžte vždy žiť a zomrieť. Bratia, ak si toto dobre premyslíte a vykonáte,

utečie od vás diabol a pokročíte v duchovnom živote; Mária rada bude za vás orodovať, lebo je šľachetná, a Ježiš rád vypočuje svoju Matku, lebo je úctivý.
(*Ad novitios.*)

ŽIVOT.

Príťažlivosť.

V blízkej minulosti aj v terajších časoch ľudia veľa dajú na heslo. Keď je to heslo šikovne vyjadrené a najmä keď svojím obsahom vyjadruje túžbu ľudí, čarovne príťahuje. Preto bystrí vodcovia volia si vždy takéto heslá, heslá životné a účelné, ktorých sila preniká do srdca ľudí. Lebo len také heslo je časove účelné, ktoré slúži ľuďom. A ľuďom vtedy slúži najlepšie, keď je ponajprv postavené do služieb Boha. Jasne to vidieť na hesle: Za Boha, za národ, kde stupnica hodnôt je zárukou účelnosti hesla. Veď kto sa opiera o Boha, kto je zakorenený v ňom, ten stojí v životnom strede, preto má ku všetkým ľuďom rovnaký, správny a božou vôľou vyhraný pomer. A z tohto stredu môže sa potom dostať ku všetkým ľuďom, nikomu nie je cudzí, každému je priateľsky blízky. Preto svätci boli najlepší vodcovia národov, hoci im ten titul vodca nikdy nikto neprivlastnil. Svätcom ľudia verili a veria, dôverujú im, lebo oni sú v Bohu a od neho majú najprimeranejší vzťah k ľuďom. Ich heslom bol ich život, ktorý hlásal ako prísť k cieľu, k šťastiu. Preto svätci príťahovali.

Müller.

Odpúšťanie.

Človek musí byť veľmi veľký, ak sa mu sláva odpúšťania má stať zákonom. Zvíra neodpúšťa. Človek však, pretože je stvorený na obraz boží, môže sa vyšvihnúť nad presnú spravodlivosť. Človek odpúšťa a v tejto chvíli zvyrazňuje na svojej telesnej tvári, na svojej stvorenej tvári obraz a podobenstvo Boha, ktorý mu dal schopnosť odpúšťať. A keď odpúšťajúci človek vyšvihuje sa nad česť a nad prirodzenosť, i samo odpúšťanie vznešenosťou svojej presnosti láme všetku obmedzenosť, všetku malichernosť, všetku studenosť, všetky hranice. Odmieta sporivosť, sype plným priehrštím. Toto márnotrpné dieťa mrhá samu svoju podstatu. Dáva i to, čo by ľudia nemali právo očakávať. Veľkodušnosť je vlastnosťou milosrdenstva.

E. Hello.

Lahká poézia.

Lahká poézia hovorí o sklamaných láskach, o stratených životoch, o večných bolestiach, o smútkoch beznádejných, o snoch neuskutočniteľných. Lahká poézia oslavuje nešťastie, lebo nemá vážnosti. Vážna poézia,

ktorú treba milovať, oslavuje radosť, pretože radosť prichádza od Boha. Laetetur cor meum ut timeat nomen tuum, vravieval kráľovský prorok, a kajúcne žalmy sú preplnené menom radosti, lebo Dávidovo kajanie bolo vážne a božské. Keby Dávidova ľútosť bola bývala povrchná a ľudská, bol by chvastúnsky povedal nádeji sbohom. Radosť je vážnosťou poézie. *E. Hello.*

Smysel života.

Prečo si nikdy neželám zomrieť? Pretože si myslím, že by som mal to alebo ono vykonať, v tom alebo v onom sa polepšiť. Ale hoci viem, čo si budem želať vo chvíľke smrti, aby som bol vykonal, jednako to nekonám. Oddalujem smrť. Spolieham sa, že ešte nepríde a že vykonám úlohu svojho života, kým zomriem. Ale keď môj život má nejaký účel a ja ho ešte nepoznám, prečo dňom i nocou sa neusilujem, aby som ho poznal? Alebo ak ten účel poznám a jednako sa neusilujem ho dosiahnuť, či sa nepodobám bláznovi, ktorý stavia svoj dom na piesku? Vie, načo je dom, lež nestavia ho tak, aby sa nezrútil, keď príde vietor a búrka.

Boli filozofovia, čo tvrdili, že život nie je na nič. The life is not worth of living. Ale ako je to možné, že sa títo filozofovia neotrúvili jedom ako potkani ešte toho dňa, keď prišli na takéto poznanie? Boli básnici, ktorí v kyslých aj sladkých veršoch dokazovali, že sú celkom unavení životom. No a je možné myslieť niečo hlúpejšie, ako keď zdravý človek si myslí, že je nemocný?

Dvojaká chyba: Niektorí poznajú účel života, a jednako nejdú k nemu. To sme my, zlí kresťania.

Iní predstierajú, že život nemá smysl, a jednako žijú, ako by mal smysl.

To sú zlí filozofovia a básnici.

Rozdiel je iba v tom, že zlí kresťania klamú iba seba samých, zlý filozof a zlý básnik klame aj iných.

Zlému kresťanovi nechce sa žiť.

Zlému básnikovi a zlému filozofovi nechce sa umrieť.

Keby zlí kresťania vedeli žiť a zlí filozofovia umrieť, nebol by na svete ani hriech ani blud, potom by sme raz *naposledy* zaspievali Veni, Sancte Spiritus! *Pecka.*

Aj dneska na uváženie.

Stalo sa slovo Pánovo skrze Aggeusa proroka riek-
nuc: Či vám je čas, aby ste bývali v domoch vyklada-
ných, a dom tento je pustý? A teraz toto hovorí Pán
zástupov: Priložte srdcia svoje k cestám svojim. Siali
ste mnoho, a doniesli ste málo, jedli ste, a nenasýtili
ste sa; pili ste, a nenapojili ste sa; zaodievali ste sa,
a nezohriali ste sa; a kto si shromaždil mzdy, hádzal
ich do deravého vreca. Toto hovorí Pán zástupov: Pri-
ložte srdcia svoje k cestám svojim! Vystúpte na horu,

noste drevo a stavajte dom; a bude mi príjemný a oslávený budem, hovorí Pán. Hľadeli ste na mnoho, a hľa, dostalo sa menej; a doniesli ste do domu, a ja som to rozfúkol. Pre akú príčinu, hovorí Pán zástupov? Preto, že môj dom je pustý, a vy ponáhľate sa každý do svojho domu. Preto zatvorily sa nad vami nebesá, aby nedaly rosy, a zem tiež zavrela, aby nedala úrody svojej; a zavolať som suchotu na zem i na hory i na obilie i na víno a na olej a na všetko, čo vydáva zem i na ľudí i na dobytok a na všetky práce rúk. *Aggeus, 1, 3—11.*

Známky priateľstva.

V ľudskej oblasti priateľstvo nemeríme ani natoľko podľa živej nežnosti ako skôr podľa sympatie k utrpeniu. Ak je váš priateľ šťastlivý, v určitej chvíli ani nemusíte cítiť k nemu nejakú nežnosť, a predsa mu môžete byť priateľom. Ak je však váš priateľ, či vo svojej osobe alebo vo svojej cti, obetou nehody alebo akéhokoľvek útoku, a vy len slabo cítite jeho nešťastie, nie ste mu viacej priateľom. *E. Hello.*

Starostlivosť nebeského Otca.

Veľké sociálne reformy zavádzajú sa nielen u nás, ale všade, kde je porozumenie pre slušný život všetkých vrstiev národa. No tieto reformy neobšťastnia ľudí. Lebo keby sme všetky bohatstvá sveta tak rozdelili, že by bola odstránená všetka bieda, ľudia ešte by neboli šťastliví. Veru, nie je celkom správne očakávať lepšiu budúcnosť, povedzme, od charity alebo od sociálnych reforiem. Vari nie preto, že by sa v tom ohľade nebolo nič vykonalo, ale my, katolíci, ako detečky nebeského Otca, vykonali sme málo; lebo keby sme odstránili všetku chudobu zo sveta, ešte sme nič nevykonali, veď Kristus blahoslavlil chudobu. Lebo dŕvajte sa, keď dietky stratia starostlivého otca, či im pomôže, keď sa o nich začnú starať príbuzní, ktorí im všetko dajú, len nie otcovu lásku? Choroba a bolesť dnešného človeka spočíva práve v tom, že je sirotou, lebo nepozná Otca, nevie, ako ten Otec na neho hľadí, s akou láskou ide za ním všade, ako je pripravený vždy mu pomôcť! Musíme naučiť ľudí hľadiť k nebesám, k trónu Otca nebeského, ktorý má všetky bohatstvá v rukách, a potom ľahšie rozriešime hmotnú biedu a nedostatky. To je poriadok, ktorý pri sociálnych reformách treba zachovať. *Müller.*

LITERATÚRA.

Dr. JAN RYBAR: Sociálnopsychologické úvahy o povahe reči a jej živote. Vydané vlastným nákladom. Kolégium Piaristov, Trenčín, 1944, broš. 25 Kč. Človek.

bytosť složená z tela a duše, od prirodzenosti má vznešenú schopnosť vyjadrovať duševné pochopy a zážitky. Nielen hlasom, lež rečou; hlas je iba nástroj reči tak, ako telo je nástroj duše. Preto reč u všetkých národov bola pokladaná za čosi posvätné. S kultúrnym vývojom človeka rovnobežne kráčal aj vývoj reči čiže spôsob vyjadrovania vnútorného duševného rastu. Preto reč patrí k najmarkantnejším známkam svojskosti a osobnosti národa: svojská reč, svojský národ. Zákony, ktoré riadia vývoj reči a ktoré ju psychologicky a sociálne rozčleňujú, sú hlboko zakorenené v povahe človeka a v jeho pomere k bytostiam, o ktorých sa vyjadruje. Z toho potom vyplýva sociálna funkcia reči a jej význam pre duchovný život človeka. Pod týmto zorným úhľadom je písaná táto kniha. Dr. Rybár dáva našim lingvistom psychologickú príručku k správnenému štúdiu reči a k správnenému chápaniu jej úlohy. V slovenčine je to novinka tým vzácnejšia, že u nás je pomerne málo vedcov z odboru psychológie, ktorí by sa špecializovali na určité úseky tejto vedy. Rybárova štúdia patrí medzi špeciálne; mnohé príklady a experimenty spestrujú jej metafyzické predpoklady a vývody. Pritom je písaná ľahkým štýlom, nerobí nijakých ťažkostí pri chápaní určitých pojmov, ktoré, povedzme laik v psychológii, nepozná. Každý miluje svoju reč, nuž nebude od veci, keď pozná, aký vzácny boží dar je reč, vrava. Všetkým smeristom knihu vrele odporúčam. — im.

LADISLAV STANČEK: *Kapitoly o hudobnom umení.* Vydala Obroda v Ružomberku 1944, str. 126, cena neudaná. Tak, ako o umení vo všeobecnosti jestvujú u nás rozličné mienky, podobne aj o hudbe a o hudobnom umení. Je nesporné, že otázka hudobného umenia je dôležitejšia, ako si to v okamihu uvedomujeme, preto správne chápanie hudobného umenia patrí tiež k eminentným kultúrnym záujmom. Stanček v jednotlivých kapitolách rieši otázky podstaty hudobného umenia a jeho spoločenský význam. U nás je to prvý pokus v tomto odbore, teda práca priekopnícka. Želáme si, aby S. úsilie bolo pochopené na pravých miestach. — im.

TAJOMSTVO SVÄTEHO RUŽENCA. *V reči kňaza, básnika, maliara.* Vydal Posol Božského Srdca Ježišovo v Trnave 1944. Tlačené na ofsetovom bielom bezdrevenom papieri. Str. 66, broš. 55 Ks. Svätý ruženec ako stručný súhrn tajomstiev života Božieho Syna svojou jednoduchosťou a hĺbkou vo vyjadrovaní vecí najsvätejších pripútal pozornosť jednoduchých kresťanov aj učených bohovedcov. Inšpiroval maliarov, sochárov aj básnikov. Aj táto kniha patrí k takýmto vďačným pokusom. P. Dieška podáva v nej teologicko-historický rozbor

modlitby svätého ruženca. Keď si ho dobre prečítate, pochopíte, prečo svätý ruženec menujeme braviárom laikov. P. Dančo v krásnych veršoch zvýraznil obsah jednotlivých tajomstiev. Človek nevie, čo skôr obdivovať, či krásu našej reči, ktorá výrazove tak mohutne začiera do bohatstva tajomstiev, či samé tajomstvá, opísané naozaj velebne. K smelému pokusu patria obrázky V. Hložníka. Scholastický teológ, ktorého bohoveda podobá sa gotickej katedrále, nie je zvyklý na takéto znázorňovanie nadprirodzených tajomstiev. No Hložníkov obrázky sú blízke tejto výške, o ktorú ide v ružencových tajomstvách. Naším čitateľom knihu vrele odporúčam. Aj vonkajšia úprava je dôstojná, reprezentačná. im.

Dr. PETER SCHMITZ, SVD: Pri prameňoch života. Vydalo Misijné kníhkupectvo v Nitre 1944, str. 51, broš. 7 Ks. Rodičia aj vychovávatelia prichádzajú do rozpakov, keď im dieťa predloží otázku: Odkiaľ som? Ako to dieťaťu vysvetliť a kedy? Vieme dobre, čo znamená pre dieťa dobré a časové vysvetlenie. Táto knižočka vám to povie stručne a veľmi dobre. Je pre rodičov. Lež naše deti v školskom roku bývajú v internátoch, desať mesiacov z roka prežijú v kláštore, a veru taká sestrička vychovávateľka neraz príde do pomykova, keď má porúčać chovanice o pohlavných otázkach. Ako to mníšky robia, to je vedľajšie. Ale robia to všade? A uvedomujú si vo svedomí, koľko zla zaviňujú, keď z nerozumných dôvodov ponechávajú riešenie týchto otázok „času“? Preto knižočku odporúčam aj do kláštorov, kde majú internáty, či už chlapčenské alebo dievčenské. — im.

Dr. RUDOLF BEDNARIK: Duchovné základy ľudového staviteľstva. Vydala Matica slovenská v Turč. Sv. Martine 1944, str. 48, broš. 25 Ks. Dr. Bednárík vysvetľuje v tejto prednáške, v čom väzí duchovný komponent nášho ľudového staviteľstva. Prichádza na názor, že sústava slovenských národných hodnôt práve po stránke duchovnej je spojená s nevysychajúcim a večným duchovným prameňom — náboženstvom, siahajúcim do počiatkov ľudskej kultúry, do doby animizmu a v ňom do doby totemizmu, ďalej do manizmu a prostredníctvom nového duchovného prameňa, prostredníctvom kresťanstva, do dnešných čias. Hej, slovenský človek od najpradávnějších čias čerpá z duchovného prameňa posilu pre svoju existenciu, a práve to mu dodávalo silu zachovávať zdedené normy života. A žijúc z tohto prameňa uchováva si slovenský národ v rámci európskych národov svieže duchovné dedičstvo praslovenské a indo-európské.

SMEK,

revue pro duchovní život.

Ročník V. / 1945. / Číslo 2-4.

REDAKTOR: *prof. Dr. Inocent Müller, OP.*

SPOLUREDAKTOR: *P. Aquinas M. Gabura, OP.*

SPOLUPRACOVNÍCI: *Univ. prof. P. Mag. Reginald Garrigou-Lagrange, OP, Rim; univ. prof. Dr. P. Mag. Gašpar Friethoff, OP, Amsterdam; Dr. P. Mag. Metod Habáň, OP; prof. teol. P. Emilián Soukup, OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof. MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz J. Chura; Dr. Pavol Beňuška; prof. Dr. Max. Chladný Hanoš; prof. Dr. Anton Šurjanský; Dr. Ján Mastylak, CSSR; prof. Ján Haranta; prof. Juraj Kohút.*

Redakcia a administrácia: *Trenčín, Námestie sv. Anny 1. Telefon Trenčín 2 416.*

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 45.— Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre Maďarsko 8 Pengő Číslo žeku revue Smer 6181.

O B S A H :

C E S T Y.	Strana:
<i>Dr. Inocent Müller, OP:</i> Ježiš Kristus, vzor života	49.
<i>Viliam Hofka:</i> Kristus, žijúci v nás	56.
<i>Dr. Ján Mastylak, CSsR:</i> Hranica kresťanského kríža	60.
<i>Léonce de Grandmaison:</i> Umŕtvovanie	62.
<i>Blah. Ľudovít Grignon, OP:</i> Boh chcel použiť Máriu pri vteleení	66.
<i>Tichomír Miko, FSC:</i> Matej Talbott, apoštol-robotník	69.
<i>Marcel Horniak, SS:</i> Duch trpiacich s Kristom	77.
<i>Dr. Ján Mastylak, CSsR:</i> Etika božieho kráľovstva	91.
<i>J. E. K.:</i> Zpátky k chudobnému, pokornému a ukrižovanému Ježišovi	100.
<i>Univ. prof. Dr. Jozef Babor:</i> Pochybený okultizmus	106.
N A Š E N A D E J E.	
<i>MUDr. Vladimír Stercula:</i> Rozprava o láske a sexu	111.
D O V Ý Š A V .	118.
Ž I V O T	123.
L I T E R A T Ú R A .	143.

ADMINISTRACIA ODKAZUJE. Naši čitatelia iste uznajú, že dnešné komunikačné pomery nám nedovolia revue expedovať pravidelne. Na druhej strane nič sa nedá dopredu predvídať, mnohí odberatelia zmenili adresy alebo sú vôbec neznámi, tým je skomplikovaná aj finančná stránka časopisu, preto posielame vám Smer tak, ako v dnešných časoch okolnosti dovoľujú. Upozorňujeme tiež čitateľov, že mnohí nám ešte dlhujú za Psychológiu askézy od Lindworského. Použite priložené složenky na zaplatenie dlžoby alebo predplatného na rok 1945.

Svätú omšu za spolupracovníkov a čitateľov Smeru odslúži redaktor 17. marca. Dnes je obmedzený aj styk redaktora so smeristickou rodinou, či už písomný alebo v krátkych odpovediach na obálke revue. No jednako denne na vás všetkých pamätám a spomínam pri svätej omši a prosím Všemohúceho, aby vás chránil a dožičil hojnosť milostí a síl v búrlivých životných zápasoch, ktoré nás hádam ešte len očakávajú.

Najbližšie číslo Smeru vyjde v máji a chceme ho venovať svätej Terézii od Ježiška. Pravda, všetko toto nezávisí od nás, preto už vopred prosíme našich čitateľov za prepáčenie, ak pre vonkajšie okolnosti dostanú Smer neskôršie.

Reklamujte. Niektorí nedostali ani posledné dve čísla minulého ročníka, ani prvé číslo tohto ročníka. Napíšte do administrácie, kým ešte tie čísla máme na sklade.

Kvetinky svätého Františka príkladmi zo života svätca z Assisi a jeho prvých učeníkov dokazujú, ako má kresťan katolík prežívať

Evanjelium. O tejto vzácnej duchovnej perle sme už v Smere referovali. Pripojenými listkami objednať si knižočku, ak ju ešte nemáte.

Viacerým. Mnohí z našich čitateľov pýtali odo mňa písomné vysvetlenia vo veciach duchovných, ďalej aj objasnenia niektorých statí alebo problémov kníh našej edície. Ako obyčajne, všetkým som odpovedal. No väčšina listov prišla zpiatky s poznámkou, že adresát sa vysťahoval a nevedieť kde, poštová doprava zastavená a podobne. To teda na vysvetlenie tým, ktorí hádam čakajú odpoveď na novú adresu a ju nedostávajú. Viacerí zmenu adresy neoznámili alebo ohlásenie zmeny prišlo neskoro. Ak teda máte nejaké dotazy, píšete znova.

M. P. Ako máte hľadiť na apoštolát, odpovie vám apoštolská žena svätica zo Sieny: Naozaj, je už najvyšší čas, dať Pánu Bohu česť a bližnému celú svoju prácu. Nie je dovolené v smyselnej sebaláske a s otrockým strachom myslieť len na seba, lež musíme so svätou láskou a s božou bázňou pracovať aj pre druhých, hoci by sme pritom mali stratiť nielen časné dobro, lež aj sám život.

M. H. Vždy sme zdôrazňovali, že celú našu pozornosť treba sústrediť na výchovu mladej katolíckej inteligencie. Keď je tá duchovne prehĺbená a presiaknutá láskou ku Kristu a k Cirkvi, aj keby všetko sklamarlo, keby sa všetko zrútilo, tí ľudia príkladom budú apoštolovať za profesorskou katedrou, v ordináčnej sieni, v úrade, slovom, kde ich život postaví. Okolo Smeru sdružili sme už peknú hŕstku takýchto apoštolov inteligentov a veríme, že svoje poslanie statočne vykonajú.

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú trenčianski dominikáni. Zodpovedný redaktor *Dr. I. Müller*. Používanie novinových známok povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod č. 144.487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín.

Tlač: V. ČELKO, Trenčín.

Ježiš Kristus, vzor života.¹⁾

Dr. Inocent Müller, OP.

Svätosť, ktorou sme svätí, pochádza od Krista ako od účinnej a záslužnej príčiny našej spásy. Je to svätosť nadprirodzená, lebo v podstate je účasťou na svätosti, čiže na živote Boha samého. Preto Kristus mohol povedať: „*Buďte dokonali, ako i Váš Otec nebeský je dokonalý.*“² Keď hlbšie uvažujeme o programe kresťanskej dokonalosti, ktorý takto načrtol Kristus, zachytáva nás pokušenie a boli by sme ochotní pýtať sa s apoštolom Filipom: „*Pane, ukáž nám Otca, a dostačí nám.*“³ Človek totiž chce vidieť vzor, a ako poznamenáva svätý Augustín, ľudia, ktorých vidíme, sú veľmi nedokonalí a nemôžu nám slúžiť za úplný vzor, a na druhej strane, Boh, svätosť sama, je od nás príliš vzdialený, „*prebýva v neprístupnom svetle*“,⁴ nuž ako sa mu pripodobníť? Na to stručne odpovedá svätý Pavol: „*Boh... zasvietil v tvári Krista Ježiša.*“⁵ Inými slovami, Boh sa zjavil, ukázal ľudstvu vo svojom Synovi, v Kristu Ježišovi, ktorý je obraz jeho podstaty,⁶ podobizňa neviditeľného Boha.⁷ Nuž Kristova odpoveď na nadhodenú otázku zneje: „*Kto vidí mňa, vidí aj Otca. Ja som v Otcovi a Otec je vo mne.*“⁸ Kristus je Boh, ktorý sa stal človekom, aby slovom a najmä životom naučil ľudí, čo majú konať a ako

¹ Svätý Tomáš Akvinský: *Suma teol.* III, ot. 24, č. 3-4; ot. 48, čl. 6; ot. 50, čl. 6; ot. 7. D. Columba Marmion: *Le Christ vie de l'ame*, str. 31 a nasl.; A. Tanquerey: *Précis de théologie ascétique et mystique*, str. 94 a nasl.

² Mat. 5, 48.

⁶ Žid. 1, 3.

³ Ján 14, 8.

⁷ Kol. 1, 15.

⁴ 1 Tim. 6, 16.

⁸ Ján 14, 9—10.

⁵ 2 Kor. 4, 6.

majú žiť, aby sa stali podobní Bohu, nebeskému Otcovi. Preto Otec nebeský o ňom vyhlásil: „*Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám svoje zaľúbenie; jeho poslúchajte.*“⁹ Nuž ak hľadáme vzor dokonalosti, ku ktorej nás Boh volá, postačí otvoriť oči a vierou kontemplotvať Boha v Kristu Ježišovi, ktorý podľa výrazoslovia svätého Tomáša je aj *vzorovou príčinou* čiže vzorom našej dokonalosti. „*Život sa zjavil. píše svätý Ján, a my sme videli, a dosvedčujeme a oznamujeme vám ten večný život, ktorý bol u Otca a nám sa zjavil.*“¹⁰

V čom je teda Kristus, vtelené Slovo, náš vzor?

Kristus je náš vzor ponajprv svojou osobou ako *Syn Boží*, ďalej svojou ľudskou činnosťou ako *Syn človeka*.

Kristus Pán je ponajprv dokonalý Boh. Toho si boli vedomí nielen apoštolovia, čo s ním chodievali, lež všetci, čo ho počúvali a videli skutky, ktoré konal. Verejne vyznávali, že takéto skutky môže konať iba Boh. Akosi úradne a slávnostne to vyhlásil svätý Peter, keď na otázku Pána Ježiša, že za koho uznávajú ľudia Syna človeka, odpovedal: „*Ty si Kristus, Syn Boha živého.*“¹¹ A Kristus Pán potvrdzujúc jeho vyznanie dodal: „*Blahoslavený si, Šimon, syn Jonášov, lebo telo a krv nezjavily to tebe, ale môj Otec, ktorý je na nebesách.*“ Áno, Kristus je vo všetkom rovný Otcovi, je dokonalý Boh.

Kristus, Syn Boží, je súčasne aj dokonalý človek. Vzal na seba ľudskú prirodzenosť, narodil sa zo ženy, teda patrí k ľudskému pokoleniu. Evanjelium často ho menuje *Synom človeka*; očami sme ho videli, hľadeli sme na neho a naše ruky sa ho dotýkali.¹² Preto po vzkriesení neveriacich apoštolov musel presvedčiť, že má skutočné telo: „*Vidíte moje ruky a nohy.*

⁹ Mat. 17, 5.

¹⁰ 1 Ján 1, 2.

¹¹ Mat. 16, 16.

¹² 1 Ján 1, 1.

že ja som to. Ohmatajte ma a vid'te, lebo duch nemá tela a kosti, ako vidíte, že ja mám."¹³ Mal dušu stvorenú od Boha, mal rozum a vôľu, pamäť aj obrazotvornosť. Slovom, pripodobnil sa nám vo všetkom, ako píše svätý Pavol, okrem hriechu.¹⁴ Nemal hriechu, teda ani následky hriechu, ako je nevedomosť, omyl, choroba, čo nesúhlasilo s dôstojnosťou Boha.

No z Evanjelia vieme, že Kristus Pán poznal všetky ľudské slabosti, ktoré neumenšovali jeho svätosť. Prisvojil si ľudskú prácu, bolesti, slzy, aby ich osobne posvätil. V Nazarete žil ako obyčajný robotník, takže keď vystúpil ako hlásateľ novej zvesti, ľudia nevedeli sa vynachudovať, odkiaľ sa berie takáto múdrosť v tešárovom synovi.¹⁵ Na cestách po Palestíne cítil únavu, preto aj odpočíval, spal. Plakal nad Jeruzalemom, nad svojou vlasťou, keď prorockým okom videl, čo očakáva zatvrdilých občanov svätého mesta. Oplakával aj smrť svojho priateľa Lazára, takže to pohlo aj okolostojích: Hľa, ako ho miloval! Bol aj smutný a mal strach: *„Začal sa chvieť a cítiť clivosť.*"¹⁶ A v hroznej agónii v olivovej záhrade zvolal: *„Smutná je duša moja až na smrť.*"¹⁷ Vysmievali sa mu, pľuli na neho, bičovali ho, robili si z neho blázna. A nakoľko fyzické složenie jeho prirodzenosti bolo celkom dokonalé, aj pocitovaná bolesť bola hlbšia a hroznejšia. A napokon, aby sa naozaj vo všetkom pripodobnil synom Adamovým, prijal aj smrť: *„Naklonil hlavu a vypustil dušu.*"¹⁸

Nuž Kristus ako Boh a ako človek stojí pred nami ako najdokonalejší vzor, ktorý načím napodobniť. No základná črta podobnosti s Kristom má byť jeho Božstvo, máme mu byť podobní ako boží synovia. A ako?

¹³ Luk. 24, 31.

¹⁴ Žid. 4, 15.

¹⁵ Mat. 13, 54.

¹⁶ Marek 14, 33.

¹⁷ Mat. 26, 38.

¹⁸ Ján 19, 30.

Podľa učenia Cirkvi svätej, ktoré vysvetľuje svätý Tomáš,¹⁹ božské synovstvo Krista je typ, vzor nášho nadprirodzeného synovstva. Ako Kristus je Boží Syn od prirodzenosti, tak my máme byť božími synmi posväcujúcou milosťou. Kristus je Boží Syn právom, kým my sme božími synmi z milosti. Kristus je plný milosti, a z tejto plnosti milosti prijímame aj my podľa podarovania Kristovho; no v podstate je to tá istá milosť, ktorou je zaplavená duša Kristova a ktorou my sa stávame Bohu podobní. Anjelský učiteľ vraví, že je to akási podobnosť večného božieho synovstva.

Byť prijatým dieťaťom božím skrze posväcujúcu milosť, hľa, to je základná podobnosť, prvá a najpodstatnejšia črta podobnosti s Kristom, lebo táto črta súčasne je aj podmienkou našej nadprirodzenej činnosti. Keď nie sme v posväcujúcej milosti, chýba nám základné a prvoradé znamenie podobnosti s Kristom; preto nebeský Otec nemôže nás uznať za svojich. A čokoľvek konáme bez posväcujúcej milosti, nič nám neosoží na získanie nebeského dedičstva, lebo nemôžeme byť spoludedičmi Kristovými, keď nie sme jeho bratmi milosťou posväcujúcou.

Napokon Kristus ako človek je pre nás vznesený vzor vo svojom konaní. Každý jeho čin bol zrelým ovocím ctností, ktoré ozdobovali jeho ľudskú prirodzenosť a ktoré sa daly slúčiť s božskou prirodzenosťou. Súčasne s posväcujúcou milosťou prijal Kristus všetky ctnosti a dary Ducha svätého v najdokonalejšom stupni; preto aj schopnosti, ktoré tieto ctnosti a dary zdokonaľovali, zúčastnily sa na dokonalosti milosti.

No Kristus Pán nemal vieru, lebo jeho duša videla, kontemplovala to, čo my veríme.²⁰ Viera nemá miesta tam, kde je videnie. Ale ako po-

¹⁹ Porov. SMER IV, 51 a nasl., 151 a nasl., 193 a n.

²⁰ *Suma teol.* III, ot. 7, čl. 3.

znamenáva svätý Tomáš, mal *dokonalosť* viery, ktorá spočíva v podrobení, v úcte k Bohu, k prvej a neomylnnej pravde. Toto rozvrhnutie bolo v duši Kristovej v najvyššom stupni. Ďalej, Kristus Pán nemal ani nádej vo vlastnom slova smysle.²¹ Lebo nádejou dúfame dosiahnuť to, čo ešte nemáme. Božskou ctnosťou nádeje túžime prísť k Bohu, opierajúc sa pritom o jeho všemohúcnosť a o milosti, ktoré sú na to potrebné. A duša Kristova bola hypostaticky spojená so Slovom, požívala Boha, preto nemohla dúfať dosiahnuť to, čo už mala. Svätý Tomáš poznamenáva, že Kristus mohol dúfať iba nesmrteľnosť a oslávenie svojho tela po vzkriesení, preto sa modlil: „*Otče, osláv mňa u seba slávou.*“²²

Mal však lásku v najvyššom stupni, jeho srdce bolo naozaj *ohniskom lásky*. Čo konal, konal z lásky k svojmu Otcovi. Jeho životný program môžeme shrnúť do týchto slov: Konám iba to, čo sa páči Otcovi! Toto nepretržité zamierenie duše Kristovej k Otcovi je zrejmou výslednicou hypostatického spojenia. Bohovedci vravia, že „*Syn je celý Otcov, celý je k Otcovi*“; D. Marmion pekne vraví, že v tom je jeho „podstata“. Sväté človečenstvo Kristovo vtelením je celé ponorené do Božstva, patrí celkom Otcovi. Z toho potom je celkom zrejmé, že vnútorné zamierenie Kristovo bolo vždy k Otcovi: Žijem pre Otca, milujem Otca, to sú slová, ktoré sú veľmi časté v jeho rečiach. Preto aj svoj príchod na svet započal vyznaním veľkej lásky: „*Hľa, prichádzam, aby som plnil, Bože, tvoju vôľu.*“²³ A môžeme povedať, že celý jeho pozemský život bol stálym uskutočňovaním tohto programu. Radostne opakoval, že jeho pokrm je plniť vôľu toho, ktorý ho poslal a dokončiť jeho dielo,²⁴ preto vždy činil iba to, čo sa jemu

²¹ *Suma teol.* III, ot. 7, čl. 4.

²² Ján 17, 5. ²³ Žid. 10, 7. ²⁴ Ján 4, 34.

páčilo.²⁵ Napokon svoju lásku k Otcovi potvrdil smrťou na kríži, aby svet poznal, že miloval Otca.²⁶ Ale nezabúdajme, keď Kristus sa nebál povedať, že „*nikto nemá väčšej lásky nad tú, keď kto položí svoj život za svojich priateľov*“.²⁷ a keď veríme, že zomrel za naše spasenie, ostáva pravdou, že obetoval svoj život ponajprv z lásky k svojmu Otcovi. Milujúc nás, miloval svojho Otca, nás videl vo svojom Otcovi, preto sa modlil: „*Ja prosím za nich,... lebo sú tvoji*.“²⁸ Hej, Kristus nás miluje, lebo sme dieťkami jeho Otca, sme jeho bratia, patrime jeho Otcovi. Miloval nás láskou, o ktorej teraz nemáme ani tušenia, preto každý môže opakovať so svätým Pavlom: „*Zamiloval si ma a vydal seba samého za mňa*.“²⁹

Duša Kristova bola ozdobená aj inými ctnosťami. Bol tichý a pokorný: „*Učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom*.“³⁰ Preto ako Pán neba i zeme nehanbí sa umývať svojim učeníkom nohy. Ďalej, bol poslušný. Poslušnosť je panujúca známka jeho skrytého života v Nazarete. Podrobil sa Mojžišovmu zákonu, preto riadne dochádzal na náboženské shromaždenia do synagógy. Vážil si občianske predpisy, preto kázal platiť daň a sám ju tiež platil. — Bol trpezlivý. Jeho smrť na kríži a vôbec bolestné umučenie je najzjavnejším svedectvom hrdinskej trpezlivosti. — Bol milosrdný k hriešnikom. S akou láskou rozpráva so samaritánkou, prijíma Máriu Magdalénu; ako dobrý Pastier nepozná únavu a hľadá každú ovečku, ktorá sa vytratila z ovčiarne. — Horlí za slávu svojho Otca, preto vyháňa kupcov z chrámu, lebo zneuctili miesto určené pre modlitbu. — Ustavične sa modlieval: „*Strávil noc na modlitbe*.“³¹ Ťažko si vieme predstaviť, ako asi vyzeral vnútorný

²⁵ Ján 8, 29.

²⁶ Ján 14, 31.

²⁷ Ján 15, 13.

²⁸ Ján 17, 9.

²⁹ Gal. 2, 20.

³⁰ Mat. 11, 29.

³¹ Luk. 6, 12.

rozhovor vteleného Slova s Otcom, aký duch vial touto modlitbou.

Tento božský vznešený vzor máme napodobniť, nasledovať. No človeku voľky-nevoľky vtierra sa niekedy myšlienka, či nie je to vari opovážlivosť chcieť dosiahnuť takýto ideál, ktorý, ľudsky povedané, je nedosiadnuteľný. Ale nie. Je to večná túžba Boha samého, ktorý od večnosti „*nás predurčil, aby sme boli podobní obrazu jeho Syna*“.³² Čím sme podobnejší jeho Synovi, tým väčšmi nás miluje, lebo tým užšie sme s ním spojení (svätý Ambróz). A v tom práve spočíva aj tajomstvo božej štedroty. Keď nebeský Otec vidí dušu, ktorá sa vonkoncom pripodobňuje jeho Synovi, zahrnuje ju zvláštnou láskou a mimoriadne sa o ňu stará.

Otec nebeský nám všetkým povedal: *Jeho (Krista) počúvajte!* Od neho sa učte, žijte podľa neho. A Kristus Pán sám nám povedal: „*Dal som vám príklad, aby ste i vy činili tak, ako som ja činil vám.*“³³ Zanechal nám príklad, aby sme kráčali v jeho šlapajach.³⁴ On jediný je cesta, po ktorej treba kráčať a ktorá vedie do života svetla. Na tento vzor načím hľadiť a podľa neho žiť a konať. Musíme si totižto uvedomiť, že duša Kristova v každom okamihu hľadela na božiu bytosť, nazerala tiež na večné plány Boha s ľudstvom, preto každý jej úkon bol iba výrazom týchto večných plánov. Pousilujme sa preto vždy dokonalejšie poznávať Krista z Evanjelií, z tajomstiev, ktoré predkladá Cirkev v liturgickom roku, lebo takto vždy dokonalejšie poznáme život a konanie Krista, ktoré si máme osvojiť. Je to božsky živý vzor, ktorý nám ukazuje v najrozmanitejších okolnostiach ako sa treba pripodobniť dokonalosti nebeského Otca.

³² Rim. 8, 29.

³³ Ján 13, 15.

³⁴ 1 Peter 2, 12.

Shrnujeme: podstatne charakteristická vlastnosť kresťana katolíka je účasť na božskom synovstve Kristovom milosťou posväcujúcou; v tom spočíva podobnosť s Kristom ako Synom Božím. Ctnostným životom uskutočniť život tohto vzoru, to je napodobňovanie Pána Ježiša v jeho skutkoch. V reči svätého Pavla tieto zásady takto sú vyjadrené: „*Vyobrazíš v sebe Krista*“,“ „*obliecť si Pána Ježiša Krista*.““ Z toho do tradície prešla výrazná definícia: *Christianus, alter Christus — kresťan, druhý Kristus*. Hej, druhý Kristus, lebo posväcujúcou milosťou je dieťaťom nebeského Otca a bratom Kristovým na zemi, aby bol s ním spoludedičom v nebesách. Napokon druhým Kristom je aj preto, lebo jeho činnosť prúdi sťa z živého žriedla z posväcujúcej milosti; preto každá jeho myšlienka, každá túžba, každý skutok je iba odzrkadlením činnosti Kristovej.

“ Gal. 4, 19.

“ Rim. 13, 14.

Kristus, žijúci v nás.

Viliam H o t k a.

2. Dovršenie spolužitia s Kristom.

Prirovnanie Boha a duše k ženíchovi a neveste nie je bernardské. Má dávnu tradíciu, lebo už v Starom zákone nebolo neznáme.¹ Pieseň Šalamúnova, ospevujúca lásku ženícha a nevesty, bola odjakživa zaraďovaná medzi Písmo sväté práve pre svoj hlboký symbolický význam. „Ak sú všetky Písma sväté, je Veľpieseň najsvätejšia“, povedal slávny Rabbi Akiba.

V Novom zákone sám vtelený Syn Boží hovorí o sebe ako o ženíchovi.² I Duchom božím presiaknutý predchodca Pánov nazýva sa „priateľom ženíchovým“. Svätý Ján vo svojom Zja-

¹ Iz. 61, 10; Oz. 2, 19. ² Ján 3, 29.

² Mat. 9, 15.

vení vidí oslávenú Cirkev ako nevestu, okrášlenú a v úplnom odovzdaní svojmu ženíchovi.⁴ No najmä svätý Pavol s úľubou prirovnáva Krista k ženíchovi a Cirkev k neveste, a či skorej naopak: Kresťanskí mužovia majú v Kristovi vidieť svoj pravzor, keď ide o obetavú lásku k manželkám, ktoré si zas majú brať príklad od Cirkvi, poslušnej a celkom oddanej Kristovi-Zeníchovi.⁵

Darmo sa teda pohoršujú freudovské špinavé duše, ktoré chcú vidieť v katolíckej mystike akýsi prejav perverznej pohlavnej lásky. Opak je pravdou. Spolužitie muža a ženy má svoj čistý, nijakou telesnosťou nepoškvrnený ideál v pomere Krista k Cirkvi (k jednotlivkej duši) a tento zas v samej jednote trojičného života. Dokonalejšie slúži za vzor menej dokonalému, a nie opačne.

V tomto smysle načím chápať aj výrazy Písma, Otcov a mystikov, keď prirovnávajú naše spolužitie s Kristom k životu manželskému.

— Duša, krstom svätým do Krista včlenená, stáva sa jeho nevestou. Ale akou nevestou! Veď v ktorej neveste žije jej ženích v takom dokonalom smysle ako Kristus v duši! Či môže dať ktorá o sebe povedať, že je vo svojom milom a on zas v nej, ako to Pán Ježiš hovorí o nás?⁶

Kristus však nezostáva v duši nečinný. Skrze svojho Ducha, ktorý v nás spočíva, rozlieva do nás svoj život tokom vždy širším a širším. Rastie v nás až po mieru dospelého veku, predurčeného Otcom,⁷ každým dobrým skutkom,⁸ ale najmä sviatosťou svätého birmovania, ktorá nám vryva do duše charakter Krista už dospelého.

Vieme, že súhlas sám, ktorým ženích a nevesta zatvárajú manželstvo, nerobí ešte ich spolužitie dokonalým. Manželstvo sa dokonáva až telesným spojením, Kde je toto fyzicky nemož-

⁴ 21, 2.

⁷ Ef. 4, 13.

⁵ Ef. hl. 5.

⁸ Ef. 4, 15.

⁶ Ján 14, 20.

né, tam sa vlastne sväzok manželský stáva bezúčelným a podľa cirkevného práva i neplatným.⁹

Naše spojenie s Kristom sa završuje Eucharistiou. Pri svätom prijímaní Kristus sám prichádza sceliť milostný sväzok so svojou nevestou. Už nestojí obďaleč, nazeraúc iba cez mreže ako Milý vo Veľpiesni,¹⁰ ale prichádza až do nášho najhlbšieho vnútra, aby nás stmelil so sebou. „Duša je svätá nevesta nesmrteľného Ženicha; ich spolužitie sa dokonáva pri sviatostnom spolení“, vraví svätý Efrem. Vtedy môže už plným právom povedať: „Môj milý patrí mne a ja jemu.“¹¹

V tomto svetle vidíme, aký zástoj v kresťanskom živote má požívanie Eucharistie, ku ktorej ako k svojmu stredisku smerujú všetky ostatné sviatosti. Sväté prijímanie nie je len pobožnosť popri mnohých iných, ale je pobožnosť v najvlastnejšom smysle slova, pretože nás zo všetkých najviacej zbožšťuje, najdokonalejšie nás pretvárajúc v Krista.

To, že sa Spasiteľ v Eucharistii halí do vonkajších javov chleba a vína, má hlboký význam symbolický. Je našim pokrmom, nápojom. Po požití telo absorbuje pokrm a nápoj a pretvára v seba. Z neho sa živí, buduje a vzrastá. Po svätom prijímaní sa v nás deje čosi podobného, lenže opačným pochodom. Čo je dokonalejšie, pretvára v seba a asimiluje menej dokonalé. „Ty sa pretváraš vo mňa, a nie ja v teba“, povedal Spasiteľ svätému Augustínovi. Pavlovo: „Žijem, no nie už ja, ale Kristus žije vo mne“¹² sa vtedy v nás uskutočňuje doslovne, lebo pri prijímaní sviatostného Spasiteľa „prechádzame v to, čo prijímame“.¹³

No nejde tu len o srastenie duše s Kristom. Človek, to je duša aj telo. Kristus, ktorý je

⁹ C. J. C., can. 1068. ¹⁰ Veľpieseň 2, 16.

¹¹ Veľpieseň 2, 16.

¹² Gal. 2, 20.

¹³ Sv. Lev Veľ., Serm. 63.

vo Sviatosti oltárnej prítomný aj so svojím telom, privteluje si nás v oných svätých chvíľach spojenia celých. A tak telom aj dušou patrime jemu, sme s ním „jedno telo, jeden duch“.¹⁴ Našimi žilami preteká jeho božská krv, naše údy sa stávajú jeho údmi.¹⁵ Božský život, ktorým je presiaknutá naša duša, sa teda prejavuje i na našom smrteľnom tele.¹⁶ Výraz svätého Leva Veľ., že sme s Kristom „concorporei“ (jedného tela) a „consanguinei“ (jednej krvi, pokrvní)¹⁷ nie je nijako hyperbolou. Ani spojenie matky s dieťaťom, ktoré nosí vo svojom živote a s ktorým je srastená, nie je také intímne.¹⁸

No hĺbku nášho bytostného spojenia s Kristom a vzájomného prenikania sa najpravdivejšie a najjednoduchšie predsa len vystihol On sám, Kristus, keď vraví: „Kto je moje telo a pije moju krv, ostáva vo mne a ja v ňom.“¹⁹ Tie isté výrazy Pán Ježiš používa, ako keď vyjadroval jednotu seba s Otcom. A ozať, okrem tohto a hypostatického spojenia dvoch prirodzeností u Krista, nijaké iné nie je užšie v nadprirodzenom, a tobôž nie v prirodzenom svete vecí.

Radosťou nás má naplňovať ďalej i tá skutočnosť, že každým požívaním Eucharistie srastáme s Kristom užšie a užšie. Eucharistia je totiž sviatosť vzrastu v Kristu a tým vlastného ubývania. „On musí rásť, ja však krpatieť.“²⁰ Tak vyjadril svätý Ján Kristiteľ svoj postoj ku Kristovi. Taký má byť i náš cieľ, keď ideme požívať Sviatosť oltárnu. Po akú mieru ho tá-ktorá duša dosiahne, to závisí, pravda, aj od subjektívnej dispozície. Eucharistia aj ostatné sviatosti účin-

¹⁴ Ef. 4, 4.

¹⁵ 1 Kor. 6, 15.

¹⁶ 2 Kor. 4, 11.

¹⁷ Lect. VI. in Asc. Dni.

¹⁸ Porov. Pius XII.: O tajomnom tele Kristovom 74.

¹⁹ Ján 6, 57.

²⁰ Ján 3, 30.

kujú síce silou im vlastnou (ex opere operato), avšak osobná asimilačná schopnosť môže prúdiť božského života, vytekajúci z eucharistického Krista, rozšíriť a prípadne aj zúžiť. Príchylnosť vôle k hriechu a nedbalá príprava účinky svätého prijímania paralyzujú v nemalej miere. A naopak. Božský Host sa nám dáva tým ochotnejšie, svoj život zo svojho Srdca do nás vylieva tým hojnejšie, čím menej žijeme sebe a čím väčší túžime oddať sa jemu.

Myslím, že nepreháňala svätá Terézia Ježiškova, keď tvrdila, že aj jedným svätým prijímaním by sme sa mohli stať dokonalými. Akiste to na sebe skúsila.

Jej túžba, aby Kristus v nej žil a ona sa pretvorila v neho, má byť vlastná každej duši, ktorá vie, čo má v Eucharistii:

„Som tvoja nevesta milená,
Miláčik môj! *Príď vo mňa žiť!*
Ach, príď! Krásou tvojou očarená,
túžim len v Teba sa pretvoriť.“²¹

²¹ Histoire d'une âme 407.

Hranica kresťanského kríža.

Dr. Ján Mastylak, CSsR.

Podnety a dôvody, ktoré nás pobádajú ako kresťanov objasniť svoj denný kríž, sú také početné a silné,¹ že sa nám nevdojak natíska otázka: Až kde, Pane? — Quosque, Domine?² Jestvujú hranice kresťanskej lásky ku krížu a kresťanskej umŕtvenosti?

Keďže láska ku krížu a umŕtvenosť majú svoj vlastný formálny predmet, odlišný od predmetu ctností božských (viery, nádeje a lásky),

¹ Sám Ježiš Kristus hovoril, že kto chce ísť za ním, musí vziať svoj kríž a zaprieť sa (Mat. 16, 24), a kto to neurobí, nemôže byť jeho učeníkom (Luk. 14, 27), lebo nie je ho hodným (Mat. 10, 38).

² Ž. 6, 4.

pripúšťajú bezpochyby výkyvy nahor i nadol, nedostatkom i zveličením. Kde sú teda ich hranice?

Nás nateraz zaujíma najmä otázka, kde je maximálna *hranica* kresťanskej lásky ku krížu, čiže až kde môže siahať kresťanská láska k utrpeniu?

Aby sme dali odpoveď na túto otázku, viďme, čo je kresťanský kríž!

Vieme, čo bol kríž Ježišov: bolestný a potupný nástroj jeho smrti, násilného zničenia jeho pozemského života — nástroj trápneho rozrušenia jeho ľudského bytia (prirodzenosti). A od tohto kríža sa odvodzuje pomenovanie všetkého toho, čo bolo bolestného, potupného, omedzujúceho a drviaceho v pozemskom živote Vykupiteľa a Spasiteľa, — a čo je takým tiež v živote vykúpených a majúcich byť spasenými.

Kríž je dobrovoľnou obetou seba samého.³ Kríž predpokladá kňaza a obeť v jednej osobe. Kríž sa zakladá na podstatnom, konštitucionálnom a etickom, mravnom dualizme. Utrpenie, obeť je jeho látkovou, materiálnou stránkou; obetovanie, obetný úkon je jeho určujúcou, formálnou stránkou. V utrpení je niečo zlého, protivného ľudskej prirodzenosti, pokazenej aj nepokazenej, niečo, čo sa protiví ľudskej prirodzenosti telesnej, duševnej, spoločenskej a tiež mravnej; ale dobrovoľné slobodné obetovanie premáha toto zlo vo vznešenom súbore kresťanského kríža. Utrpenie a obetovanie sú dva nevyhnutné prvky, ktoré skladajú kríž. Obetovanie bez utrpenia nie je krížom. Utrpenie bez obetovania s Kristom môže byť veľkou ľudskou biedou, predmetom individuálneho a kozmického pesimizmu alebo príčinou zúfalstva samovrahov, môže byť stoickým hrdinstvom alebo budhistic-

³ Toto chápanie bolo vnuknuté talianskym slovom *trpiet, soffrire*, hoci etymologicky nepochybne znamená *se offerre*, ale *sufferre*.

kou rezignáciou, len nie kresťanským krížom. Také utrpenie nie je dobrom a nemôže byť mravne milované.

Utrpenie môže vziať na seba akúkoľvek podobu, akúkoľvek silu a prudkosť, len keď neprevýši silu a prudkosť obetovania, len keď v podmete, v človekovi neporuší rovnováhu medzi žertvou a kňazom, medzi obetou a obetujúcim. A TÁTO ROVNOVÁHA TVORÍ PRAVE HRANICU KREŠŤANSKÉHO KRÍŽA. Hranica kríža je vyznačená Pánovou modlitbou: „Otče môj, ak je možné, nech odíde tento kalich od mňa, ale nie ako ja chcem, ale ako ty!“⁴

Najväčšou trýznou kresťanov je, keď musia cez hodiny, dni, týždne a mesiace, áno azda aj celé roky kráčať pozdĺž tejto hranice, keď horkosť kalicha stúpa až po okraj a hrozí, že pretečie, keď duša cíti, že sú vyčerpané všetky jej zásoby sily a že postačujú sotva pre prítomnú chvíľu, keď žertva už-už premáha kňaza. Vtedy kríž sa stáva pokušením a musí sa s ním ako s takým zachádzať: „Bedlite a modlite sa, aby ste nevošli do pokušenia.“⁵

Teda hranica kresťanského kríža je v rovnováhe medzi utrpením a obetovaním. Toto je *hranica formálna*, tvarová, ktorá platí pre všetky prípady malé aj veľké, podľa schopnosti každého, ktorá je u každého iná. Materiálnu hranicu by mohol pre každého ustáliť iba ten, čo do základu pozná každú dušu, sám Boh, ktorý tvorí hrdinov utrpenia.

Umŕtvovanie.

Léonce de Grandmaison.

Podmienkou činného napredovania v kresťanských ctnostiach je iná askéza, ktorú občas nazývajú umŕtvovanie, sebazapieranie.

⁴ Mat. 26, 39.

⁵ Mat. 26, 41.

Každé úprimné náboženstvo vynucuje asketické úsilie tohto druhu. Neprichádzame pred Boha nepozorne, neokrôchane; keď chceme s ním hovoriť, nestaviame sa mu narovň a nesprávame sa s ňa jeho kamaráti. Najvyšší spôsob úcty je klaňať sa a úcta vyžaduje ovládať sa. Z toho pramení prvotný, prostý, ale všade rozšírený spôsob náboženskej prísnosti: sústredené, ponížené, unavujúce úkony; bedlenie, rozličné pôsty a odriekania; zdržanlivosť alebo dočasné i stále bezženstvo; presné pridržiavanie sa obradov, formuliek atď. Vo všetkom tomto zračí sa obmedzovanie, dobrovoľná námaha, pokánie.

Keď po tomto všeobecnom pohľade všimneme si jedntlivca, čoskoro spozurujeme popri úradnej askéze aj súkromnú askézu, ktorá je oveľa širšia a ponechaná na osobné podnety. Možno tu ná rozoznávať úkony vonkajšie a vnútorné. Medzi vnútorné treba zaradiť bedlivosť, sebapozorovanie a denné spytovanie svedomia; prísnu hygienu obrazotvornosti, ktorá najprv odstraňuje predstavy nebezpečné, potom veľmi dráždivé, napokon roztržité a zbytočné; podrobenie a poslušnosť, pravda, vo veciach dovolených, ducha viery, ktorý skláňa rozum v tom smere, v akom verí poctivo rozoznať odblesk božej autority.

Vonkajšie úkony, často menej namáhavé, viacej priťahujú zraky, obdiv a počudovanie tých, čo ich pozorujú. Sú *obmedzujúce* vtedy, keď nás privádzajú k tomu, aby sme sa zdržali tej alebo onej citeľnej záľuby: pôsty, zdržovanie sa mäsa, dobrovoľné zriekania, skromnosť očí, postupné obmedzovanie nie celkom nevyhnutného spánku a jedla, odstránenie prepychu, vábivého pohodlia, zbytočných chůtok. Keď tieto obmedzenia vyplývajú z daktorého stavu života (kňazstvo, rehoľné povolanie), vtedy chránia ich učené sľuby, ktoré zaručujú ich splnenie. zväčšujú ich zásluhy a povznášajú ich do výšky ozajstnej náboženskej povinnosti. K *bičujúcej*

askéze patrí všetko, čo otužuje, tresce, ovláda odbojné, neskrotené telo, čo účinne ponízuje pýchu celého človeka. Všetky asketické spisy (počnúc od *Cvičení* svätého Ignáca až po *Úvod do duchovného života* od svätého Františka Salezského) opisujú a podrobne rozoberajú prísnu flóru týchto ťažkých podujatých robôt, týchto vyvolených ponížení a vlastných bičovaní.

Mnoho otázok sa tu vynoruje. Vedome odstraňujem tie, čo vzťahujú sa na asketické skutky mimo kresťanstva. Na tomto obmedzenom úseku môžeme, podľa môjho zdania, už pri korení odstrániť mnohé ťažkosti, keď poznamenáme, že obmedzujúca alebo bičujúca askéza, nevyhnutný to prostriedok dosiahnuť čulý náboženský život, má zostať iba prostriedkom.

Nebudeme sa zdržiavať, aby sme dokázali prvú z týchto zásad: kto chce dať miesto Bohu vo svojej ľudskej existencii, musí začať tým, že ju uvoľní, očistí, sprístupní duchovnému prvku. Skutky to dokazujú: niet ani jedného kresťanského hrdinu, ktorý by nebol začal svoj život spojenia s Bohom prísnyim pokáním; blahoslavená Margita-Mária rozpráva, ako nastrašená tým, že sa musí premáhať, hľadala medzi svätými prístupnejšie vzory a menej namáhavú cestu, lež márne. Niet úprimného obrátenia bez tejto výšky, a ani, čo je podivné, vytrvalého horlivca, ktorý neopiera svoje osobné náboženstvo o veľkodušnú askézu.

Prostriedok *nevyhnutný*, ale iba *prostriedok*. Nebudeme teda oceňovať tieto skutky, ako by mali cenu samy v sebe sťa sviatosti. Nebudeme sa na ne dívať ako na predmety výmeny, ktoré majú akýsi vynútený kurz u Boha. V ozajstnej askéze skutky majú takú cenu, akú ju má duch, čo ich oživuje. Nijaký z nich (okrem pozitívneho: vôle Boha alebo jeho zákonitých predstavitel'ov) sa nám zvlášť nenanucuje. Celý náboženský účinok, osobný alebo apoštolský, majú od čistoty ich úmyslu, od ohňa lásky, ktorá ich

podnecuje. Rozhodné slová sú už u svätého Pavla: „A čo by som mal všemožnú vieru, takže by som hory prenášal, a nemal by som lásky, nič nie som. A čo by som rozdal chudobným na pokrm všetok svoj majetok a čo by som vydal svoje telo tak, aby som zhorel, a nemal by som lásky, nič mi neosoží.“¹

Zrejme veľkosť úsilia a ťažkosť obety sú veľmi pravdepodobnou, často mravne istou známkou alebo náznakom úprimnej a pevnej lásky. Každý takto súdi a súdi dobre. Svätý Tomáš hovoriac o mučeníctve so zvyčajnou hĺbkou dáva mu takéto odôvodnenie: „Medzi všetkými ctnostnými úkonmi mučeníctvo najviac dokazuje dokonalosť lásky, lebo tým viacej niekto dokazuje, že miluje daktorú vec, čím milším predmetom pre ňu pohŕda a protivnejší volí trpieť!“² No ťažkosť dajakého činu a jeho namáhavosť ani zďaleka nie sú jedinou alebo azda hlavnou mierou jeho záslužnosti. A tu sme pri črte, ktorá jasne rozlišuje kresťanskú askézu a chráni ju proti výstrednostiam, proti smiešnym a odpudzujúcim spôsobom, ktoré inde trpia, chvália, ba i vynášajú. Kajúcnik by sa rýchle dostal do akéhosi druhu povznesenia, plného ošiaľov a pýchy, a zašiel by ďaleko na tejto ceste, keby neplatila vyššie uvedená zásada, keby askéza zanechala svoju užitočnú, ale podriadenú úlohu prostriedku a usilovala sa stať „cieľom pre seba“, dokonalosťou, čo má cenu sama v sebe a výlučne.

Vyhne tomuto úskaliu tým skorej, lebo však podľa tradičného učenia Cirkvi musí počítať aj s inými mravnými a spoločenskými povinnosťami. Preto všetci kresťanskí vodcovia podriaďujú asketickú činnosť prísnemu dozoru. Diskrétnosť ako zvláštna ctnosť ponúka sa pre túto službu. „Odstráňte ju, vyhlasuje sv Bernard, a ctnosť

¹ 1 Kor. 13, 2—3.

² Suma teol., II—II, ot. 124, č. 3.

zvrhne sa na neresť." Svätý Ignác v Pravidlách, čo dal svojej Spoločnosti, výslovne pripomína, „že telesné mŕtvenie nemá byť nemierne, ani indiskrétné, že určité vonkajšie skutky pokánia obyčajne škodia a prekážajú väčšie dobrá“.³ K tomu ide tu o rehoľníkov, teda o ľudí, čo sú viac-menej „špecializovaní“ v askéze. Tým viac treba bedliť nad jednoduchými ľuďmi, aby sa im zabránilo zneužiť bičujúce úkony na úkor jasných povinností: povinnosti stavu, rodiny, rozumnej lásky. Pripojme ako epigram, že v našich časoch nehrozí nebezpečenstvo prehnanosti. Vodcovia a tí, čo sú vedení, sú vo všeobecnosti v tomto ohľade zrkadlá múdrosti.

Boh chcel použiť Máriu pri vtelení.

Blahoslavený Eudovít M. Grignon z Montfortu.

Boh Otec dal svetu svojho jediného Syna iba skrze Máriu. Ako po ňom túžili patriarchovia, koľko sa naprosili proroci a svätí Starého zákona za štyritisíc rokov, aby dostali ten poklad, ktorý bol darovaný len Márii! Ona si ho zaslúžila, lebo našla milosť u Boha pre silu svojich modlitieb a pre vznešenosť svojich ctností. Svet stal sa nehodným, hovorí svätý Augustín, aby prijal Syna Božieho bezprostredne z rúk jeho Otca. Dal ho Márii, aby ho tak skrze ňu prijal.

Syn Boží stal sa človekom, aby nás vykúpil, ale len v Márii a Máriou.

Boh Duch svätý počal Ježiša Krista v Márii iba vtedy, keď sa opýtal na jej súhlas skrze svojho anjela.

Boh Otec oznámil Márii svoju plodnosť, nakoľko jej číra ľudskosť bola na to súca, aby jej dal moc porodiť jeho Syna a všetky údy jeho mystického tela.

³ *Constitutiones Societatis Jesu*, časť II, hl. II, č. 6.

Boh Syn sostúpil do jej panenského lona ako nový Adam do svojho pozemského raja, aby tam požíval svoje rozkoše a v skrytosti konal milostivé zázraky. Keď sa Boh stal človekom, nič nestratil zo svojej slávy, aj keď bol ako by uväznený v jej lone. Ba jeho moc sa zaskvela práve vtedy, keď sa nechal nosiť touto pannou. V tom sa zračí aj jeho sláva ako aj sláva jeho Otca, že celú jej veľkoleposť skryl pred všedným stvorením, aby ju odhalil iba v Márii. Svoju nezávislosť a velebnosť oslávil tým, že sa zrobil závislým od tejto milovania hodnej Panny vo svojom počatí, zrodení v obetovaní sa v chráme a vo svojom skrytom živote cez tridsať rokov až po smrť, pri ktorej ona musela byť prítomná, aby spolu s ňou konal tú istú obeť a aby s jej svolením obetovaný bol večnému Otcovi; ako bol kedysi obetovaný Izák so svolením Abrahámovým vôli božej. Veď ona ho pestovala, živila, učila ho rozprávať, vychovávala ho a obetovala ho za nás.

Ó podivná a nepochopiteľná nezávislosť božia, ktorú Duch svätý nemohol v evanjeliu zamlčať, hoci nám zatajil temer všetky podivné veci, ktoré táto stelesnená Múdrost učinila vo svojom skrytom živote, aby nám ukázala nekonečnú odmenu a slávu. Ježiš Kristus oslávil viacej Boha, svojho Otca, poddanosťou, ktorú zachovával voči Matke po celých tridsať rokov, ako keby bol obrátil na vieru celú zem účinnosťou najväčších zázrakov. Ó ako veľmi oslavujeme Boha, keď sa uponížujeme, aby sme sa zapáčili jemu i Márii podľa príkladu Ježiša Krista, nášho jedinečného vzoru.

Keď si bližšie všimame posledný úsek zo života Ježiša Krista, vidíme, že svoje zázraky začínal Máriou. Tak posvätil Máriiným slovom svätého Jána v lone jeho matky svätej Alžbety. Len čo k nej prehovorila, Ján bol posvätený. To bol prvý jeho najväčší milostivý zázrak. Na svadbe v Káne na jej pokornú prosbu pre-

menil vodu na víno. To bol jeho prvý prirodzený zázrak. Máriou začal a ňou aj skončil svoje zázraky, a Máriou bude pokračovať až po koniec sveta.

Boh Duch svätý súc neplodným v Bohu, totižto nespodiť nijakú inú božskú osobu, stal sa plodným Máriou, ktorú si vzal za nevestu. S ňou, v nej a skrze ňu stvoril svoje vrcholné dielo, totižto Bohočloveka a po všetky dni až po skončenie sveta utvára vyvolených a telesné údy tohto zbožňovaného diela; preto často hľadá v dušiach Máriu, svoju drahú a nedotknuteľnú snúbenicu. Stáva sa činnejším a mocnejším v tej duši, aby utvoril Ježiša Krista a túto dušu zas v Ježišovi Kristovi.

*Ježiš Kristus je posledný cieľ uctievania
svätej Panny.*

Ježiš Kristus, náš Spasiteľ, ozajstný Bohočlovek, má byť posledný cieľ všetkých našich pobožností; inak by sa staly falošnými a klamnými. Ježiš Kristus je alfa a omega, je začiatok a koniec všetkých vecí. Pracujme jedine na tom, ako hovorí apoštol, aby sme každého človeka zdokonalili v Ježišovi Kristovi, lebo v ňom samom prebýva všetka plnosť božstva a všetkých milostí, všetkých ctností a dokonalostí; lebo ním sa to stalo, že sme boli posvätení duchovnými dobrodeniami; on je náš jediný učiteľ, ktorý nás má vychovávať; je náš predstavený, s ktorým máme byť zajedno; je náš jediný vzor, podľa ktorého sa máme utvárať; ďalej je náš jediný lekár, ktorý nás má liečiť; je náš pastier, ktorý nás živí; je naša jediná cesta, po ktorej nás má viesť do večnosti; je naša jediná pravda, ktorú máme vyznávať; je náš jediný život, ktorý nás má oživovať. Okrem mena Ježiš, skrze ktoré máme byť spasení, niet iného pod nebesami. Na dosiahnutie našej spásy, dokonalosti a slávy Boh nemohol nám dať lepšiu oporu ako Ježiša

Krista. Každá stavba, ktorá nespočíva na tomto silnom kameni, vystavaná je na sypkom piesku. Neodvratne skôr alebo neskôr sa zrúti. Každý veriaci, ktorý nie je spojený s Kristom ako vetva s viničom, odpadne, uschne a nebude na nič iné súci, iba ak na oheň. Mimo Krista je len blúdenie, klam, nepravosť, nečinnosť, smrť a zatratenie. No ak prebývame v ňom a on v nás, nemáme sa čo obávať zatratenia. Ani anjeli z neba ani ľudia na zemi, ba ani zlí duchovia z pekla a nijaké iné stvorenie nemôže nám škodiť, lebo nemá sily oddeliť nás od božej lásky, ktorá je v Ježišovi Kristovi. Skrze neho, s ním a v ňom môžeme všetko: vzdať všetku poctu a chválu Otcovi v jednote s Duchom svätým, stať sa dokonalými a príjemnou vôňou pre budúci náš život večný.

Ak rozšírime túto solídnu pobožnosť najsvätejšej Panny, tým iba dokonalejšie upevníme úctu k Ježišovi Kristovi.

Matej Talbott, apoštol-robotník.

Tichomír M i k o, FSC.

„Apoštolmi medzi robotníkmi budú robotníci.“ (Pius XI.)

Veľkí sociálni pápeži posledných čias Lev XIII. a Pius XI. vo svojich okružných listoch k celému kresťanskému, ale aj nekresťanskému svetu, najmä k politickým a hospodárskym vodcom národov, veľmi dôrazne upozorňovali na veľmi páľčivú otázku sociálnu, na otázku robotnícku, ako následku zindustrializovania sveta a naliehali skoro až úpenlivo, aby tí ktorí majú moc a teda aj možnosť, túto otázku základne riešili.

Vieme, že tieto národy a prosby pápežov v najväčšej miere neboly povšimnuté. A keď sa sociálne otázky aj riešily, robilo sa to nie v duchu kresťanskej spravodlivosti a lásky, ale priam

naopak, v duchu zúrivej nenávisti jednej triedy voči druhej. Nemalou zásluhou neriešenia alebo nesprávneho riešenia týchto veľmi súrnych problémov je aj dnešný svetový zápas, ktorý možno nazvať plným právom sociálnym zápasom.

Pápeži vo svojich okružných listoch rozoberajú vedecky protikresťanské zásady, tak veľmi rozšírené medzi robotníctvom pre svoju falošnú vábivosť a svoju jednostrannosť, podávajúc spôsob a prostriedky riešenia dnešných sociálnych chorôb a burcujú všetkých kresťanov dobrej vôle, aby križiackou výpravou prosieb k Bohu boli opäť privedené široké masy robotnícke k ozajstnému smýšľaniu kresťanskému a srdcia tých, ktorí majú vo svojich rukách kľúč, mocenské a technicko-finančné prostriedky, k spravodlivému sociálnemu uspokojeniu robotníckych nás, aby sa obmäkčili a aby úzkoprsý a neľudský egoizmus nebol smernicou všetkého sociálneho počínania a usporiadúvania takzvaných kapitalistov, pri zriaďovaní nového sociálneho poriadku.

Ide tu teda o znovuprivedenie predovšetkým obidvoch hlavných sociálnych tried k správne smýšľaniu kresťanskému, aby sa navzájom porozumely a vzájomnou dohodou riešily sociálne otázky v duchu kresťanskej lásky a spravodlivosti.

A tu katolícka akcia má široké pole svojej činnosti a nespočítateľné možnosti pre rozvítie svojej aktivity. Svätý Otec nás napomína, že to bude práca dlhá a namáhavá, a udáva aj spôsob, ako tu pracovať. „Aby sme získali množstvo, hovorí svätý Otec, nestačí iba žiť s ním a snížiť sa k ľudu, ale treba predovšetkým, aby sme získali jeho dušu a vedeli presvedčivo hovoriť do jeho uší. Najmä je potrebné, aby medzi ľuďom účinkovali vhodní apoštoli, ktorí by tieto zásady pochopili a ľud presvedčovali“.

Ďalej hovorí svätý Otec: „Aby privedené boli zpiatky ku Kristovi tie rozmanité triedy

ľudí, ktoré ho zaprely, treba predovšetkým získať a postaviť do ich stredu spojencov Cirkvi, ktorí chápu ich smýšľanie, ich priania a ktorí vedia hovoriť k ich srdcu v duchu bratskej lásky. *Apoštolmi medzi robotníkmi budú robotníci.*“

Svätý Otec pri istej príležitosti pripodobňuje túto prácu misionárskej a hovorí: „Tuzemskí misionári v tuzemsku. V každom prostredí a pre každú triedu treba mať vlastného apoštola: robotnícki apoštoli pre robotníkov, roľnícki pre roľníkov, študentskí pre študentov.“ A tu by sa mohlo dodať: Apoštoli-továrnici, veľkovýrobcovia, budú apoštolmi medzi továrnikmi a priemyselníkmi...

V niekoľkých čiarach chceme načrtnúť duchovný profil jedného z takýchto apoštolov. Je to Írčan Matej Talbott, apoštol — robotník medzi robotníkmi. Je mužom-svätcom nášho veku, je naším súčasníkom a toto nám ho sblízuje.

Život tohto robotníckeho apoštola takmer v ničom sa nelíšil navonok od života ostatných robotníkov a predsa Matej Talbott stál nepomerne vysoko nad priemerom obyčajného dublinského robotníka, pracujúceho či už v lodeničiach či v rozličných skladištiach, podnikoch a továrňach. Líšil sa od nich iba závratnou hĺbkou svojho duševného života; jeho život bol hymnou na oslavu Boha, bol spaľovaním za svoje poklesky a za hriechy svojich kamarátov, ustavičným odprosovaním a smierením božej velebnosti, bol to život v prítomnosti božej, život modlitby a ustavičného klaňania sa Bohu od svojho precitnutia zo spánku hriechu, od svojej konverzie, od okamihu, keď dovolil prístup lúču božej milosti do svojej duše.

Nikto, kto sa chce stať apoštolom v katolíckej akcii, nemôže sa zaobísť bez predpokladov hlbokého vnútorného života; bez neho bude to iba číro ľudská námaha, bez božieho posvätenia

nikdy nebude úmerná výsledku práce a energie, ktorú spotrebuje. Ak kde inde, tak predovšetkým tu platia slová Kristove: „Bezo mňa nič nemôžete urobiť“, kým ozajstný apoštol, vyzbrojený vnútorným posvätením a duševnou mohutnosťou v podobe osobného hlbokého vnútorného života, znásobňujúceho sa ustavičným rastom milosti posväcujúcej, bude môcť povedať so svätým Pavlom: „Všetko môžem v tom, ktorý ma posilňuje.“ Praktický náboženský a vnútorný život je podmienkou každej práce, ktorú chceme nazvať apoštolskou v duchu pápežských sociálnych encyklík.

Matej Talbott narodil sa v hlavnom meste Írska v Dublíne r. 1856 z rodiny defmi naozaj bohato požehnanej — mal 7 bratov a 4 sestry. Rodičia neboli zámožní a sotva stačili denne sýtiť hladné žalúdky svojich detí. Zato však svojou nábožnosťou, príkladne kresťanský zriadeným životom vstepovali deťom do srdca lásku k Bohu a k povinnostiam. Škola, do ktorej Matej chodil iba po dvanásty rok, nestačila utvrdiť dobrý nábožensko-mravný základ, ktorý dostal rodičovskou výchovou, lebo po jej vychodení z nedostatku hmotných prostriedkov stal sa z neho učeň vo veľkoobchode s vínom. Tu Matej neodolal, ako jeho spoločníci, príležitosti na pokušenie a zanedlho naučil sa piť a opíjať sa. Nepomohly rodičovské napomínania, ani zmena zamestnania; zvyk stával sa druhou prirodzenosťou, viedol k utrácaniu zarobených peňazí a k zanedbávaniu náboženských povinností. Z Mateja stal sa typ robotníka, ktorý nijako nemožno postaviť za vzor.

Asi v 27 roku prichádza úplný obrat v živote Mateja Talbotta; pohnútky jeho obrátenia neboly nijako náboženské, ale iba čisto ľudské a v skutočnosti malicherné, no stačily, aby život tohto robotníka zamierily k vyšším, nadprirodzeným ideálom. Keď Matejovi nestačily už vlastné peňažité prostriedky na nezriadený ži-

vot, nazdával sa, že tak, ako u neho našli mnohí kamaráti podobného zlozvyku pomoc a chvíľkovú podporu, tak teraz zasa iní mu pomôžu v núdzi. Sklamal sa, kamaráti si ho nepovšimli. Urazený ich sebeckosťou zanechal ich s pevným predsavzatím zúčtovať s dovtedajším svojím životom a rozlúčiť sa s ním navždy. Jeho matka, nová Monika, dočkala sa radostného vypočutia svojich dlhých prosieb za syna. Matej skladá do kňazských rúk sľub striezlivosti a svätou spoveďou vyrovnáva sa s minulosťou.

Od tejto chvíle začína sa nová, duchovná éra Matejovho života. Uskutočňuje neodkladne svoje predsavzatie: nájsť riadne zamestnanie a vykonáva čo najsvedomitejšie každú prikázanú prácu až do chvíľ, keď telesné sily mu už na ťažkú prácu nestačily. Iné predsavzatia: denne zúčastniť sa na svätej omši, vo voľných chvíľach často modlitbou k Bohu sa obracať, v jedení a pití byť zdržanlivý, voľný čas stráviť v kostole a láskou splácať starostlivosť svojich rodičov, zachovával až do konca svojho života veľmi.

Matej Talbott uviedol svoj život do súladu s požiadavkami praktického katolicizmu, dal mu vnútorné milostivé posvätenie, verne spolupracoval s dennými darmi božími a dopracoval sa do konca svojho života vrcholu kresťanskej dokonalosti.

Predtým Matej, tak málo mysliaci na duchovné veci, starajúc sa iba o to, ako vvhovieť svojej nezriadenej náruživosti po pijatyke, teraz stáva sa človek modlitby, vnútornej sobranosti a spojenia s Bohom. Ak obrátenie treba pokladať za dielo vytrvalej modlitby jeho matky, tým menej vytrvalosť v dobrom možno si predstaviť bez jeho vlastnej účinnej modlitby. A naozaj každý deň, ktorý Matej prežil, bol dňom stáleho obcovania s Bohom a ustavičnej modlitby od včasného rána až po večer. Vstával skoro ráno, už pred štvrtou hodinou a zahrúžený v modlitbe pripravoval sa na svätú omšu, ktorú

nikdy nevynechal. Pred ňou si vždy vykonal rozjímanie krížovej cesty, aby sa pripravil znášať denne od Boha mu určené kríže. Svätú omšu sledoval kľačmo s najväčšou pozornosťou, prežíval ňou predstavované tajomstvá a denne sa zúčastnil na anjelskej hostine, pochopiac nesmierne výhody zúčastňovania sa na tomto stolovaní. Jeho ďakovanie po svätom prijímaní bolo ozajstným rozhovorom s Bohom. Medzi prácou využil každú chvíľu na modlitbu a na pozdvihnutie mysle k nebesám, a tak celá jeho práca mala ráz modlitby a bola hymnou na oslavu Boha.

No Matej musel veľa zpočiatku vytrpieť pre svoju nábožnosť od svojich spolurobotníkov. Keď počul kliatby, hrubé, neslušné slová a hrešenia, vždy si sňal klobúk a odporosoval Boha za urážky, podobne pri zvoenení na Anjel Pána; čakaly ho za to iba nadávky a posmešky. Keď robotníci videli, že sa im neodpláca rovnakým spôsobom, ale naopak, prejdúc mlčaním nad posmeškami, správal sa k nim i ďalej priateľsky, rád počúval veselú, žartovnú príhodu, srdečne sa vedel zasmiať, do práce nikdy neprichádzal hnevливý, zamračený, nuž pomaly chránil sa pred ním kľať a zosmešňovať jeho nábožnosť, hlúpe, neslušné reči prestávaly a Matejov príklad strhával všetkých. Matej azda ani nechtiac, stával sa apoštolom.

Raz istý spolupracovník, keď mu žena doniesla obed, vyvolal s ňou zvalu a začal divo kľať. Keď sa hádka skončila, Matej vytiahol z vrecka ruženec, pristúpil ku kamarátovi, ukázal mu kríž a povedal: „Pozri sa, toho si znovu ukrižoval!“ To bolo všetko, robotník sklonil hlavu, nevedel čo má odpovedať; neskoršie sa priznal, že odvtedy nikdy sa nehádal so svojou ženou a nepleklínal.

K svojim robotníckym kamarátom správal sa veľmi priateľsky. Hoci najradšej rozprával

o náboženských veciach, veď vo voľných chvíľach veľa čítaval, chodieval často na schôdzky do náboženských spolkov, predsa nikdy nezačínal rozhovor o náboženských otázkach ani nenanucoval fanaticky svoj názor, no vždy vedel nájsť pohotovú odpoveď, ak vznikly náražky o týchto veciach, otvorene povedal svoju mienku a bránil obratne pravdivosť svojho názoru; robotníci ho radi počúvali, lebo vedel pútavo rozprávať o živote svätých a o iných náboženských otázkach. Rád požičiaval kamarátom náboženské knihy; aj tak apoštoloval.

Ako sa priznal svojmu duchovnému vodcovi, dostal od Panny Márie pokyn, vnuknutie, aby nesviazoval svoj život manželským sväzkom, a tak mohol veľmi účinne podporovať svojich chudobných spolurobotníkov, že jeho podpory, ktoré im poskytol, dosahujú neuveriteľnú výšku. Ponechal si zo zarobených peňazí iba toľko, koľko mu bolo nevyhnutne potrebné na živobytie. Rád obetoval aj na kostoly, na náboženské spolky a na sväté omše. Vedel taktne a jemne pohnúť aj svojich zamestnávateľov, aby obetovali značnejšie sumy na dobré náboženské a sociálne ciele a pohnul ich čítať vzácne náboženské knihy. Všetkých si získal láskavým a jemným vystupovaním. Vedel sa účinne zastáť spolupracovníkov, ak išlo o ich výhodnejšie hmotné zabezpečenie. „Ak mám hovoriť o tom (o sociálnom položení kamarátov), hovoril, nikto nemá práva vyhladovať tých, ktorých zamestnáva!“ Plne chápal smutné položení mnohých robotníkov, keď videl ich, ako museli za pomerne úbohý obnos živiť mnoho ráz veľmi početnú rodinu a vychovávať deti. Tu jeho sociálna láska nepoznala medzí; kde mohol, všade pomáhal. Jeden z jeho priateľov vyslovil sa o ňom, že pre seba nepotreboval peniaze a že celý svet ho miloval. Pri istej sbierke na náboženský, misijný účel medzi robotníkmi daroval Matej všetky svoje peniaze, ktoré si bol zarobil a nasporil.

Po práci ponáhlal sa do kostola pokloniť a poďakovať sa Bohu za dobrodenia a po chudobnej večeri oddával sa dobrému čítaniu, rozjímáním a modlitbám dlho do noci. Deň začínal a končil s Bohom a preto aj celý život bol taký nesmierne duchovne plodný.

Dušou účinnej modlitby je život umŕtvený, sebazapieravý, život, v ktorom telo stalo sa absolútnym služobníkom duše. Matej často čítaval Písmo sväté a správne porozumel výzvu Kristovu: „Zapri sám seba“, vedel, že len vtedy stane sa ozajstným nasledovníkom Spasiteľovým. Jeho izbička, chudobne zariadená, neposkytovala telu nijaké pohodlie. Spával iba na tvrdej posteli z dosák, až do smrti bol neobyčajne striezlivý v jedení a pití, stravu mal veľmi jednoduchú, postil sa v stredu a piatok, v pôste jedával iba ľahkú stravu dva razy za deň, ďalej postil sa celý mesiac jún na česť Božského srdca ako aj v predvečer zasvätených sviatkov.

Kajúcný život robotníka Mateja Talbotta prejavil sa až trýznením tela; okolo pásu, ako sa to ukázalo pri jeho náhlej smrti, nosieval dve železné retiazky a jeden uzlovitý povraz! Retiazky boli hlboko vryté do tela; podobne ľavú ruku od pleca až k lakťu mal omotanú retiazkou a pravú uzlovitým povrazom; všetky modlitby, aj pri svätej omši, vykonával kľačmo, v nedeľu až sedem hodín vydržal na kolenách!

Takto možno pochopiť, že Matejove modlitby, prežiarené očistným ohňom pokánia, vedely byť mocné a také účinné, že „prerážaly až nebesá“, ako to dosvedčujú nesčíselné prípady vypočutia prosieb tých, ktorý ho požiadali o modlitbu v najrozmanitejších duchovných a telesných nešťastiach. Boh vždy milostivo pohliadol na svojho oddaného služobníka a Panna Mária, ktorej bol Matej Talbott veľkým ctiteľom, stala sa jeho veľkou orodovnicou.

Duševne ostal Matej až do smrti svieži a umný, no ťažkou telesnou prácou pri stavbách

a v lodeniciach ako aj umŕtveným životom vysilený, podľahol zákonom prírody. Zomrel náhle na ceste do kostola na sviatok najsv. Trojice 7. júna 1925 vo veku 69 rokov smrťou spravodlivých, aby prijal odmenu z rúk svojho Stvoriteľa, ktorému verne slúžil.

Neznámy robotník, jeden z tisícov dublinských a z miliónov robotníkov sveta stáva sa premáhaním seba, svojich náruživostí, svedomitou v práci, hlbokým vnútorným životom, ale aj priateľstvom a veselým, družným životom vzorom pre všetkých robotníkov, ale aj pre všetkých tých, ktorí sa chcú začleniť medzi veľkých, ale pritom drobných a neznámych apoštolov, aby pracovali posvätením seba na rozšírení kráľovstva Kristovho všade tam, kde ho niet a kde ho najviacej treba.

Či možno sa čudovať, že už desať rokov po smrti Mateja Talbotta, roku 1936 boli podniknuté všetky kroky, aby tento neznámy, jednoduchý robotník bol postavený na oltár a daný za vzor celému kresťanskému svetu? Azda neuplynie dlhý čas, keď požehnaný írsky národ k svojim vyše 150 kanonizovaným svätým priradí ďalšieho svätca, aby svojím mocným orodovaným u Boha pomáhal duševne aj telesne mnohým blúdiacim bratom vo svojej vlasti, ale i na celom svete, a vzbudil mnohých a mnohých hrdinských apoštolov pre každú spoločenskú triedu dnešného úbohého a chaosom zmietaného ľudstva.

Duch trpiacich s Kristom.

Marcel Horniak, SS.

Kto si prečítal Listy svätého Pavla, apoštola, nemohly ujsť jeho pozornosti časté pripomienky Pavlove na utrpenia Kristove. Ale ešte väčšmi až úzkostlivá nástojčivosť, s akou by sa chcel stotožňovať temer na každom kroku s trpiacim Vykupiteľom a tak mať účasť

na jeho bolestiach. Karizma utrpenia podľa svätého Pavla je základ duchovnej výstavby Cirkvi Kristovej. Lebo ako údom mystického tela Kristovho ukladá sa nám povinnosť dopĺňať na svojom tele to, čo chýba z utrpení Krista Pána, za jeho telo, ktoré je Cirkev.¹

Kristus Pán však už netrpí vo svojom oslávenom tele; veď ono už je v nebi. Nuž trpí v mystickom tele, v Cirkvi; lepšie v tých, čo požívajú svoje údy na rozličné útrapy, aby tak vlastnou krvou prispeli k dielu vykúpenia. Svätý Pavol to nepokladá len za akýsi dobrovoľný príspevok, ale s temer neodbytnou naliehavosťou nám pripomína túto povinnosť s Kristom. „Keď sme dietkami (božími), aj dedičmi.“² Ale hneď pridá, pod akou podmieškou, lebo keď i spolu trpíme, aby sme boli spolu oslávení.³ Účasť na utrpeniach Vykupiteľových a tak môcť byť pripodobnenými k jeho smrti⁴ je pre svätého Pavla vrcholom múdrosti božej a zárukou slávneho vzkriesenia. „Lebo my, ktorí žijeme, vždy sa vydávame na smrť pre Ježiša, aby i život Ježišov zjavil sa na našom smrteľnom tele.“⁵ Nečudo, že touto túžbou spaľovaný Pavol zvolá: „Žiadam si rozpadnúť sa a byť s Kristom.“⁶

Aby si však nikto nemyslel, že prikázanie utrpenia pochádza len z akéhosi dobrovoľného osobného záväzku svätého Pavla, ktorý nás už neviaže. Svätý Pavol len uskutočňoval to, čo nám božský Majster tak často pripomínal a ako dedičstvo zanechal. Platnosť a záväznosť jeho slov je nad každú pochybnosť. „Hľa, posielam vás ako ovce medzi vlkov;“⁷ ... vydajú vás súdom a budú vás bičovať vo svojich synagogách, ba vedení budete pred vladárov a kráľov pre mňa; na svedectvo im a pohanom.⁸ Brat však vydá brata na smrť a otec syna a synovia povstanú proti rodičom a usmrtia ich. A budete v nenávisti u všetkých pre moje meno, ale kto vytrvá až do konca, ten bude spasený.⁹ Nebojte sa tých, ktorí zabijajú telo, ale dušu nemôžu zabiť; ale radšej bojte

¹ Kol. 1, 24.

² Rim. 8, 16.

³ Tamtiež.

⁴ Fil. 3, 10.

⁵ 2 Kor. 4, 11.

⁶ Fil. 1, 23.

⁷ Mat. 10, 16.

⁸ Mat. 10, 17—18.

⁹ Mat. 10, 21—22.

sa toho, ktorý môže i dušu i telo zatratíť do pekla.¹⁰ Prichádza hodina, keď každý, kto vás zabije, bude si myslieť, že koná službu Bohu.¹¹ Keď vás svet nenávidí, vedzte, že mňa nenávidel skôr ako vás.¹² Nie je sluha väčší nad svojho pána. Keď mňa prenasledovali i vás budú prenasledovať.¹³ Ak kto chce za mnou ísť, nech zaprie sám seba a každý deň vezme svoj kríž a nech ma nasleduje. Lebo kto si bude chcieť zachovať život, stratí ho; ale kto stratí svoj život pre mňa, zachová si ho.¹⁴

Túto cestu nám vyznačil božský Majster, ak chceme mať podiel na jeho sláve v nebi a stať sa jeho spoludedičmi. A je to zrejmé. Však na zemi aj on kráľoval len s dreva a to s dreva kríža; na hlave mal síce korunu, ale trňovú a v ruke žezlo, na posmech len zo suchej trsti. Každý kresťan je „alter Christus“, druhý Kristus, ktorý má v sebe nosiť Krista. Ale aby mohol byť úplným a verným Kristom, musí ho vo všetkom sledovať a napodobňovať, teda aj v utrpeniach. A čím viac trpí pre neho, tým užšie je s ním spojený. „Filius amator a Patre et tamen ad passionem mittitur, ita et discipuli a Domino amantur, qui tamen ad passionem mittuntur in mundo.“¹⁵

Náuka o utrpení kresťana pochádza z úst samého božského Spasiteľa; svätý Pavol nám ju len pripomína. Ilustrovaná je udalosťami z blízko dvatisícročných dejín Cirkvi, ktoré sú, môžeme smelo tvrdiť, napísané krvou miliónov mučeníkov. V krvi sa ona zrodila a len krvou zúrodnená mohla zapustiť také hlboké korene. Základy Cirkvi tvoria mimo učenia Ježiša Krista aj skutky lásky a nesmiernych obetí, do ktorých bola primiešaná aj krv mučeníkov. Skutkami a obetami bola podložená náuka a krv platila za dôkaz lásky ku Kristovi a vernosti k jeho Cirkvi. Presvedčivosť týchto dôkazov rozlúpila aj kôru tvrdých sŕdc pohanov a pritiahla ich do ovčiarne dobrého Pastiera.

¹⁰ Mat. 10, 28.

¹¹ Ján 16, 2.

¹² Ján 15, 18.

¹³ Ján 15, 20.

¹⁴ Luk. 9, 23—24.

¹⁵ Sermo S. Gregorii, Dom. in Albis.

Ten nový Rím, ktorého slávu umocnilo tamojšie pôsobenie Petrovo a už odteraz sa honosí jedinečným názvom večný, vystavený je na hrobch apoštolov a mučeníkov. V nich uložené prevzácne pozostatky svojou zázračnou silou priniesly úrodu stonásobnú, ba až tisíc-násobnú. Či nevidíme, že Cirkev, Ježišom Kristom založená, jediná pravá, rímska, katolícka, je organicky so-strojený súbor, v ktorom sa nič nezmarí. Aj tie, ľudsky rečeno, mŕtve bunky, oživené Hlavou, nie sú daromné, bo z nich vyrastie podrast s pevnými, hlbokými koreňmi.

Pápež Pius X. bol v ravel, že piatou najspoľahlivejšou a najpresvedčivejšou známkou pravosti rímskokatolíckej Cirkvi je neprestajné prenasledovanie, ktorého sa jej dostáva cez všetky veky, temer vo všetkých krajinách. Trpela a trpí najviac preto, že sa neuhýba pred každou modernou náukou. Svoju učenie, mravným zásadám a disciplinárnym predpisom ostáva verná, aj keď je potlačovaná a prenasledovaná. Každý bod jej náuky, každý článok viery predestilovaný je slzami a krvou. Ani jedna náboženská spoločnosť nezaplatila svoju vernosť a prítulnosť k pôvodným náukam Zakladateľa Ježiša Krista tak draho ako Cirkev rímskokatolícka.

Utrpenia majú u nás katolíkov význam a poslanie očistenia a zadosťučinenia. Hriech vždy bol a je na svete, a ľudia mu nebudú vedieť a chcieť vyhnúť ani v budúcnosti. Zakaľ bude hriech, zatiaľ bude potrebné odprosenie, zadosťučinenie a náhrada za urážky, ktoré Boh dostáva zo spáchaných hriechov. Vždy budú potrebné duše, ktoré by stály pri krvi Baránka, nie aby zmyly v nej vlastné rúcho, veď to je čisté, veď hriechov sa nedopustili. Ale aby k nej pridaly čo len niekoľko kvapôk, vytlačených z vlastnej krvi dobrovoľnými obetami, útrapami, a bolesti, ktoré ochotne prijaly z lásky k Spasiteľovi. Ako osviežujúce a oživujúce kvapky milosti budú padať na tých, čo majú byť posilňovaní vo vernosti ku Kristovi, k vytrvalosti a k neústupnosti v boji s hriechom a pokušeniami. Takto sa ďalej utvára duševný poklad milostí, z ktorého sa nám prideľujú odpustky. Nimi sa vykupujú duše jednotlivých osôb alebo celých osád pohanov tu v Europe alebo zámorských misiách. Koľko zatvrdnutých hriešnikov, ktorí už

dlhé roky odporovali milosti božej, boli k nemu zpiatky privedení ako márnотratní synovia, lebo získaní sebazapreniami, utrpeniami voľaktorej sestričky alebo pobožného obetavého laika.

Povrchní a ľahostajní vidia a všímajú si v Cirkvi len vonkajšie: mohutnosť krásnych obradov a spevov, veľkolepé rúcha a ozdoby, krásne a neraz až úchvatné chrámy. Zabúdajú však, že i tie skvelé katedrály, majestátne dómy a impozantné baziliky so všetkou svojou krásou a bohatstvom ozdôb sú iba domami obetí, v ktorých sa uschováva telo Pánovo a krv Pánova a uložené sú pozostatky hrdinov útrap, sebazaprení a krvi: mučeníkov a svätých. No tí, čo žijú hlbší duchovný život a ktorým podarilo sa pomocou v Eucharistii požívanej osviežujúcej krvi a tela Spasiteľovho dostať sa bližšie k jeho predraženému srdcu, tí vedia, akým je ono výdatným žriedlom obety. Toľkým hrdinským pannám a mladíkom, obetavým matkám, trpezlivým manželkám, poníženým mužom a otcom, ktorých oči sú každý deň a neraz kto vie koľko ráz denne slzami zarosené. Vytlačily ich útrapy telesných a duševných úderov, ktoré oni trpezlivo a bez reptania prijímajú a znášajú, aby sa tak denne spájali s ukrižovaným Majstrom a pomohli mu kríž niesť.

Trestajúcu ruku božiu oni zachytili už neraz nad nami. Miesto bleskov hnevu vyrazil z nej vetrik duševnej očisty, čím sa vyhlo skaze, na ktorú sme boli už neraz zrelí. Oni sejú v slzách a v útrapách semeno dobra a skypria mu pôdu, z ktorej iní budú v radosti sbierať ovocie dobra. Koľkí z pohanov, pohnutí láskou a útrapami vyvolených božích, mohli napísať cez blízko dvatisícročných dejín Cirkvi to, čo amenokala Hoggoru napísal o vikomtovi Charles de Foucauldovi (15. IX. 1858 — 1. XII. 1916): „Spomienka na marabu Charlesa stále žije medzi nami, pre ktorých vykonal toľko dobra. Tak vravia všetci obyvatelia Hoggaru. Ctíme jeho hrob, ako by to bol on sám ešte živý — Nech ho Boh učiní blaženým a prijme do svojho raja.“¹⁶

¹⁶ List Mussu ag Amastana, amenokala v Hoggar z 25. IV. 1920 René Bazinovi, autorovi diela Charles de Foucauld, Explorateur du Maroc, ermite au Sahara. Paris, 1921, str. 404—405.

Cirkevná liturgia privádza nás každý rok k udalostiam veľkého týždňa; no nielen, aby sme si pripomenuli umučenie Pána, ale rozjímaním ho aj prežívali. Tak aj život Cirkvi a každého kresťana, v ktorých sa odráža život Krista Pána, privádza nás občas k udalostiam trápnym a bolestným, ktoré musíme prežiť na vlastnom tele. Organizmus Cirkvi je občas chorý, nako-pilo sa v ňom veľa toxínu. Na uzdravenie bude sa vyžadovať obnovenie krvi. Lenže nezdravá krv nie je upotrebiteľná a preto vyžaduje sa obyčajne zdravá. Tak priniesla nevinná krv ukrižovaného Spasiteľa vykúpenie chorému ľudskému pokoleniu.

Nevinne preliata krv zapôsobí vždy, mocnejšie otrásie svedomím a celou dušou aj ľahostajných a duševne zhnílych. Otvorí im oči a privedie k uváženiu a presvedčí ich, že tam, kde sa nerozvážne prelieva nevinná krv, sotva sa uplatní pravda a spravodlivosť. Koľkí boli privedení k odvážnym a radikálnym rozhodnutiam a životným duševným zmenám úvahou nad nevinnou krvou; ochotnejšie verili tej ako dlhým úvahám o životných systémoch. Aj krvi svätého Štefana, prvého mučeníka, ktorou bol vykúpený Šavol, až po krv už spomínaného P. Foucaulda, alebo v posledných dňoch padlých vyznavačov, veríme, že každá kvapka bude výkupnou cenou duší v tme bludov a nevery tápajúcich. Ale opovrhovať životom a vystavovať ho istému nebezpečenstvu je nie len opovážlivosťou a provokáciou, ba priamou samovraždou! Keď ju sám vyhľadáva, zaviní si ju a vlastnými rukami život si skráti, vtedy hej. Ale keď ho násilím a vyhrážkami chcú prinútiť, aby sa rúhal Bohu, zaprel svoju vieru alebo v obrane týchto najvzácnejších duševných hodnôt volí radšej umrieť než vzdať sa alebo Boha obraziť; vtedy nie je to vyhľadávanie nebezpečenstva, lež ctnosť, znak najvyššej lásky a vernosti k Bohu.

„Stiesnené nepohostinné ovzdušie panuje i tak medzi katolikmi; načo ešte kláštť toľký dôraz na potrebu útrap a pripisovať im význam skoro samospasiteľnosti. Ved' nevie dať svojim členom úprimnej radosti a zprijemniť im život“, povie si dakto. Práve tá láska, s ktorou skláňa sa k trpiacim, aby balzamom útechy povzniesla

dušu, kým rany tela ošetruje, priťahovala k nej národy cez celé storočia. Videly v nej súcitnú matku, ktorá posielala svoje dcéry (sestričky) s úsmevom a láskavým porozumením, aby miernili bolesť, zahnali žiaľ a potešovali v temných chvíľach opustenosti a krajného zúfalstva.

Toľká láska, nezištná obetavosť a samožertva dotkne aj ich duše. Presvedčia sa, že v tých, čo život svoj obetovali službám lásky pre Krista, prelieva sa ako v toľkých vyvolených nádobách krv, ktorá z križa prudí, a má ako tá silu a účinky vykupujúce. Najpodivnejšie pritom, že obdivuhodná veselosť ich neopustia nikdy, ako sa svedčí na tých, čo pre Krista trpia a s ním pracujú. Pripomínajú blkotavé svetielka votívnych lúč, čo vzbudzujú dôveru, že ich Boh neodmietne. Iné sú ako svetielko večnej lampy pred svätostánkom, aby ukázaly, kde sú zdroje sily a vytrvalosti.

Príspevok obiet, útrap a bolestí, ba i vlastného života, je povinnosťou každého kresťana. Zaviazali sme sa pri krste, keď sme sľúbili nasledovať Krista a slávnostne sme sa zriekli diabla a jeho skutkov. Ináč, veď život kresťana, čo len priemerne horlivý, je ustavičný boj, lebo kto sa postavil na stranu Ježiša Krista, musí byť pripravený na útoky Antikrista. Zdá sa vám azda, že Pán Ježiš nám kladie prílišné požiadavky? Ako on dal všetko i seba samého, tak očakáva od nás všetko aj on. Táto reciprocita je podmienkou nášho spojenia, ktoré sa uskutočňuje mysticky na spôsob reverzalít v tom smysle, že nás pričleňuje k obete križa, aby nás mohol pričleniť aj k sláve vzkriesenia. Či nehovorievame vrele milovanej osobe na dôkaz lásky, že by sme dali za ňu aj život? No a váhali by sme prejsť tie skúšky, ktorými máme potvrdiť svoju lásku a vernosť k svojmu Majstrovi?

Je zrejmé, že s prijatím krížov dobrovoľnou a ochotnou účasťou na nich nepridáme k sláve Vykupiteľovej ani k Všemohúcnosti Božej. Všetok úžitok a dobrodennie z nich sú v plnej miere na osoh vyznavača a trpiteľa. A toho nie je málo. Utrpenia, prijaté a znášané pre naše náboženské presvedčenia s ochotnou odovzdanosťou do vôle božej, majú taký účinok na dušu ako voda pri krste, keď smyje hriechy a vráti nevinnosť.

Trpiteľ a zvlášť mučeník tým, že nasleduje Ukrižovaného a pre zásluhy jeho krvi, ku ktorej budú pripočítané aj jeho útrapy, tiež sa stane obetným baránkom za svoje hriechy ako aj za hriechy celého sveta.

Nebude odvážne tvrdenie, že tí, čo obetujú svoje útrapy, spojené s prenasledovaním a mučenícku krv pre svoju vernosť k Cirkvi, zúčastňujú sa aj na kňazstve Kristovom. Origenes pri vykladaní slov svätého Petra, apoštola, „sacerdotium regale“¹⁷ vraví: „Každý z nás nesie v sebe svoju obetu a zapaluje ju na svojom oltári. Keď nesiem kríž a zriekam sa všetkého, aby som Krista nasledoval, prinášam obetu na oltár boží. Alebo keď obetujem svoje telo, spaľujúce sa z lásky k Bohu, a ochotný som prijať útrapy mučeníctva, kladiem obetu na oltár.“¹⁸

S teologického stanoviska je to obeta stvorenia svojmu Stvoriteľovi, vykúpeného svojmu Vykupiteľovi, je to ukrižovanie s Kristom, aby sa tak sblížila a zapojila obeta údov s obetou Hlavy. So stanoviska sociálneho je to veľkodušná dekongestia ľudského organizmu, presýteného toxínom, aby sa mu tak dostalo živšieho prúdenia krvi. Je to súčasne aj povinnosť voči našim blízkym, klátiacim sa vo viere, aby sme im ukázali až pokiaľ sme povinní milovať svoju vieru. Naš príklad ich povzbudí k vytrvalosti zvlášť vtedy, keby sa im zdalo, že sa od nich žiada obeta, prevyšujúca ich ľudské sily. Vzpružia sa a ani oni nezaostanú v láske a vo vernosti.

Môžeme trpieť prenasledovanie aj len preto, že zastávame pravdy, t. j. všetko to, čo je doktrinálnym dedičstvom Cirkvi, alebo keď hájime spravodlivú vec božiu vo všeobecne známych mravných zásadách. Jeden bude zastávať dogmy, druhý sa obetuje za mravnú čistotu a postaví sa na jej obranu, tretí sa ujme biednych a bezmocných, štvrtý odhalí zlomyseľné ohovárania a osočovania na Cirkev a odrazí útoky lži. Každý iným spôsobom, ale všetci chránia záujmy božie.

Nestratia na význame a hodnote útrapy a prenasledovania aj keď nie sú vždy fyzické a zjavné. Veď vždy

¹⁷ 1 Peter 2, 9.

¹⁸ In Levit. IX, 9.

netečie krv kresťanov a nie vždy ich dávajú do okov a tak hádzu do žalárov alebo pred dravé zvieratá. Bývajú aj prenasledovania tiché, temer nebadateľné, len ako šelest vetrika, ktorým však aj pri toľkej jemnosti dosiahnu asfiziú a stravu. Keď aj nie fyzického ľudského tela, ale mystického tela Kristovho, Cirkvi.

Podiel na útrapách je už aj opustenosť od tých, ktorí ešte nedávno požívali naše dobrodenia a teraz odrazu nás zaznávajú opovrhnutím len preto, že Krista sa nevzdávame. Keď sa ešte pridajú zlomyseľne vyprovokované nedorozumenia a zádrapky s poškodením na cti a na dobrom mene a takzvanou zákonitou cestou chcú znemožniť vaše pôsobenie len preto, že vytrváte pri svojom náboženskom presvedčení, aj to má cenu utrpenia.

Dajú tomu iný názov a tým aj náter, ale hlavný cieľ je rozšíriť a prehĺbiť priepasť medzi vami a vašim okolím a tak vás znemožniť alebo priamo vyhostiť z ľudskej vospolnosti. V očiach svetárov a zlých kresťanov taký trpiteľ a vyznavač je len úbohý stroskotanec, ktorý sa vraj pre svoju tvrdohlavosť nevie prispôbiť pomerom. A preto aj keď nie je nebezpečný, je aspoň neprijemný, núž treba ho odstrániť. Kto tak hovorí, zabúda, že viera má pôsobiť ako oheň, ktorý vypáli nákazu a nepravosť privedie aspoň do rozkladu a tak ju znemožní, ale pri tom rozohní vlašných a ľahostajných prebudí.

Inokedy nedožičia ani len radosti môcť trpieť s povedomím, že je to za Krista. Odnímu aj toto radostné zadosťučinenie, ktoré by im bolo duševnou oporou a posilou. Zahrnú ich tortúrami psychologickými a metafyzickými alebo ich zničia mravne, keď ich z falošných prečinov obvinia a tým urýchlia fyzickú smrť. Nebudú sa môcť brániť, a o ich smrti nikto sa nedozvie, lebo ich rozšliapu ako červika. Prípadne ich izolujú ako morom a nákazou postihnutých, ako vývrheľ ľudskej spoločnosti, pripisujúc im najhnusnejšie zločiny, aby ich pamiatka prešla k potomstvu s hnušom a s opovrhnutím.

Verejnosc sa nedozvie o krivdách, na nich spáchaných; no večný Sudca aj o tých bude vedieť, čo aj pri vypočutí a pri vyhlásení rozsudku nebolo stenografov, aby zaznamenali obvinenia. Boli tam anjeli boží na čele s bolestnou Matkou. Ich slzy a útrapy budú vzácnejšie

ako najslávnejšie obranné reči, čo by odznely pred vybranou verejnosťou. Ani takáto opustenosť ich neprivedie do zúfalstva. Ani vtedy nie, keby ich útrapy a smrť boli 'svetu predstavované ako zaslúžený trest pre akési vyháňané previnenia, chytrácky prenesené na celkom iné pole. Zvlášť v týchto okolnostiach polárneho chladu a krajnej opustenosti najistejšou útechou býva kríž, s ktorého nevinne trpiaci Spasiteľ dá potrebnú silu a vytrvalosť.

Aby neboly naše úvahy zle vysvetľované a za poplašné pokladané, ako by sme mali pred očami ťažkosti dnešných alebo najbližších čias, Jóbove slová:¹⁹ „Bojovanie je život človeka na zemi“, boly veľmi dávno povedané a predsa sú aktuálne tak dneska ako zajtra, o desať alebo o sto rokov. Všetci musíme bojovať so zlom až dotiaľ, kým nepríde k dohode medzi dobrom a zlom. Ale to nikdy nebude. Začalo sa to s Ábelom, stihlo to Izáka, nešetřilo ani Jozefa, so starým Eleazarom tiež nemali zľutovania, pokračovalo sa s Machabejcami, aby sa mohlo znovu začať so svätým Štefanom, prvým mučeníkom, a toľkými miliónmi ďalších až po naše časy.

Dokiaľ sa bude musieť násilím zaistiť prvenstvo duše pred telom alebo náboženské a duchovné záujmy nad hmotnými zemskými a tým aj voľnosť a nezávislosť ducha, zatiaľ neprestane tento boj. Kým nebude zaistená nezávislosť nesmrteľných hodnôt ľudskej osobnosti, ktorých sa človek nemôže vzdať bez ujmy svojej dôstojnosti, zatiaľ vždy budú výhlady na boj. A víťazmi vždy останú len mučeníci. Cchvíľkovú, prechodnú prevahu a moc nad ich mŕtvoalmi azda budú mať ich odporcovia, ale dušu, inteligenciu a svedomie, ktoré chceli spútať, zotročiť, unikne im vždy, toho sa nebudú vedieť zmocniť. Preto dávajú do rúk mučeníkov palmu víťazstva.

Mučeníci cenou vlastnej krvi a vlastných útrap vykupujú voľnosť svedomia a tým aj nezávislosť ostatných členov v Cirkvi. Tým, že Cirkev svojimi mučeníkmi preháňa násilia, spáchané na duševných hodnotách ľudstva, a vymaňuje ich zpod moci ocele a zlata, vykonáva ne-

¹⁹ Jób 7, 1.

smiernu službu pre ľudstvo. Zastavila nevšímavosť a vzpružila obetavosť za ideály, ale nadovšetko zavrátila sklon k duševnému otroctvu. Kto z moderných hlásateľov voľnosti mal odvahy s toľkým povedomím verejne vyhlásiť ako mučenice Perpetua a Felicita svojim prenasledovateľom: „My sme prišli sem (na arénu kolosea) brániť vašu slobodu.“ Opovrhnuť vecami pomínuteľnými, aby si zaistili tie, čo majú cenu pre večnosť. Umierajú, aby mohli žiť (vo večnosti), lebo ináč by žily (pre zem), aby umrely pre večnosť.

Miesto práva na pomínuteľné bohatstvo a chvíľkové radosti sveta ponechali si len právo: zameniť rozkladnú a otravnú nenávisť svojich prenasledovateľov na oživujúcu lásku a veľkodušné odpustenie. Nejdú sa odplácať nádvakami a vyhrážkami, ale chcúc nasledovať svojho Majstra aj v trpezlivosti, znášajú všetky krivdy v jeho duchu. Prikázanie lásky zachovávajú aj na popravišti. To najviac pohlo a unášalo aj samých pohanov.

Pokladáme za potrebné pripomenúť a zdôrazniť, že kresťan, vyznavač a mučeník nie v tom je veľký, že prejaví svoj odpor a vzdorovitosť voči prenasledovateľom. Práve to ich najviac bolelo, že nemôžu poslúchať, lebo keď je ľudská moc v rozpore s božou, tam viac treba poslúchať Boha ako ľudí. A na odprosenie, že moc bola zneužitá na úkor záujmov božích a tak aj Boh zaznávaný, obetovali svoj podiel na útrapách.

Vieme, že s našimi dosiaľ uvedenými vývodmi niektorí nebudú súhlasiť. Dozaista tí, čo od náboženstva očakávajú len akési sentimentálne útechy a estetické prejavy. Takí, čo poslanie náboženstva vidia len v ochrane starých náboženských zvykov folkloristických a rodinných tradícií. Keby sa podľa nich dostavily nepriaznivé, ba priamo nebezpečné pomery, treba sa týchto zvykov vzdať, zaprieť a prerušiť akékoľvek styky s Cirkvou a s náboženstvom. V kompromisoch a v polovičatosti vidia najlepšiu záchranu. Zabúdajú — a preto bude dobre pripomenúť im slová Ježiša Krista: „Kto je nie so mnou, je proti mne; a kto neshromažďuje so mnou, rozhadzuje.“²⁰

²⁰ Mat. 12, 30

V povinnosti obrany viery zahrnutý je aj záväzok obrany Cirkvi a všetkých kresťanských ctností, náboženských práv a mravných zásad. Každá z nich má svojich mučeníkov. Pre spravodlivosť trpel Abel; v obrane zákonov božích zahynuli Machabejci. Izaiáš a Jeremiáš padli, lebo neprestali hlásať pravdu. Hlava svätého Jána Krstiteľa padla, lebo upozorňoval a vyčítal hriešny život. Kristus sám bol odsúdený, lebo chcel spasíť národ svoj a druhí s tým nesúhlasili. Za vieru v Krista a pre jeho obranu bol svätý Štefan ukamenovaný. Svätý Tomáš z Cantenbury, lebo hájil slobodu Cirkvi, svätý Ján Fisher a Tomáš Morus pre svoju vernosť k rímskemu pápežovi atď.

Vzory toľkého hrdinstva povzbudia nás všetkých; ale nasledovať ich môžu len tí, čo by splnili isté predpoklady. Milujú totiž Pána Boha až po samožertvu a vieru svoju poznajú a po všetky dôsledky ju prežívajú. Len tieto dva predpoklady dávajú odvahu a silu prijať podiel v útrapách. V časoch ťažkých skúšok toľkí klesajú, odstúpia, zradia a pridajú sa k prenasledovateľom. Bývajú to obyčajne z radov tých, čo nemajú o náboženstve správny pochop, nevedia, čo znamená nesmrteľnosť duše, a nepoznajú z toho vyvierajúce dôsledky; pomer človeka k Bohu je podľa nich čosi nezáväzného, čo sa môže meniť podľa okolností. Väčší význam majú pre nich panem et circenses alebo ubi bene ibi patria.

Odhodlanosť trpieť za vec, ideu alebo osobu je v priamom pomere s jej znalosťou a s láskou k nej. Čím menej ju kto pozná, tým menej ju miluje a tým menšia bude ochota trpieť za ňu. Kto nepozná vieru a Cirkev náležite, sotva ju bude milovať tak, aby pre ňu zniesol najväčšiu skúšku prenasledovania. Nejde len o lásku, prejavenu chvíľkovým obdivom, ale o tú, ktorej vonkajším prejavom býva úprimná modlitba a účasť na sviatostiach a bohoslužbách. Spomíname aspoň tieto, lebo nimi vzdáva sa úcta a poklona Bohu a v chvíľach bojov a opustenosti sú najistejším prostriedkom na zaistenie božej milosti. V časoch, keď sú ľudské sily nie dostatočné a ľahko zlýhajú, potrebné je zapojenie do nadprirodzených sfér a na to najsúcejším potrebným spojivom sú modlitby; lepšie ustavičný duch pobožnosti.

Osvojením si ducha pobožnosti, náboženstvo nebude pozostávať len z amorfných, bez ducha a účasti konaných cvičení, v ktorých nie je zápalu horlivosti a vnútorného nadchnutia. Kresťan, trpiaci na duševnú abúliu, sotva bude vedieť a chcieť v ťažkých časoch vieru svoju vyznať, za ňu trpieť a tým menej život dať. Len kto si navykol niesť svoj kríž každý deň, ustavične sa cvičil v seba zaprení a v umŕtvovaní, len ten bude vedieť a môcť obstáť pred silnejším náporom, len ten nebude klesať a zúfalstvu sa oddávať. Ak sa už postupne oslobodil od pút podradných vecí sveta, neprípisoval im nezaslúžený význam, ich stratu nepocíti a telo bude poddajnejšie službe ducha. Čím plnšia bude odlúčenosť od osôb a vecí, tým ľahší a istejší bude vzlet duše k Bohu.

Najlepšou prípravou na ťažké časy je cvičiť sa v integrálnom (nechceme použiť dnes tak často opakované slovo v totálnom) kresťanstve, ktoré vyžaduje osvojiť si podľa možnosti všetky ctnosti a navykať si siahť plným priehrštím do pokladnice milostí božích. My katolíci máme jeden ústredný úkon, v ktorom sa nám denne pripomína obeta prvého a najväčšieho trpiteľa za nás — Ježiša Krista. Je to omša svätá. Z nej môžu čerpať silu tí, ktorí by shodou okolností mali azda pokračovať v Majstrovom diele utrpenia. Omša svätá je dobrou školou obetavosti, ale súčasne aj Kristovým spojením s našou ľudskou prirodzenosťou a povznesením našich ľudských slabostí skrze božstvo Spasiteľovo. Celá liturgia svätej omše pripomína nám Veľkňaza Ježiša Krista, ktorý sa ako nevinný baránok obetuje za nás, pre našu záchranu. Pred oči nám kladie príklad tých svätých mučeníkov a vyznavačov, ktorých obety útrap, strasti a života pripomína nám čítanie a evanjelium omše.

S fyzickými bolesťami spojené muky zvyšuje odlúčenosť od osôb nám milých a opustenosť v neistote: Biskupov mučeníkov najviac bolelo, keď museli opustiť svoje stádo, ktoré sa bez nich mohlo roztratiť. Kňazov, keď museli zanechať veriacich, ktorých cez dlhé roky viedli k Bohu a tak starostlivo chránili ako vzácne kvety božej záhradky. Rehoľné osoby, čo dlhé roky prežili medzi posvätnými múrami kláštorného zátiašia, oddané modlitbe a službám lásky, podľa istých regúl, v ktorých

nachádzaly bezpečnú oporu na ceste dokonalosti, keď ich odtiaľ vytrhnú. Dozaista budú chýbať k výchove im oddaným mladým duším alebo chorým, čo v trpkých záchvatoch potrebovali útechu. Budú im pomáhať, hoci zo vzdialenosti už len duchovnú útechu vlastných útrap a modlitieb, čo za nich obetujú Bohu.

Opustenosť laikov býva, tuším, ešte tvrdšia. Vytrhnutý z vlastnej rodiny živo pocíti ako by na vlastnom tele ako neľútostne trhajú sväzky lásky, ktoré ho viazaly k žene, k deťom a k celej rodine. Zlomyselné obviňovania bezohľadných, vášňou ambície unášaných neprajníkov a neistá budúcnosť rodiny a majetku budú jeho súženie len zväčšovať. Vie sa však, že do dejín prechádzajú a úctou sa spomínajú len mená tých, čo v boji o duchovné bohatstvá neklesli a od svojich zásad zo strachu neodstúpili. Za vzor budúcich pokolení budú dávať len tí, od ktorých sa budú môcť učiť ctnostným skutkom. Nie však tí, čo zbabele odstúpili a zradili to, čo má byť každému sväté: Boh, Cirkvi a vlastné svedomie a tým aj vlastná česť a meno.

Lahšie prijímame podiel na útrapách, ktoré nám Boh pripravil, keď príbuzní miesto zvodných slov zradných slabochohov používajú slová povzbudenia a odovzdanosti do vôle božej. Vyzdvihnúť význam a vzácnosť obety, ktorú Boh žiada, nie na škodu, ale v neoceniteľný prospech duševný trpiteľa, aj jeho drahých, ba aj národa a Cirkvi. Mladí mučeníci a panny v Mexiku a v Španielsku umierali so slovami: „Nech žije Kristus Kráľ“ lebo hrdinské matky ich k tomu povzbudzovaly.

Pápež Pius IX. nemohol bez slz čítať list mladého mučeníka Tomáša Kosaki, vyhláseného s inými 25 Japoncami za svätého 1862. Z chladného väzenia takto písal svojej matke: „Ctená a milovaná matka! S najväčšou úctou a láskou Vám posielam tento list. Dozaista ste sa už dozvedeli, že otecko a ja máme byť ukrižovaní v Nagasaki, veď rozsudok o našej poprave bol oznámený po celom kráľovstve. Je nás 26, ktorým sa dostalo vzácnnej výsady môcť vyliť krv za našu svätú vieru. S Bohom, najdrahšia mamička! Ďakujem Vám za všetku dobrotu, ktorú ste mi preukazovali od dňa môjho narodenia.

Otecko a ja ideme do neba, držiac sa za ruku a tam očakávame aj Vás. Váš oddaný syn Tomáš."

Dva dni na to dvadsaťšesť mučeníkov bolo ukrižovaných na 26 krížoch. Celý deň vyseli na nich v hrozných mukách zápasiac so smrťou. Malý Tomáš zo svojho lôžka smrteľných útrap a úzkosti nevydal hlasu bolesti, s očami, upretými na svojho otca, trpel mlčky. Zrazu spoza bambusového plota zbadal svoju matku, ako pozerá očami síce slzami zarosenými, ale mimoriadne pokojne na svojich umierajúcich, šepkajúc slová obety: „Boh mi ich dal, jemu ich vraciam."

Etika božieho kráľovstva.

Dr. Ján Mastylak, CSsR.

2.

III. A ešte v dvoch zásadných bodoch Losskij dôslednejšie a jednoznačnejšie ako Vladimír Solovjev rozvíja nábožensko-filozofický motív ďalekého dosahu: *Myslím učenie Nikolaja Onufrijeviča o prevtelení (metempsychóze) a konečnom spasení všetkých bytostí (apokatastáze)*. Spôsob, akým sa táto náuka v knihe **PODMIENKY DOKONALÉHO DOBRA** podáva, ako aj priame želanie autorovo, osobne vyslovené pisateľovi týchto riadkov, vyžaduje niekoľko zvláštnych otvorených poznámok.

„Systém etiky“, hovorí v Doslove autor, „ktorý som vypracoval, možno nazvať kresťanským. No pravoslávni a katolícki teológovia, i keď nie všetci, tak predsa mnohí budú rozhodne namietat proti dvom učeniám, majúcim základný význam v mojom systéme etiky, totiž⁵ proti učeniu o prevtelení a proti učeniu o spasení všetkých bytostí."

„Na obranu proti týmto námietkám teológov môžem uviesť tieto úvahy" atď.⁶

Obidvom učeniám pripisuje Losskij vo svojom systéme etiky význam základný. No apokatastáze prináleží

⁵ V knihe stojí: a najmä. Viď k tomu kritické poznámky nižšie (bod V.)

⁶ 259.

bezpochyby miesto význačnejšie, keďže metempsychózu možno brať za prostriedok na jej uskutočnenie.

Vzhľadom na náuku *Vladimíra Solovjeva* učenie Losského o metempsychóze a apokatastáze je vývojom *smerom* od magistraly kresťanského svetonáhľadu.

Solovjev v druhej knihe svojho diela *Ospravedlnie dobra* (Opravidanie dobra), kde sa hovorí o rozličných ríšach bytia („kráľovstvách“), ako zastanca evolucionizmu sa tak vyslovuje, že ho možno rozumieť v smysle teistického transkreacionizmu. No o vlastnej metempsychóze zanechal z posledných rokov svojho života ironickú báseň (za takú ju označil aj Solovjevov priateľ a prvý životopisec V. Veličko). A vôbec postoj Solovjevov k učeniu modernej antropozofie (teozofie Blavackej) bol rozhodne odmietavý.

Čo sa týka Solovjevovho pomeru k apokatastatickému učeniu, je pravda, že sa ho mladý Vladimír Sergejevič otvorene zastával (*čítané* Prednášky o bohočlovečenstve). Bol ochotný „ospravedlniť i čerta“. Lenže vývoj u Solovjeva išiel v tej veci *smerom* k cirkevnému učiteľskému úradu (magisteriu). A že tento vývoj posledný rok života Solovjevovho bol už zavŕšený (perióda „apokalyptická“, Tri rozhovory 1900), niet pochybnosti. Mladý priateľ Solovjevov, ktorého Vladimír Sergejevič osobne viedol ku katolíckej Cirkvi a ku kňazstvu (Ivan Dejbner, starší), zanechal v spomienkach, ako Solovjev s oduševnením v posledných rokoch života rozprával o láske božej, ktorá sa prejavuje aj ustanovením pekla.⁷ Už roku 1889 písal v knihe *La Russie e l'Église universelle*, vykladajúc pád čistých duchov: „Ils agissent en connaissance de cause et avec une efficacité complète et ne peuvent plus revenir sur leurs actions“;⁸ a ohľadne opačného učenia Origenovho: „Changer cet acte, revenir à Dieu est une impossibilité absolue pour lui. La doctrine contraire d'Origène, réprouvée par l'Église, montre aussi que cet esprit si élevé et si richement doué n'avait ce-

⁷ M. D'HERBIGNY, *Vladimír Soloviev*, v časopise REVUE DU CLERGÉ FRANÇAIS, číslo 102, 1920, 18—33.

⁸ 245.

pendant qu'une pauvre idée de l'essence du mal moral..."⁹ Nehľadiac na filozofickú absolutizáciu satanského zavrnutia, Solovjevovo svedectvo cirkevnej náuky je tu vyjadrené jednoznačne. Vo svojej morálnej filozofii *Ospravedlnenie dobra*, vydanej prvý raz knižne roku 1897 a druhý raz 1899, hovorí, pravda, o „sbieraní sveta“ (sobiranie vselennoj) a o všeobecnej apokatastáze (v druhej knihe), no hlavný, — a môžeme tvrdiť, že i jediný? — dôraz je tu na všeobecnosti *formálnej*, a nie materiálnej; alebo, aby sme použili terminológiu O. S. Bulgakova, ktorá mu slúži na obranu opačného učenia: Solovjev zdôrazňuje apokatastázu *kvalitatívnu*, no nie kvantitatívnu.

Pozerajúc na obidve svojrázne učenia etiky Losského zo *zásadného* kresťanského stanoviska, nemôžeme sa ubrániť trápnemu zisteniu, že náuka o metempsychóze a reinkarnácii je k nám zanesená nie s kresťanskej hory blahoslavenstva. Je z nej cítiť ešte viatie indického budhizmu a príchuf modernej antropozofie. Hypotéza o ochromení botanika A. N. Beketova¹⁰ pôsobí rozpačitým dojmom.^{10a} Touto náukou jedinečnosť, — das Einmalige, povedali by Nemci, — jedinečnosť ľudského života mizne, rovnako aj nedozeraný význam smrti („Momentum, a quo pendet aeternitas), lebo všetko môže začať znova. A predsa Ježiš Kristus hovoril s takou emfázou o zásadnej zmene za hranicami tohto života a o jeho neopakovateľnosti, totižto o definitívnej výmene úloh. Tak napr. v blahoslavenstvách,¹¹ vo vypravovaní o boháčovi a Lazárovi,¹² v podobenstve o desiatich pannách.¹³ Smrťou nastáva „noc, keď nik nemôže pracovať“.¹⁴ Preto tiež Pán tak povzbudzoval k bedlivosti a využitiu

⁹ 247.

¹⁰ 129—130.

^{10a} Zneje ako aplikácia 22. cenzurovanej vety A. ROSMINIHO; porov. DENZINGER-BANNWART-UMBERG, *Enchiridion symbolorum*, vyd. 21—23, Herder 1937, číslo 1912.

¹¹ Luk. 6, 20—26; Mat. 5, 3—12.

¹² Luk. 16, 19—31.

¹³ Mat. 25, 1—13.

¹⁴ Ján 9, 4.

času¹⁵ a apoštolovia ho v tom nasledovali (Dum tempus habemus, operemur bonum).¹⁶

Posmrtné prevtelovanie ľudskej duše celkom vybočuje z kresťanského svetonáhľadu.

Čo sa však týka transkreacionizmu v súvisе s otázkou o vzniku ľudskej duše, nakoľko táto náuka uznáva stvoriteľský zásah boží pri prechode od jedného špecifického stupňa po druhý, (Vladimír Solovjev to vyžadoval pri prechode z jednej ríše bytia, „kráľovstva“, do druhej), — a tým vlastne *zapiera* preexistenciu *špecificky* ľudskej duše, myslím, že by proti nemu s kresťanského dogmatického stanoviska nebolo *zásadných* námietok. A aspoň taký smysel má aj Losským citovaný výrok kardinála Merciera.¹⁷ No ak by sa výrok Mercierov vzťahoval na učenie, presahujúce naše vymedzenie, načim upozorniť, že slávny katolícky mysliteľ hovorí o *formálnej* heréze a že daktoré učenie, hoci nebolo *formálne* odsúdené ako heretické, by mohlo byť s kresťanského stanoviska neprijateľné, ak by bolo čo len *virtuálne* obsiahnuté v kacírskom učení.

A čo povedať o „znovuzriadení“ a spasení všetkých bytostí, o všeobecnej apokatastáze?¹⁸ — Odporuje *zásadne* kresťanskému učeniu!¹⁹ Ježiš Kristus nie nadarmo hovoril o „večnom“ ohni,²⁰ o „večnom“ treste, a to priam tak, ako o večnom živote,²¹ o „neuhasiteľnom“ ohni²² a o takom treste, pred ktorým by odsúdený dal prednosť zničeniu.²³

Svätý Augustín dávno pred carihradským snemom, ktorý odsúdil učenie Origenovo o všeobecnej spáse, vo-

¹⁵ Mat. 24, 42; 25, 13.

¹⁶ Gal. 6, 10; 1 Kor. 9, 24; 2 Pet. 1, 4; 3, 10; Jak. 4, 15; Zjav. 2, 10.

¹⁷ Str. 259.

¹⁸ Výraz „apokatástasis pánton“ (bez člena!), — restitutio omnium, je biblickej inšpirácie; vyskytuje sa v reči sv. Petra, Sk. 3, 21.

¹⁹ Viď DENZINGER-BANNWART-UMBERG, *Enchiridion symbolorum*, ed. 21—23, Herder, 1937, Index systematicus XIVa, XIVb.

²⁰ Mat. 18, 8; 25, 41.

²¹ Mat. 25, 46.

²² Mar. 9, 42, 44.

²³ Mar. 14, 21.

lal: „Quis catholicus christianus, vel doctus, vel indoctus, nun vehementer exhorreat eam quam dicit (Origines) purgationem malorum? — Catholica Ecclesia omnino non recipit (hoc dogma).²⁴

O úvahách, ktoré uvádza autor PODMIENOK DO-KONALÉHO DOBRA na obranu svojho apokatastatického učenia, podotýkam:

Rozlišovanie a zameňovanie *kvality* večných múk s *kvantitou*, ktoré prevádza O. S. Bulgakov, je umné, no aj samovoľné. Bojím sa, že O. Bulgakov sa dopúšťa dišpenzácie, a nie kompenzácie, na ktorú nemá poverenia (a ostatne ani nie na kompenzáciu), keď večnost-kvantitu chce zameniť večnosťou-kvalitou. Veď o večnosti-kvantite vieme, že je bez konca; no a akože človek a vôbec tvor konečný môže byť podmetom, čo len na chvíľku, nekonečnej kvality? Práve touto nemožnosťou zdôvodňuje svätý Tomáš rozumove požiadavku večnosti-kvantity trestov za hriech.²⁵

Keď Ježiš Kristus hovorí o treste „neuhasiteľnom“, človek má právo zameňovať ho s trestom „uhasiteľným“?

K autorite O. Bulgakova v teológii treba poznamenať, že jeho ortodoxia nie je vôbec nepochybná ani pre samých pravoslávnych. Je známe, že v rokoch, predchádzajúcich prítomnú svetovú vojnu, gnosticizujúce učenie profesora na pravoslávnom ruskom filozoficko-teologickom ústave v Paríži o. protojereja Sergeja Bulgakova, najmä jeho sofiológia, bolo predmetom živého sporu medzi ruskou emigrantskou cirkvou. Hierarchia, pridržiavajúca sa jurisdikcie sremsko-karlovackej synody, odsúdila toto učenie ako nepravoslávne. Len parížsky pravoslávny metropolita Eulogij, stavajúci sa proti karlovackej synode, ponechal O. Bulgakova v cirkevnom spoločenstve, čo možno vysvetliť iba nejednotnosťou pravoslávnej cirkvi.²⁶

²⁴ *De haeres.* 43; MIGNE, PL 42, 34; porov. B. BARTMANN, *Lehrbuch der Dogmatik*, 6. vydanie, Herder, 1923, II, 498.

²⁵ Porov. S. Th. 1—2, q. 87, a. 4.

²⁶ Viď B. SCHULTZE, *Der gegenwärtige Streit um die Sophia, die göttliche Weisheit, in der Orthodoxie*; STIMMEN DER ZEIT, sv. 137, 1940, 318—324.

Ani autorita jednotlivých svätých Otcov nemôže byť rozhodujúcou v dogmatických otázkach, ak títo Otcovia zastávali dajaké učenie nie ako učenie celej Cirkvi, lež ako svoju osobnú mienku. Mohlo sa stať, že jednotliví svätí Otcovia mali o niektorých častiach kresťanského učenia, ktoré ešte neboly dotiaľ autoritatívne vyjasnené a rozhodnuté, aj mylné názory.²⁷ To platí tiež o origenizme svätého Gregora z Nyssy, ktorý bol časove starši ako svätý Augustín i ako carihradská synoda, čo odsúdila Origena.

Výrok svätého Pavla: „Boh bude všetko vo všetkom“²⁸ od najstarších čias zneužívajú pre heterodoxné vývody. Holzner vo svojej novej mohutnej monografii poznamenal, že ak by bol svätý Pavol myslel na to, ako budú tento jeho výraz zneužívať, že by ho bol nenapísal. Tu nejde o to, že „Boh bude všetko vo všetkom“, — to je zrejmé a nikto z tých, čo sa hlásia ku kresťanstvu, to nemôže zapierať. Ale je otázka, *ako* to bude. Apokatastatiisti vykladajú, že sa to stane spasením všetkých bytostí a že tak to naznačujú slová svätého Pavla. Ale to znamená odmocňovať práve napätie a mravný vzlet, ktorým sa vyznačuje apoštol národov, postavený medzi póly mravného dobra a zla, a ktorému toľko vďačí jeho neúnavná horlivosť. „Nespravodlivci neobsiahnu božie kráľovstvo. Nemýľte sa! Ani smilníci, ani... neobsiahnu božie kráľovstvo: ou kleronomésousin.“²⁹ Aj tí, čo sa *dobrovoľne nechcú podrobiť* Kristovi, raz sa mu *musia* podrobiť aj proti svojej vôli, *aj zatratenci*, a majestáť Kristov zavládne nad všetkým. A vtedy Kristus dobrovoľne sa podrobí Bohu, a Boh svojim majestátom bude vládnuť nad všetkým, a „Boh bude všetko vo všetkom“.³⁰

²⁷ Výstižne a široko o tom píše V. SOLOVJEV v *Istorijskaja i buduščnosť teokratii*, v prvej knihe, kde sa zaoberá otázkou vývoja dogiem; o vývoji dogiem mohutné dielo napísal P. MARIN-SOLA, OP, *L'évolution homogène du dogme catholique*, 2. vydanie, Fribourg en Suisse, I—II sv., 1924 (citované z pamäti).

²⁸ 1 Kor. 15, 28.

²⁹ 1 Kor. 6, 9—10.

³⁰ Porov. Žid. 1.

Pravda, s určitého stanoviska ťažko chápeme, ako večné tresty súhlasia s nekonečným božím milosrdenstvom. No vieme, že tieto tresty sú podmienené hriechom a že sú spravodlivé. Herrmann Schell ich vykladal ako sebaodsúdenie — Selbstverdamnis. *Mysterium iniquitatis*³¹ je ohromné! Stýka sa s tajomstvom milosti a predurčenia — predestinácie. Sme už v teológii! Kto ich tu na zemi pochopí? „Ó hlbokosť bohatstva, múdrosti a vedomosti. božej! Aké nepochopiteľné sú jeho súdy a nevyškúmateľné jeho cesty!“³² Môžeme byť istí so svätým Augustínom (a Dr. Losskij bude akiste z posledných, čo by svätému Augustínovi vyčítali nedostatok filozofického myslenia!), že aj pri predestinácii panuje „*secretissima aequitas*“. Boh aj pre nás bude raz „ospravedlnený vo svojich rečiach“.³³

Nikolaj Onufrijevič pripisuje učeniu o spasení všetkých bytostí „základný význam“ pre systém svojej etiky. Pravda, bez neho evolučná čiara systému by bola doslovne skrátená a v určitom smysle, tak trochu protimonistickom, rozdvojená. Výlučný optimizmus by bol zakalený. No vystúpil by viacej realizmus a dramatizmus ľudského života. Ľudská existencia by bola postavená viac do oblasti „tragičnosti“, hoci nie v takom smysle ako u existencialistov (Kierkegaard, Heidegger). Etické napätie a „strach a hrôza“ o spasenie,³⁴ mravná usilovnosť by získaly. A predsa neznamenaloby to pesimizmus. Lebo kresťanstvo pozná aj dôveru, božskú ctnosť nádeje a dokonalú lásku, ktorá „vyháňa bázeň“.³⁵ Organická systému, ktorá je z pochopiteľných dôvodov autorovi taká drahá, by nemusela byť *v základe* naštrbená. A systém by získal na kresťanskej korektnosti.

A táto, podľa našej mienky *nie základná* a podľa autora základná³⁶ modifikácia systému sa nám vidí uľah-

³¹ 2 Tes. 2, 7.

³² Rim. 11, 33.

³³ Žalm 50, 6.

³⁴ Fil. 2, 12.

³⁵ 1 Ján 4, 18.

³⁶ No ak by autor dokázal, že metempsychóza a apokatastáza má pre jeho systém etiky význam *nezmeniteľne základný*, systém jeho etiky by bolo treba s kresťanského stanoviska *v základe* zamietnuť.

čená práve samým učením Nikolaja Onufrijeviča. Môže byť urobená z *vnútra* systému. Jeho personalizmus a učenie o slobode, ak sa viac premyslí *so strany božej*, ponechá viac miesta — bez zbytočného antropomorfizmu — slobode božej. (Tak by bolo umožnené uznať tiež kladné tresty božie — a nielen výlučne imanentné.) Veď osobnosť a sloboda sú kladné hodnoty a preto, že Boh je bytosť „nadosobná“, nenačím ich na neho prosto apofaticky aplikovať. V tej veci aj Solovjev podľahol trochu spinonizmu (Ponjatie o Bogě, 1897). Katolícka scholastika pozná v tom ohľade pomimo kladnej a zápornej cesty ešte aj tretiu: via eminentiae. Teda trochu menej „helénizmu“ a viac „judaizmu“! Nie, viac pozitívneho zjavenia! Veď učenie Nikolaja Onufrijeviča je „otvorené“ pre zjavenie, a my ľudia, postavení *in medias res* vesmíru, ťažko môžeme bezprostredne bezpečne zvládnuť *krajné* konce bytia: principium et finem. Mysleniu prichádza na pomoc náboženstvo. Filozofii teológia.

IV. Originálna práca, ako sú **PODMIENKY DOKONALÉHO DOBRA**, vydaná na prahu 75. roku života mysliteľa, ktorého pokladajú za najväčšieho ruského filozofa medzi živými,³⁷ má veľkú cenu už so stanoviska čisto filozoficko-dejinného. Veď v nej sa nevyhnutne zračia výsledky myslenia dlhých desaťročí. Význam práce rastie pre nás tým viac, že tu ide o filozofa, ktorý vedome vystupuje ako filozof kresťanský. Solídne filozofické dielo takého charakteru je u nás tým vzácnejšie, že v našich krajinách filozofické fórum bolo väčšmi ovládané — aspoň fórum laické a oficiálne — pozitivizmom, miestami kloniacim sa priamo k materializmu. V tom súvisе kniha svojím spiritualizmom pôsobí takým povznášajúcim a zošľachťujúcim spôsobom. Niektoré miesta sú priamou mocnou apológiou praktického kresťanského života (napr. o modlitbe,³⁸ o pokore³⁹), alebo pozitívneho kresťanského učenia. Ešte aj fyzickému pekelnému ohňu dáva so svojho stanoviska významný (psy-

³⁷ BORIS JAKOVENKO pri príležitosti 60, narodenín N. O. Losského v jubilejnom článku časopisu DER RUSSISCHE GEDANKE, 1930.

³⁸ Str. 223.

³⁹ 146.

chogenný) smysel.⁴⁰ Škoda len, že učenie o metempsychóze a všeobecnej apokatastáze tak rušivo zasahuje do kresťanskej tóniky diela. No *uvedomelých, vzdelaných* katolíkov nepomýli.

Katolícki čitatelia zreteľne z knihy vyčítajú autorovu konfesionálnu príslušnosť k východnému pravoslávniu. No treba priznať, že N. O. Losskij prináleží k najviac umierneným a irenickým zpomedzi našich odlúčených východných bratov.⁴¹

V. Z toho, čo sme dosiaľ povedali, vysvitá význam a zásluha slovenského autorizovaného prekladu. Univ. asistent Dr. Jozef Dieška si dal na tom záležať, aby slovenský preklad bol výstižný a čítal sa plynne. A podarilo sa mu to.

Pravda, zo slovenského prekladu presvitá niekedy ruský originál. No, hádam, nie vždy na škodu veci. Slovenská filozofická terminológia by sa vari s úspechom mohla viacej opierať o filozofický jazyk ruský.⁴² Jednako spravodlivosť nám nedovoľuje zamlčať, že slovenský preklad niekedy nevystihuje presne *smysel* ruského originálu, čo ťažko by bolo vždy vysvetliť požiadavkami slovenskej štylizácie, tobôž vinou tlače.⁴³ Upozorňujem na tieto jednotlivosti:

Ruské slovo „imenno“ —, totiž, námlich, sa od začiatku do konca diela prekladá slovenským „najmä“ (a nemeckým „namentlich“, 265).

Str. 37 (ruský cyklostylový text str. 23)

namiesto „jeho činnosti“ má stáť „jej činnosti“;
namiesto vyšší stupeň má stáť najvyšší stupeň
(predel);

⁴⁰ 142, 164.

⁴¹ 224.

⁴² V zborníku ROSSIJA I LATINSTVO, vydanom r. 1923 v Berlíne, prinášajúcom aj články plné protikatolíckej vášnivosti, Nikolaj Onufrijevič so svojím príspevkom vystupuje priam ani „mirovtvorec“.

⁴³ Mimochodom poznamenávam, že za tvorcov vzorného ruského filozofického jazyka pokladajú Vladimíra Solovjeva; porov. LEO LOPATIN v časopise VOPROSY FILOZOFII I PSICHOLÓGII, 1910, 627.

- Str. 38 (24) namiesto prijatím alebo neprijatím má stáť príjemnosťou alebo neprijemnosťou;
- „ 44 (28) namiesto tvorených bytostí má stáť stvorených bytostí!
- „ 45 (29) namiesto bol zbavený smyslu má stáť bolo zbavené smyslu;
- „ 68 (42), pozn. 33 : SPV má stáť SPB (= Sankt Peterburg);
- „ 72 (46) namiesto „nemožno zabúdať — nenačím zabúdať (ne nado);
- „ 75 (48) namiesto dôležitú knihu — pozoruhodnú knihu (zamätateľnuju).

Tiež by som si dovoľil jednu pravopisnú poznámku: Svätého Gregora Nisánskeho, z Nisy (75, 260; v ruskom cyklostilovom texte nieto) by načím bolo písať: Nysského, z Nyssy.

Zpíatky k chudobnému, pokornému a ukrižovanému Ježišovi!

J. E. K.

Mnoho hovoríme o blahodarnom vplyve kresťanstva a sme presvedčení, že jedine ono môže zachrániť svet a priniesť mu šťastie. Vonkoncom je to tak. Ale vonkajšok kresťanstva to neurobí. Lebo len „Duch oživuje, písmeno zabíja“. Slovamí sa nesmieme uspokojiť. Iba duch to môže urobiť a jeho ovocie: skutky. Skutky, skutky, skutky! Mnohým katolíkom, ktorí to síce dobre myslia, chýba veľkomyseľnosť, obetavosť, veľkodušnosť a veľkorysosť. Priveľmi sú spokojní s prostrednosťou, kde síce tiež máme veľmi vznešené vzory a ideály.

Ale čo je duch alebo jadro kresťanstva? Jedným slovom: *križ*. „Zvestujeme Krista —

Ukrižovaného.¹ Z kríža však žiaria dve slová: *láska* a *sebazaprenie*. Obidvoje až po krajnosť. Ak chceme byť kresťanmi, vtedy láska a sebazaprenie musia byť našimi známkami, podľa ktorých nás poznajú. „Po tom budú poznávať všetci, že ste mojimi učeníkmi, keď budete mať lásku jedni k druhým.“ Kto chce byť mojím učeníkom, nech zaprie sám seba.² V tom je celý zákon a proroci. To je celé kresťanstvo. Podľa toho sú dve neklamné meradlá kresťanstva: láska k bližnému a láska ku krížu. *Nakoľko milujeme bližného a v akej miere sme ochotní trpieť za Krista, natoľko sme kresťania a v tej miere milujeme Boha.*

Sebazaprenie rozkonáruje sa na tri vetvy: na lásku k *chudobe*, k *pokore*, a k *utrpeniu* — na nerozlúčne to ochrankyne nášho Spasiteľa. Tri veľké lieky proti trojitej žiadostivosti, ktorá väzí v nás všetkých a ktorá ovláda svet. Aj dneska by ešte mali byť liekmi proti zlám, ktoré sa tak hrozne šíria vo svete. Svet je chorý, smrteľne chorý. Uzdraviť ho môže iba celé evanjelium. Nie napísané, ale živé a prežité evanjelium. Ak však hľadáme slávu, bohatstvo a rozkoš a vyhýbame každému utrpeniu ako synovia sveta, sme potom v porovnaní s nimi — voľačo lepší? To dokážu aj tito.

Ako *smýšľame* my, kresťania vo všeobecnosti o chudobe a bohatstve, o sláve a potupe, o utrpeniach a radoostiach? Ľahšie je myslieť ako robiť. Ale naše smýšľanie je celkom svet-ské. V akých úzkostiach sme napríklad pred každou potupou, áno, pred každým menším ponížením! A ako sa *správame* v ňom? Ach, najčastejšie ako svetárski ľudia! Omnoho viacej sa dáme viesť prírodou ako vierou. A omnoho viac vplýva svet na nás, ako my na svet. Makateľný

¹ 1 Kor. 1, 23.

² Ján 13, 35.

³ Luk. 9, 23.

dôkaz na to je: dámska móda. Veľké množstvo kresťanov, aj dobrých veriacich najčastejšie myslí a koná podľa spôsobu nekresťanov. Často by sme sa ich mohli pýtať: Nerobia to pohanovia? Na to by sme mohli uviesť nesčíselné príklady. Hovoríme azda: „My zvestujeme Krista ukrižovaného, Židom síce pohoršenie a pohanom hlúposť.“⁴ Ale či nie je kríž hlúposťou aj pre nás samých? „Elpidioti!“... Ťažko chápeme hlúposť kríža. Môžeme hovoriť z plného srdca: „Ale nech je ďaleko odo mňa, aby som sa chváľil, iba v kríži Pána nášho Ježiša Krista?“⁵ Tí, ktorí naozaj takto smýšľajú, sú len ojedinelé prípady medzi kresťanmi, zriedkaví plavci na širokom mori. Myslíme naozaj: Blahoslavení chudobní, blahoslavení smutní, blahoslavení, ktorých prenasledujú? Keď sami trpíme, cítime sa nešťastnými; keď druhí trpia, máme súcť s nimi, čo je iste správne, ale či hovorí niekedy niekto k trpiacim v tom smysle, v akom hovoril Kristus: „Radujte sa a plesajte!“ Ak áno, blahoželáme vám k takému šťastiu a k takej sláve! — To sú veci pre kresťanov skoro nepochopiteľné. Španielske dediny. Práve *hlúposťou*, pre ktorú nemáme nijaké porozumenie. A predsa ak sme kresťanmi, malo by byť pre nás veľkou radosťou a najvyššou slávou to, že trpíme a mrieme za Krista!

Keď pohanovia videli správanie a smrť prvých kresťanov, vtedy nadobudli vznešenú predstavu o kresťanstve: Aký veľký len musí byť Boh kresťanov, keď tak za neho umierajú!... Ale o našom kresťanstve platia slová Tomáša Kempenského: „Ježiš má teraz mnoho priateľov pri stole, ale málo pri nesení kríža; mnohí chcú hodovať s ním, málokto však piť s ním kalich utrpenia.“ Ale také kresťanstvo nemôže premeniť svet. Naopak! „Ak nenastane dôkladná

⁴ 1 Kor. 1, 22.

⁵ Gal. 6, 14.

a trvalá zmena našich názorov a mravov, nedá sa vyhnúť najväčšiemu nešťastiu" (P. Grou).

Nariekame nad pôžitkárstvom terajšieho pokolenia, a právom. Ale proti tomu nieta nijakých iných prostriedkov, ako že začneme *reformou seba samých*, že sa *zriekneme všetkého prepychu a budeme viesť jednoduchý a skromný život*. Nie v tom je naša veľkosť, naša sláva, naše víťazstvo, že sa oddávame svetu, ale že sa ho odriekame.

Je tomu už viac ako 30 rokov, čo vyšla dosť objemná brošúrka od P. Godehára Geigera, OSB, s titulom: „*Zpátky k chudobnému, pokornému, ukrižovanému Spasiteli*“, napísaná pre kňazov. Nebolo by neosožné, keby sme z menovanej knižočky uviedli tu celé odstavce. Uvedieme z nej len niekoľko myšlienok: „V našom stiesnenom, zdanlive zúfalom položení pokúšajú sa niektoré cirkvi zachrániť tým, že sa čo najviac prispôbujú svetu. Ale je hlúposťou a zaslepenosťou hovoriť o smierení sveta s Kristom a s jeho Cirkvou alebo vo svojom živote chcieť vyhovieť obidvom. — „*Nepripodobňujte sa tomuto svetu!*“⁶ Áno, nepripodobňujte sa mu ani vo vnútri, v smýšľaní, ani navonok, v odeve preto, lebo vonkajšok je zrkadlo ducha. Kňaz podľa tridentského snemu má vo svojom správaní ukazovať len „dôstojnosť, pokoj a nábožnosť“. Úsilie prispôbovať sa čo do vonkajšku, ako je len možné, svetu, neshoduje sa s týmto predpisom. Mýli sa, kto si myslí, že si svet váži zosvetárčeného kňaza; ľutuje ho síce, ale opovrhne ním. Ak nás svet nechce, nie je na vine tomu dlhá reverenda. Reforma má začať vo vnútri a nie svetským odevom. Takto nezískame svet, ale svet si podmaní nás. „Keď soľ vyvetrá, čím sa osolí?“⁷ — Len sväté kňazstvo premáha svet a príťahuje duše, je presvedčujúcim a ma-

⁶ Rim. 12, 2.

⁷ Mat. 5, 13.

katelným dôkazom božského pôvodu Cirkvi a pravdivosti jej učenia. Kňaz — druhý Kristus. Ako taký musí sa čo možno najviacej vyznačovať smýšľaním a životom Kristovým. Ale Kristus nerobil nijaké kompromisy so svetom, lež priamo konal proti nemu. Premáhal ho chudobou, pokorou a krížom. A podobné zbrane musíme upotrebiť aj dneska. Je známe, ako svet bez prestania vyčítuje kňazstvu, že v boji za práva Cirkvi sleduje len sebecké ciele a ako ukazuje, že koľkí preto nedôverujú Cirkvi a kňazstvu. Tento ustavičný útok môžeme odvrátiť len najväčšou nezištnosťou a veľkodušným obetovaním časných záujmov. Kristus nemal, kde by si bol hlavu položil, a my by sme si chceli shromažďovať zemské poklady? Nie bohatstvom, blaženým životom a všetkým pohodlím, lež odriekaním a obetou imponujeme svetu a obrodzujeme ho. Tým sa stávame soľou skazenej zeme. V kráľovstve nebeskom všetko je milosť božia. Pramene milosti sú však kríž a obeta. „Ak len nebude vaša spravodlivosť hojnejšia, ako zákoníkov a farizejov, nevojdete do kráľovstva nebeského“⁸ Čo sa týka vonkajšej nábožnosti, v tomto ohľade Kristus nikdy nerobil výčitky zákonníkom a farizejom, ba mnoho ráz vyzdvihol ich presnosť, ktorá pri vykonávaní vonkajších úkonov bohoslužby išla do maličkosti. Všetko bolo čo najdôkladnejšie usporiadané a presne sa aj plnilo. Jednako všetko chýbalo. Chýbal práve duch, v ktorom sa ukázal Mesiáš, duch odriekania a sebazaprenia, duch chudoby a pokory, duch pokánia a lásky. Ak však chceme byť úprimní, musíme priznať, že farizejstvo sa skrýva nielen v židovi, ale aj v kresťanovi. Nie je ani azda najväčším zlom pre Cirkev v našich časoch zúrivosť vonkajších nepriateľov Cirkvi, ale vnútorná otrava — falošná nábožnosť. Nie je veľkým nešťastím, že zlí sú zlí, ale že dobrí

⁸ Mat. 5, 20.

nie sú naozaj dobrí, pretože u tých pri všetkom lesku dobra chýba duch Kristov, duch odriekania, chudoby, pokory a kríža, ba mnoho ráz pod rúskom nábožnosti skrýva sa chtivosť majetku, ctižiadosť, pýcha a pôžitkárstvo... Nehľadáme príliš mnoho uznanie, vyznačenie, čestné tituly? Nepodobáme sa v tomto ohľade priveľmi synom tohto sveta? Nemôže tu niekto povedať: „Dostali svoju odmenu?“ „Kniežatá národov panujú nad nimi, a tí, ktorí sú veľmožmi, prevádzajú moc nad nimi. Nie tak to bude medzi vami; ale kto bude chcieť byť väčším medzi vami, nech je vašim sluhom.“ Čo je ľuďom vznešené, to je ohavnosťou pred Bohom.“¹⁰

„Strašný je boj, ktorý nepriatelia Cirkvi a duší spojení teraz vedú proti nim. V tomto boji možno zvíťaziť len s pomocou milosti božej, ktorú nám sľuboval vo svätom Evanjeliu, čo je však len vtedy isté, ak úplne vnikneme do ducha svätého Evanjelia. Zvíťazíme v kríži Kristovom. Ale uvažujeme vôbec nad tým, čo znamená: v kríži Ježiša Krista? Zakiaľ hľadáme majetky a radosti sveta a slávu pred ním, sme nepriateľmi Kristovho kríža, — môžeme pritom ešte aj chcieť hlásať jeho krásne slová a konať služby božie alebo Cirkev Kristovu ozdobiť lesklou vedou? V kríži Ježiša Krista zvíťazíme len vtedy, ak kríž milujeme; kríž milovať znamená však na kríži žiť a mrieť, znamená odriekať sa, zapierať sa, trpieť a obetovať sa. Čas mimoriadnych bojov a nebezpečenstiev vyžaduje od kňazov svätej Cirkvi aj mimoriadne obety. V takých bojoch len modlitba ako zbraň už nestačí. Tu sa hodia slová Pánove: „Tento duch však nevyženie sa iba skrze modlitbu a pôst.“¹¹

Ak kňazi Cirkvi neprinesú tieto obety, prídu katastrofy, ktoré mnohé tisíce duší vytrhnú

⁹ Mat. 20, 25—26.

¹⁰ Luk. 16, 15.

¹¹ Mat. 17, 21.

z Cirkvi a kňazov a stádo Cirkvi opäť privedú k poznaniu, že je to len milosť božia, ktorá zachováva Cirkev a zachraňuje duše, a že táto milosť je len tam, kde kňazstvo Cirkvi zadosť robí svojej povinnosti — totiž pristáva na obetu Ježiša Krista. Veľké pohromy východného rozkolu, reformácie, revolúcie, a sekularizácie stoja ako výstražné výkričníky pre každého, ktorý má otvorené oči. Preto nech všetci kňazi svätej Cirkvi spolupracujú na tom, aby duch chudobného, pokorného a ukrižovaného Spasiteľa Ježiša Krista našiel v kňazstve novú životnú silu. *Zpátky k chudobnému, pokornému a ukrižovanému Spasiteľovi Ježišovi Kristovi!* To musí byť heslom kňazstva katolíckej Cirkvi v XX. storočí!"

Čo sme tu povedali kňazom, to viacej-menej platí pre všetkých kresťanov.

Pochybený okultizmus.

Univ. prof. Dr. Jozef Babo r.

Karel Weinfurter: „Nebezpečí okultismu. Zápas moci světých s temnými. Výstražný spis pro každého.“ 1937. České lidové knihkupectví a antikvariát (Josef Springer) v Praze I. — Filiálka Kr. Vinohrady. Kč 10. Str. 140.

Karel Weinfurter: „Zázraky a jich výklad okultními naukami.“ 1927. (Tamtiež.)

Ak preberáme nejakú vedeckú otázku s odborníkom, je dorozumenie možné a zpravidla aj ľahké; tiež s úplným neznalcom je možné sa dorozumieť, ale s polovzdelaným nedoukom nikdy, lebo ten informácie neprijíma, ale trvá stále na svojom polovičatom stanovisku. Poznal som pred dávnyimi rokmi prípad istého poddôstojníka, ktorý trpel takouto súkromnou logikou, a je veľmi typický. Volal sa krstným menom Václav a bol veľkým ctiteľom sv. Václava.

Bol veľmi živého temperamentu a tu mal raz videnie asi tohto obsahu. Svätý Václav ho povzniesol vysoko nad zemeguľu a tam mu ukázal svetovú (presne slnečnú) sústavu. Slnko zaujíma vládnuce postavenie a Merkúr ako najbližšia a najmenšia planéta pri slnku vykonáva *kyvadlové* pohyby, a to rýchle, v malom kruhovom oblúku (tiká sem-tam ako kyvadlo hodín). Podobne ďalšie planéty, vždy vo väčšom úseku kruhu a vždy pomalšie. Tieto pohyby planiet sa premietajú na oblohu, ale hvezdári ich mýlne doplňujú na kruhové (zatvorené) dráhy, hoci ide len o kyvadlový pohyb. „Já to vím, já jsem to viděl“, zvolal víťazne. V podobnom subjektívne šťastnom, ale nie závidenia hodnom postavení je autor (správne ruminátor) uvedených dvoch kníh a radu iných podobných, ktorých obsah v nich tiež výdatne uvádza. Katolícku náuku cez tú chvíľu veľkopansky opravuje, hoci si napr. pletie nepoškvrnené počatie Panny Márie s panenským pôrodom! (Str. 118. „*Nebezpečie* etc“). Okultné složenie človeka uvádza (v spise „*Zázraky* atď.“ na strane 51—65) asi takto. Človek má 1. *hmotné telo*, 2. *astrálne telo*; toto čiže „dvojník“ je podobné predošlému, ale skladá sa z hmoty veľmi jemnej („éterickej podstaty“), takže napr. ľahko prechádza hmotou, lebo môže v istých okolnostiach vystúpiť z človeka; je sídlom magických síl nižšieho radu. 3. *Sila životná* (indický *živa* alebo *prana*), tiež „životný magnetizmus“, je akosi energetická stránka vitality. 4. *Kama* je súbor nižších žiadostí človeka (ako je hlad a pod.), ktorý činnosť vedie k siedmim hlavným hriechom, a s predošlými troma princípmi tvoria smrteľnú štvoricu človeka. 5. *Manas* je nižšou dušou človeka a spojuje sa s mysliacim princípom človeka (ind. *číta*); je sídlom vonkajšieho rozumu a po smrti obyčajného človeka sa rozdeľuje na dve časti. 6. *Buddhi*, slovo ženského rodu, je svetlo poznania a konečne 7. *atma* je duch,

pneuma, Duch svätý. U kresťanských mysliteľov sa volá táto atma tiež Ježišom Kristom (str. 63. v spise *Zázraky... atď.*).

Ako je známe, u starých Egypťanov bola kedysi rozšírená domnienka, že každý jednotlivý človek má vo svojom jedinom tele dve samostatné duše, nižšiu a vyššiu. Tiež v kresťanstve bola a je ustálená istá tripartícia: sárks, psyché, pneuma; u svätého Pavla (*caro, anima, spiritus*) a podľa toho sa rozoznávajú podľa prevahy týchto troch princípov ľudia ako sarkinoí, psychinoí a pnematinoí. Ale duša a duch tu znamenajú len súbory nižších a vyšších duševných úkonov jednej jedinej ľudskej duše každého ľudského jedinca v jednom tele. Ľudská duša je celkom jednoduchá duchovná podstata: neskladá sa teda z nijakých čiastok, ale eo ipso nemôže byť tiež súčiastkou nijakej inej, ďalšej nadosobnej (supraindividuálnej) vyššej duše; tomuto nesmyslu podľahol, bohužiaľ, čo aj len hypoteticky, sám veľký *Driesch* pri pokuse o výklad telepatie; pripúšťal totižto, že jednotlivé ľudské duše tvoria v akejsi vyššej duchovnej rovine nejakú složitú vyššiu dušu, a odtiaľ (z astrálnej roviny) poznávajú veci na veľkú vzdialenosť časovú aj priestorovú. Je katastrofálnou nehodou nemať účasť vo philosophia perennis! *Weinfurter* nabáda síce (v „*Nebezpečí* atď.“ str. 103) svojich čitateľov, aby spoliehali vždy a všade jedine na ochranu Ježiša Krista, na Prozreteľnosť Božiu a aby sa nikdy nespoliehali na hmotnú ochranu. Archeologickými nálezmi v Cheopsovej pyramíde potvrdzuje, ale aj opravuje proroctvá Danielove a svätého Jána, apoštola, v Zjavení a tak predpovedá roku 1927 na r. 1936 obdobie prenikavého trápenia; ale potom nastane osobná vláda Kristova.

Kto stratí pravú, nadprirodzenú vieru, podľahne prirodzene poverám. Ako *Schleich*, tak aj *Weinfurter* zapiera nadprirodzenosť zázrakov a nadprirodzené účinky celkom nesmyselne pripo-

čítava prirodzeným vlohám človeka. Na str. 69 svojej knihy „Zázraky atď.“ hovorí doslovne: „Okultní čili magické nebo mystické síly jsou uloženy a utajeny v každém člověku a ten, kdo se věnuje náboženské disciplíně v pravém smyslu, nikoliv náboženství zevnímu, nýbrž vnitřnímu, může je v sobě vyvinouti a může je i ovládati.“ Nie je to tak a vie to každý zdravý ľudský rozum, nezvedený nesmyslami a nie lživý. *P. Anzelm Stolz, OSB*, v knihe „*Theologie der Mystik*“ 1936 (u Pusteta v Regensburgu) ustaľuje: Ako nadprirodzený úkon viery, ako súhlas so zjavenou pravdou nejavia nijakú zvláštnu štruktúru psychologickú, ale predsa sa od iných aktov líšia ontologicky (svojou podstatou) základným spôsobom, tak tiež nemusi byť mystická skúsenosť spojená s cudzorodými duševnými stavmi; no jednako má svoje vlastné jestvovanie aj bytie, ktoré presahuje (tak ako u nadprirodzenej viery) prirodzený psychologický rozbor. Podľa okolností ovplyvňuje, pravda, často mystická skúsenosť duševné dejstvo; v tom však neväzí podstata mystiky (ako ani nie u nadprirodzenej viery). Mystické zjavy pochádzajú z vyššieho, nie z tohto sveta, a preto sú skutočné a pravé mystické stavy mimo kresťanstva holou nemožnosťou. A keďže podstata mystických skúseností je mimo (trans) čírej psychológie, nie je možné ich tiež (adekvátne) vysloviť prirodzenými ľudskými vyjadrovacími prostriedkami: nevysloviteľné slová u svätého Pavla. Toľko *Anzelm Stolz*. Kto stratil pravú vieru alebo jej má málo, upadne do nadbytku falošnej viery a prisudzuje tvorom vlastnosti a sily, ktoré vôbec nemajú; a to je povera, smutná náhrada viery.

Ukážka jeho argumentácie: Na str. 111 „Zázraky atď.“ píše: „Podľa Evanjelia Markovho XVI. kapitola, povedal tiež Kristus, že kto verí a sa pokrstí, bude mať ono znamenie, o ktorom som písal hore. Teda nie kto bude pokrstený,

ale kto sa sám pokrstí." Už samo sebou nesmysel, ale spomenuté miesto (Mar. 16, 16) zneje v pôvodine: o pistensas kai babtisteis sothese-tai, *qui crediderit et baptizatus fuerit, salvabitur*.

Na niekoľkých miestach vyslovuje sa tiež o stigmatizovanej Terézii Neumannovej v Konnersreute, hockde aj tónom ako by autoratív-nym. O celom prípade však nie je náležite in-formovaný. Nesprávne referuje o stanovisku Cirkvi v tej veci. Ako je známe, tým zaoberal sa bavorský episkopát, hoci nie celkom vhodne. Zato však Pius XI., svätej pamäti, dal vec dô-kladne vyšetriť a z jeho poverenia previedol to Magnif. Aug. Gemelli, OFM, permanentný rek-tor univerzity Božského Srdca v Miláne, ktorú tí dvaja (Pius XI. a Gemelli) založili. Po Ge-melliho referáte Pius XI. udelil Terézii Neu-mannovej pápežské požehnanie a poslal jej svoju podobizeň s vlastnoručným podpisom; je to len osobný prejav, ale iste veľmi významný. Každý rozumný človek chápe, že za života tej stigmatizovanej celý prípad nemôže byť definitívne vyriešený.

„Kristus bol preto ukrižovaný, že každý jednotlivec musí podľa duševného zákona prijať rany kincov Kristových, lebo od praveku sú tieto rany príchodmi Ducha svätého“, čítame na str. 112 spisu „*Nebezpečí okultismu*“.

Druhá smrť, o ktorej sa zmienil Ježiš Kri-stus, je len jedna z niekoľkých úmrtí, ktoré pre-koná každý človek (v „*Nebezpečí okultismu*“ str. 16.)! Kristus pre okultistov nie je prototyp, nie je Pravda a Boh a Prameň, ale len odble-skom „okultnej zákonitosti“. Medzi pravou, ka-tolíckou mystikou a týmito prevrátenosťami je bezdná a nekonečná priepasť, aj keby niekedy podobný zvuk slov hádam niekoho mýlil. Menej vzdelanému a pripravenému čitateľovi treba za-kázať také čítanie, nehľadiac vôbec na pohor-šenie. Každý človek je principiálne súci na my-stické stavy (pravda, len pomocou potentia

oboedientialis); ale nie každému sa ich dostáva už in via. *P. Fr. Naval* v malej, ale obsažnej príručke „*Theologiae asceticae et mysticae cursus*“ (1925 v Turíne) na str. 234—5. hovorí: *Cognitio intuitiva divinarum veritatum cum intensissimo amore Dei modo aperte sapernaturali obtenta, vi superiorum donorum Spiritus Sancti.* A čo platí o mystickom poznávaní, platí tiež a to tým viacej o mystických úkonoch; strhovať zázraky do prirodzeného poriadku je absurdné, nemorálne a nevkusné vo svrchovanej miere. A preto aj keď niekde vo *Weinfurterových* knihách nájdeme azda nejaké miesto, ktoré, vytrhnuté z kontextu, by svojim doslovným znením vari obstálo, nesmieme nikdy zabudnúť, že celé jeho stanovisko je principiálne len odmietnutia hodné! *Diabolus est simia Dei* a s čertom nijaké spolky! *Weinfurter* cez tú chvíľu opravuje katolícke stanovisko aj o posadlosti, ale pritom celkom bludne blúzni o démonoch. A tak to je u neho vôbec. Asketika vystačí s psychológiou (porov. *J. Lindworsky: Psychologia askézy* 1944, v Trenčíne, *Veritas*, slovensky), mystika nie.

NAŠE NÁDEJE.

Rozprava o láske a sexu.

2.

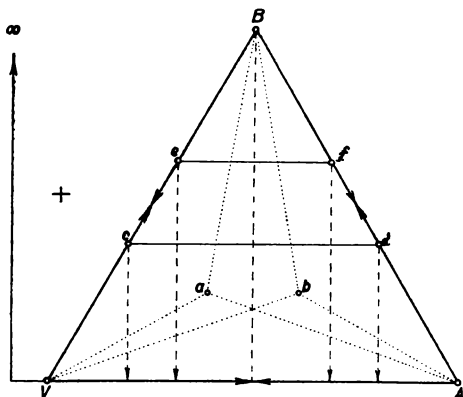
Vznešená láska.

MUC. Vladimír Stercula.

Základ vznešenej lásky je v Bohu, preto podľa neho sa celá riadi. Širšie bola rozvedená

Na str. 119. „*Nebezpečí atd.*“ čítame napr.: Bohu je zkrátka všetko možné a teda aj nepoškvrnené počatie panny. V Indii napríklad môžu istí jogínovia školy tantrickej oplodniť ženu čírym vyslovením istých magických viet, ktoré sa nazývajú „*mantra*“, na akúkoľvek vzdialenosť. — Podľa vážnych informácií vyšla v Indii okolo roku 600 pred Kristom slušná logika, ale celá ostatná „filozofická“ literatúra tamojšia (pohanská, modloslužobná) je strašne pomýlená; jednako sa dosiaľ s istej strany precenňuje.

už na začiatku, tu preberieme len jej uplatnenie. Život sa prežíva v rovine kladnej, lebo ide o lásku kladnú, preto je i $+$ označená; šípka ukazuje na jej tendenciu viesť k nekonečnu, k Bohu.

Muž V od chvíle prvého triezveho uvažovania o problematike lásky stavia si pred oči panenskú dokonalosť Matky Božej a život vlastnej matky. Buduje svoj najkrajší pochop o láske tým, že uznáva jej pôvod v absolútnej Láске a uvedomuje si aj následky, plynúce z toho uznania. Teda ju na svoj najvlastnejší život úplne aplikuje.

Prvý vzťah V bude budovaný, pravda, najprv v smere od V k Bohu B a smerom BV bude dostávať milosť na prepracovanie sa k pravde a istote, že príde deň, kedy bude môcť poznať dokonalú ženu. Svoj vzťah k B uskutočňuje celým svojím životom, ale predovšetkým najspecifickejším prejavom človeka — modlitbou. To znamená, že (čo ako to nečasovo zneje) naučí sa modliť za svoju čistotu a naučí sa modliť za svoju budúcu ženu A, hoci ju ešte

vtedy možno ani nepozná. Takto nakloniac si *B* usiluje sa uskutočniť celý trojuholník *VBA*. Takto u kladnej lásky smer akcie nie je hneď *VA*, ale *VBA*, aby skrz zapojenie *B* do celého svojho počínania dosiahol posvätenie lásky a maximálnu istotu, že *A*, poznaná skrz *B*, bude vznešená, objektívne najhodnotnejšia žena. Tak je tu zábezpeka, že *V* nikdy nemôže upadnúť do depresie, že dobrej ženy vo svete už niet, lebo skrz *B* nadobúda istotu, že žena *A*, ktorá je dokonalá, naozaj jestvuje. Svoju činnosť v smere *VB* vystupňuje čo najviacej, aby si ju ozaj zaslúžil a uskutočnil dokonalé manželstvo. Preto za jediný cieľ chodenia s dievčaťom pokladá jej dokonalé poznanie, aby mohlo byť uskutočnené manželstvo. Keďže u vznešenej lásky deje sa všetko v najtesnejšej spolupráci s *B*, zabezpečuje sa aj to vznešené, že *A* počína celkom takú akciu v smere *AB*, aby si skrz *B* mohla *V* vyprosiť. Ustafujeme teda, že záväzky voči *B* sú dokonale obojstranné.

Takto sa *V* i *A* budú k sebe približovať ako dvaja integrálni, celiství ľudia, uvedomujúci si nielen svoje telesné hodnoty, ale predovšetkým duchovné; a takto dostávame základňu najdokonalejšieho trojuholníka, aký môže existovať vo svete, *VBA*. Poznávajú sa dvaja ľudia, ale nie prázdnymlkovaním, tykaním a bozkom pri prvej schôdzke, celkom len skrz svoj sexus, ale skrz Boha. Takéto poznanie zabezpečuje súčasne najväčšiu istotu vo vzájomnom posudzovaní a hodnotení, lebo meradlo tu nie je obmedzený ľudský rozum, ale Boh, absolútna Pravda. Nesostavujú sa teda takto umelé lásky, ktoré trvajú ako májový sneh, ale tvoria sa hlboké vznešené lásky tak, že človek spolupracuje s najväčšou hĺbinou dokonalosti, s Bohom. Preto poznávanie nedeje sa na takých miestach, ktoré nútia človeka správať sa apriorne neprirodzene, ako je korzo, zábavná miestnosť alebo štrand, ale v dennom, jednoduchom živote, kde

žije každý tak, ako to jeho prirodzenosti najlepšie vyhovuje. Preto V nikdy nemôže A na druhý večer vernosť do smrti prisahať, lebo pri akcii má stále na zreteli B a to, že A bude jeho ženou na celý život. Toto vie dobre i A a nikdy si od V nič iného nedovolí, iba to, čo do vznešeného plánu prináleží.

Takto sa poznajú dvaja ľudia spôsobom najvznešenejším a začínajú celkom uvedomelú činnosť hlbokého poznávania. Nestrácajú nikdy spoločný čas prázdnyimi rečami, ale usilujú sa čo najhlbšie vniknúť jeden druhému do srdca. Od prvej chvíle svojho rozhovoru dajú vzniknúť najteplejšiemu dorozumeniu sa skrz lásku B , úplne ju uplatňujúc na seba. To znamená, že pochop úcty a nedotknuteľnosti je u nich zvlášť na vysokom stupni vybudovaný.

Tu sa tvorí spoločný svetonázor, aby sa potom v manželstve nerozišli preto, že A chcela psíka a V syna. Spoločný svetonázor spočíva v hlboko prežitom katolicizme, ktorý súc božského pôvodu, vždy má dosť potencie, aby všetky otázky svojou pravdou riešil. Preto každý problém, či je to už zo života V , označený a , alebo zo života A , označený b , rieši sa vždy cestou VBA ; a až potom sa z toho vyplývajúce dôsledky uplatňujú v smere aV pre V a v smere aA pre A . Celkom totožné riešenie situácie je aj pri otázkach zo života A , ktoré riešené cestou ABb uplatňujú sa na svoj život a v smere bV na život V . Tu je najdokonalejší predpoklad, aký je len v ľudských silách. Obaja sa dohodnú na jednej a tej istej centimetrovej miere skrze B , ktorá je pevne záväzná pre oboch, takže sa nikdy nemôže stať to, že A nameria kus plátna na 5 m a V by pochybil ešte lakeť.

Takto sa prakticky uskutočňuje aj pochop o lojálnom správaní sa A k B a opačne i v čase najväčšej odlúčenosti od seba. Kilometrové vzdialenosti pre B neplatia a láska B zbožštená

nedá sa už merať ľudskými mierami. Takzvané podvádzanie je tu celkom neznámy pochop, lebo prv ako by k akcii pristúpili, aj *V* aj *A* stretli by sa najprv s *B* vo vlastnom svedomí, a tu je najprv škoda na vlastnej duši. Každý bude najprv zodpovedať za svoj vzťah k *B*, až potom k *V* alebo *A*.

Skrz prítomnosť *B* je odstránený celkom pochop o neprítomnosti jeden druhému, lebo duše sú so sebou v neustálom styku, a to nie je fiktívne, ale skutočne, reálne. To najmä preto, že nepokladajú za nemoderné modliť sa jeden za druhého, obyčajne v tú istú hodinu cez deň, a duše, spejúce k Bohu, sú celkom spolu. To je najdokonalejší súbor lásky, najdokonalejšie jej zvýraznenie skrze Boha. Pri odlúčenosti je správne vedená korešpondencia celkom na mieste. Tu už vôbec nemá platnosti list, písaný slovami vzrušujúcimi, ale list, podávajúci duši kus vlastnej duše. Cez takúto korešpondenciu sa prelievajú najdokonalejšie a najhlbšie mvšlienky, psychologické analýzy, lebo to núti seba, vnútro zvýrazniť a na papier položiť. Ostro zachycuje to, čo sa v najintímnejšej chvíľke samoty zažíva, čo by bolo azda znehodnotené zabudnutím a nepodaním druhej milovanej osoby ako to najvnútornejšie. Naučí ich to hlboko, dôsledne analyzovať seba a vysloviť to, čo sa mnoho ráz len podvedome tuší a naučí za vypovedaným dôsledne stáť a nebáť sa afér a kompromitácie ako u lásky zápornej. Takto dáva jeden druhému svoje najcennejšie, lebo aj meditácie do listov vpisuje — svoje rozhovory s Bohom, láskou obom najvlastnejšou.

Toto je cesta, ktorú teraz už oba podnikajú spoločne, ruka v ruku k *B*, lebo si aj najvnútornejší duchovný program spolu zariaďujú. Spolu študujú tie isté knihy, bohaté zásoby do duše prinášajú. Spolu meditujú a najtesnejšie s Bohom sa spájajú. Čo však je najvzneše-

nejšie, spolu ho denne Eucharistiou prijímajú, aby ten najdokonalejší činiteľ v oboch účinkoval.

Vtedy sa už obaja nachádzajú v bodoch *c* a *d*. Čo zaujímavého nám vtedy prezrádzajú kolmice spustené s tých bodov na základňu? Vzdialenosť *VA* na *cd* sa skrátila a aj ich telá, preduchovnené Kristom, cítia, že si viacej patria. Pozorujme, o koľko je trojuholník *cBD* od prvého menší a musíme uznať, že *V* a *A* s *B* si už o veľa viacej patria, bo sú si bližšie.

Prírodu na výletoch nezneužívajú na zbavenie sa svojich najväčších hodnôt a odlúčenie sa od Krista ako v prípade zápornej lásky, ale používajú ju na ešte tesnejšie somknutie s Kristom. Naučia sa prírodu chápať v jej hĺbke, mnohotvárnosti aj jednoduchosti aj v jej dôstojnosti. Nezneužívajú, ale využijú schopnosť prírody dávať láske teplo, prostredie na čím najdokonalejšie sblíženie. Naučia sa obaja v prírode mlčať, počúvať jej hlas, ktorý je hlas boží. Naučia sa najhlbšie do vnútra svojho nazerať. To si už vtedy na celý život osvojujú zvyk čistého bavenia sa v prírode, ale neostávajú len pri sebe, ale obetujú ho čistému Srdcu Ježišovmu, ktoré je strašne špinené všetkým tým, čo je páchané proti prírode, proti láske, proti telu ľudskému, proti manželstvu v prírode.

Prispôsobujú sa takto celkom, jeden druhému dajú úplnú voľnosť rozvinúť svojský charakter. Nezotrvávajú nikdy tvrdošijne na svojich vrtochoch, lebo hnev medzi nimi je neznámy pochop.

Takto kristianizujú svoj život *V* a *A* spejú ešte bližšie k *B* a dostávajú sa na horizontálu *ef*, a sme nútení zasa radostne konštatovať, že sú si dušami bližšie, ale i telami s *B*, lebo trojuholník je už iba skrz *eBf* označený. Naučili sa už totižto chápať i svoju vznešenú telesnosť. Nepokladajú ju za predmet predajnej veci, áno

za svoj najväčší tromf, argument a vábidlo, ale zbožšťujúc ho, pokladajú sa za chrám Ducha svätého. Preto kdekoľvek ich stretneš, môžeš byť uistený o ich čistote a vznešenom správaní, či je to v lese či v kine alebo na zábave, lebo všetko posväcujú Bohom, ktorého v srdci nosia. Telo už nestojí v ceste k Bohu ako u zápornej lásky, ale skrze Boha pomáha rozvinúť tvorivú silu a zúčastňovať sa na Tvorcovom pláne dávaním nového života. Naučia sa vznešeným spôsobom hovoriť aj o otázkach najintímnejších, lebo všetko je vznešené aj sexus, keď je Bohom posväcované.

Preto nečudujú sa, že nestretávajú sa vždy obaja vyslovene krásni, lebo ich záujem neišiel na prvom mieste o krásu telesnú. Ale to nie sú tváre nepekné, lebo ich krása je zvýraznená duchom, nie šablónovitým úsmevom. Pred takú tvár treba si sadnúť a zamyslieť sa a poznávať, čo čelo, črty vyjadrujú, a skrze oči priamo hľadieť do duše. Potom poznáme pravú hlbokú krásu, nie podľa figúry módy urobenú, ale krásu najvznešenejšiu, lebo v duši je Kristus, a ten je najdokonalejšia krása.

Postup: pud, erotika, láska vie *V* s radosťou *A* prispôbiť a na čistote zotrvať s pomocou *B* rád sa i erotiky vzdáva. Preto nijaká obeta pre *B* im nie je ťažká, lebo súc presvedčení, že je to len na ich najvlastnejšie dobro, radi sa vzdávajú objatí aj bozkov po zasnúbenie. Azda nepochopiteľné, že ľudia odhodlaní si už celý život patriť, takto k Bohu spejú; ale veľké je jeho milosrdenstvo. Ono dá i najťažšie radostne prekonať; preto aj tým radostnejšie je naše zisťovanie, keď *V* a *A* v manželstve sa stretávajú a ich duše aj telá sviatosťou manželstva skrze *B* sú posväcované.

Takýto je vznik dokonalého, svätého manželstva, ktorého životným cieľom je život svätej Rodiny. Tu, hľa, vzor pre nás!

Ťažko tomu uverí človek dneška, viem to dobre, bo tento už vo svojom tupom mozgu nemá kategórie na takéto chápanie. On je súci cestu *V* a *A* k *B* nazvať nenormálnosťou, chorobou, ba perversnosťou, náboženským fanatizmom a platónskym bigotizmom. Nečudo, on také cesty okolo seba nevidel, keďže sa s dokonalosťou nestretol, bo nechcel sa stretnúť; takéto sväťuškárenie mu priveľmi tymiánom vonia. Nuž výsmechom by chcel bagatelizovať vznešenosť čistej lásky. No Boh sa nedá bagatelizovať. On je najväčšia skutočnosť sveta. Ostatné je len komédia, bavenie sa na veľkých, keď sa bez neho koná. Preto ani naša láska k človeku sa bez neho nedá uskutočniť.

Keď si však daktó myslí, že jeho „láska“ je len jeho vlastnou vecou, tak jeho život charakterizuje zvrátená láska. Potom nech tiež sám so sebou zúčtuje a vyrieši si vlastný život. To je tiež len jeho najsúkromnejšia vec.

DO VÝŠAV.

Miernime boj tela proti duši pôstom.

Svätý Bazil.

Pôst je užitočný v každom čase pre tých, ktorí sa radi postia. Ani posmechom sa neopováži diabol napadnúť postiaceho: a strážcovia nášho života — anjeli — radostne ochraňujú tých, ktorí majú dušu očistenú pôstom. Tým viac je on chvályhodný dnes, keď sláva božia sa rozhlasuje po celom okruhu zemskom. Nejestvuje ostrov a vôbec pevná zem ani mesto, národ, ba nejestvuje ani najzapadlejší kút zemský, kde by nezašiel ohlas Evanjelia. Lebo aj vojsko, cestovatelia, plavci a obchodníci, všetci rovnako počúvajú príkaz boží a radostne ho prijímajú. Teda nech nikto nechýbuje z kataľogu postiacich, v ktorom sú zapísané všetky národy a každý vek bez rozdielu hodnosti.

Anjeli spisujú veriacich po všetkých cirkvách. Dávaj teda pozor, aby si pre kúsok jedla nevbehol do siete satana; aby si nebol zapísaný anjelom a seba samého postavil pred vodcu vojska ako (hriešneho) ubehlíka. Menší hriech by si spáchal, keby si po odhodení štítu bol chytený ako ubehlík, ako keby si sa musel predsta-

viť po odhodení silného štítu pôstu. Si bohatý? Nezavrhní pôst, ale ho prijmi za spolustolujúceho, aby nemusel na teba raz žalovať pred Sudcom. Potupený chudobný neobviňuje pôst, veď je mu už priateľom. Ako je ženám prirodzené dýchanie, tak i postenie má im byť celkom zrejmé, prirodzené. Deti ako zelené rastliny polievajú sa vodou pôstu. Starci majú už oddávna zvyk v pôste a priateľstvo s ním, veď obľahčuje prácu.

Pôst: podobnosť anjelov, priateľstvo spravodlivých, čistota života. Pôst urobil Mojžiša zákonodarcom. Ovocím pôstu je Samuel. Pôst vychoval z veľkého Samsona obraz vychovávateľky: kým tento muž sa postil, na tisíce padali nepriatelia a ich šíky boli rozprášené a zázračnú silu víťazov nikto nemohol zlomiť. Keď však začal piť a páchať nemravnosti, ľahké bolo víťazstvo nepriateľov. Eliáš, pôstiac sa, zavrel nebo na tri roky a šesť mesiacov. Keď totiž zbadal krivdu, pochádzajúcu z nemierneho požívania hmotných jedál, násilne zaviedol pôst, skrze ktorý hriech, až príliš rozšírený, sa zmiernil a prestal. Pôst zabráni víťazný postup začatého zla, ako strmá skala naraz prekazí cestu. Prel.: Fr. R., OP.

Z rozjímaní svätého Augustína.

Ti si Kristus, môj veľký otec, môj Boh všetkého milosrdenstva, môj veľký kráľ; ty si môj dobrý pastier, môj jediný učiteľ, môj pomocník, plný všetkej dobroty; ty si môj úchvatne krásny miláčik, môj živý chlieb, môj večný kňaz, môj vodca na ceste do vlasti, moje pravé svetlo, moja svätá sladkosť, moja nová cesta; ty si moja žiarivá múdrosť, moja čistá úprimnosť, moja pokojamilovná svornosť; ty si moja všetka ochrana, môj cenný podiel, moja večná spása...

Ó Ježišu Kriste, láskavý Majster, prečo som Ťa nemiloval v celom svojom živote? Prečo som netúžil len po Tebe? Môj Ježiš, nech aspoň odteraz srdce moje horí túžbou a nadšením pre Teba. Túžby môjho srdca, rozpáľte sa ohňom lásky a poponáhľajte sa k Ježišovi; utekajte, veď ste sa už dosť nameškalv. Ponáhľajte sa, aby ste našli cieľ, po ktorom dychtíte. Ozaj nájdite toho, koho hľadáte! Ó Ježiš, kliatba na toho, kto Ťa nemiluje! Nech sa jeho srdce naplní trpkým žiaľom...

Ó sladký Ježiš, kiežby Ťa každé dobré srdce, zasvätené tvojej chvále, vždy milovalo, v Tebe sa tešilo a Teba obdivovalo. Bože, ty životný podiel srdca môjho, božský Ježiš, nech moje srdce upadne do svätej mdloby, aby si Ty žil vo mne a aby v mojej duši vzbĺkol horiaci uhoľ tvojej lásky, aby svietil bez prestania na oltári môjho srdca. Nech rozpáli moju bytnosť do špičiek a nech plápolá v útrobách mojej duše, aby som sa mohol konečne v deň svojej smrti zjaviť pred Tebou úplne strávený v tvojej láske... Amen.

Prel. Ant. Domin.

Skutočná láska.

P. Lacordaire, OP.

Kým vek a najmenšie prekážky znepokojujú naše priateľstvo, zatiaľ božia láska skrze Ježiša Krista zbaví nás všetkého zla a všetkých slabostí. Môže sa zmenšiť v detstve, lebo je pochopená skrze iného — na kolenách matky; ale len čo sa nám stane vlastnou, ovocím našej skúsenosti a našej mužskosti, nič nevie premôcť našu istotu o nej. Dopĺňa, čo sa zmenšilo a ofarbilo každý deň. Žije na našich zrúcaninách, aby nám pomáhala; v opusteniach, aby nám poradila; a keď sa dotýkame snehobielych vrcholov života, v ríšach ľadu, ktoré nikdy nemiznú, je nám ona teplým slnkom a najpríjemnejším, osviežujúcim vzduchom. Naše oči už nemôžu viac vidieť, ale môžu ešte plakať a tieto slzy sú pre Boha, ktorý ich vyleje na nás.

* * *

Keď krv sa v nás búri, či nie je to preto, aby sa smiešala s krvou Ježiša Krista? Nie je to preto, lebo nehľadáme inú hlavu, ako zakrvavenú hlavu nášho Spasiteľa, iné ruky a iné nohy na bozkanie ako Jeho nohy a Jeho klincami pribité ruky z lásky k nám; nehľadáme iné rany na hojenie ako rany božské a vždy krvácajúce?

* * *

Boh vám udelil ťažšiu čiastku z bolesti tohto života; šľahal vás ako sa mu páčilo, menej v detstve — ktoré sa tresce ako v obetách — ktoré sa obetujú, a jednako ste necítili túžbu za ním, ktorú do vás vlieval. Ak skutočne chce vašu dušu vnútorne, či ju má ohromiť, aby odstránil všetko, čo by ju mohlo uväzniť? Tak by bol Boh závistlivý, hovorí Písmo sväté. Keď tie milkovania, o ktorých snívate; tá sladká a zákonitá láska, ktorá kvapkala z vášho zamilovaného srdca ako balzam; tie nevypovedateľné znaky čistej túžby, ktorá je daná ľudom na okúsenie, ale len chvíľkove; keď tieto tak vedľa opanovať človeka, či by nemal náš Spasiteľ mať obavu, keď chce, aby ste jedine jeho milovali?... Keď sa zohýname pod údermi božieho biča, či to nie je pre našu krv, ktorá vrie v našich prsiach; či jeho krv sa nevylievala pod silnejšími a ponížujúcejšími údermi?... Ach, môj priateľ, či láska nezostáva vždy láskou? Vy si myslíte, že nemôžete milovať a predsa Boh vám vložil do srdca čistú, nesmiernu a nepremožiteľnú lásku. Prechováte v sebe lásku profánnu, a Boh, ktorého ste vypovedali zo svojho srdca, vás bije a raní; On vám len odkrýva ničotu sveta; chce vás ukrižovať, aby ste tým lepšie milovali a nasledovali Ukrižovaného...

* * *

Verite, že Boh miluje ľudí až po smrť v pokušeníach aj v ťažkostiach; a pochopíte to, lebo vy tiež smrteľníci, schopní lásky, ste ochotní zomrieť za tých, ktorých milujete. Teda ako láska sa odovzdáva až po obeť smrti, podobne chce objať to, čo miluje skrze prítomnosť. Ako vy, dosiahnúc splnenie svojich túžob, skusujete tak živo túžbu po prítomnosti; a nazdávate sa, že Boh, Láska a nekonečná Túžba, je ľahostajný voči prítomnosti? Bezpochyby je prítomný všade ako Boh, ale nás tiež miluje ako človek. Je to ako človek, ktorý zomrie a trpí za vás, a vy necítite, že načím priblížiť toto zranené telo k vášmu a objať ho, pritúliť k sebe, ktoré ste ukrižovali ako odmenu za jeho utrpenie! Keď vás trápi a sužuje priateľ, necítite potrebu — pred posledným vydychnutím — svaliť na jeho srdce svoje trápenia nejakým spôsobom? Nie sú dve lásky. Láska neba a zeme sú to isté, s tou výnimkou, že láska neba je nekonečná. Keď chcete vedieť, čo cíti Boh, počúvajte údery svojho srdca a pridajte k tomu nekonečno.

Preložil: Fr. R., OP.

Svätá Mária, najponíženejšia Panna.

Svätý Bonaventura: Máriina poníženosť sa prejavila nielen slovom, ale i skutkom: nielen slovom kráľovskej odpovede, ale i skutkom zákonného očisťovania; nielen slovom, ktorým sa ponížila na služobnú dievku, ale i skutkom, ktorým sa ponížila ako vinná hriešnica. Lebo o nej hovorí: „A keď sa vyplnily dni...“ Ó tvrdá a nešťastná pýcha, ó pyšná a nešťastná zatvrdilosť hriešnika! — Hľa, Mária, ktorá nemá nijakého hriechu, podrobí sa zákonu očisťovania a ty, biedny, plný hriechov, nechceš poslúchnuť zákon zadosťučinenia; (*Spec. B. V.*)

Opát Guarricus: Ó nepoškvrnená Matka, Matka neporušená, či azda nie si si vedomá čistoty, že totiž tvoju neporušenosť ani počatie ani pôrod nezničili, ale posvätili ju? Prečo teda hľadáš liek očisťovania, ktoré je ustanovené pre ženy po pôrode, ako keby si pri pôrode a počatí bola prešla cez všetko ženské? — „Tak nám treba splniť každú spravodlivosť“ (Mat. 3, 15), aby som bola odzrkadlením a príkladom každej spravodlivosti, keď ma Boh vyvolil za Matku spravodlivosti. Poznala som pýchu Eviných synov, ktorá radšej vyhovára svoje priestupky, ako očisťuje. Myslím, že treba, aby sa oproti chybám starého pokolenia hneď na začiatku postavily vo všetkom príklady nového potomstva.

Matka, ktorá porušila povinnosti, zhrešila, a bezočivo sa vyhovára; Matka Vykupiteľova nehreší a ponížené zadosťučiní, aby ľudskí synovia, ktorí po matke starého veku hrešia, prevzali od novej Matky poníže-

nosť očistiť sa. Ľudskí synovia, očistný čas prišiel, keď Matka najvyššej čistoty, ktorej sviatok očisťovania slávime, i prameň nám ukázala aj dala príklad, kde sa máme očistiť. Výhodnejšie a príjemnejšie je očistiť sa pri prameni ako ohňom. Kto sa neočistí vodou z prameňa, musí sa očistiť ohňom — ak si očistenia vôbec zaslúži —, a to vtedy, keď sám Sudca ako žeravý oheň zasadne, páliac a čistiac striebro i očistí synov Léviho. Kristus teraz smýva vodou, potom páli plameňom. Teraz je žriedlom pre smývanie hriešnika a šestonedielky, potom bude zúriacim plameňom a ohňom, siahajúcim až po ústa. (De Purif. B. V., 4.)

Svätý Albert Veľký: Každá hviezda je väčšia, ako sa zdá byť; tak i blah. Panna, hoci si ju Boh veľmi vážil, z poníženosti bola sama pred sebou malá. Tak aj keď jej anjel povedal: „Zdravas', milosti plná, Pán s tebou...“, poníženosťou vedená sa znepokojila, ako keby chcela povedať: Nie, ja nie som hodná, aby som bola alebo ma mali za milosti plnú, aby Pán bol so mnou a aby ma volali požehnanou medzi ženami. A aj keď jej už anjel zvestoval, že počne a porodí Syna Božieho, ona predsa nezanechala svoju poníženosť, lež po oznámení celej blahozvesti povedala: „Hľa, dievka Pánova.“ Nehovorí: — Hľa, Otcova snúbenica, hľa, Synova Matka, hľa, svätýňa Ducha svätého. — Aj keby to bola povedala, necigánila by. I my musíme napodobňovať poníženosť Panny Márie, aby sme z poníženosti boli malí vo svojich očiach a takto veľkými boli v očiach božích. V tom smysle hovorí Samuel Saulovi (1 Kraľ. 15, 17): Či nie preto, že si bol malý vo svojich očiach, si sa stal hlavou izraelských kmeňov a Boh ťa pomazal za kráľa nad Izraelom? (Serm. De Nat. B. V.)

Svätý Antonín: Prebl. Panna spieva Bohu chvály — to je cieľ a úmysel jej žalmu. Preto hovorí: „Velebí duša moja Pána...“ Všimni si, že nehovorí — Boha, Snúbenica, nie Otca ani Syna, hoci mohla hocktoré z toho pravdivo vysloviť. Hovorí len — Pána —, aby všemožne vyhla vlastnej chvále a len božiu chválu mala na mysli. Lebo ak by povedala: „Velebí duša moja Boha...“, umlčala by svoju poníženosť, čo sa nemohlo stať, lebo ňou priamo prekypovala a každým slovom, skutkom i pohybom ukazovala, že je nízkou, bezcennou. Kto totiž velebí Boha, nevyjavuje svoje postavenie, lebo toto oslovenie neprezradzuje jeho pomer k Bohu. Keby povedala „Snúbenica“, veľmi by sa pochválila; ak by zas riekla „Otca“ alebo Syna, z toho by tiež vyplývala pochvala aj pre ňu. Ale ona povie „Pána“ — čo súvzťažné k sluhovi a služke. Toto meno sluhu a služby je názvom menejcenným, hoci je veľkou šľachetnosťou, keď zachováva slovo, povedané anjelovi: „Hľa, dievka Pánova“

— čím sa schvaľuje poddajnosť Kristovi, ktorému slúžiť značí panovať — povie: „Velebí duša moja Pána.“ Tie dva výroky ju urobili slávnou, že totižto spievala len chvály Bohu a nikdy nezabudla na poníženosť.

Teofylakt: Nech sa mi stane podľa slova tvojho. Som maliarska stena (tabuľa), maliar nech (na ňu) namaľuje, čo chce, Boh nech spraví čo chce.

Richard a S. Laurentio: Blah. Panna bola natoľko plná poníženosťou, že čím viac ju anjeli, Boh a ľudia vynášali, tým viac opovrhovala sebou. Lebo i keď z celého stvorenstva ona jediná bola vyvolená za Paniu anjelov, Kráľovnú nebies, Orodovnicu ľudí, Vládkyňu sveta, Matku a Živiteľku Vykupiteľovu, predsa sa natoľko ponížila a zavrhla, že sa pomenovala len slúžkou božou. Chcela totiž voľne prejsť cez úzky otvor bránky, ktorým nemôže prejsť nič veľkého.

(*De laudibus B. V. IV.*)

Preložil: J. Tomko.

Svätý Bonaventúra: Nakloň, Pani moja, svoj sluch a vypočuj ma, obráť svoju tvár a zmiluj sa nado mnou. Požívanie tvojej sladkosti oblažuje svätých a vliatie tvojej lásky je sladšie ako med. Vyžarovanie tvojej slávy osvieti rozum a svetlo tvojich zmlôvaní vedie k spásu. Žriedlo tvojej dobroty napája smädných a pohľad na tvoju tvár odťahuje od hriechu. Znať o tebe a poznať ťa je koreň nesmrteľnosti: a ist za tvojimi ctnosťami je cesta spásy.

(85. žalm zo Žaltáru PM.)

Svätý Bonaventúra: Ako jeleň baží po vodnom prameni, tak moja duša dychtí po tvojej láske, lebo si Rodičkou môjho života a Živiteľkou toho, čo preporodil moje telo, lebo si mliekom živila Spasiteľa mojej duše, počiatok a koniec celej mojej spásy. Vypočuj ma, Pani, aby sa smyla sa mňa špina, osvieť ma, aby sa rozplynuly moje temnoty. Nech sa roznieti láskou môj chlad: tvoja milosť nech vyženie moju farbavosť.

(41. žalm zo Žaltára PM.)

Preložil J. Tomko.

ŽIVOT.

Fatalizmus východu a pýcha západu.

Dve veci sú, popri iných, človeku nepochopiteľné: jeho moc: Všetko môžem v tom, ktorý ma posilňuje; jeho bezmocnosť: Bez mňa nič nemôžete urobiť.

Upadnutý východ zabudol na moc človeka; odtiaľ fatalizmus, ktorý zabúda na ľudský čin.

Upadnutý západ zabudol na moc božiu a bezmocnosť osamelého človeka; odtiaľ jeho pýcha a nepokoj, ktoré zabúdajú na boží čin.

Tieto dve previnenia pritiahly ľahostajnosť, ktorá je vlastne praktickým zapieraním.

Pravda tvorí pokoru, ktorá stojí proti západnému hriechu, proti nepokojnej pýche, i čin, ktorý stojí proti východnému hriechu, proti fatalistickej lenivosti.

Pravda tvorí naraz aj prácu, ktorá je svojráznou cnosťou Západu, aj odpočinok, ktorý je svojráznou cnosťou Východu.

Západný život, Rím, obrátený smerom k Východu, vyhlásil Nepoškvrnené Počatie tej, ktorá odpovedala anjelovi Gabrielovi Fiat; tej, ktorú Cirkev nazýva: Porta orientalis. Svätá Mária, matka Božia, oroduj za obidve hemisféry sveta!
E. Hello.

O umení.

Znakom umenia je, že pripravuje harmóniu, ktorá ešte nie je dosiahnutá, a pripravuje ju tým, že nám predstavuje obraz v zrkadle. Už predom skladá prvky, ktoré sa v živote ešte boria, a usiluje sa ich složiť. Kým vzrušený a zadychčaný život pracuje ešte na kráse, ktorú prenasleduje, ale obyčajne nedostihne, zatiaľ umenie, ktoré má život viesť a ho podporovať, vyberá z neho prvky vznešenosti, ktoré skrýva v sebe, a ukazuje mu jeho budúcnosť i jeho ideál. Z toho zrejme vychodí, že podstatným znakom umenia je jasnosť, pokoj, zavŕšený výboj, vyhratá bitka, mier, už za vojny predom tušený a vyhlásený.

Pravda, klamlivé hlasy ustavične opakujú, že umelec je a musí byť hračkou všetkých vzrušení, všetkých bludov, všetkého násilenstva... Ak má umenie nájsť pokoj, musí znovu nájsť vzlet a hĺbku. Pena sa vždy chveje, vždy je rozrušená, rozkypená, zúrivá. Ale pena nie je Oceán. More je hlboké: to je tajomstvo jeho vznešenosti. Čo aké je veľké, keby nebolo hlboké, nebolo by vznešené. Pohľad môže na ňom spočinúť bez únavy dlho len preto, lebo pod vlnami, ktoré vidí, tuší prúdy, ktoré nevidí. Tuší, že Oceán má hĺbku, dôstojnú svojej veľkosti. A preto aj spočinie. Sám povrch mora by ho rozrušoval. Všetky povrchy sú rozrušené; len hĺbky majú a dávajú pokoj.
E. Hello.

Katolicizmus meštiakov.

Nemôžeme povedať, že by z duše mestského človeka bol vymizol náboženský cit. Ale vidávame, že náboženské smýšľanie takého meštiaka zvrta sa neraz na prázdnom formalizme, bez vnútorného pochopenia obsahu a najmä bez života. Mať na väčšie sviatky nové šaty, to vari tiež patrí k náboženským zvyklostiam, lebo aké by to boli sviatky, keby sa na korze neukázal v najmodnejších šatách. L. Bloy o ich náboženskom živote napísal

toto: Úzkostlivo zachovávajú hlbokú liturgiu malých pravoverných obchodníkov, ako je vyťahovanie Kráľov, jedenie sušenej ryby na Veľký piatok, palaciniiek na svätého Jána, huriek na Vianoce a predovšetkým, och, predovšetkým zanášanie vencov „drahým nebožtikom“ na deň Dušičiek. Požadovať od nich viac bolo by paroxyzmom pomätenosti. Naozaj, na tom si ľudia v meste vedia potrpieť, ale úzkostlivo dbať na to, aby nikdy v nedeľu nezameškali svätú omšu, aby na ňu neprišli neskoro, to im ani nesíde na um a pokladajú to za maľuckosť, ktorú nie je ani hodno si povšimnúť. *Müller.*

Umenie a modlitba.

Umelecké dielo, ktoré chce byť náboženské a nepo-
hýna k modlitbe, je také obľudné ako krásna žena,
ktorá nikoho nerozpáli. Keby sme neboli otupení prí-
kazmi tradičného obdivu, či by sme vtedy nepo-
chopili, čo rozprávam? Madona alebo Kristus na kríži,
ktorí by nemali moc prinútiť nás padnúť na kolenná,
by nás odstrašili. *L. Bloy.*

Sila mlčania.

Neporovnateľnú silu mlčania pochopíme iba vtedy,
keď musíme rozprávať, a je nám to neprijemné alebo
aj škodlivé.

Čo vravia skúsení.

Keď nám bubnuje nad hlavami zúriva víchrica,
ktorá veští zničenie všetkých hodnôt duchovných aj
hmotných, horlivci za božie kráľovstvo púšťajú sa do
úmornej roboty, aby zachránili, čo sa ešte zachrániť dá.
Ide o každú dušu, lebo každá je stvorená na boží obraz
a je volaná do božieho kráľovstva. Lenže tých horlivých
záchrancov je málo, a tých, čo blúdia, je veľa. Horlivý
človek necháva všetko a ide za dušami... A stáva sa
prítom, že zabúda, že má tiež dušu, ktorá je smädná a
hladná. Zabúda, že Boh chce, aby sme sa najprv v spo-
jení s ním obohatili, lebo Mária najlepšiu stránku si
vyvolila. Je to nesprávna horlivosť, ktorá vedie k ožo-
bračovaniu seba.

Inokedy apoštolovia vidia, že nepriateľ má silnejšie
zbrane, aspoň napohľad. Boja sa zmerať si s nimi vlast-
né sily. A tak je pokúšaný siahnuť na zbrane sveta.
Istý kňaz mi raz povedal, že on zapriahne do božej služ-
by aj čerta, len keď tú káru bude ťahať. Nuž niekoľkí
horlivci dajú sa dokopy a špekulujú nad tým, ako by
zabezpečili pekný základ pre prácu na spáse duší. A čo
sa urobí? Postaví sa obchodný podnik na vykorisťovanie
bližného menom svätých vecí, z ktorého obyčajne pár

Ľudí si dobre žije. Začína to s elánom pre vec božiu, a končí postavením pekných víl a domov, ktoré nemajú, nič spoločné s horlivosťou za božie kráľovstvo.

Apoštolovia vždy sa usilovali všetkých ľudí získať Bohu. Preto ich snahou bolo predstaviť im Boha ako dobrého Otca, nie ako prísneho Sudcu. To je pochopiteľné, veď Boh je Otcom milosrdenstva. Lenže dnešný človek, čo žije obklopený žandármi, strážnikmi, vojskom a ktovie akými strážcami bezpečnosti a verejného poriadku, ťažko prijíma prísne príkazy Pána Boha, ktorý je dobrým Otcom. Čo sa potom stáva? Stáva sa, že horlivý apoštol okrašľuje, oslabuje prísnosť a silu božích a cirkevných zákonov, chce mu ich predstaviť tak, aby ich dnešný človek vedel stráviť. Preto málo sa vraví o pekle, o večnosti, o súde. P. Garrigou nám v Ríme povedal, že preto prichádza veľa ľudí do pekla, lebo o pekle sa málo hovorí. Hej, o čom sa málo vraví, na to sa zabúda.

Z tých niekoľkých príkladov vidieť, že apoštol, ktorého činnosť sa nepohybuje v medziach ctnosti opatrnosti a horlivosti, môže škodiť aj sebe, aj bližným. Nesmie preháňať ani napravo, ani naľavo, musí vyhýbať pokušeniam aj skleslosti a konať ctnostne aj apoštolské povinnosti.

Müller.

Dôvera v Boha.

Pravú a dokonalú dôveru vyskúšame na tom, či veríme a dôverujeme Bohu. Nieto lepšej skúšky, či máme celú lásku, ako dôvera. Veď v Bohu nachádzame všetko, čo sa odvážime od Boha očakávať, ba ešte tisíc ráz viac. Ako nikto nemôže príliš Boha milovať, tak mu človek nikdy nemôže príliš dôverovať. Nič, čo môže človek vykonať, nie je také vhodné ako veľká dôvera v Boha. Nikdy neopúšťa tých, čo majú veľkú dôveru v neho. Veľké veci im vykonáva. Vie, že táto dôvera pochádza z lásky. Láska nemá iba dôveru, ale tiež skutočné vedenie a neochvejnú istotu.

M. Eckehart.

Bolesťou k radosti.

Veľké veci rodia sa v bolestiach. Nuž a nieto väčšej veci ako zrodenie Boha v duši ľudskej. Keď sa rodí dieťa, matka trpí, kvíli, ale potom prichádza radosť. Preto musí trpieť aj ľudská duša, keď do nej zostupuje Boh, keď ju začína prenikať svojou láskou, lebo vtedy padajú v duši hodnoty a zvyky. Ľudská prirodzenosť musí urobiť miesto nadprirodzenej láske, musí sa zriecť prvenstva, ktoré si doposiaľ privlastňovala. A toto veru je ťažká operácia, bolestný zásah. A najhoršie je, že človek si niekedy nahovára, že sú to bolesti neznesiteľné, neľudské. Hej, tu musí prísť na pomoc božia milosť,

ktorá svojou láskou dodá silu. Kto si naozaj Boha zamiluje, potom ho táto láska drží a dodáva odvalu, aby sa pre vec milovanú nebál ničoho. Nuž a nakoľko tu ide o lásku k Bohu, lásky najhodnejšiemu, táto božia láska dá mu krídla, ktoré ho prenesú cez všetky bolesti, lebo takáto láska je účasťou na nekonečnej božej sile. Potom všetky bolesti, s takou láskou znášané, vedú k radosti, lebo vedú k skutočnému životu. *Müller.*

Viac rozumu alebo citu?

V jednej spoločnosti rozvírila sa debata, ako majú kňazi kázať dnes, najmä dnes, Jedni vraveli: Pôsobí na cit, dnes už človek nemyslí, dnes podlieha citovosti. Iní na to: Cit ma zachytí v kostole a keď vyjdem von, je po všetkom. Načím všetko rozumove odôvodniť a vysvetliť. Čo povedať na to?

Náboženský život je vecou aj rozumu aj citu. Rozum, osvietený vierou, riadi cítenie, chcenie, vôľu, zabraňuje, aby vnútro človeka nebolo rozváňané, neusporiadané. Rozum v duchovnom živote riadi každý krok, posväcuje celý život, lebo najmä tu ide o cieľavedomé vedenie. Pravda, tým netvrdíme, že by náboženský život bol suchopárnym mudrovaním, uvažovaním, filozofovaním. Nie. Ale náboženstvo, ako každá iná vec človeka musí byť vedená rozumom, musí byť človeka dôstojná. Keď má byť človek vo všetkom vedený rozumom, nuž aj v duchovnom živote; práve preto aj nadprirodzená milosť viery je vložená do rozumových schopností človeka.

No jednako náboženstvo nesmie sa scvrknúť iba na rozum, musí v ňom mať svoje miesto aj vôľa. Veď v náboženskom živote človek celý otvára sa Bohu, odovzdáva sa mu. Ľudský cit musí rozpáliť, rozohniť všetky schopnosti k milovaniu poznaneho. Rozum totiž hľadá akúsi ozvenu v cite, v láske, lebo ináč aj tie najväčšie pravdy stanú sa chladné a začnú unúvať. Preto vieme, že všetci veľkí bohovedci všemožne sa usilovali, aby ich theologia mentis stala sa theologiou cordis. Sám svätý Tomáš vo svojich posledných spisoch všetky svoje veľké bohovedné konštrukcie prelial do nábožnej kontemplácie, v ktorej vierou poznané pravdy vychutnával.

Podľa toho teda malo by sa aj kázať. Pravda, to je všeobecná zásada, ktorá sa môže meniť a prispôbovať miestnym okolnostiam. *Müller.*

Nepremožiteľný nesklame.

Z duší miliónov vydiera sa bolestná otázka, na ktorú každý by chcel mať rýchlu odpoveď: O koho sa dneska oprieť, komu dôverovať, kto ma nesklame? Do srdca všetkých zahniezdila sa akási neistota, preto zmizla zo života

aj radosť; mnohí vravia, že sa im ani nechce žiť. Človek hľadá kúsok pevnej zeme pod nohami, chce sa niečoho chytiť, lebo dnes nemá domova. A skúsenosť dokazuje, že všetko ľudské je neisté, často klame, aj tam, kde bola skalopevná dôvera. A v tomto dejinnom zmätku stojí jedna Skutočnosť, ktorá ešte nebola premožená a ktorá nikoho ešte nesklamala: Je to P. Boh. Dejiny sú preplnené príkladmi porážok všelijakých mocnárov; no nieto jediného príkladu, na ktorý by sme mohli poukázať, že Boh bol porazený. Sklamania, nedodržania smlúv, to je bežná vec v hostórii; no nikto sa nesklamal, kto dôveroval v Boha. Je pravda, že Boh dopúšťa na človeka ťažké skúšky, niekedy sa mu potom zdá, že Boh ho opustil. Ale to len naoko, lebo božie skúšky nepresahujú sily človeka a aj skúškami Boh chce človeku len dobre. Pravda, človek často nevie, aké dobro mu chce a kedy mu ho chce dať, lebo Boh je večný a má čas. V dnešných časoch musíme si hlboko v duši uvedomiť, že Pán Boh je všemohúci a chce nám pomôcť! Hej, chce, lebo je náš dobrý Otec. Keď vidíme, že všetko ľudské padá, nezabúdajme, že opraty pohybu života celého vesmíru sú v rukách božích, preto opríme sa o Boha. Tak ako deti padnime mu do náručia, nezúfajme, on nám chce len dobro. Boh a božia Cirkve katolícka je nepremožiteľná. Preto budme presvedčení a silne verme, že v lone Cirkvi svätej katolíckej nepremožiteľný Boh aj s nami uskutoční svoj večný plán. *Müller.*

Mudrovali sme.

V Smere na tomto mieste často sme prizvukovali dôležitosť stupnice hodnôt pre praktický život. Nikdy nám neišlo o rozoštvávanie, nikdy sme nechceli nivelizovať prirodzené úsilie a hlava nehlava tlačiť do popredia veci duchovné, nadprirodzené. To nikdy nie. Ale išlo nám vždy o to, aby dejinami dokázaná skutočnosť bola u nás rešpektovaná a prakticky uskutočňovaná. Vravím, prakticky, lebo písalo sa aj rečnilo o nej dosť a zpravidla celkom správne. Dejiny totiž na celej čiare dokazujú, že každé prirodzené úsilie na úkor ducha bolo človeku vždy len na škodu. Pravda, mnohí to uznali až po nešťastí, keď videli, že niekedy aj životná práca vyšla nazmar. Keď si to dovoľí veľký národ, nuž tam je nádej, že náprava nepríde oneskorene. Lež keď si to tak dovoľí národ početne malý, hoci s bohatou duševnou minulosťou, otázka je na váhach strašnej neistoty. My sme o tých veciach priveľa mudrovali, to v poslednom čase výrazne sa zdôraznilo v našej tlači. Boh, duša, Cirkev, národ, neboly pre nás pochopy, ktoré neslobodno poplieť, ktoré neslobodno poprehadzovať. Keď vidíme následky tohto popletenia pochopov, potom sa chytáme

za hlavy a čakáme, že to niekto rozrieši. No, keď v nás vždy bolo toľko múdrosti, že sme vedeli vyzdvihnúť a odôvodniť hierarchiu hodnôt, mali sme mať aj silu presadiť jej účinnosť do praktického života. Lenže tuná úsilia jednotlivcov križovali sa so snahami o vospolné dobro, preto ináč sa mudrovalo, ináč sa konalo. Pre nás z toho vyplýva len jedno poučenie: Boh a božie záujmy nikdy nemôžu byť posunuté na bočnú koľaj. *Müller.*

Hrozná pomoc.

Vyslobod' nás, Pane, z obyčajných chýb nábožných ľudí. Sviatosti sú pre hriechy, ale pre vlažnosť niet sviatosti. Kto sa kedy zaoberal službou dušiam, a by nevedel, ako dokonca časté sväté prijímania viažu srdce? Poznali ste niekedy osoby, ktoré boli ponorené do vlažnosti a boli vyliečené? Čo vyliečilo deväť ľudí z desiatich? Hanba, ktorá prišla po páde do ťažkého hriechu. Ach, je to zúfalá hra, keď sa pekle prenechá starostlivosť o to, aby vykonal to, čo nemohla vykonať myšlienka na večnú blaženosť. *Quilliam Faber.*

Pôstne myšlienky.

Katolicizmus nie je vyasfaltovaná cesta s príjemnou tónou stromov a s krásnym pohľadom na vysadené chodníky. Ani nie príjemným podriemávaním v sladulinkých modlitbičkách. Katolicizmus nám pripomína, že Kristus nepriniesol pokoj, lež meč. Volá nás, aby sme niesli kríž, aby sme sa zapierali. Blahoslavil chudobných, plačúcich, smädiacich po spravodlivosti. Pripomína, že kto všetko neopustí, nie je ho hoden. Keď ťa pohoršuje oko, vyrež ho! Za zlé nesmie sa odplácať zlom, musíme dobro činiť aj nepriateľom. Vyzýva k stálej bedlivosti. Hľa, to sú požiadavky Krista. Požiadavky, ktoré si žiadajú celého človeka, všetky jeho schopnosti, všetok jeho čas. A tieto požiadavky iste sa nedajú porovnať s katolicizmom všelijakých bujne omaľovaných sošiek, so sbierkou pátričiek, obrázkov a obrážtekov, so stojanom naplneným nábožnými knihami a knižočkami, ktoré sú tam len preto, aby tam boli. To je tiež jedna chorobná tvár náboženského formalizmu.

Katolík musí prijať Krista celého, so všetkými požiadavkami, s obetami a v dokonalej vernosti k Bohu aj v katastrofách, ktorým momentálne nerozumieme, musí prijať jeho vôľu aj vtedy, keď ubíja, tlačí k zemi, pokoruje...

Katolicizmus je výchova k hrdinstvu, lebo žiada prispôbiť sa najdokonalejšiemu vzoru Kristu, obliecť Krista, stať sa takto podobným nebeskému Otcovi. No tu sa v katolíkovi začne ozývať prirodzenosť, vášne,

ktoré nás nakloňujú k ľahšiemu, čo sa nám viacej páči a čo prirodzene viacej vábi. Táto prirodzenosť musí byť prekonaná nadprirodzenou milosťou. Lebo telo, svet a diabol ponúkajú aspoň tiene chvíľkového šťastia. Kým k božiemu šťastiu prideme iba v boji, keď premôžeme všetko nižšie v sebe a podrobíme sa činnosti Boha.

To je cesta katolíckeho duchovného dozrievania. Je to cesta krížová, ale kto po nej kráča, stane sa hrdinom lásky, ako Kristus. Rád pôjde za dušami, bude ich vyhľadávať, nech sa čo robí, lebo rozumie bolesti na krížovej ceste, ktorá vedie k vykúpeniu. *Müller.*

Nové sociálne usporiadanie sveta.

Aké bude, to ťažko predvídať. No ponúkajú sa teraz všelijaké sústavy, a zdá sa, že aspoň teraz každá z nich chce dobro jednotlivca v spravodlivo usporiadanej spoločnosti. Zdá sa však, že bolo by treba ponajprv nájsť správny a pevný základ tohto nového usporiadania, základ, ktorý by zaistil životné podmienky všetkým národom zeme. A na to asi tiež myslel pápež Pius XII., keď práve v týchto časoch vydal encykliku o tajomnom tele Kristovom. Pre sociálny život myšlienka, že všetci tvoríme spoločenstvo v tajomnom tele Kristovom, má nedozerateľný význam. Nie sme spojení iba vo svojom „ľudskom človečenstve“ ako členovia jednej ľudskej rasy, lež sme vzájomne spojení v človečenstve Kristovom, ktoré bolo spojené s jeho božstvom, takže teraz sme spojení práve v tomto božstve, sme dieťky božie, ktoré si majú navzájom pomáhať, aby sa toto človečenstvo čo najbližšie dostalo k tomuto božstvu. Túto myšlienku dnes zdôrazňujeme, vstúpime ju už malým deťom, aby sa naučili hľadiť na bližného ako na údy jedného Tela, s ktorými žijeme, trpíme, radujeme sa a spoločne prideme k víťazstvu. Táto myšlienka prinesie ovocie, ako priniesla v prvých časoch kresťanstva, keď vo všetkých kresťanoch hlboko žila pravda o tajomnom spojení a spoločenstve všetkých. Zmiznutie tejto myšlienky zo života kresťanov je príčinou, že kresťania prestali byť platnými a účinnými pomocníkmi spravodlivého usporiadania svetového poriadku. *Müller.*

Naše pôsobiská.

Pred niekoľkými rokmi prednášal v peštianskom rozhlase na sviatok Krista Kráľa P. Bangha. Hodno zaznamenať jeho ohnivé slová, lebo vyjadrujú úsilie všetkých katolíkov aj dnešných čias: „Mysli sa na to, aby náboženstvo bolo zatlačené z verejného a štátneho života do chrámových priestorov. Takéto žiadosti ozývajú sa vždy hlasnejšie, najmä od tých, čo náboženstvo vyhlasujú

za vec súkromnú. Lež aj s inej strany počuť hlasy, ktoré starostlivosť o výchovu mládeže, rodinný život, tlač a literatúru, starostlivosť o zákonodarstvo a právnu náuku označujú za »spolitizované kresťanstvo« a za »politický katolicizmus«. A cieľ tých, čo to tvrdia, je: »Zatlačiť kresťanstvo na celom fronte.« P. Bangha ďalej poukázal na význam katolicizmu pre kultúru celých storočí a potom dodal: „Kristus nekázal v chrámoch, lež na uliciach, na otvorených miestach, po mestách a dedinách, na Genezaretskom jazere a učeníkom prikázal: To, čo ste odo mňa počuli, hlásajte zo striech! Svätý Pavol kázal na Areopágu v Aténach, teda Kristovo evanjelium kázal na najchýrnejšej politickej tribúne! Nuž nepôjme do ústrania! Nielen kostol je pôsobiskom Kristových sluhov, lež celá náplň života.“ T.

Malomyseľnosť.

V živote počujeme, že ľudia aj takto si postažkávajú: Sám si už neviem poradiť, nikde sa už nedostanem, ďalej už nemôžem. Už je to môj osud, aby som ostal stáť, ba vari aby som ešte hlbšie klesal. Takáto malomyseľnosť približuje sa k rúhaniu, ktoré sa vyjadruje takto: Ja mám také hriechy, že Boh mi ich už neodpustí. Toto rúhanie, nekajúcnosť, vyplývajúca z podceňovania božej moci, odpúšťajúcej všemohúcnosti a zľutovnej lásky je práve taká hrozná, ako mienka mnohých ľudí, že v ich duchovnom prípade nedá sa už nič robiť.

Vo všetkých týchto prípadoch pripomeňme si výroky Krista Pána: Bezo mňa nič nemôžete vykonať, ale súčasne: Dôverujte vo mňa, ja som premohol svet. Hej, Kristus premohol svet, preto nechcime ho sami v sebe premáhať, to by bola pýcha, lebo my sami ten svet v sebe nepremôžeme. Ale Kristus už ho raz premohol aj za nás a pre nás, preto majme nádej a istotu, že premôže v nás aj naše slabosti, aj tento svet. Kto by o tom chcel pochybovať, nuž naozaj rúhal by sa všemohúcej sile Krista Pána. Preto svätý Pavol o víťaznej sile Kristovej napísal: Všetko môžem v tom, ktorý ma posilňuje.

Pravda, ľahšie je zutekať a skryť sa do nárekov vlastnej slabosti, ako prísť k ranám Kristovým a dať sa niesť ich silou a touto silou statočne bojovať proti vlastnej slabosti a chybám. Hej, je to pohodlnejšie, ale tiež zbabelé a nespravodlivé voči umučeniu Krista Pána a voči nekonečnej božej sile, ktorá môže a chce pomôcť všetkým, ktorí ňou neopovrhujú. Müller.

Potupovaným a ohováraným.

Nevracaj kamene, nebráň sa ľahko. Používaj ohovárania a potupu na to, aby si sa skutočne pričínil o to, aby neplatilo o tebe ani najmenej to, čím si bol potu-

pený. Bojuj s rozpiatymi rukami o to, aby si na sebe uskutočnil kladný opak toho, čo sa ti vyčíta, čo na teba hodili. Preto sa neusiluj zničiť nepriateľa. Ani si neželaj, aby ho nebolo, lebo to by si bol pod ním, to by si mu podliehal. Musíš vedieť využiť aj protivníka aj nepriateľa na to, aby si duchovne vzrástol, aby si duchovne vystúpil. Naopak, buď povďačný tým, čo ti stoja v ceste, lebo to sú tvoji najväčší dobrodincovia, lebo ťa učia, aby si neprilipol tu na svete k ničomu, ani k sebe ani k vlastnej cti a vážnosti, aby si spokojne zabočil na jedinú správnu cestu, totiž na toho, ktorý o sebe vravel, že je cestou, ktorý je tiež jedinou cestou, totiž ku Kristu. Potom budeš nepriateľom duchovne oslobodený a bližšie privedený ku Kristu. S.

Záchrana národov.

V Kristovi sa nám raz navždy otvoril božský život, plný milosti a pravdy. A niet trvalého, plodného života národov i ľudí, ktorý by sa neživil z tohto božského prázivota. Niet západného duchovného spoločenstva, niet jednoty duší, ktorá by nemusela čerpať všetky svoje popudy i túžby i nádeje z tohto božského prázriedla. Kristus je a bude srdcom ľudstva, jeho pravou a jedinou vlasťou, v ktorej nájde pokoj svojej duše. Veríme: západné ľudstvo alebo zahynie, — už sa zjavujú proroci jeho zániku! — alebo sa znovu zrodí v tom, ktorý je naším Životom. A darkyňou tohto života Kristovho bude tá Cirkev, ktorú Kristus zbudoval na Petrovi. Lebo jedine ona dostala prisľúbenie, že brány pekelné ju nepremôžu. Jedine ona má záruku trvania, jedine jej patrí budúcnosť. Ako somknutou jednotou a silou svojho posolstva o Kristovi dala vnútornú jednotu a silnú dušu stredovekému svetu národov, ako v tvrdej, neúprosnej borbe s primitívnymi, pohanskými pudmi a s cézarským šialenstvom, ktoré ustavične dvíhalo hlavu, uchránila vznešenosť, čistotu a slobodu kresťanského náboženstva a kresťanskej mravnosti, tak môže iba ona jediná vniesť i teraz do západného duchovného hnutia, ktoré sa rozlieva, rozprskáva a vysycha, jediný vznešený cieľ, výstavné a hybné náboženské sily, mravné energie a životodarné napätia. A iba ona môže zas nadviazať spretrhané nitky k tej veľkej, bohatej minulosti, z ktorej vykvitla naša západná kultúra. Či pozrieme vpred alebo vzad: bez Petrovej Cirkvi nebude viac vnútornej dynamiky jednoty, nebude viac dejín Západu, ale len rad udalostí bez cieľa a smyslu, len konvulzie tela, ktoré duša už opustila.

Pravda, premnohí to nevedia. A to nielen z cudzej viny. „Mea culpa, mea maxima culpa“ musíme vyznať i my, katolíci, keď pochmúrne hmly predsudkov a ne-

dorozumení ešte vždy zahaľujú jasný obraz našej Cirkvi. Tieto čierne hmlisté útvary vystupujú v značnej miere aj z našich vlastných nedokonalostí a slabostí a hriechov a zakrývajú tvár Nevesty Kristovej. Keď Boh dopustil, že sa oddelily od nás celé veľké časti Cirkvi s množstvom najcennejších a najšľachetnejších síl, tak potrestal tým nielen tie časti, ale i nás samých. A tento trest, toto trestajúce dopustenie sa nám musí stať, ako každé dopustenie božie, napomínajúcou výzvou, aby sme vstúpili do seba, musí nám byť vážnym „Kajajte sa!“ Ježišovho ducha, ktorý má v Cirkvi objektívnu podobu, musíme všetci aj subjektívne zvýrazniť v sebe, predovšetkým ducha lásky a bratskosti, vernosti a úprimnosti. Potom sa stane, potom nám Boha zas udelí milostive, — i keď len po dlhých okľukách, po ťažkých duchovných krízach západnej duchovnosti — že sa znovu všetci nájdeme, že vnútorné spoločenstvo ducha s Ježišom sa stane i vonkajším spoločenstvom, jedným jediným stádom pod jedným jediným pastierom. Vtedy sa splnia slová úpenlivej prosby, ktorú Ježiš povzniesol k Otcovi pred svojou smrťou: „Prosím za všetkých tých, ktorí skrze ich slovo uveria vo mňa, aby všetci jedno boli, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe. Tak nech budú aj oni v nás jedno, aby svet uveril, že ty si ma poslal“ (Ján 17, 20 an.).

K. Adam.

Léon Bloy.

Na slovenskom knižnom trhu začínajú sa zjavovať knihy L. Bloy. Je to spisovateľ, ktorého treba dobre pochopiť, ináč jeho knihy nesplnia svoje poslanie. Uverejňujeme tu úryvok z úvodu knihy J. Maritainea: *Lettres de L. Bloy á ses filleuls*:

Spása skrze Židov s Chudobnou ženou je iste hlavným dielom Léona Bloy. Vtedy, keď som ešte nič nepoznal z kresťanskej viery, bola táto kniha, pravda, s pomocou pomáhajúcej milosti, prívalom nadprirodzených svetiel, oslepujúcim ukazovaním Prorocietv a Obrazov, zjavením božského smyslu ľudských dejín a onoho ustavičného svedectva, ku ktorému je Izrael bez milosti pútaný, dosvedčujúc proti svojej vôli poslanie Cirkvi.

„Nechápem to, čo tuším“, rád vravieval Léon Bloy. Nemať záľubu v rozumovom usudzovaní a v dôkazových schopnostiach. Svoje prebohaté dary intuície oprel o tri božské ctnosti a o organizmus Ducha svätého. Nenasýtenosť bola jeho vlastným príbytkom v myšlienkovom svete aj v inom.

Nedal sa utešiť tým, že už tu na zemi nehľadá na Boha, a preto nepoužíval reč ako metafyzici a teológovia vo svojich formulách, ktorí sa pokúšajú vyjadriť nedokonalým spôsobom našich pochopov to, čo môžeme vedieť

o transcendentálnej skutočnosti, lež práve preto, aby vyvolal to, čo v tej skutočnosti presahuje naše pojmy a čo nám ostáva neznámym. Inými slovami, používal ľudskú reč na to, aby sa odškodnil za to, že už tu nemôže mať nazeranie v sláve, ktoré nikdy nemôže vyjadriť nejaké znamenie. Jeho slová nesmerovali ani tak na vyjadrovanie právd, ako skôr na to, aby privolal čítenie tajomstva a jeho skutočnú prítomnosť.

Spisovatelia, medzi ktorých patrí aj Léon Bloy, používajú rozum aj rozumové špekulácie skôr zážitkovo ako dôkazovo, aby vyjadrili skutočnosť v samej temnoti, ktorá túto skutočnosť spojuje s ich čítením, a preto nevyhnutne používajú hyperboly, ktorými si pomáha mystické vyjadrovanie. Svätý Tomáš poznamenáva, že hyperbola je vo svätom Písme. Tak vraví náš Pán: Keď ťa pohoršuje tvoje oko, vylúp ho, keď ťa nohoršuje tvoja ruka, odtni ju. Štýl mystický nie je štýlom scholastickým. Bol by omyl pokladať niektoré vety za pravdivé scholasticky, ktoré sú pravdivé iba v reči mystickej, kde sa hľadá na hyperbolu. To preto, že mystická reč chce predovšetkým vytušiť skutočnosť tak, ako keby sa jej dotýkala, hoci ju nevyjadruje; kým filozofická reč usiluje sa ju vyjadriť, ale nedotýka sa jej. S tohto stanoviska je dôležité poznamenať, že v takej miere, ako je slovo upotrebené, predovšetkým aby dalo cítiť nevyjadriteľné, číre a jednoduché vyjadrenie toho, čo je pre slovo asymptotickou hranicou. Reč sa nepúšťa do hĺbky logického vyjadrovania, ale zastavuje sa, aby vyvolala analógie, obrazy a predstavy, ktoré miznú pred duchom ako plné smyslov, ale ktoré opäť miznú.

Tak sa treba pokúsiť rozlúštiť obrazný smysel Písma. Týmto obrazným smyslom živil Léon Bloy ustavične svoje myšlienky. Ostáva pánom svojho vlastného slohu. A tým sa celkom vzdáva od filozofov. Kto by chcel posudzovať jeho texty ako obyčajné oznamovacie vety, vykračoval by na cestu veľkých omylov. Nieto ezoterizmu u Léona Bloy. Bloy veril a tvrdil iba apoštolské vyznanie a nič inšie. Nič inšie nechcel zatvoriť do svojich tvrdení ako ustavičné opakovanie článkov viery. Celé jeho literárne úsilie bolo vrhaním lúčov tej podstatne žiarivej temnoty, ktorá sa menuje božskou vierou, do zrkadla záhad a podobenstiev, kým sám očakával deň Hľadania.

Bolo iste potrebné, aby Léon Bloy, obklopený tŕním zlorečenia, žil dlhý čas sám a skoro bez priateľov. Bol to akýsi stav odlúčenia, ktoré mu bolo uložené už povahou jeho svedectva, ktoré mal niesť uprostred sveta a proti svetu.

Bloy prešiel literárnymi kruhmi časov Chat Noir a starobou Barbeyovou. Opustil ich vydaním svojho Zúfalca, vychríliac proti nim najdokonalejšie opovrhnutie.

Je prirodzené, že poniektorí z týchto čias, viacmenej ošúchaní časom alebo úspechom, vydávajú o Bloyovej mladosti rozličné spomienky a anekdoty, pokrivené kamarátskou pamäťou, ktorá, pravda, ponízuje. Veď ako by mohli vyťažiť tajomstvo duše, skryté v najtemnejších krajoch duševnej púšte? My, čo sme poznali starobu tejto Olivy, vieme, že ovocie vydáva svedectvo o miazge a o koreňoch.

Dvadsiatehopiateho mája 1905 kráčaly dve dvadsaťročné deti po pamätnom schodišti, ktoré vedie až k Sacré Coeur. Niesly v sebe biedu, ktorá je jediným vážnym ovocím modernej kultúry, a akúsi hybnú zúfalosť, osvietenú iba nevysvetliteľnou istotou, že raz sa im ukáže pravda, po ktorej smädia a bez ktorej nemohly by prijať život.

Slabo ich udržovala akási estetická morálka, ktorá myšlienkou samovraždy ukazovala im jediné východisko po rozličných pokusoch, ktoré boli príliš krásne, ale bez úspechu.

Medzitým, vďaka Bergsonovi, očistily si ducha od vedeckých povier, ktorými ich živila Sorbona. A jednako vedely, že bergsonistická intuícia je veľmi nestálym útočišťom proti myšlienkovému nihilizmu, ktorý logicky priviedla moderná filozofia.

Medzitým pokladaly Cirkev, ktorá ich očiam bola skrytá pre úbohé predsudky mnohých slušne smýšľajúcich ľudí, za pevnosť mocných a bohatých, ktorých jediný záujem bol udržiavať duchov v stredovekých temnotách. Išly k čudnému žobrákovi, ktorý pohŕdajúc všetkou filozofiou, kričal po všetkých strechách božskú pravdu, a súc celkom slušným katolíkom, odsudzoval svoje časy aj tých, čo majú na svete svoju útechu, a to smelšie ako všetci revolucionári sveta. Tie dve strašne sa bály toho, čo mali nájsť. Nestýkali sa ešte s literárnym géniom a hľadaly niečo celkom iné. Nebol v nich ani tieň zvedavosti, bol v nich iba pocit, ktorý ich naplňoval vážnosťou, totižto súcit s veľkosťou bez prístrešia. Prešly cez starú záhradku a potom vstúpily do skromného domu. Steny domu boli ozdobené knihami a krásnymi obrazmi, a hneď zpočiatku stretly sa s takou veľkou bielou dobrotou, ktorej pokojná vznešenosť na nich veľmi zapôsobila: bola to pani Bloyová. Jej dve dcérušky, Veronika a Magdaléna, pozorovaly ich svojimi veľkými prekvapenými očami.

Nedá sa povyprávať to, čo im odkryl. Bola to neha kresťanského bratstva a to určité chvenie milosrdenstva a bojazlivosti, ktoré sa nás zmocňuje pred dušou, poznačenou Láskou božou.

Videli sme, že Bloy je voľačo iné, ako iní ľudia, čo skrývajú svoje poklesky proti duchu a toľko neviditeľných vín pod náterom starostlivo udržiavaných spolo-

čenských ctností. Nebol to obielený hrob ako farizeji všetkých čias, lež zvetralá, sčernelá katedrála. Vnútri však bolo bielo, vnútri, v tabernákulu.

Keď sme prekročili prah tohto domu, ako keby neviditeľným trhnutím boli prestavané všetky hodnoty. Vtedy sme videli, tušili, že je len jediný smútok, ten totiž, že nie sme svätí. Všetko ostatné sa stmievalo...

Tajomstvo úsmevu.

Ťažko je povedať, čo je úsmev, už preto, že úsmevy sú všelijaké. Sú úsmevy nežné, zhovievavé, ironické, priateľské, naučné, remeselnícke, povinné, vynútené, úprimné, bolestné, sladké, šťastlivé, radostné, hlúpe, banálne, chcené, nevďačné, láskavé a všakové.

Keď chcete napodobniť metódu moderných filologov, vezmite do rúk literatúru posledných päťdesiatich rokov a hľadajte tam prívlastky, ktoré lyrici a spisovatelia konverzačných hier a románov dávajú úsmevu. Urobte si z nich priemer, ak chcete aj ďalej sledovať túto metódu. Alebo ešte lepšie, vypočítajte si, ktoré adjektívum sa vyskytuje najčastejšie vo spojení so substantívom úsmev a ušetríte si úmorné mudrovanie o podstate úsmevu: najčastejšie používané adjektívum bude kľúčom na rozriešenie otázky, čo je úsmev.

Alebo chcete vari ísť k anatomom, ktorí vám budú na nejakom modele ukazovať ohromné množstvo svalových skupín, ktoré ovládajú ľudskú tvár a učene budú rozprávať o funkciách týchto svalov? Trošku vás zastraší poznanie, že tých svalov, čo ovládajú tvár, je až toľko, a tiež predstavou, že variáciou, ktorú môžu tieto svaly podľa posledných zvyškov vašich matematických vedomostí utvoriť, je strašné množstvo.

Alebo hádam pôjdete k fyziológom a budete od nich zdvorilo pýtať definíciu úsmevu? Pravý fyziológ vám povie, že to nejde tak ľahko a že ponajprv vám musí definovať smiech. Smiech je rýchle, vyrazené vydychovanie spojené so slabším alebo silnejším znením ľudského hlasu, ako aj intenzívnejšej činnosti mimických svalov tváre, najmä smiechového svalu (*musculus risorius* Santorini), pričom tvár nadobúda výraz radosti. Smiech bez expirácie a bez ozývania ľudského hlasu volá sa úsmevom. Zvláštnu definíciu nemá, lebo vzniká tou istou psychofyzickou inerváciou ako smiech, takže sa líši od smiechu nie podstatou, lež stupňom a modalitou.

Môžete ísť aj k psychologom. Tí vám povedia, že úsmev je fyzický korelát toho citu, ktorý vyvoláva vo vnútri človeka komičnosť.

Neviem, kde by ste ešte mohli ísť. Hej, k mimikom. Veď úsmev je jeden z prostriedkov mimického umenia! Mimici vám povedia, že úsmev je gesto, kinetický výraz

tváre, ktorý nahradzuje alebo sprevádza slovo, znamenajúce čosi radostného.

Keď pôjdete k aforistom, ku ktorým sa ráta aj autor tohto výkladu, miera bude dovŕšená. Nejaký aforista vám povie, že láska je matkou radosti a radosť že je matkou úsmevu. Z toho si potom odnesiete veľmi užitočné naučenie, že láska je babičkou úsmevu.

No vec nie je taká zúfalá. Je niekto, čo vás naozaj môže poučiť. Je to Marcel Jousse. Od neho sa dozviete, že je trojaký výraz ducha čiže trojaký štýl: pohybový, ústny a spisovný čiže mimický, orálny a grafický.

Najpôvodnejší je mimický štýl. Človek usiluje sa posunkom sprevádzať všetko, čo sa okolo neho deje. Spontánnemu človeku svet ukazuje sa ako spleť gest: tieto gestá vonkajšieho sveta človek zobrazuje svojimi posunkami. Jeho gestá sú obrazmi gest. Jeho gestá sú konkrétne a subtilné. V mimickom štýle nie je výrazu abstraktného, lebo gesto je iba odtlačkom, obrazom, mimogramom.

Prostredníctvom mimogramov zobrazuje človek aj svet neviditeľný. Tvorí symboly.

Človek mimického štýlu vraví pre oči, nie pre uši. Keď písal, zachycoval iba gestá. Maľoval. Vzniklo písmo obrazové.

Iba neskôr začal človek vyjadrovať skutočnosť zvukom. K posunkovej gestácii pristúpil charakteristický zvuk. Zvukom sa doplňoval význam mimického gesta. Zvuk bol iba sprevádzaním. No keďže zvukové gesto hrtano-ústne vyžaduje menšie úsilie ako gesto ručné a vôbec telesné, nadobudlo prevahu. Vznikol štýl ústny, vzniklo písmo zvukové.

Náš vek je vek štýlu grafického. Ale to nás už nezaujíma.

Jousseove myšlienky predovšetkým napravujú omyl mimologov: gesto nie je sprevádzaním slova, lež slovo je sprevádzaním gesta.

Opravuje tiež mienku fyziológov, podľa ktorých úsmev je nehlučný a nepočuteľný smiech. Správne je to naopak: smiech je počuteľný úsmev.

Úsmev je mimogram. Úsmev je gesto. Úsmev je obrázok sveta. Úsmev je odraz krásy. Úsmev je odpoveď na žiariace slnko, zeleň lesov, belasosť oblohy, vlnenie obilia, je odpoveď na božiu lásku.

A úsmev je hieroglyf. Úsmevom človek nielen zobrazuje lásku a krásu: úsmevom ju tiež vyjadruje. Úsmev je teda hieroglyf krásy a symbol lásky.

Povedzme určitejšie: úsmev je úkon nielen fyziologický a mimický, ale aj mravný. A preto všetky úsmevy naučené, povinné, chcené, ironické, remeselnícke, banálne a hlúpe sú zneužitím smybolu, sú potupením lásky a najhorším šialením.

D. Pecka.

Nenávidené kresťanstvo.

Keby kresťanstvo súhlasilo stať sa ľudskou vecou, v tom istom okamihu by ho prestali nenávidieť. Zem a všetci ľudia jasavo by išli v ústrety kresťanstvu, lebo aj zem aj ľudia by poznali to, čo je ich, poznali by v kresťanstve svoje dielo.

E. Hello.

Jednoliaty život.

U niektorých ľudí vidíme, že v celkom inej uniforme chodia v kostole a do inej sa oblečú, keď prídu do denného života. Inými slovami: V kostole alebo aj v širšej náboženskej spoločnosti sú katolíkmi, ale v úrade a vôbec mimo „kostolné“ ovzdušie žijú celkom ináč. No, nemalo by to tak byť, lebo duchovný život nedá sa oddeliť od života všedného. A kde sa oddeľuje, tam je pokrytectvo, ktoré vedie k náboženskej ľahostajnosti. Katolíka treba poznať v každom konaní. Na ňom by sa mala ukazovať činnosť Cirkvi, každý čin katolíka mal by niesť pečať dokonalosti a svätosti Cirkvi, ktorej Hlava — Kristus — je svätá a ktorá denne rozdáva toľko prostriedkov svätosti, lebo je majiteľkou všetkých zásluh života a utrpenia Krista Pána a premnohých svätcov a svätíc. Keď je teda pri takom bohatom prameni, mal by konať všetko sväte, aj svoje občianske povolanie. Veď porušovanie poriadku v civilnom živote je prečinom proti Cirkvi, ktorá je najvznešenejším poriadkom, lebo je obnovením poriadku, ktorý bol stratený hriechom, a Cirkev v každom kresťanovi má uskutočniť obnovenie tohto poriadku. Nuž a tento poriadok musí zavládnuť v celom živote, nielen v jeho určitých úsekoch. *Müller.*

Rozbeh mladých

Hádam už druhý raz v živote vidím, ako sa bijú o svoje práva mladí. Mladí sa hlásia k slovu! To nedávno u nás hlásala generácia, ktorá dneska vedie, a sotva sa dostala ku kormidlu, už zasa počúvame hlasy mladých, čo sa hlásia k slovu. Kritizujú mladí, šomrú aj starí, ale nám nejde o to. Ide o myšlienku, ktorú nemusia priniesť vždy len mladí, ale aj starí. Vieme dobre, že keď sa niekto ukáže a chce za sebou strhnúť ostatných, že je nemilo prijatý od vodcov a učiteľov, ktorí sa prilepili na svoje miesta a za živý svet nechcú sa z nich odlepiť. Preto človeka s novou myšlienkou privítajú kriticky, hľadajú zlo v každom jeho slove, v každom čine. No práve to má byť nositeľom nových zdravých myšlienok, znamením, že sú na ceste správnej, lebo ostré šípky kritiky sú iba iskierkami dohasínajúceho života starých, čo sa boja o svoje miesta. Starec idealista nikdy neplače, keď mladý prinesie nové svetlo do sta-

rého domu. Ale každý, čo sa bojí o svoje vodcovské postavenie a žiarli, je tak zpolovice penzista na poľutovanie. Vedomie sily v mladosti, smelý pohľad na úlohy, ktoré sa majú vykonať, to človeka posilňuje a dodáva mu istotu. Preto všetky nepríjemné kritiky starších alebo menej chápaných vedú ich iba k tomu, aby sa hlboko zamysleli nad sebou a aby kritiku svojich protivníkov použili na opravenie svojej činnosti. Mladý človek, ktorý sa postaví na vedúce miesto, musí si uvedomiť, že svoje poslanie musí si vydobíť, neraz bude sa musieť vrátiť k počiatkom, prekontrolovať správnosť mladického rozbehu a začať iným smerom, zmeniť cestu, taktiku, metódu. A nie je to hanba vrátiť sa a znovu začať, lebo to znamená opraviť sa, polepšiť sa. A polepšovať musíme sa stále.

Všeobecná Cirkev.

Nijaké uvažovanie neodstráni skutočnosť, že mimo Ríma sú iba národné cirkvi, štátne cirkvi alebo cirkvi, čo nesú mená súkromníkov. Len rímskokatolícka Cirkev nie je ani Cirkvou národnostnou ani Cirkvou štátnou ani spoločnosťou, založenou nejakým človekom. Je to jediná Cirkev na svete, ktorá zachováva a pevne háji zásadu jednotného spoločenstva všetkých proti sebestvu jednotlivcov a proti národnostnému partikularizmu. Len ona zachováva nezávislosť duchovnej moci, ona jediná je tou, ktorú nepremohly brány pekla. *Solovjev.*

Ako sa poznávame?

Myslím my, katolíci. Mohla by byť reč o vnútornom presvedčení, ktoré sa navonok prejavuje verejným vyznávaním viery, alebo čisto o vonkajších prejavoch viery. Predpokladajúc vnútorné presvedčenie hľadáme znenia, podľa ktorých my, katolíci, sa poznávame. Nuž iste nie podľa toho, či čítame alebo nečítame nejaké katolícke noviny alebo časopis. Ani podľa toho, či sme organizovaní v nejakom katolíckom spolku alebo či podporujeme nejaké katolícke podniky. To sú veci druhoradé a niekedy bezvýznamné. Zájdime si tak na svätú omšu a tam z určitej skúsenosti poznáme, čo je v srdciach našich katolíkov a akí sú to katolíci.

Pravda, nezáleží tiež na tom, koľko ľudí je v kostole, hoci sa usilujeme mať plné kostoly. Veď mnohí prichádzajú do kostola len z ľudského ohľadu. Hádám ich neúčastí niekto by ťažko niesol alebo sú k tomu donútení školským príkazom alebo aj spolkovým. Tých ľudí ľahko v kostole poznáte. Preskakujú s nohy na nohy a dosť často ukazujú, že nevedia, kedy a aké úkony sa vyžadujú od prítomných na svätej omši. Mnohí zasa chodia do kostola preto, že sa tak naučili, zvykli si na

to, idú do kostola práve tak, ako do kina alebo do divadla; pre nich nie je to potreba srdca a ducha, ale holý zvyk. Tí sa obyčajne v kostole radi rozťahujú, vyhľadávajú pohodlie, bohoslužby celkove nesledujú a z toho, čo konajú iní, aj oni konajú, ale len to najnevýhnutnejšie: nepokľaknú a škandalózne sa prežehnávajú.

Toto veru veľa vraví o smýšľaní, o duchu katolíckom. Veď nie je možné, aby vo viere riadne vychovaný katolík zanedbával pri svätej omši tie najnevýhnutnejšie povinnosti voči Bohu, aby hrubo porušoval kostolnú etiketu. Keď ho niekde zavolajú, istotne prichádzajúc a odchádzajúc hostiteľa aspoň pozdraví a usiluje sa pri návšteve zachovať spoločenské pravidlá; nerobí, čo sám chce, lež všíma si, čo robí hostiteľ. Tak aj človek, ktorý sa v kostole skutočne nábožne modlí, ale nevšíma si svätú omšu, podobá sa nevychovanému človeku, ktorému nepatrí miesto pri pánovom stole, lež v predsieni.

Podľa toho teda ako katolík chápe svoje povinnosti k svätej omši, môžeme spoľahlivo merať jeho inteligenciu, jeho udatnosť a silu. Nie je to nejaký formalizmus ani obradníctvo. Veď svätá omša je najvyššia a najvznešenejšia bohoslužba, preto pozornosť pri nej nie je obmedzená iba na ľudí starých, zanedbaných alebo slabomyseľných. Preto činná účasť na svätej omši je znamenkom, podľa ktorého sa poznáme, či sme katolíci duchom. *Müller.*

Básnik a Kristus.

Pavol Krížan.

Dedičným hriechom vznikla trhlina medzi Bohom a človekom. Človek podobá sa mravcovi, ktorý škriabe sa sráznou stenou hlbokej priepasti. No, zdá sa, ako by sa trhlina prehlbovala, lebo keď sa zavše vyšmykne a skotúľa, padá hlbšie ako je miesto, z ktorého vyšiel. Treba ísť. Cieľ je Boh, Absolútne, to, čo je samo v sebe, podľa svätého Tomáša „ipsum esse“. Cesta za týmto Absolútnom alebo za dajakou zámienkou pre Absolútne, za dajakým takzvaným ideálom, je ľudskému vnútru imanentná. Stále sme pohybovaní túžbou a silou „nehybného hýbateľa“, za Absolútnom. Cieľ náš je teda zbožštenie človeka.

Dnešné radikálne časy prinútia človeka k radikalizmu, aj k radikalizmu vyznania a boja o Boha. Je zrejmé, že stáť nemôžeme: ideš alebo ku Kristovi alebo od neho; keď stojíš, si už obrátený alebo k nemu alebo od neho, aby si sa dal do pohybu; lebo ak prestane človek ísť, ak prestane mať túžbu podobáť sa Bohu, neostane človekom, ale začína byť zvieraťom. Vidíme to najlepšie na súčasnom veku.

Ideme teda za Absolútnom, v ktorom je všetko v absolútnej dokonalosti, teda i dokonalá krása; a zaoberajme sa vzťahmi jednej cesty k Bohu, cesty hľadania krásy a to úsekem básnictva.

Pratajomstvo božie je schopnosť plodenia, tvorenia: jedným slovom plodnosť. Iba žena a umelec sa tu približujú celkom Bohu, ako by si pošekávali dajaké tajnosti. Do tejto blízkosti Jeho tajomstva nemá prístup ani muž-neumelec, ba ani anjel. (Porovnaj: Oda Schneider, Vom Priestertum der Frau.)

Potreba náboženstva má i svoje hlboké psychologické odôvodnenie. Túžba po spojení sa v nadosobných vzťahoch je štrukturálnou črtou ľudského vnútra. Keď sa neprizná k Bohu, hľadá si aspoň nejakého bôžika: raz je to kolektív sociálny, raz kolektív národný, primitívnejším stačí predstava dokonalého športového výkonu alebo desaťtisícovej sbierky známok; ale je tu urobený aj pokus nahradiť náboženstvo umením. Český básnik Vítězslav Nezval a umelecký kritik a ideolog surrealizmu Karol Teige síce konštatovali škodlivosť náboženstva so stanoviska dialekticko-materialistického pokroku pre spoločnosť aj jednotlivca, ale súčasne konštatovali potrebu zaplnenia tým vzniklej medzery; a bolo im celkom prirodzené, že to môže byť jedine ich surrealizmus, v celej svojej hlbkovej diferencovanosti súčasnej aj v ďalšom vývoji, ktorý absorbuje celé vnútro človeka, jeho náboženské cítenie, ktoré by bolo uvoľnené prípadným zrušením a zákazom náboženstiev. Ale tieto plány sa asi nebudú môcť uskutočniť. Lebo terajšia svetová kataklizma, ktorá privedie svet na pokraj, predsa ho len poučí. Terajšia beštiálna vojna, ktorá sa vedie v „záujme ľudstva“ a nedovolí človeku iba ukávanie telesných potrieb a užívanie zbraní, vyčerpá ľudstvo a zásoby zla, ktoré obsahuje, azda natoľko, že raz padne na kolená.

Potom si bude môcť voliť:

Na jednej strane:	Na druhej strane:
paranoické snové	meditácia,
improvizácie,	
bezpodmienečné vybijanie,	sebakontrola,
amorfnosť polojasna,	súlad vedomia,
exhibicionistické kotrmelce,	spytovanie svedomia,
odpadky snov, vedomia	modlitba a blaženosť vide-
a podvedomia,	nia a vnárania sa do Boha.

Prečítajte trpiacemu alebo umierajúcemu človeku surrealistickú báseň alebo kapitolu o teórii nadhodnoty od Marxa; aj keby bol komunistom, posbiera posledné sily a vyženie vás z izby. A uvažte, čo dáva trpiacemu náboženstvo a svätá Cirkev.

Celou duchovnou oblasťou prenikajú dve sily, ktoré sa majú vyvažovať a dopĺňať: za prvé túžba preniknúť

do tajomstiev bytia, túžba letov duchovnom; predstavuje ju nábožný človek. A za druhé túžba konať dobre, uzakonene, ktorú predstavuje takzv. dobrý človek. Je to pohyb ľudského ducha medzi tajomstvom a zákonom, medzi mystikou a etikou.

V oblasti umenia básnického sa tieto dva typy duchovné zjavujú vo dvoch kategóriách: v básnikoch, smerujúcich viac-menej k l'art pour l'artizmu, a v básnikoch, ktorých možno vradiť pod pojem „Gebrauchslyrik“. (To sú, pravda, len školské typy; v skutočnosti sa tieto dva rozličné postoje vždy nachodia u každého jednotlivého básnika; iba tendencia k jednej alebo druhej strane je vyhranenejšia.).

Cistý l'art pour l'artizmus je absurdnosť a je dvojnásobne nemožný. Jednak ho dynamika dnešného života znemožní, a keby sa i zdanlivo kultivoval, už tým, že chce byť umenie iba v sebe, je chceným, teda faktickým postojom, s určitým zamierením, ako by od života preč, ako by nad život, ako by do vlastného života poézie smerujúci, — a to je zjavný zámer, zjavná tendencia. A v praxi to vyzeralo tak, že jedna jeho odnož, takzv. poetizmus mal zrejme politické usmernenie.

Všetka poézia je vlastne úžitková. Najvýstrednejší predstaviteľ úžitkovej lyriky bol nemecký básnik Bert Brecht; pokladal poéziu za nevyhnutnú súčiastku psychického ústrojenstva človeka ako pre telo potravu. A k svojim básňam prikladal vždy návod na upotrebenie: odporúčal pre určitý mesiac a pre určité počasie určité verše, pre určitý stav duše iné, odporúčal pre tú istú báseň rozličný spôsob prednesu podľa nálady a spoločnosti (napr. fajčenie pri prednese alebo sprevádzanie na hudobnom nástroji), ba odporučoval i množstvo veršov, ktoré sa malo použiť. Teda úplný poriadok v duševnom stravovaní (pričom zabudol na návod pre vyľučovanie).

Toto je krajnosť polokastrovaného racionalizmu. Ale predsa všetko umenie má smer. U hudby je smer jasný: sísť sa s Bohom tam, kde je človeku najbližší, v jeho vnútri.

V básnictve, ktoré je oveľa menej nehmotné umenie, sú už väčšie okľuky. A tu sme na mieste, kde sa môže poukázať na najvznešenejšiu úlohu básnika:

Všetci sme podstatne rovnako vnímajúci ľudia. Ale básnik je ten človek, ktorému sa rozviaže jazyk, keď mu srdce hovorí tým istým tónom ako iným. Nielen to je básnik, čo to i napíše alebo uverejní. Mnohí lepší básníci než pišúci sú medzi nami, ktorí nám pomáhajú oživovať a konkretizovať naše city: hovoria za nás! A to je podobná úloha, akú má kňaz. Básnik je tak ako kňaz sprostredkovateľom: medzi človekom a človekom, medzi Bohom a človekom, medzi človekom a Bohom.

Sú i nehodní básnici. Tých čítať je duševná koprológia.

Údery života nás učia, že po pekných rečiach nastupujú skutky, a keď sa človek stane úplne bezmocným, ostane iba vzdych, modlitba. Trpiaci človek bez modlitby je kus krvavého mäsa.

A práve v dnešných tragických časoch je oprávnená báseň len ako modlitba. Nie v smysle formálnom, že by mali písať len modlitby. Ale všetka poézia by sa mala tvoriť krvavo vážne, po kľakačky, v tóni zmučeného ľudstva a umučeného Krista.

LITERATÚRA.

STANISLAV JUROVSKÝ: *Filozofia Martina Szentiványiho*. Vydala Matica slovenská v Turč. Sv. Martine 1944, str. 72, broš. 50 Ks. P. Martin Szentiványi patrí k najvýraznejším vedeckým osobnostiam slovenskej minulosti. Vieme dobre, že filozofická veda nielen na Slovensku, lež vôbec v bývalom Uhorsku vyvíjala sa veľmi pomaly; preto keď sa zjaví takýto duch, ako je Szentiványi, iste je hodno si ho povšimnúť ako veľkého zástupcu slovenskej filozofickej vedy minulých čias. Bude vari viacej takýchto jednotlivcov, čo nás vo filozofii môže reprezentovať pred celým vedeckým svetom, no, bohužiaľ, ich reprezentačné práce čakajú na svojich objaviteľov. Jurovský vykonal záslužnú prácu, keď nám filozofa Slováka Szentiványiho ukázal ako vedca veľmi širokého rozhľadu. Chronologicky všima si jeho vedeckých prác a porovnáva jeho náuku s učením scholastikov, súčasných vedeckých bádateľov aj najnovších. Táto štúdia môže poslúžiť k hlbšiemu bádaniu jednotlivých názorov Szentiványiho. — im.

VENDELIN JANKOVIČ: *Historicky o našich konfesiách*. Vydala Obroda v Ružomberku 1944, str. 30, po 11 Ks. Blízka minulosť nás presvedčila, že dvojkonfesionálnosť slovenského života má ďalekosiahly vplyv na vnútorný život národný. Jankovič sa pokúša poukázať, ako sa uplatňovali obidve konfesie v minulosti v živote politickom a literárnom ako kladní činitelia pre vec slovenskú. Zaujímavejšie by bolo študovať, ktorá konfesia zo svojej duchovnej a náboženskej plnosti a dokonalosti je najsúcejšia udržiavať zdravý národný koreň. — im.

LADISLAV HANUS: *Všeobecné kresťanstvo*. Vydala Obroda v Ružomberku 1944, str. 40, po 11 Ks. Naša slovenská minulosť je úzko spiata s katolicizmom, od ktorého prijala duchovnú, kultúrnu plnosť. No dnešné časy kladú vážnu otázku, na ktorú treba dať aj primeranú odpoveď: Čo dal katolicizmus slovenskému človeku, keď ho nevidíme duchovne katolícky sjednoteného? Túto

otázku rieši Dr. Hanus. Určuje pomer kresťanstva (teda katolicizmu ako najčistejšej a najsprávnejšej formy kresťanstva) k súčasným danostiam a vyzdvihuje všetky duchovné prednosti katolicizmu pri stvárňovaní všetkých vonkajších aj vnútorných složiek ľudského života. Toto je „unum necessarium“, čo sa malo vždy zdôrazňovať. — im.

STEFAN HATALA: *Kresťanský humanizmus*. Vydala Obroda v Ružomberku 1944, str. 40, po 11 Ks. Duchovný a kultúrny vzostup u nás v posledných piatich rokoch nastolil otázky pomeru kultúry k náboženstvu. Sú to dve sféry, ktoré v duši jednotlivca musia mať spoločnú základňu. Ide o kresťanský humanizmus, o ktorom najmä vo Francúzsku znamenite písal J. Maritain. Myšlienky, ktoré s katolíckeho stanoviska v iných zemiach sú už známe, prenáša autor k nám. — im.

PAVOL HOROV: *Návraty*. Básne. Vydala Matica slovenská v Turč. Sv. Martine 1944, str. 60, na kriedovom papieri. Broš. 20 Ks. Horovova zbierka básní je dokladom, že aj moderný básnik môže byť realistom, majstrom v krásoreči a umelcom pri vyhľadávaní hlbokých slovenských zvrátov a pritom nevybočí do fantastického hypermodernizmu. — im.

JOZEF LIŠKA: *K otázke pôvodu východoslovenských nárečí*. Vydala Matica slovenská v Turč. Sv. Martine 1944, str. 83 a dve mapy. Broš. 60 Ks. Na základe doterajších štúdií východnej slovenčiny a vlastných lingvistických poznatkov autor dokazuje, že reč východných Slovákov vo svojich základoch je čisto slovenská a nemohla byť nijakým prechodným nárečím iných slovanských jazykov, ktoré sa tu miestami stretávaly.

LIVIU REBREANU: *Povstanie*. Román. Sväzok prvý: *Hýbe sa vlasť*, str. 337, broš. 55 Ks. Sväzok druhý: *Ohne*, str. 334, broš. 55 Ks. Preložila Zuzka Dovalová. Vydala Matica slovenská v Turč. Sv. Martine 1944. Oprávnená a taká prirodzená túžba drobného sedliaka mať zem, pôdu, ktorú po generácie obrába, dostať ju do svojho vlastníctva, našla v Rebreanovi mohutného, jedinečného tlmočníka. Autor si vzal za námet sedliacke povstanie v Rumunsku z roku 1907, ktoré malo neskoršie za následok vyvlastnenie bojarských veľkostatkov. Paralelne so životom na dedine opisuje aj výjavy zo života hlavného mesta, z prostredia bojarského aj drobné epizódy z nižšej triedy úradníckej.

Sväz slovenských speváckych sborov nákladom Matice slovenskej vydal pre mužské sbory: D. Kardoš: *Svieti mesiac*; J. V. Dolinský: *Na kráľovej holi...* *Zasvietilo slnko*; J. V. Dolinský: *Bože môj, otče môj*; Eugen Suchoň: *Tam medzi horami*. Každý sväzok po 15 Ks.

SMEK,

revue pro duchovní život.

Ročník V. / 1945. / Číslo 5.-6.

REDAKTOR: *Prof. Dr. P. Inocent Müller, OP,*
Košice, Mästaraka 6.

SPOLUREDAKTOR: *P. Aquinas M. Gabura, OP,*
Trenčín, Horný šlanec 11.

ADMINISTRACIA: *Trenčín, Horný šlanec 11.*

Časopis vychádza prvý, každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 45.— Ks. Boboslovci a študenti 25 Ks. Pre Maďarsko 8 Pengé Číslo šeku revue Smer 6181.

O B S A H :

CESTY.	Strana.
<i>Charles Péguy:</i>	
Pút do Chartres	145.
<i>Dr. Inocent Müller, OP:</i>	
Ježiš Kristus, prameň života	146.
<i>Pierre Charles:</i>	
Aquae et vini mysterium	152.
<i>Marcel Horniak, SS:</i>	
Formalizmus v katolíckych obradoch?	155
<i>Prof. Ján Haranta:</i>	
Matka najnežnejšia	165.
<i>Léonce de Grandmaison:</i>	
Bláznovstvo kríža	169.
<i>Prof. Dr. J. F. Babor:</i>	
Jednoženstvo a mnohoženstvo	174.
<i>P. Aquinas M. Gabura, OP:</i>	
Kresťanský pracovný realizmus	177.
NAŠE NADEJE.	
<i>Prof. Ján Haranta:</i>	
Študenti, jeden program!	182.
DO VÝŠAV	187.
ZIVOT	188.
LITERATÚRA	191

Piate a šieste číslo Smeru vydávame až v septembri z pochopiteľných príčin. V najbližšom čase chceme rozposlať ďalšie dvojčíslo a tak dohoriť zameškané.

Odberateľov úctivo prosíme, aby administrácii čo najskôr oznámili zmenu adresy. Teraz doista bude veľa ťažkostí pri posielaní a doručovaní *Smeru*. Preto prosíme ctených *odberateľov*, aby nám láskavo prepáčili, ak *Smer* riadne nedostanú.

Knižky edície Veritas a číslo Smeru takmer všetky zhorely pri aprílovom požiari. Preto nebudeme môcť vyhovieť objednávkam, týkajúcich sa spomenutého.

Encyklika o tajomnom tele Kristovom v druhom vydaní je už v tlači. V budúcom čísle oznámime, či si encykliku už môžete objednať.

Z *encykliky Rerum novarum* nesmrteľného pápeža robotníkov Leva XIII.: Pri robotníctve je viacej vecí, ktoré musia byť chránené zákonmi. Predovšetkým majú to byť hodnoty duchovné. Veď nech je život smrteľný akýkoľvek dobrý a žiaduci, predsa sám nie je posledný cieľ, pre ktorý sme zrodení, je iba cesta a nástroj k duchovnému životu, ktorý sa musí zdokonaľovať poznávaním pravdy a láskou k dobru. Duša v sebe nosí obraz boží, v nej sídli vladárska moc, ktorou človek podľa svojho určenia má vládnuť nad nižším tvorstvom a na svoj úžitok podrobovať si a poslušnými urobiť všetky zeme a moria. „Naplňte zem, ovládnite ju, vládajte nad rybami morskými, nad nebeským víťactvom a nad všetkými živočíchmi, ktoré sa pohybujú na zemi“ (Geneza 1, 1, 28). V tejto veci sú všetci ľudia rovní. Niet rozdielu medzi chudobnými a bohatými, medzi páni a sluhami, medzi vladármi a sákromníkmi, „ten letý je Pán všetkých“ (Rim. 10, 12). Nikto sa nesmie beztrebne prehrať proti dôstojnosti človeka, s ktorou sám Pán Boh zachádza „a veľkou úctou“, ani mu robí prekážky v úsilí o dokonalosť, ktorá ho má viesť k večnému životu v nebi. Ba ani keby človek sám chcel, nemá práva dovoľovať, aby sa s ním nakladalo pod jeho ľudskú dôstojnosť, ani nemá práva dobrovoľne sa skláňať v nejaké duchovné otroctvo, lebo nejde tu o práva,

o ktorých by človek smel rozhodovať, ako by si želal, ale o povinnosti k Bohu, ktorých musíme dbať s posvätnou úctou... Čo sa týka ochrany telesnosti, je predovšetkým potrebné vytrhnúť úbohých robotníkov z ukrutnosti vydieračov, ktorí zneužívajú ľudí pre zisk, ako keby boli tovarom. To jest: ani spravodlivosť ani ľudskosť nestrpi, aby sa žiadalo toľko práce od robotníka, že prílišnou prácou otupoval by sa jeho duch a súčasne vyčerpávalo sa jeho telo. Ako každá prirodzenosť človeka, tak i jeho výkonnosť má určité hranice, za ktoré ísť sa nesmie. Výkonnosť sa síce zvyšuje zvykom a praxou, ale musí byť podmienkou, že robotníkovi sa dožiť s časom na čas prestávka v práci a odpočinku. Pri dennej práci teda treba dbať, aby sa nepredlžovala na viacej hodín, ako znesie sily. Aké dlhé majú byť prestávky na odpočinok, to sa musí posudzovať podľa druhu práce, podľa okolností času a miest a podľa zdravia robotníkov. Práca tých, ktorí dobývajú zo zeme kameň, železo, rudu, vôbec ktorí pracujú pod zemou, vykopávajú hmoty tam ukryté, je oveľa namáhavejšia a nebezpečnejšia pre zdravie, a preto musí byť kratšia. Treba rozlišovať aj ročné časy; nezriedka tá istá práca v niektorý ročný čas je ľahšie znesiteľná a v iný ročný čas je vôbec neznesiteľná alebo len s najväčšími prekážkami znesiteľná... Všeobecne sa ustanovuje, že robotníci majú dostať toľko odpočinku, koľko je potrebné, aby nahradili sily, spotrebované prácou. V každej zmluve, ktorá zatváraja zamestnávateľia a robotníci, vždy je výslovne alebo mlčky uvedená podmienka, že odpočinok sa zaručuje. Inakšia zmluva by bola nemravnosťou, lebo nikto nemá práva ani žiadať ani sľubovať zanedbávanie povinností, ktoré má človek buď k Bohu alebo k sebe samému.

S M E R, revue pro duchovní život. Vydávajú slovenskí dominikáni. Zodpovedný redaktor *Dr. I. Müller*. Používanie novinových známok povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod č. 144.487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín. Tlač: Nár. správa V. ČELKO, Trenčín.

Púť do Chartres.

Charles P é g u y.

*Zornička úsvitu, kráľovná nedostupná,
do dvora Tvojej slávy vedie naša púť,
nad slabou našou láskou milostivá buď,
nás bieda zalieva a ťažkosť trápi smutná.*

*Pozri, jak kráčame s úfnosťou k Tebe všetkou,
kde prach a blato, dážď až po kraj našich úst,
jak vejár šíri sa, lež všetkých vetrov húšť
ju úži viac a viac, tú cestu našich predkov.*

*Pre Teba zrodenú v susedstve milej pláne,
kde plavej v ohybe Loáry tečie prúd,
tá rieka hrdoosti chce z piesočnatých hrúd
Tvoj žiarny zlúbať plášť a zrosiť Tvoje dlane.*

*Zrodení v blízkosti tvojej Beauce¹ blahosklonnej,
nejeden skúsil z nás, keď vedel, čo je plač,
že život bezradna ponúka nadostač,
keď slnce skryje sa v blankytnom nebasklone.*

*Hej, od nás človek bol, čo z preúrodnej hrudy
Ti vedel postaviť v zázračnom zdvihnutí
jak z žriedla sladkého, snom neba pohnutý,
tú vežu blýskavú, čo údiv sveta budí.*

*Ty, veža Dávidova, beauceronská veža
je klasom najťažším do výšav vypätým,
do nebies milosti žiarivo odetým,
sľa výkvet najkrajší v korune Tvojej skvie sa.*

¹ Kraj v okolí mesta Chartres.

*Keď v hrob nás uložia, v tú úzku skrýšu zeme
a doznie omša už i popohrebný trud,
ráč si, ó Kráľovná prisľubov, spomenúť,
jak do Beauce zďaleka ku Tebe putujeme.*

*Keď vrece sulečíme i povraz, hmoty klanie,
a telom prebehnú záchvevy posledné
a doznie chrapot náš a zrak náš obledne,
ráč si len spomenúť na svoje zľutovanie.*

*My prosiť smieme Ťa, čo hriešnikov chceš spásu,
len miesto posledné v očistci Tvojom mať,
by dlho mohli sme pre biedy žitia lkať
a z diaľky pozeráť na Tvoju nežnú krásu.*

Preložil Ján Haranta.

Ježiš Kristus, prameň života¹⁾.

Dr. Inocent Müller, OP.

Doteraz sme uvažovali o Kristu ako o záslužnej a vzorovej príčine kresťanského života. No v Listoch svätého Pavla sú vari najpozoruhodnejšie tie state, v ktorých píše o Kristu ako o prameni nadprirodzeného života: V Kristu je pre nás všetko, preto z neho a iba z neho môžeme prijať všetko, čo potrebujeme pre nadprirodzené posvätenie. Kristus podľa svätého Pavla je Hlavou tajomného tela, ktorým je Cirkev, a z tejto hlavy prúdi život do všetkých údov tohto tela. Idea veľkého tajomného tela, ktoré je spojené s Hlavou-Kristom, patrí k najpozoruhodnejším v pavlov-

¹ Svätý Tomáš Akvinský: *Suma teol.* III, ot. 48, 49; I-II, ot. 92; D. Columba Marmion: *Le Christ, vie de l' ame*, str. 103 a nasl.; Tanqueray: *Précis de théologie ascétique et mystique*, str. 98 a nasl.; Pius XII.: *O tajomnom tele Kristovom*, vyšlo v edícii Veritas; P. I. Vosté, OP.: *Comm. ad Ephesios*.

skej bohovede, lebo ona je najhlbším zvýraznením pochopu Cirkvi. V posledných časoch na vznešenosť a aktuálnosť tejto náuky poukázal pápež Pius XII. v encyklike *O tajomnom tele Kristovom*. Preto pre vnútorný duchovný život je vrcholne dôležité pochopiť základy tejto náuky, aby sme vedeli žiť z Prameňa-Hlavy, ku ktorej sme pripojení ako údy vznešeného tela Cirkvi.

Podstata učenia o tajomnom Tele Kristovom je symbolicky zvýraznená v slovách Krista Pána² o viniči a ratolestiach: „*Ja som vinič, vy ste ratolesti.*“ Pán Ježiš tu zdôrazňuje, že len v spojení s ním môžeme žiť, tak ako ratolesť žije iba na viniči. Z tejto základnej náuky neskôr sa vyvinulo Pavlovo učenie o Cirkvi-tele, ktorého Hlavou je Kristus.³ Cirkev ako viditeľná spoločnosť je hierarchická, nemá v nej každý rovnakú úlohu. Kristus niektorých ustanovil za apoštolov, iných za prorokov, iných zasa za evanjelistov, pastierov a učiteľov. To preto, aby pracovali na zdokonaľovaní svätých, aby pomáhali **b u d o v a ť t e l o K r i s t o v o**. A dokiaľže to potrvá? Kým všetci neprídu k jednote viery a na poznanie Syna Božieho, na muža dokonalého, na mieru veku plnosti Kristovej.⁴

Určite nejde tu o fyzické telo Kristovo, lebo toto už dávno prišlo k svojej zrelosti, dokonalosti. Podľa svätého Pavla tým telom je *Cirkev*, to jest všetky duše, ktoré posväcujúcou milosťou žijú tým istým životom ako Kristus. My všetci tvoríme jedno tajomné telo, ktorého Hlavou je Kristus. Medzi nami a Kristom má byť taká jednota a výmena ako v ľudskom organizme medzi hlavou a ostatným telom: *Lebo ako v jednom tele máme mnoho údov, ale údy nemajú všetky to isté zamestnanie, tak sme*

² Ján 15, 5.

³ 1 Kor. 12, 12 a nasl.

⁴ Ef. 4, 11—13.

*všetci jedno telo v Kristu a každý sme jeden druhému údmi.*⁵ Preto „*všetci sme JEDNO v Kristu Ježišovi*“.⁶ Preto Krista nemôžeme pochopiť bez Cirkvi, vraví hiponský biskup, nedajú sa od seba odlúčiť, tak ako hlava je neodlučiteľná od tela: CELÝ KRISTUS je hlava aj telo, vraví svätý Augustín.

Prečo je vlastne Kristus Hlavou tohto tela, Hlavou Cirkvi?

Pretože má prvenstvo nad všetkými ľuďmi ako Bohočlovek, ako predmet božích zaľúbení, ako vzor všetkých ctností, ako záslužná príčina nášho posvätenia. Veď Boh ho povýšil a daroval mu meno, ktoré je nado všetky mená.⁷ Jemu bola daná od Otca všetká moc na nebi aj na zemi.⁸ No nadovšetko má prvenstvo vlievať do duší život, lebo Otec nebeský „*všetko mu poddal pod nohy a dal ho za hlavu nad celou Cirkvou, ktorá je jeho telom a plnosťou toho, ktorý všetko vo všetkých naplňuje*“.⁹ Sme teda povolani žiť zo života Kristovho, lebo ako učí Učiteľ anjelský,¹⁰ Kristus je plný milosti nielen ako jednotliviec, lež ako Hlava Cirkvi. „*Videli sme jeho slávu ako slávu Jednorodeného od Otca, plného milosti a pravdy, ... a z jeho plnosti my všetci sme obsiahli, a to milosť na milosť.*“¹¹

Tvoríme teda všetci jedno tajomné telo, ktorého Hlavou je Kristus. Kristus, ako učí svätý Tomáš,¹² so svojím telom tvorí jednu morálnu osobu. Údmi tohto tela sú všetci pokrstení, lebo krstom sme privtelení ku Kristu: „*Lebo veď skrze jedného Ducha my všetci sme*

⁵ 1 Kor. 12, 12—30; Rim. 12, 4—5.

⁶ Gal. 3, 28.

⁷ Filip. 2, 9.

⁸ Mat. 28, 18.

⁹ Ef. 1, 22—23.

¹⁰ Suma teol. III, ot. 48, čl. 1.

¹¹ Ján 1, 14—16.

¹² Suma teol. III, ot. 49, čo. 1.

*v jedno telo pokrstení.*¹³ Apoštol zdôrazňuje, že sme pokrstení v Kristu Ježišovi, že krstom obliekame sa v Krista čiže zapojujeme sa do jeho vnútorného života. Sme s Kristom jedno, preto kto sa dotýka jedného pokrsteného človeka, dotýka sa Krista samého. Videť to najlepšie na samom Pavlovi, keď sa ponáhlal do Damašku zničiť kresťanov. Na ceste padol s koňa a počul hlas, ktorý mu povedal: „Šavol, Šavol, prečo ma prenasleduješ?“ Šavol bol zvedavý, ktože sa ho to pýta, preto vraví: „Kto si, Pane?“ A odpoveď je naozaj úžasná: „Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ.“¹⁴ Stotožnenie Krista s tými, čo uverili v neho a boli pokrstení, je naozaj dokonalé. Veď Kristus Pán sa mohol spýtať, prečo prenasleduje jeho učeníkov, a to tým väčšmi, že sám už bol v nebi a Šavol išiel hľadať skutočne iba kresťanov. No nie; on vraví, prečo *mňa* prenasleduješ, *ja som to, ktorého prenasleduješ!* Spoločnosť týchto ľudí, hľa, to je moje tajomné telo. Preto prenasledovať tých, čo veria v Krista, znamená prenasledovať Krista samého.

Hlbokosť tejto náuky dokonale prenikol svätý Pavol, keď napísal Efezanom: „*Veď nikdy nikto nemal v nenávisti svoje telo, ale kŕmi a opatruje ho, ako Kristus Cirkev; lebo sme údmi jeho tela, z jeho mäsa a z jeho kostí.*“¹⁵ A práve preto, že sme s Kristom tak úzko spojení, že s ním tvoríme jedno tajomné telo, práve preto Kristus chcel, aby jeho vykupiteľské dielo bolo aj naše. Vtelením stáva sa hlavou ľudského pokolenia, dobrovoľne berie na seba naše hriechy a viny, trpí za nás, a Boh zabúda na všetky urážky tých, čo sú s Kristom spojení, lebo zadosťučinenia a zásluhy Kristove sú im privlastnené.¹⁶ Od oka-

¹³ 1 Kor. 12, 13.

¹⁴ Skutky ap. 9, 4—5.

¹⁵ Ef. 5, 29—30.

¹⁶ Suma teol. III, ot. 40, čl. 4; ot. 48, čl. 2.

mihu vykúpenia sme neodlučiteľne spojení s Kristom, v myšlienke nebeského Otca sme s Kristom jedno. Túto jednotu, spojenie s Kristom, najvecnejšie sa podarilo vyjadriť svätému Pavlovi. Píše: „*Boh, ktorý je bohatý v milosrdenstve, pre svoju veľkú lásku, ktorou nás miloval, i keď sme boli mŕtvi pre hriechy, oživil nás spolu v Kristu a spolu vzkriesil a spolu posadil v nebesách v Kristu Ježišovi; aby v nastávajúcich vekoch ukázal hojné bohatstvo svojej milosti skrze dobrotu k nám v Kristu Ježišovi.*“¹⁷ Tú istú myšlienku svätý Tomáš vyjadruje takto: Boh od večnosti tým istým úkonom božej múdrosti predurčil Krista aj nás.¹⁸ Hej, všetci, čo veria v Krista a žijú z jeho milosti, sú mimoriadnym predmetom zaľúbenia nebeského Otca. Sám Pán Ježiš to naznačil, keď vyhlásil: „*Otec sám miluje vás preto, že vy ste milovali mňa a uverili ste, že som ja vyšiel od Boha.*“¹⁹

Aký záver vyplýva z tohto učenia viery? Keď sme všetci „jedno v Kristu“, keď Kristus je našou hlavou a my žijeme z jeho milosti, tvoríme nadprirodzenú jednotu, ktorá predbežne je složená z troch skupín: z duší už oslávených v nebi, z duší trpiacich v očistci a z nás pútnikov do večnej vlasti. Hej, údy jedného tela, hoci majú rozličné úlohy, jednako tvoria jednotu, lebo poslanie všetkých smeruje k jednému cieľu. Tu je základ učenia viery o obcovaní svätých. S nebešťanmi aj s dušiami trpiacich tvoríme jednotu v Kristu, preto máme sa milovať a máme si pomáhať, lebo úsilie nás všetkých smeruje k dobru tiež nás všetkých: „*A keď trpí jeden úd, spolu trpia všetky údy, alebo keď sa oslavuje jeden úd, spolu sa radujú všetky údy.*“²⁰ Keď si dôkladne pre-

¹⁷ Ef. 2, 4—7; Rim. 6, 4; Kol. 2, 12—13.

¹⁸ Suma teol. III, ot. 24, čl. 4.

¹⁹ Ján 16, 27. ²⁰ 1 Kor. 12, 26.

myslíme tieto slová apoštola národov, poznáme, že naša zodpovednosť jedného za druhého je naozaj úžasná. Tu je vari vieroučný základ apoštolátu: Bolesť — telesná alebo duševná — jedného človeka je naozaj mojou bolesťou, nemôžem sa nečinne prizerať na jeho utrpenie, musím sa dať do roboty, musím pomáhať, lebo ide o úd toho istého tela, na ktorom aj ja žijem.

No svätý Pavol nás tiež napomína, že nestačí, aby sme boli iba spojení s Kristom-Hlavou, ale musíme sa pousilovať zachovávať jednotu ducha vo sväzku pokoja: *jedno telo a jeden duch*...²¹ Po sjednotení duší túži dneska celý svet. A bola to ozať jedna z najväčších túžob Krista Pána v okamihu, keď išiel dokonať svoje vykupiteľské poslanie: „*Aby všetci jedno boli, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni v nás jedno boli, ... aby boli v jednote dokonalej a aby svet poznal, že ty si ma poslal a miloval si ich, ako si aj mňa miloval.*“²² Zo spoločného života v jednom tajomnom tele vyplýva totiž, že nie je rozdielu „*medzi Židom a Grékom, ... lebo veď skrze jedného Ducha my všetci sme v jedno telo pokrstení alebo Židia alebo pohania alebo sluhovia alebo slobodní, a všetci sme jedným Duchom naplnení*“.²³ Dnes by sme povedali, že vždy ide o voľné dobro, lebo čo je užitočné jednému, slúži aj druhému a naopak. Z dobra jedného údu má osôb celé telo, teda každý jednotlivý úd. Preto Pán Ježiš povedal, že čokoľvek sme vykonali jednému z jeho najmenších, jemu sme to vykonali: Hlava stotožňuje sa s údmi tela.

Keď v tomto svetle hľadáme na krvácajúce ľudstvo, ľahko pochopíme, kde je príčina všetkého! Preto aj encyklika Pia XII. *O tajomnom tele Kristovom* je samou Prozreteľnosťou poslaná pre naše časy. Ľudstvo musí poznať a

²¹ Ef. 4, 3—4.

²² Ján 17, 21—23.

²³ Rim. 10, 12; 1 Kor. 12, 13

uznať, že Kristus je jeho Hlavou, že len v ňom je pravý život, preto len od neho môžeme ho dosiahnuť. A keď ľudstvo zúčastní sa na Kristovom živote, bude žiť jedným božím životom, ktorý prúdi z Krista, preto bude to potom život pokoja; tam a len tam bude dokonalé sjednotenie duší, lebo každý sa bude cítiť údom jedného živého tela a bude vedieť pracovať pre spoločné dobro ostatných údov bez závisti.

Učenie o tajomnom tele Kristovom povzbudzuje nás napokon ešte k dvom veciam: Keď na nás doráža opustenosť, duchovný suchopár, keď nás nevedia porozumieť, nevravme, že už nemáme silu všetko toto zniesť. Nie, nie sme sami; s nami je celé mystické telo Kristovo, milióny svätcov, mučeníkov a najmä Hlava Kristus, ktorí spolutrpia s nami a sú naporúdzi vždy nám pomôcť. A keď už trpíme, pracujeme, nech nás teší vedomie, že hoci o našej práci nikto nevie, jednako aj naše, hoci nepatrné úsilie, je osožné celému mystickému telu, hádam takej duši, ktorá práve čaká na pomoc tohto údu, ktorým sme my.

Aquae et vini mysterium - Tajomstvo vody a vína.

Pierre Charles.

Pane, ako všetky deti Adamove, musel som aj ja nosiť farchy, ktoré neraz doráňaly moje plecia. Predsa sa však nechcem ponosovať. Do mojej rozpomienky nemá sa miešať nič horšieho. Tvoji mučeníci a pustovníci a toľko neznámych svätých právom by mi vyčítali moje trpké sťažnosti. Veď tvojich skutočných učeníkov si nikdy nešetril! Plný dôvery by som ti dneska dačo povedal: Čo na mňa najťažšie dolieha, je pocit, nie presvedčenie a očividná skúsenosť, že som celkom zbytočný! Čas pominie,

roky uplynú, príležitosti utečú a keď smrť príde, aby ma zanesla domov, môj život nezaľnechá v tomto svete hlbších brázd ako tok vody v bahne mŕtvych vôd. Nestarám sa o to, čo povie o mne svet po mne. Nejde o moju osobu, lež o tvoje dielo. Trápi ma myšlienka, že som vo svojej slabosti a bezvýznamnosti ničím neprispel k tvojej sláve.

Pokúšali sa síce klásť nábožné nálepky na túto ranu a nakazovali mi poníženosť, ktorá sa zúfalo podobá „zlatému strelu“ starého Horáca. Nahovárali mi, aby som svoje ideály primeral svojim prostriedkom. Lacný výsmech bol odpoveďou na moju túžbu za väčším. Ja viem, zdá sa byť opovážlivým pre takého priemerneho človeka, akým som, chcieť svet pretvoriť! Viem, že lekári označujú istú formu šialenstva za megalomániu. Poznám všetkých démonov malomyseľnosti, ktorí sa veselia v mojej duši nado mnou. Uznávam, že nie som veľduch. Moje vedomosti sú skromné a môj vplyv obmedzený. Moja vlastná nešikovnosť aj to málo pokazila, čo by som mal dosiahnuť. Abv človek hovoril k celému svetu, bolo by potrebné hovoriť ich rečami — a ja nimi nehovorím. Bola by potrebná vysoká katedra a veľká poslucháreň, a ja mám iba malý kruh známych, ktorý má sotva väčší vplyv ako ja. Mám tisícere „súrne záväznosti, tisíc malých starostí“, ktoré vyžadujú môj čas od rána až po večer. A keď do konca chorý a chorľavý alebo starý a chromý sedím pri kachliach, dobre zaopatrený teplými prikrývkami a liekmi proti kašľu, aký nesmysel je ešte aj vtedy prechovávať náruživú túžbu v srdci po pretvorení sveta.

A predsa cítim, Bože, že by som spáchal istý druh svätokrádeže, keby som chcel túto túžbu jednoducho zamlčať. Lebo ona nepochádza odo mňa alebo od mojej márnivosti, lež od teba. Keď ju tajne počúvam, jasne cítim, ako útočí neustále na moju priemernosť a pre-

káza mi, aby som sa stal iba dobre plateným dôchodníkom tvojej Cirkvi.

Hej, ja by som chcel — nie kvôli sebe, lež kvôli tebe vyjsť zo svojej spráchnivelej prostrednosti a pomáhať budovať tvoju Cirkev. A predsa si musím vždy povedať, že nie som ničím, že som menej ako kvapka vody v oceáne.

Kvapka vody? V ampulkách na prípravnom stolíku pri oltári nachádza sa tiež len voda, obyčajná voda, bez chuti; kostolník ju načerpá z niektorého kohútika vodovodu. A predsa! Keď kňaz vleje kvapku tejto vody do kalicha a zamieša ju do obetného vína, hovorí významnú liturgickú modlitbu, v ktorej je reč o vtelení a pretvorení našej ľudskej prirodzenosti vteleným Slovom. Táto voda ostane bezpochyby vždy vodou a ako taká neschopnou akejkoľvek sviatostnej premeny. Čo ostane v ampulke, vyleje sa celkom jednoducho do kvetníka. Ale jedna kvapka bola prijatá do obetného vína. Bude s obetným vínom v kalichu premenená na krv Kristovu. Lebo vo víne, do ktorého sa vliala, nemožno ju nájsť! Takto sa zúčastní kvapôčka vody na jeho podivných výsadách. Slová pre-podstatnenia premenia aj ju v božskú a poklony hodnú podstatu.

„Aquae et vini mysterium.“ Teraz už vidím, čo mám robiť, aby som unikol biednemu osudu neužitočných. Celkom iste nie som ničím. Bolo by bláznivé: Chcieť hrať úlohu, ktorá mi nepatrí, pripísať si sily, ktorých nemám. Ako neviditeľná kvapôčka vody mám sa celkom v Bohu stratiť, aby som svet zachránil! Keď všetka moja túžba, všetka vôľa a všetka moja snaha zanikne v Bohu, keď mám tie isté záujmy radosti a starosti, ktoré on, keď som sa mu celý a bez výhrady odovzdal, vtedy zúčastním sa na jeho silách a môžem skrz jeho milosť dokonať dielo vykúpenia.

Naozaj nie je to malý výkon darovať sa Bohu bez výhrady! Keby mala kvapka vody,

ktorú kňaz do kalicha leje, vedomie, ponechala by si azda — ako to tak často robievam — otvorenú zpiatočnú cestu. Iste by sa jej zdalo opovážlivým všetko chcieť na jednu kartu hodiť. No sú skúsenosti, ktoré nemôžeme po kúsku získať. Keď sa človek aj tisíc ráz požíčal, predsa nikdy sa naozaj nedaroval. Keby sa chcela malá vodná kvapôčka zpiatky vziať, nikdy by sa nesmiešala s obetným vínom a takto by sa nikdy nestala najsvätejšou Sviatosťou!

Môj Bože, aby som spoluúčinkoval na tvojom diele vykúpenia, chcem sa zriecť všetkého, čo by ma mohlo v tom hatiť! Chcem teda pre tvoju vykupiteľskú starosť o širý svet zabudnúť na svoje malicherné veci a s láskou objasť tvoju svätú vôľu!

Preložil T. Vida.

Formalizmus v katolíckych obradoch?

Marcel H o r n i a k, SS.

Medzi falošnými heslami, ktorými sa zámerne podlamúva duchovná sila katolíkov, je aj to až po zunovanie opakované obvinenie z lipnutia na vonkajšiu formu zvlášť pri obradoch. Že aká nedôvera a chlad sa tým budí voči Cirkvi a duchovenstvu, nejdeme tu opisovať. V akej miere to slúži na rozbíjanie a zaplašenie katolíkov, najmä slabších vo viere, aj to je dosť známe. Často nám vyčítajú a neraz aj verejne spomešňujú naše náboženské obrady, ktorými vraj len nepatrná čiastka veriacich rozumie a význam sotva kto pozná. V súvisi s touto obžalobou vynárajú sa aj mnohé iné otázky, na ktoré pre ich vplyv na celkový beh duchovného života musíme odpovedať obšírnejšie.

Náboženské obrady a obrady vôbec nie sú utvorené len akýmsi psychologickým rozpoložením a prechodnou náladovosťou, ale vyvierajú

zo samej prirodzenosti človeka. Je v povahe človeka ustavične vyhľadávať a používať novšie a novšie formy na vyjadrenie svojich citov, myšlienok a túžob. Jasný dôkaz nám dáva o tom vynález, používanie a postupné zdokonalenie písma, hudby a vôbec umenia v jeho rozličných odtienkoch.

Človek aj vo svojich spoločenských stykoch používa určité pravidlá obradnosti. Je veľmi mylné tvrdenie tých, čo vonkajšie úkony, s ktorými sa stretáme pri náboženskom kulte, prisúdia len ľuďom najnižšieho vzdelania. Životné skúsenosti ho rozhodne odmietly. Lebo veď čím vyššia úroveň voľaktorej spoločenskej skupiny, tým prísnejšia býva jej etiketa a tým prísnejšie vymedzená ceremoniálnosť určuje každý ich pohyb pri verejných a spoločenských výstupoch. — Vieme, že ešte aj slobodnomurári, pre ktorých úctyhodné cirkevné úkony bývajú predmetom výsmechu, aby tak odcudzili Cirkvi tých, čo sa nechajú pomýliť rozumkárskymi vývodmi, majú veľa obradov. Pri svojich tajných schôdkach používajú najrozličnejšie úkony, obrady a symboly.

Katolícke obrady mimo toho, že majú svoj pôvod v prirodzenosti človeka vychádzajúcich duchovných a psychologických potrebách a sklonoch, sú odôvodnené aj priamym rozhodnutím a potvrdené príkladom Ježiša Krista. Pri poslednej večeri vzal do rúk chlieb a kalich s vínom, vďaka vzdal, požehnal a dal učeníkom svojim. I sám chodieval do jeruzalemského chrámu na bohoslužby; sám pripravil veľkonočného baránka so zachovaním patričných predpisov. Pri ustanovení krstu, kňazstva a iných sviatostí sám určuje tvar a látku. Modlil sa v Getsemanskej záhrade k Otcovi nebeskému s tvárou na zemi. Naučil aj učeníkov, ako sa majú modliť, zanechajúc im Otčenáš. V smysle jeho pokynov a v duchu toľkých príkladov schádzavali sa apoštoli a prví kresťania na spo-

ločné modlitby, na lámanie chleba, vysluhovali sviatosti; a tak utvoril sa bohoslužobný poriadok, no základ mu dal sám Pán Ježiš.

Cirkevnými obradmi a s nimi spojenými zbožnosťami prejavujeme úctu a poklonu Najvyššiemu, upevňujeme sa v láske a dôvere k nemu a používaním sviatostí zaistujeme si jeho milosti. Ale aj nám sa neraz prihodí, keď sme pred Velebnosťou božou zmätení a nesúci ani len blabotať, čo prorokovi Jeremiášovi, že nevedel ústa otvoriť: „A a a, Pane Bože, hľa, ja neviem hovoriť, lebo dieťa som ja.“¹ No pri spoločných službách božích sa osmelíme, povznesieme, ako by nám dali krídla, pomocou ktorých vstaneme z duševnej zmalátnenosti a nadobudnúc zas dôvernosti spejeme k Bohu.

Vofaktorí to nazvali psychológiou davu, pod ktorou sa vraj temer bezmyšlienkovite necháme unášať. Či azda pre tento vonkajší, prípadný, ale nie vždy dokázaný vplyv bv tie úkony a pobožnosti strácaly cenu a úprimnosť? Pri spoločných úkonoch neraz pozorujeme, že kľaknú si aj osoby nábožensky chladné, ba priamo cynické, a to azda len pre úprimnú nábožnosť, s akou vykonal tento úkon poklony Bohu pri ňom stojaci. To ho priviedlo na hlbšie uvažovanie o význame úkonu a pravdivosti náboženstva, dosiaľ zaznávaného. Tak isto môžu zapôsobiť nielen na účastníkov, ale aj na pasívnych pozorovateľov. Napr. na procesiách sa aj v nich vzpruží cit viery a vernosť k Cirkvi otuží.

Spoločné, cirkevnou vrchnosťou za úradné vyhlásené a v rámci ustanoveného kultu odba-
vované úkony a pobožnosti, zachránia dušu zvlášť u osôb, náchylných duševným výkyvom a občasným výstrednostiam. Súkromné pobožnosti budú azda hlbšie ako spoločné, ba v istých okolnostiach aj záslušnejšie a preto aj chvályhodné. Ale pre ľudí nestálej predstavivosti a

¹ Jeremiáš 1, 6.

nedostatočnej náboženskej vzdelanosti a súdnosti nie sú takými, lebo ich ľahko môžu priviesť k poverám a k formalizmu. Svojvoľné vyhľadávanie nezodpovedných, azda cirkevnou vrchnosťou ani neschválených pobožností, býva na škodu pravej viere, ozajstnému náboženskému smýšľaniu, neúprimnosťou skriví charakter, čím sa aj mravná odolnosť zoslabuje. Lippert hovorí,² že súkromné pobožnosti majú len pripravovať cestu Pánovi a nie stavať sa mu do cesty, prípadne na jeho miesto. Nemajú nás chrániť pred Bohom, ale viesť k nemu. Nemajú odvádzať od denných stavovských povinností, ale nám pomôcť splňať ich svedomitejšie.

Z vyššie spomenutých súkromných, Cirkvou nekontrolovateľných pobožností ľahko vypestuje sa nielen inkriminovaný formalizmus, ale neraz veru aj pretváračstvo. Rozdiel je v tom, že pretvárač presnosťou a trápnu horlivosťou zachová vonkajšie predpisy náboženské, hoci v srdci svojom prechováva celkom iné myšlienky. Kým človek formalit celé roky koná svoje náboženské povinnosti, zúčastňuje sa na obradoch, prijíma sviatosti bez toho, žeby poznal ich význam. Pridržiava sa ich len zo zvyku a konzervativizmu. Mnohým sa zdá, že nemožno tvrdiť ani o pretváračoch ani o formalistoch, že by žili pravý duchovný život. Aj keby dobrý príklad formalistov mohol byť chvályhodný, predsa nenahradí a nezváži ich duševné nedostatky. Hoci tu by treba bolo hľadiť aj na predpokladaný dobrý úmysel. No predsa tak pre jedných ako pre druhých mienia použiť slová odsúdenia Izaiáša: „Na čo mi je množstvo vašich obetí? Hovorí Pán: Neprinášajte viacej obety, ... nestrpím vaše slávnosti, vaše schôdzky sú bezbožné. Vaše slávnosti nenávidí moja duša: sú mi ľachou, ustal som od ich snášaní.“³

² Peter Lippert, SJ: Von Seele zu Seele. Herder, Freiburg im Breisgau 1926, v 16. liste.

³ Izaiáš 1, 11, 13 a 14.

Volaktorí podivným chytráctvom využili tak tieto ako aj niektoré prísnejšie slová odsúdenia, ktoré božský Spasiteľ adresoval farizejom, a pokladajú ich za hlas na odsúdenie cirkevných obradov. Títo nerozlišujú medzi pretváračstvom farizejov, ktoré Pán Ježiš tak často a rázne odsúdil, a medzi vonkajšími predpismi a náboženskými úkonmi, na ktorých sa aj sám zúčastňoval. Dal nám tým príklad, ako zachovávať i vonkajšie formy náboženstva. V boji s farizejmi drvil úmyselné a verejné pretváračstvo a neúprimnosť.

Iní sa pri odsudzovaní vonkajších prejavov náboženstva odvolávajú na psychologické dôvody. Tvrdia, že staré zvyky pomaly stávajú sa bezživotnými, neuvedomenými a vykonávajú sa bez citu a bez účasti a tak sotva dosiahnu svoj cieľ. Nemajú teda náboženského významu. — Pripúšťame, že sa stávajú aj také prípady. Ale keď sa tie úkony nepretržite zachovávajú, sú všeobecne známe, tesne spojené s denným životom a verejne kontrolované a často vysvetľované, nemôžeme pri nich hovoriť o akejsi absolútnej povrchnosti. A to ani vtedy nie, keby tí ľudia, ktorí ich používajú, neboli na primeranej mravnej úrovni. Dokiaľ poznajú obsah a význam tých náboženských zvykov a obradov, zatiaľ nemôže byť reči o formalizme.⁴

Lepšie nám to objasní príklad: v istej dedine ľud zvlášť uctieva Svätosť oltárnu tým, že chodievala na svätú omšu nielen v nedeľu, ale aj vo všedné dni. Ich mravná úroveň však nie je taká, akú by sme tam predpokladali. Z formalizmu by sme ich mohli obviňovať len vtedy, keby pre nich svätá omša už nebola tým, čo v nej vidia katolícki veriaci, t. j. obeta, ktorú Boh pre Nový zákon ustanovil. Ináč zriedka sa príhodi, aby sa ľud vzdal mravného citu, kým

⁴ V. Vonier: *Klorsicher Katholicismus*, Herder, Freiburg im Breisgau 1933, str. 270.

neochvejne a vedome sa pridrža náboženských zvykov.

Vlastnosťou katolicizmu je práve to, že v náboženskom živote veciam vonkajším dáva vždy vo svetle viery smysel duchovný. Prejavuje sa v tom nesmierna jeho duchovná sila, ktorá sa s roka na rok, so storočia na storočie vždy stupňuje. Ani pohromy prenasledovania, nedostatok duchovných pastierov neodvráti katolíckych veriacich od zvykov, úkonov a pobožností, lebo vedia, že s nimi a v nich si zachovajú vieru a vernosť k Cirkvi Kristovej. Nedostatok novôt nie je znak duchovnej plachosti alebo náboženskej ľahostajnosti. Viera je vo svojej podstate a v hlavných úkonoch nemeniteľná a stála, lebo len tak sa utvorí s pokolenia na pokolenie prechádzajúca duchovná intímnosť a vospolnosť, ktorá je známkou stálosti tej Cirkvi, ktorá má trvať až po skončenie sveta.

Pre nás Cirkev je nielen masa ľudí, spojených náboženskými heslami, ktorí si vyznačili istý cieľ a na dosiahnutí toho chcú pracovať spoločnými silami. Ona je pre nás živý organizmus, mystické telo Kristovo. Vonkajšími znakmi a prejavmi jej života sú prostriedky milosti, t. j. sviatosti a s nimi spojené obrady a úkony, čo menujeme liturgiou. Najistejším prostriedkom na utváranie a zachovanie pravého ducha Kristovho v Cirkvi a vo veriacich je zapojiť sa do liturgického života.

Racionalistické prúdy posledných čias vniesly akúsi falošnú duchovnosť do prejavov náboženstva. Jej odraz na celkový duchovný život je vyjadrený v hesle „Geistige Frömmigkeit“, prespiritualizovaná duchovnosť, pri ktorej sa doterajšie prejavy duchovného života akosi snížily o celú oktávu. Pravdy viery a dogmy vybledly, ostaly z nich len chaotické idey, a symbol, hmota, forma i telo samé boli vytlačené z náboženskej činnosti. Prežehnanie, používanie svätenej vody, bohoslužobné úkony a s nimi spo-

jené obrady sa už nemohly vpraviť do tohto nového štýlu duchovného života.

Liturgia by bola degradovaná na funkciu starých hracích hodín, ktoré ostaly ako dôkaz zarazeného vývinu náboženského života a pamiatka bývalej citovosti. Len občas ozvú sa na stenách kostolov, starých dômov a bazilik, ale už nie ako pôsobivý a vplyvný činiteľ náboženského života. Iba pamiatka zašlých čias.

Je to jedna z predstáv o liturgii; no tá môže cítiť len tých, čo si Cirkev predstavujú ako da- jakú starú filozofickú školu alebo nehybnú, mumifikovanú akadémiu. Hodilo by sa to pre hermeticky uzavretú, od sveta odtrhnutú spoločnosť, ale nie pre cez stáročia jednakou pružnosťou pracujúcu ustanovizeň, ktorej sa najlepšie hodí meno Matka - Cirkev. Teda meno tej, čo dáva život. Lebo veď ona naozaj aj dáva a neprestajne udržiava duchovný život, zvlášť pomocou liturgických prejavov.

Ale ani z duchovného života nemôžeme vy- lúčiť hmotu, telo, vonkajšie formy, štýl a po- doadne. Teda ani z Cirkvi nie. Lenže liturgia nie je nič iného ako život Cirkvi; je teda pri- rodzené, že opiera sa o veci hmotné a citové a smyslové prejavy. Ako tlkot srdca, dýchanie pľúc, obeh krvi, chvenie nervov nie sú len číry formalizmus, ale podstatné prvky symfonie ži- vota, tak aj oslavovanie sviatkov, obrady pri vysluhovaní sviatostí, svätenín a svätej omše, slovom liturgické obrady nie sú len číre forma- lity, ale prejavy života. Cítiť v nich tlkot srdca Cirkvi, ba samého jej božského zakladateľa Ježiša Krista. Z tohto nevyčerpatel'ného prameňa ona prenáša sa prostriedkami milosti do každej bunky.

Liturgia nie je len symbolika, smyslový a citový odraz, ale život organizmu v stálom po- hybe, Cirkvi katolíckej. No krvný obeh nie je len jednoduchý pohyb, lež aj produkcia kalórií, udržiavanie a obrana života. Tak aj liturgický

život nie je len rad úkonov a symbolov bez produkovania a umocnenia náboženských a duchovných síl. Jej prostredníctvom udržíme spojenie so zdrojom všetkých duševných síl, s Kristom Spasiteľom.

Pri dobre chápanej a v živote správne uplatnenej liturgii nielen ústami a obradmi, ale celou svojou bytosťou a skutkami budeme vyznávať a chváliť Boha. Či mohlo byť Petrovo vyznanie pri Genezaretskom jazere: „Ty si Kristus, Syn Boha živého“ slávnostnejšie a pre Krista Pána milšie, ako keď sa mu pri premenení a pozdvihovaní v katolíckych chrámoch klania tisícový zástup veriacich? Ešte mohutnejšie zapôsobí mohutný sprievod na Vzkriesenie, Božie telo a pri iných procesiách, keď ho bez ostýchania a bez vypočítavosti sprevádzajú a oslavujú. Od takýchto veriacich budeme môcť očakávať aj skutky lásky, preukazané bližným tak ochotne a úprimne, ako ich prejavili svojmu Bohu.

No pomocou liturgie a obradov nielen že vyznávame svoju vieru, ale naplníme sa tou silou, ktorá je prameňom našej vytrvalosti a vernosti, to jest milosťou božou. Ako nieto života bez slnka, tak nemôže byť živej viery bez milosti. Pomocou liturgie privádza sa do našich duší. Žiaľ liturgicky znamená postaviť sa do tohto prúdenia a ustavičného vyžarovania milosti.

Je pravda, že podstatou služieb božích a tým aj liturgie je uznanie Boha a verejné priznanie k nemu, čo možno vyjadriť rozličnými spôsobmi myšlienky, slova a skutkov. Môžeme nimi prejať aj city povďačnosti za stvoriteľské a vykupiteľské dielo a za naše posvätenie. No my pomocou liturgie môžeme ísť aj ďalej; niektorých nadprirodzených skutočností môžeme sa priamo zmocniť a zaistiť si ich ako talenty, aby sme ich zúročili.⁵

Tu sa zas len o liturgiu opierame, jej pomoc

⁵ V. Vonier, u. d. 73—74.

využijeme. Ňou nielen klaniame sa telom účinenému Slovu, aj jeme úcty a poklony hodné telo Syna Božieho. Pri tomto požívaní jeho tela najdokonalejšie sa mu klaniame. Zmocňuje sa nás pocit vlastníctva a tým aj istoty víťazstva ako odmeny za našu prítulnosť k Bohu. Stávame sa nielen služobníkmi Kristovými, ale správcami tajomstiev božích.⁶ Mimo katolíckeho náboženstva ani jedno to nemá. Je to sdielanie najvnútornejšej podstaty a najvzácnejších tajomstiev božích ako pokladov nášho vykúpenia. Keby sme ich nemali, naše náboženstvo by sa sotva líšilo od náboženstva prirodzeného.

My teda nielen poznáme Boha stvoriteľa, Boha vykupiteľa a Boha posväťiteľa, ale pomocou liturgie a sviatostí zmocňujeme sa ich veľkého bohatstva. Nie je to prehánanie a prehodnotenie vecí, keď si liturgiu a s ňou spojené obrady, úkony a pobožnosti vážime a stále sa ich pridŕžiavame. V nich vidíme oslávenie tajomstiev božích, ale nimi sa nám súčasne dávajú poklady milosti božej.

Či azda tým, — nadhodí ne jeden — že prenášame dejinné udalosti života Kristovho do kultu a do obradov? Veď je to neodôvodnené preceňovanie, ktoré neraz preráza až do modlárstva! Na prvom mieste pripomíname, že spomenuté udalosti nestávajú sa predmetom liturgie ako také; lebo veď k liturgii potrebujeme tajomné (mystické) zotrvanie Kristovo s nami tak ako pri svätej omši. Narodenie, pokrstenie, smrť, vzkriesenie, nanebevstúpenie Kristovo, poslanie Ducha svätého atď. zanechávajú v našich dušiach nezmazateľnú skutočnosť. Pomenujeme ju milosťou, víťazstvom, kráľovstvom alebo mystériom; meno nerozhoduje, hlavné že oživuje v nás udalosti zo života Krista Pána. Práve toto v mystériách ďalej žijúce kráľovstvo Kristovo tvorí predmet liturgie a nie číry dej.

⁶ 1 Kor. 4, 1.

Oslávením sviatkov Krista Pána, nespomíname len udalosti minulých čias, ale aj sami načierame z milostí, ktoré Kristus Pán tou životnou udalosťou, ktorú oslavujeme nám zaistil a ktoré nemohlo nič na svete zničiť alebo vyčerpať. Nie je to a nemá byť len číra rozpomienka, ale oáza na ceste života, pri ktorej si oddýchneme, ale súčasne aj načerpáme novších síl na pokračovanie. — Kto by pochyboval o tom, že narodenie, zjavenie, pokrstenie, smrť a zmŕtvychvstanie rozhodne zasiahly do života ľudstva a boli na jeho povznesenie? Cirkev nás na toto výslovne upozorňuje v litániách: „Skrze príchod tvoj, vyslobod' nás Pane!“

Narodenie Krista Pána nie je len jednoduchá spomienka na spomínanú historickú skutočnosť, ale súčasne aj povzbudenie k plnému využitiu všetkých milostí, ktoré nám boli ním zaistené. Prežívanie udalostí Veľkého týždňa je v každom z nás oveľa živšie, než by sme to mohli čo len približne opísať. Sotva kto by pochyboval o ich nesmiernej cene pre naše duše. — Soslania Ducha svätého je živou skutočnosťou tak dneska ako v historický deň po nanebevstúpení Krista Pána. Pravý obsah liturgie a tým aj katolíckych sviatkov je prežívanie podivného tajomstva vykúpenia, ale spolu aj povznesenie veriacich k požívaniu jeho ovocia.

Neodchýlime sa od pravdy, keď budeme tvrdiť, že katolícka liturgia je do praktického života presadená dogmatika, nakoľko sleduje viac vývin dogmatický než citové ponímanie vecí. Stálosti o nezmeniteľnosti dogmatiky zodpovie aj nezmeniteľnosť liturgie. Ak bv boli dajaké nepatrné odchylky, nikdy sa netýkajú podstaty vecí, čím sa len potvrdzuje obecné pravidlo. Zdravé a radostné ovzdušie spoločných pobožností nás chráni pred zbytočným a nezdravým preháňaním a vylúdi z nás šľachetné city nábožnosti a veľkodušné rozhodnutia. No aj silu dajú na ich prevedenie. Nedovolí,

aby sme podľahli posmešným nárazkám bohaprázdnych osôb a verili falošným mudráctvam namyslených veľduchov, ktorí by nás chceli presvedčiť, že vzdelanca snižuje účasť na spoločných pobožnostiach. Kto sa usiluje lepšie poznať obrady nášho náboženstva, ten ich bude milovať, obdivovať a chrániť pred útokmi.

Matka najnežnejšia.

Ján Haranta.

Vznešená Kráľovná nebies nemala na zemi triumfu. Nijaká zázračná udalosť nepoznačovala jej život. Ticho, do ktorého bol tento zahalený, je nesmierne. Ako zornička predchádza deň celkom nepozorovane, tak sa vvnášalo nad smutnými vŕškami tejto zeme, zakryte a krásne, jej tajomstvo: bola zorničkou, zvestujúcou deň nášho vykúpenia. No sláva, ktorá svojimi perutami ovieva nejedného smrteľníka za veľkosť vykonaného diela, ani sa jej len nedotkla. Žila, trpela proste, v skrývaní svojho mystéria pred všetkými a všetkým, čo by ho mohlo zovšedniť, zosvetárčiť a zjaviť. Bola a ostala pokornou dievkou Pánovou, ktorá poslúcha, mlčí a skrýva sa.

A aký úžasný rytmus bol medzi jej životom a dušou! Táto Kráľovná nebies, ktorá Jánovi na ostrove Patmos zazdala sa byť zlatou cestou v meste svetla, vedúcou k živému Slnku, a ktorú anjel nazval požehnanou medzi všetkými ženami, zohýbala hrdinsky a smelo svoje plecia pod ťarchou bremien tohto života, ktorú jej prišlo niesť. Ako je krásne vidieť ju v skromných prácach, s ktorými sa celkom delila s nami, pracujúcimi a ustávajúcimi sa... V pote svojej tváre obrábala zem, tkala šaty pre rodinu, načierala do studne, pripravovala pokrmu pre svojho vznešeného ženicha a zázračné dieťa, ktorého opatere oddávala svoje žitie v rozdávaní najštedrejšom.

Ale jej ticho je nesmierne! Chce sa tu vykriknúť a v obdive nechať rozplynúť myseľ nad hĺbkami toľkej záhady! Obdivuhodne zjasňuje sa jej obraz práve na najtemnejších miestach jej života, stáva sa známym jej život práve z tak málo známych udalostí, ktoré ho poznačovali. Koľko hrdinstva, obľúbenia hodných ctností a dojímavých príkladov je zastreté v tomto živote pred očami ľudí! Táto skrytosť učí a vábi viac ako najveľkolepejšie skutky. My sme už akosi navyknutí oddať sa skúmaniu vecí zovnútor-
ných, ktoré rozptyľujú ducha. V Márii však máme žiarivý príklad toho, že sila duše je v tom, keď sa oddávame skromne svojim povinnostiam v životnej jednoduchosti a v nehľadanom lesku.

V tomto tichu rástla jej duša vo vrúcnosti a láske. Chudobu, prácu, zastretosť, zrieknutie sa, utrpenia znášala s pocitom veľkej, ale poníženej služobnice Pánovej. Tak rástla do milosti a slávy pred Bohom v ustavičnom raste zásluh z hĺbok ľudskej nepatrnosti. A práve preto rástla storočiami do lásky miliónov a miliónov pozemšťanov, ktorí neprestali nikdy veriť, že je ich matkou, a to veľmi nežnou a pritom mocnou, ktorá rozumie všetkým ich biedam. Lebo na zemi sa pevne verilo od počiatku kresťanstva, že Mária je nielen súcitnou sestrou ľudí, ktorá prežívala s nimi údel vyhnanecov z raja, ale aj ich predobrou Matkou, ktorá od Kalvárie, rozhodnutím jej Syna, rozvíjala a vykonávala v nich svoju materinskú úlohu. Preto sa vinuly a vinú k nej zástupy, denne sa dovolávajúce jej ochrany a pomoci. Naš život, naša sladkosť, naša nádeja, oslovoval ju stredoveký rytier a križiak, a tak ju oslovuje podnes nejedna duša. Zaiste tie isté pocity synovskej prítulnosti k najnežnejšej matke prechádzaly zo srdca do ruky takého Fra Angelica. keď maľoval jej zvestovanie, alebo anjela, ktorý v nevýslovnom plesaní prijíma v nebi hold od ostatných anjelov za jedinečné

vyznačenie, že mohol vložiť korunu na hlavu svojej Kráľovnej.

Zastaňte nachvíľu pred jej obrazom, ako sa vám prihovára! Ideál ženy a ideál matky, a oba tieto ideály večné! Zem príliš potrebovala ženu najdokonalejšiu, najspanilejšiu, najpokornejšiu, najtrpezlivejšiu, ale práve tak, ba ešte viac cítila svoje utisnutie na Matku, ktorá by viedla najistejšie, vychovávala najmúdrejšie, učila najvznešenejšie a pomáhala najláskavejšie. Vždy, v každom storočí povznášal k tejto Matke človek svoj zrak zo slzavého údolia sveta, v ktorom treba bojovať, zápasiť a víťaziť.

Svätý Bernard, veľký jej ctiteľ, ktorému patrí z dejín celé dvanáste storočie, takto ju oslovoval: Ty, čo si zmietaný búrkami prostred úskalí tohto sveta, ak chceš vyhnúť stroskotaniu, neodvracaj svoje oči od hviezdy morskej; ak víchor pokušení sa rozputná, ak protivenstvá sa postavia pred teba ako skaly, hoď pohľad na hviezdu, vzdychni k Márii. Ak vlny pýchy, ctižiadosti, utrčania, žiarlivosti chcú ti zaplaviť dušu, pohliadni na hviezdu, pros Máriu. Ak hnev, lakota, sebaláska rozkývajú tvoju krehkú loďku, hľadaj očami Máriu. Ak hrôza tvojich pokleskov, zmätok tvojho svedomia, strach pred súdom božím začínajú ťa ponárať do priepasti zúfania, pozdvihni svoje srdce k Márii. V nebezpečenstvách, v pochybnostiach, v úzkostlivostiach myslí na Máriu. Nech jej meno je v tvojom srdci a na tvojich perách. Kým ju vzývaš, nebudeš bez úfnosti. Kým na ňu myslíš, si na istej ceste; nepadneš, kým ťa drží, nemáš sa čoho báť, kým je s tebou. Ak ona priaznive sleduje tvoju cestu, prídeš bez únavy do prístavu. — Koľko poézie vniesol do týchto slov, takých prostých, ale napodiv jasných, tento veľký stredoveký mystik. Pýtame sa, či nehovoria všetci stvárňovatelia takýchto myšlienok a citov za nás? Modlitba a poézia k Márii ako matke,

plnej nežnej lásky k ľuďom, nikdy nevyschýnala na perách zemských pútnikov. Počujme, ako sa k nej prihovorá istá duša, ktorá je celkom z nášho storočia a z nášho zmietaného veku:

*Matička moja, ktorá v nebi bývaš,
dovoľ mi podoprieť svoju hlavu o tvoje plece
a zdôveriť sa ti so svojou bolesťou.
Slúbila som plniť vôľu nebeského Otca,
nech by bola akákoľvek!
Lež nemám silu a slzy ma oslepujú,
a ja sa vzpleram.
Hovorím si: Prečo je taký prísny voči mne,
keď chcem mu slúžiť,
a prečo šťastím obsypáva tie,
ktoré na Neho zabúdajú?
Ale ja viem, že nemôže sklamať moju dôveru.
Cesta moja je najlepšia, lebo on ju pre mňa vyvolil.
Hovorím si: Príď už, smrť krásna, a vysloboď ma.
Ale ja viem, že takto prosiť je zbabelosť.
Musíme mu obetovať svoj život kvapku za kvapkou.
Hovorím si: Baume sa, zo všetkého sa vysmejme.
Ale ja viem, že bez Boha niet pravej radosti.
Vidiš, matička moja, Mária,
poznám cestu, ktorá vedie k Bohu,
ale aká je drsná pre moju slabosť!
Chcela by som kráčať po inej, po zlej,
ale tá sa protiví mojej viere,
tak neviem, čo ďalej.
Potrebujem ťa, pomôž mi.
Ty, ktorá rozumieš mojej biede,
lebo si ľudská.
Ty, ktorá rozumieš môjmu snu,
lebo si celkom čistá a krásna.
Vezmi ruku moju do svojej a veď ma,
aby som každý deň mohla povedať a splniť:
Buď vôľ a Tvoja! —*

Po týchto slovách musí sa prežiť v hĺbke srdca obsah oných oslovení: náš život, naša sladkosť, naša nádeja, ktoré zázračne oslobodzujú,

uspokojujú a obšťastňujú, lebo sa nesú k Matke, ktorej rozkošou je pomáhať synom a dcéram ľudským.

Bláznovstvo kríža.

L. de Grandmaison.

Pozdvihnime sa až po štúdium heroickej askézy, až po „bláznovstvo kríža“. To nám treba robiť tým viacej, lebo však ta smerujú jedine vážne alebo zdanlivé také námietky proti asketickému úsiliu vo všeobecnosti bez toho, žeby to naznačily. Zneužívajú výstrednosti indických askétov (t. zv. yogí), ešte častejšie „prehnanosti“ svätých, aby útočili proti základnému a všeobecnému kresťanskému umŕtvovaniu. Je to častá sofizma, ktorá spočíva v tom, že posudzujú dajakú veľkú ustanovizeň podľa výnimočných a tým už *mimoriadnych* prípadov. Riadna askéza, ako sme ju opísali s jej vlastnosťami číreho prostriedku a prostriedku kontrolovaného buď tradíciou, čo nadobudla silu zákona, alebo vedením, ktoré vyznačuje pre každú povinnosť patričné miesto a nijakú z nich neobetuje nerozmyslenej horlivosti, — táto askéza zrejme uniká „obhájiteľnej“ námietke.

Jediná námietka, ktorú by mohli uviesť a ktorú aj vyslovili, vyplýva z optimistického, veľmi ošiaľneho naturalizmu. Človek rodí sa dobrý: všetky jeho snahy sú dobré, nemusí ich ani riadiť ani triediť ani uzdiť; každá životná túžba, ak je možná, je dobrá. Každá askéza, čo chce obmedziť tieto nároky alebo aspoň usmerniť život, umŕtviť určité túžby, je učením žiaľu, smútku, naštrbeného života, smrti. Takto veštil v obdobiach krízy a pod vplyvom stúpajúceho nadšenia svojej nervózy Fr. Nietzsche, apoštol „smiechu“, „ľudskej pýchy“, „vôle sily“, „chladnej a jasnej zloby“. Plameň jeho

poézie, živený týmito sofizmami, ožiaril ich na okamih, potom však ich nechal ešte studenejšie a prázdnejšie ako predtým.

V skutočnosti, ak len niekto nebude tvrdiť, že každá túžba je nielen dobrá, ale *jedna* dobrá, i najhorší utopista mal by pripustiť, že treba si medzi nimi vybrať, podporovať jednu, obmedziť alebo aspoň usmerniť druhú; bez toho nebolo by ani výchovy ani zdravia, ba ani trvalého života. Určité donútenie je potrebné, aby sme naučili čítať, zarábali na chlieb, vplývali na druhých a aby sme filozofovali. Bez námahy niet ani poriadku ani zdvorilosti ani bezpečnosti ani spoločnosti. Ba aj teoretici anarchie cúvajú pred týmito následkami a veru nie sú poslední, čo vyžadujú od svojich stúpcov ťažké obety — smerujúce až k heroizmu v evanjeliovom anarchizme Tolstého.

Otázka teda nie je medzi asketizmom a odstránením askézy, medzi určitým sebaovládaním a bezuzdnou nezávislosťou, medzi usporiadaným životom a voľnosťou bez pravidla. Určitý asketizmus je nevyhnutný: voľba nastáva iba v tom, kde ho treba uskutočňovať, ktorými zásadami sa riadiť, akú mieru zachováť. Pod nadvládou viac menej uvedených, (obyčajne náboženských) ideí učiní sa voľba, roztriedenie ľudských schopností: určité z nich budú pokladať za lepšie, „vyššie“, „najvyššie“. Nuž keď priznáme človeku individuálnemu alebo sociálnemu povinnosti a príslušné práva, z toho vyplýva už takéto roztriedenie a určuje aj primeranú askézu! Právo môjho suseda, ktorý chce žiť, vzmáhať sa, dosiahnuť cieľ, obmedzí — a v koľkých bodoch! — moje vlastné právo: teda donútenie, asketizmus. Právo môjho „lepšíeho“, mravného, duchovného života mi ukladá, len čo tento život pripustím, cvičenia, práce, obety času, odpočinku, radovánok: teda donútenie, asketizmus.

V kresťanskom náhľade na život základná voľba prináša celý rad následkov, objasnení, ustálenie, stupnice hodnôt, čo všetko môže sa určiť a udržať iba asketizmom. „Kto chce za mnou ísť, nech zaprie sám seba a každý deň vezme svoj kríž a nech ma nasleduje...“¹ Toto vyhlásenie, ktoré kanonizuje askézu obyčajnú, všeobecnú, dennú, oprávňuje aj askézu heroickú, (ktorá má zostať verná zásadám už označeným). Lebo ak treba určitého stupňa pokánia na to, aby sa ľudský život povzniesol ponad priemernosť, nízkosť, bahno nerestí, tým viacej ho treba, aby sme viedli čulejši, vnútornejši, dokonalejší duchovný život; a hľa, už sme na ceste heroizmu. Ak ide o to, aby náboženská činnosť človeka bola slobodnejšia, plnšia, žiarivejšia, taká, aby slúžila za vzor a príťažlivý príklad, nuž asketizmus vyvinie mimoriadnu snahu, ktorá zodpovedá stupňu zrieknutia sa telesnosti, pudovosti, sebeckva.

Heroická askéza, lebo však v skutočnosti (a to z rôznych príčin) sošmyknúť sa k citovým chúfkam a k osobným záujmom dá sa tak ľahko, tak klzko, a zase úplné sebaovládanie je také zriedkavé, že treba ísť až za hranicu rozumnosti, aby sme sa tak vysoko udržali: konáre prímorského zeleného dubu, ktorý ie v jednom smere zohnutý a stále morským vetrom šľahaný, treba silou vyzdvihnúť a upevniť, aby ostal konečne rovný. A toto nás privádza do blízkosti „výstrednosti“ svätcov. „Svätec je tvorca“, hovorí veľmi dobre W. James, „svojím príkladom zjavuje ľudstvu, že *iba tak môžeme dosiahnuť cieľ*, ak prekročíme medze obyčajnej múdrosti.“²

Mimo týchto dôvodov, ktoré celkom pripúšťajú a prijímajú aj tí, čo, ako napr. Luther,³ vzopreli sa proti náboženskej askéze a jej pris-

¹ Luk. 9, 23.

² L'Expérience religieuse 1908, str. 308.

³ Pozri o tom texty sossbierané R. Selbergom v *Realencyklopaedie für prot. Theologie*, heslo *Askeze*.

nosti, za veľkodušné cvičenia umŕtvovania hovoria aj iné pohnútky, skôr popudy (lebo prichádzajú v podobe pudu ako „dôvody, ktoré rozum nepozná“).

Určitý zákon spolupatričnosti, nielen fyzickej a živočíšnej, ale mravnej, duchovnej, náboženskej so zreteľom na posledný cieľ, sväzuje ľudských jednotlivcov. Tento zákon ľudstvo všeobecne cíti; Kristus vo svojom učení a ešte viacej vo svojom živote ho predpokladal. Utešene ho vyjadril svätý Pavol jednak vo všeobecnosti, že totižto tento zákon virtuálne zahŕňa všetkých ľudí, jednak v konkrétnom uskutočňovaní, že totižto spôsobuje, aby kresťania — telo Kristovo, boží Izrael, mesto svätých — žili božským životom. Svätý Ján ho opísal vo svojom Evanjeliu inými peknými obrazmi a článok viery o obcovaní svätých pripomína ho aj najskromnejšiemu veriacemu. Poznanie a ešte viac pocit tohto zákona prejavuje sa u najlepších z ľudí a najmä u hrdinov ako živá potreba ťažkým obetovaním seba zaistiť duchovné porozumenie, výkupné zadosťučinenie, znovu nastoliť spravodlivosť. Slávny výraz Listu k Židom: „Bez vylievania krvi niet vykúpenia“⁴ opanúva všetky šlachetné duše, či sú si toho vedomé alebo nie.

„Celé dejiny nás učia, že krvou sa zrýchľuje a upevňuje splynutie národov. Prírodné vedy schválily za našich dní tajomný zákon, na ktorý prišiel Jozef de Maistre intuíciou svojho génia a rozjímaním o základných dogmách: videl, ako sa svet obetou vykupuje zo svojich prvotných pádov.“⁵

I to je zákon kolektívnej psychológie, že iba veľké príklady a hrdinské úkony, zdanlivo pre-

⁴ 9, 22.

⁵ E.-M. de Vogüé, *Remarques sur l'Exposition du centenaire 1889*, str. 193. Uvádžame tieto slová ako príklad namáhavo nájdenej pravdy: *Malý katechizmus* ju vyjadruje menej výrečne, ale jasnejšie.

hnané, strhujú k veciam ťažkým, namáhavým, ale nevyhnutným. Hrdinovia, ktorých hlavný prozreteľný cieľ je priviesť zástup k týmto činom, rozkvasiť masu, musia teda prísť k veľkým príkladom, aby s celou nadvážnosťou a účinnosťou dali tieto veľké naučenia. Nejde tu nijako o to, aby sa zaistilo schopnostiam celé rozvinutie, aby sa bežalo za akýmsi márnym rizikom, aby sme sa oddali tomu, čo *Giordano Bruno* nazval, *hrdinské bláznovstvá, El heroici furori*. To sú diletantské hry. Ide o to, aby sa ľudia naučili odovzdanosti, sebaobetovaniu, odpúšťaf krivdy, milovať bližného.

K tejto sérii dôvodov, čo vysvetľujú a ospravedlňujú prísnosti svätcov⁶ a tým viac tých šľachetných veriacich, čo zďaleka idú v šlapajach svätcov, pripojí sa ešte rozhodujúca pohnútká rázu historického: chuť kríža. Kresťan, svätec, (ktorý je kresťanom v najvyššom rozvinutí) stojí pred *skutočnosťou* bolestného a krvavého vykúpenia. Nijaká iná vyššie naznačená pohnútká, nijaké iné odôvodnenie nebude mať nikdy tuná takú presvedčajúcu silu ako kríž. Popri a ponad obecné dôvody asketizmu, o ktorých sa svätý Pavol často rozpisuje,⁷ vynáša a, ako hovorí, „vyvesuje“, „plakátuje“ podobu Kristovu, pribitú na kríž.⁸

O šesťdesiat rokov neskôr veľký biskup antiochijský Ignác cestou k mučeníctvu vydal tento veľkolepý výkrik: „Moja láska je ukrižovaná!“ Z každého pokolenia, ktoré vystupuje, ozýva sa tento výkrik; vonkajšia známka môže sa zmeniť, podstatný prúd bežného boľavého spoluutrpenia ostáva: „Milujem chudobu, lebo ju On miloval...“

⁶ Myslí sa to vo všeobecnosti; je jasné, že Cirkev nekanonizovala *všetky* prísnosti svätcov. Rôzne zvláštnosti, ktoré by azda bolo možno vyzdvihnúť v ich živote (občas i určití hagiografovia nesú na tom vinu), nijako neprevážia celkový príklad a poučenie.

⁷ Napr. 1 Kor., 9, 23, 27.

⁸ Gal. 3, 1.

Prameň, čo zúrodnil tieto milióny ľudských sŕdc a snôsobil, že z chudobnej, skúpej a suchej pôdy vypučaly biele kvety panenstva, začervenené kvety dobrovoľných sebaobetovaní, prýšti z rúk, z vôle, z hlavy, z prebodnutého boku Ježišovho. Nechajme, nech si takzv. mudrci vyprávajú: nechajme ich pohoršovať alebo usmievať sa. Ktorí však viac rozmýšľali a lepšie prenikli základ ľudského sebestva, vedia byť spravodliví voči učeníkom Kristovým. „Na javisku sveta hrdinstvo a jedine hrdinstvo hrá veľké úlohy. Cítíme, že v hrdinstve skrýva sa tajomstvo života. Ten človek, čo nie je schopný priniesť obety, nepočíta... Aj neskazený cit má akúsi intenciu tajomstva, že objatím smrti človek žije životom vyšším, čulejším a dokonalejším; túto hlbokú pravdu vždy verne hlásal asketizmus. Bláznovstvo kríža má hlboký a živý význam.“⁹

Ale načo mám tu uvádzať výroky psychologov alebo filozofov? Či každý z nás, čo aký chudobný na veľkodušnosť, necítil, že dobre bolo služobníkovi, keď kráčal v šlapajach svojho Pána, že vtedy, iba vtedy začínal ho milovať?

Jednoženstvo a mnohoženstvo.

Prof. Dr. J. F. B a b o r.

Organizmy majú proti minerálom tiež tú zvláštnosť, že sa množia; rozmnožujú sa v generáciách a tak udržujú sa rody. U rastlín a nižších živočíchov je veľmi časté nepohlavné rozmnožovanie (očkami zemiakov, nie semenami; delenie a pučenie nezmara, hydry a mnoho iného), ale vždy musí raz pritom nastať pohlavné množenie; a za tým zasa môže dlho trvať nepohlavné rozmnožovanie. Vidíme teda, že toto pohlavné množenie je v prírode uzákonené neodvratným spôsobom. Oddávna až podnes sme

⁹ William James, *L'Expérience religieuse*, str. 312-313.

poznali veľké množstvo nadmieru jemných a delikátnych súčiastok v rozmnožovacích bunkách a mnoho z ich pravidelného vzniku, postupu, vzájomného pôsobenia atď., že to je až podivné; ale príčina, účel, celý životný dôvod tohto zjavu a prečo sú pohlavia práve dve, nám vonkoncom nie je známe. Na túto zrejmú vec upozornil vo svojej poslednej práci *H. Driesch* (1941) so zvláštnym dôrazom. Človek má po telesnej stránke vzhľadom na rozmnožovanie ľudského pokolenia celkom podobné náležitosti ako zviera. Ale tu už oveľa lepšie chápeme význam tohto zariadenia; muž a žena dávajú v manželstve telesný pôvod deťom a zakladajú pevný rad pre vznik a úpravu ľudskej spoločnosti. To je nám veľmi pochopiteľné. Zo svätého Písma dozvedáme sa, že tak sa deje zo zvláštneho rozhodnutia samého Tvorcu.

Qui creavit hominem, ab initio masculum et feminam fecit eos. Stvoriteľ človeka od počiatku uviedol do života ako muža a ženu; manželstvo medzi nimi bolo uzavreté a posvätené už v raji, a spadá už teda od samého prvopočiatku výlučne len pod ius divinum a nie pod dajaké ľudské, svetské právo; už v Starom zákone bolo a je podnes u najprimitívnejších kmeňov ľudstva priam svätým sväzkom, quasi sacramentum. Kristus ustanovil pre manželstvo zvláštnu sviatosť, a to veľkú, ako to povedal svätý *Pavol*. Manželstvo je teda vo vzťahu na nadprirodzený poriadok a v sociálnom pomere vecou jedného muža s jednou ženou. V záujme populačných ohľadov bolo dočasne v Starom zákone ako výnimka dovolené nakrátko manželstvo jedného muža s viac ženami, ale to už dávno prestalo platiť; a opačný pomer (mnohomužstvo) je bolo a bude vždy s ľudského stanoviska čírou nemožnosťou. Nesmrteľný rímsky básnik *Horatius* vo svojom diele *Carmina* dal už tiež recept na zničenie národov: Ak chce dakto spôsobiť úplný rozvrat v nejakej skupine ľudstva, nech

len tam rozruší manželstvo! V materialistickom 19. storočí šírily sa s obľubou myšlienky o tom, že mnohé primitívne kmene žijú v úplnej pohľavnej promiskuite, ba že ani nevedia o príčinnej súvislosti manželského života s tehotenstvom; no v modernej etnografii a etnológii je to už dávno vyvrátené. Zlým príkladom Europeanov boli, pravda, tu i tam dočasne tiež pokazené mravy aj u niektorých „divochov“. Pre človeka nijako nie je smerodajným, čo pozorujeme v oživenej prírode, ale môžeme si pre porovnanie predsa niečo pripomenúť z ríše zvierat, lebo aj tam vidíme v záujme životného prospechu všade len samý poriadok a samú účelnosť. Antropoidné opice, ktoré majú rovnaký čas gestácie, ako je gravidita u človeka, žijú v stálych párikoch, a ich mláďatá majú tiež pomerne dlhý čas analogický detstvu človeka; gorila v tropickej Afrike dospieva pohľavne po šiestich rokoch veku, čo je proti nižším savcom dosť dlhý čas, a mláďatá (obyčajne jedno, dve) dlho potrebujú ochranu starých zvierat. Detstvo človeka trvá veľmi dlho a vek plodnosti u ženy trvá asi 25 rokov (v našich zemepisných šírkach), a tu pri celkom prirodzenom živote v manželstve matka potrebuje stráviť túto lehotu v monogamickom manželstve v záujme svojom aj celej rodiny. Malo by to nejaký smysel, keby potom ešte muža opustila alebo on ju opustil? Už len celkom prirodzené ohľady tu diktujú nerozlučnosť manželstva, ktoré ukončiť môže právom len smrť a tým eventuálne umožníť potom druhé manželstvo, najmä po smrti mladého jedného člena z rodičov v záujme ešte nedospelých detí alebo podobne. Sem patrí aj leviratický sobáš v Starom zákone. Naši drobní spevaví vtáci žijú v páre len po čas vychovania jedných mláďat a schádzajú sa pre druhé a ďalšie rozplodzovanie po prípade vždy v iných párikoch. Veľkí vtáci žijú skôr v stálych pároch a bocián práve preto stal sa akýmsi symbolom

rodiny („nosí deti“), lebo ľudia už oddávna pozorovali, že ten istý párik sa na leto vracia na jedno miesto v lete po čas až 30 aj viacej rokov. Priroda je obraz Tvorcu.

Kresťanský pracovný realizmus.

P. Aquinas M. Gabura, OP.

Moderný človek potuluje sa na obvode vecí, zjavov aj seba samého. Nesostupuje hlbšie, nerád sa vnára pod smyslom prístupné povrchy, ako by sa okúňal alebo bál. A jednako všetko je zdnu, z hĺbok krásne; preto Boh je najkrajší, bo je najvnútornejší, je Hlbočina, v ktorej všetko je jasné a pevné. Čím ďalej od Hlbočiny, tým všetko je hmlistejšie, stráca krásu a pevnosť, visí v hmlistom vzduchu.

Tak je to aj s prácou, ktorej jedni dávajú okolo hlavy slávožiaru a nevedia prečo, iní zasa ju podceňujú a doista neprávom. Prví aj druhí nemajú pevný základ pod slovom práca; ona visí im vo vzduchu, nie je podopretá hlbokým smyslom.

Preto vnorme sa pod povrch do hĺbín a zatrieme prácu v jasnote.

Človek bol stvorený *pre prácu*. Stvoriteľ ho postavil na zem nie hádam, aby zaháľal, ale aby na nej pracoval, ju obrábal, z nej ťažil a tvoril kladné hodnoty. Veď človek nie je dokonalá bytosť, nemá všetko, preto sa musí zdokonaľovať; a na to má mnoho schopností, ktoré potrebujú činnosť, prácu, aby sa zdokonalily. (Porovnaj vývin schopností u dieťaťa.) Teda je to nevyhnutná požiadavka prirodzenosti človeka, aby pracoval, prácou rozvíjal si schopnosti, staral sa o svoje telesné a duševné potreby a tak smeroval k svojmu pravému cieľu. Preto *práca je čestná možnosť, ktorou si človek obstaráva to, čo mu chýba*. Keď nemá živobytie, prácou si ho obstaráva; keď potrebuje duševné

dobrá, vzdelanie, poznanie, získava ho rozumovou prácou, hľbaním, štúdiom; keď mu chýbajú mravné vlastnosti, zadovažuje si ich sebazáporom, otužovaním a cvičením vôle, mravnou výchovou. Človek cíti v sebe vnútornú dynamiku, železný vnútorný zákon, ktorý ho priam ženie za čímsi novším, lepším, dokonalejším. Keď voľačo má, túži po dačom lepšom, bo prvé ho už neuspokojuje, nestačí mu. A keby sme dôkladne rozobrali túto vnútornú dynamiku, túto strašne smädnú túžbu človeka, poznali by sme, že je to túžba po čomsi takom, čo celkom a všestranne zdokonaľuje človeka. Je to túžba po najvyššej, absolútnej dokonalosti, ktorá v slovníku prirodzeného zákona volá sa posledný cieľ, najvyššia Bytosť a v náboženskom slovníku Boh. Cesta k nej je činnosť, práca. To je teda *vznesená úloha práce, že je prostriedkom na dosiahnutie vrcholnej životnej hodnoty, že človeka privádza k najvyššej dokonalosti, k Bohu.*

To je *individuálna črta práce*, to jest týkajúca sa človeka ako jednotlivca, samého v sebe. Mimo tejto črty je aj *kolektívna, sociálna črta práce*. Keď človek pracuje, nepracuje len ako izolovaný, oddelený jednotlivec, ale ako bunka veľkého svetového ústrojenstva, ako člen veľkého svetového bratstva a v kresťanstve nadto ešte ako úd tajomného Kristovho tela. „Všetci sme bratia, či už belosi alebo černosi, malí alebo veľkí, vzdelaní alebo nevzdelaní, mravne vyspelí alebo bedári, a to nielen pre nápisy, vyryté na dávných dejinných pamiatkach, nielen pre logické skúmanie vedcov, nielen pre snemové zákonodarné výnosy, ale pre krv, ktorá preteká miliónmi žíl a prichádza z jediného prameňa; sme bratia pre dušu, ktorú nikto nemá v moci zmeniť, ktorú ten istý nebeský Otec stvoril v každom z nás; sme bratia od iedného konca priestoru a času po druhý bez toho, žeby dakto z nás mohol vystúpiť z tejto nesmrteľnej

rodiny, z ľudstva“,¹ sme bratia v najvznešenejšom smysle bratstva, bo Kristus nás stmelil svojou krvou, ktorá vykúpila božskú, nadprirodzenú jednotu ľudstva.

Z toho vyplývajú veľmi dôležité *praktické, sociálne závery*. Keď človek pracuje, ako sme povedali, pracuje ako člen veľkej svetovej brat-skosti, ako člen veľkej svetovej rodiny ako bunka, úd tajomného Kristovho tela a prácou stáva sa osožným členom ľudskej spoločnosti, obohacuje ju novými hodnotami, pokračuje v Kristovej práci, Kristus pracuje v ňom. A preto nikto nemá právo snižovať statočnú prácu iného a ňou pohŕdať. Odsúdenia hodné by bolo, keby vzdelanec, ktorý duševne pracuje, pohŕdal prácou robotníka. Či slobodno pohŕdať robotníkom preto, že ťažko hmotne pracuje, od strojov prichádza zamastený od oleja, z baní začiernený od uhlia? Nie! To by bolo neľudské, nekresfanské! Mozoľnaté ruky robotníka si zasľúžia, aby si ich vzdelanec uctil zato, že robotník aj pre neho sa obetuje dakde v skrytom kúte továrne, dielne, baní, kde nikto nevidí jeho obetavú prácu, že veľa ráz kus svojho zdravia a života hádže do lopotnej práce pre obecné dobro ľudstva, že pokračuje v ťažkej práci Krista-Robotníka. Či má dakto právo posmešne vysloviť slová „zametač ulíc“, keď tento človek, Ježišov a náš brat, hlce tisíce chorobných baci-lov, aby ich iní nemuseli toľme dýchať a tešili sa z čistých ulíc? Nie! Robotník, zametač ulíc, remeselník sú pre vzdelanca bratia, majú tú istú ľudskú prirodzenosť, tú istú dôstojnosť osoby, tú istú nesmrteľnú dušu a v nadprirodzenom poriadku ten istý božský, Kristov život. Nezáleží na tom, čo pracujú; len nech čestne pracujú na tom mieste, na ktoré ich Prozreteľnosť postavila. A preto si zasľúžia ocenenie, uznanie, ako to povedal najväčší Robotník sve-

¹ P. Janvier, OP.

ta, ktorý skoro pred 2.000 rokmi veľmi ťažko pracoval v nazaretskej dielni: „Hodný je robotník svojej práce.“ Tým nechcel mu prisúdiť len právo na hmotnú odmenu, ale aj právo na uznanie jeho práce.

A zasa neštudovaný človek, ktorý vari pre nežičlivé sociálne pomery nemohol študovať, rovnako má si ceniť statočnú duševnú prácu vzdelanca, ktorý prácou nenapína si svaly, ale rozum a nervy a neraz je oveľa viacej vyčerpaný ťažkou, vysilujúcou rozumovou prácou v službách ľudstva ako robotník, vracajúci sa z hmotnej práce. Koľko trpezlivosti, koľko húževnatej práce vynakladá vedecký pracovník napr. v lekárstve, aby zachránil drahé životy bratov, neraz zasväcuje celý svoj život úmornej duševnej práci, aby prišiel na príčiny zákerých chorôb, ktoré nemilosrdne vyhášajú životy tisícok robotníkov! Koľko obetavosti a vypätia síl sa žiada od tých, ktorí svoj život obetovali v kňazstve alebo reholiach najvznešenejším ľudským hodnotám, čo obohacujú a zošlachfujú dušu človeka! Aj na týchto vzfaľujú sa slová nazaretského Robotníka a najväčšieho sociológa: „Hodný je robotník svojej plácel!“ Preto je potrebné vzájomné uznanie a ocenenie.

Len vtedy budeme mať čistú radosť zo svojej práce a práce iných, keď si uvedomíme spoločný základ, na ktorom stojí práca a v ktorom sme všetci rovní, totižto ľudskú dôstojnosť, nesmriteľnú dušu s vnútornou dynamikou, zamierenou na nekonečno, na Absolútne. Lev XIII., pápež robotníkov, vraví: „V tejto veci sú všetci ľudia rovní. Niet rozdielu medzi chudobnými a bohatými, medzi pánmi a sluhami, medzi vládmami a súkromníkmi. Nikto sa nesmie bez-trestne prehrešiť proti dôstojnosti človeka, s ktorou sám Boh zachádza s veľkou úctou, ani mu robiť prekážky v úsilí o dokonalosť, ktorá

ho má viesť k večnému životu.“² A Pius XI. dodáva: „Úprimná spolupráca všetkých na dosiahnutí toho istého celkového dobra spoločnosti nemôže jestvovať, ak sa všetci členovia spoločnosti necítia byť údmi tej istej veľkej rodiny... Len vtedy možno očakávať, že bohatí a zamestnávateľia zamenia svoju pôvodnú chladnosť voči svojim chudobným bratom s porozumením a úprimným súcitom, blahosklonne a veľkodušne vypočujú ich oprávnené požiadavky... Robotníci však so svojej strany úprimne odložia všetku závisť a nenávisť a budú si vedomí toho, že naozaj užitočne a počestne spolupracujú, každý vo svojej hodnosti a na svojom mieste za spoločné dobro.“³

Preto výzva čistého, praktického kresťanstva je, aby sme ľudsky, ozaj kresťanský ctili každého statočne pracujúceho človeka, či už robotníka s lopatou v ruke alebo lekára s jemným operačným nožíkom, či remeselníka s ťažkým nástrojom alebo duševne pracujúceho s perom v ruke. Povinnosťou povedomého kresťana je, aby svedomite pracoval ako Kristov brat na svojom mieste a tvoril ozajstné hodnoty z práce, ktorú mu Prozreteľnosť určila. Takto každá práca, aj naoko bezvýznamného človeka bude mať svoju dôležitosť vo svetovom bratskom spoločenstve; a pri vzájomnej súladnej súhre a spolupráci všetkých členov veľkej svetovej rodiny budú sa tvoriť hodnoty, ktoré budú na osoh, blahobyť, duchovné aj hmotné zdokonalenie a zošľachtenie celej ľudskej spoločnosti, ktorá zase, všestranne zdokonalená, má dosiahnuť Boha, večného Tvorcu. Tak aj sociálna črta práce ústi naostatok do toho istého Oceána činnosti bez začiatku a skončenia ako aj individuálna črta práce.

Či teraz nechápeme, že práca je smäd po Bohu, v ktorom má svoje odôvodnenie a cieľ,

² V encyklike *Rerum novarum*.

³ V encyklike *Quadragesimo anno*.

že námaha je borba za dosiahnutie Tvorcu nebies aj zeme? Či sa nám nevidí, že pracujúce ruky vyšeptávajú tajomnú modlitbu, že orané pole, obsluhovaný stroj, pracovný stôl, popisovaný papier sú oltáre, z ktorých vznáša sa mystická obeta na poctu Boha, večnej Aktivity? Všetky pohyby a úsilia, všetky potné práce a borby, všetky rozhybané, hlbavé mozgy a tlčúce srdcia s vrcholnými vypätiami a vzrušeným dochovaním majú vtiecť do Prameňa činnosti a premeniť sa vo večný pracovný pokoj.

NAŠE NÁDEJE.

Študenti, jeden program!

Prof. Ján Haranta.

Počúval som rozhovor študentov. Bol neskorý júlový večer. Skoro plná noc. Nebeské svetlá na oblohe žiarili prekrásne, na zemi tichosť široko-ďaleko, len kedy-tedy hukot voza alebo brechot psa zanikal v nevyspytateľnom šumení vesmíra. Takéto noci volajú k družnosti a nevábia hneď do posilňujúceho mlčania spánku.

Pod mojím oknom pootvoreným hemžia sa hlasy. Raz zazneje tenučký hlas devy, tichý a disciplinovaný, svedčiaci o rozkvetе charakteru, nádeji a túžob i prirodzených božích darov svojej nositeľky. Pochvíli zasa dva-tri hlasy chlapcov v premenách. Ale nad všetkými dominuje mohutný, naplno zvučiaci hlas mladíka, doista „zrelého“ už aj podľa úradného vyhlásenia.

To je výmena, súhlas i nesúhlas, to je vám za nedostihnuteľná hra mysli aj srdca pod klenbou tohto večera, plného ticha a svetiel!

Každý človek musí byť idealistom, ozývsa sa zvučný hlas maturanta, bez ideálov nemôžeme žiť. Rozdiel je len v tom, kto aký ideál má

pred očami a usiluje sa ho dosahovať. Niekomu sú ideálom duševné hodnoty, inému hmotné výhody. Nieкто „hľadá najprv kráľovstvo nebeské“ v nádeji, že „všetko ostatné bude mu pridané“, druhému zasa „brucho je bohom“, teda pôžitky, sláva, bohatstvo, a všetko životné úsilie vybíja v hľadaní týchto vecí. Ale ľudí bez ideálov niet.

Potom prišli na pretras iné otázky. I škola dostáva svoje. Trieda za triedou, predmet za predmetom, profesor za profesorom, všetko je na vážkach ich úsudkov. Smelo načierajú do rastúcej náplne svojich schopností a smelo si povedia medzi sebou svoje, čo si myslia. Ako by sa im videlo to alebo ono lepšie. Kde vniesť nápravu svojím zásahom. Kde pridať veci na kvalite. Kde sa zas biť priam o zdokonalenie a kde len trpne a mlčky znášať ukrátenie a nedostatky s vedomím, že aj tie zapadajú do veľkých súvisov ich mladého, zdravím, odvahou, otvorenosťou a nádejami kypiaceho života.

Život! Aký len bude? Po tejto strašnej vojne. To je ich otázka. Vlastná. Spontánna. Život je predsa ich, patrí mladým, hovorí už trochu ošúchaná stará devíza. Chcem skončiť spokojne a s prospechom strednú školu, chcem ísť na univerzitu, vábia ma široké diaľne svety, pôjdem sa v štúdiu zdokonaľiť na niektorú zahraničnú fakultu, alebo... Nevedno. Vojna bola strašná a jej farchy ešte dlho budú pridúšať. Hoci sa žiada dýchať naplno, uprieť zrak do jasna, vykročiť smelo a ísť, ísť za svojím ideálom, programom, aby sme boli šťastní ponajprv vlastným svojím šťastím. Aby sme mali na prvom mieste poriadok v sebe, v duši, upravenej do blaženej nesmrteľnosti. Aby sme sa stali onými „podmaniteľmi“ všetkého mravného zla, nízkości, strašného, infernom inšpirovaného hmotárstva, podľa biblického odkazu.

So storočia na storočie premieňa svet svoju tvárnosť, ale i v jednom storočí premení ju

niekoľko ráz, najmä po veľkých otrasoch vojen, revolúcií, katakliziem, s prínosom nových náhľadov na vážne otázky života jednotlivcov aj pospolitostí. Aký je tu v dejinách častý zvrät, odklon i zmeny voči minulosti a aké úsilie postavovať všetko na nové základy a budovať inak! Ono apokalyptické: Ecce, nova facio omnia¹ rodí sa tu stále. Najmä po každom pozdvihnutí z bied, hanby a príkorí, aké zavinila vojna. Nezáleží príliš na tom, do akej formy oblieka sa toto úsilie priniesť ľudstvu lepšie žitie. Boly doby, keď bolo úplne izolované od akýchkoľvek politických foriem, ako je to zväčša v modernom čase, a stalo sa predmetom hlbania nejedného filozofa, mysliteľa, spisovateľa, stalo sa denným programom bádateľa, vynálezcu, konštruktéra, technika, slovom, keď bolo onou „labor improbusom“ sui generis.

No nad všetky premenlivé formy času vynášalo sa toto úsilie vždy a v každom zvláštnom úseku dejín v utešenom svetle právd čistého Evanjelia a v ich objasnení a rozvinutí — v kresťanskej tradícii, ktoré opatrovala s úzkostlivou starosťou čisté a neporušené od nánosov bludov a biednych pomýlení — *Cirkev katolícka. Čisté a žité kresťanstvo vždy chcelo ľudstvu dobre a vždy bolo večne novým usmerňovateľom ľudských osudov k lepšiemu. Kristov program bol vždy len pre život a pre ľudí. Hoci upravuje k večnosti, k definitívnej fáze života ľudského vôbec, jednako dáva smernice pre život tento časný i v ohľade jeho celkom pozemských požiadaviek. No Kristus prišiel po-najprv a do úplnosti „nasýtiť“ duševné potreby ľudí. Mýlil by sa ten, čo by chcel uskutočniť kresťanský program pre časný život ľudský a zapieral by pritom večnosť, pre ktorú ľudí viesť po istých cestách je tu on na prvom mieste. Ak byly náuky, upravujúce časný život ľudí,*

¹ Zjav. 21, 4—5.

akosi nevdojak sa blížiacie Kristovmu programu, no základne sa mu protiviace, zapadly po väčšom-menšom zmätku v dejinách. Ak niektoré zas sľubovali niečo, čo ani evanjelium nesľubuje, načas žiarily, no tiež zapadly, pretože priniesly ľudstvu iba sklamanie.

Sme na prelome dejín. Tragika svetového behu vôbec je v tom, že ľudia ešte musia dlho túžiť, „vzdychať“ po vyjasnení, pociťujúc najmä po vojne úžasné vypätie všetkých ľudských úsilií po zlepšení stavu pozemského putovania. Musíme uznať každému, stojacemu na poprednom mieste, ťažkosti jeho položenía. Uspokojíť dnes človeka bitého, zastrašeného, trpiaceho, plačúceho v hĺbkach skrytej duše a volajúceho po pomoci, nie je vecou ľahkou. Spoločnosť ľudská je založená na obapolnom dare a obety človeka človeku, *lebo obeta je podstatou každej ozajstnej spoločnosti. Kto sa obetuje dneska v službách spoločnosti ľudskej a dáva sa tomuto daru statočne, je hoden vďaky a úcty. Je naturaliter kresťanským, aj keby bol nábožensky ľahostajným.*

No pri všetkých rozdieloch názorových a mravných, s ktorými sa môžeme stretnúť, kresťan musí stále jedno vyznávať: Krista — v srdci aj v skutkoch! Niet prekážok, ktoré by mu toto znemožnily, tak ako niet výsad, ktoré a len ktoré by mu to umožnily. Svätý Pavol vyratúva všetky možné danosti, prekážky, nástrahy, nebezpečenstvá, úklady, zloby, ba i živly, ktoré nás nijako nemôžu odtrhnúť „od lásky, ktorá je v Kristovi“, nás od Krista a Krista od nás. Nikdy. Nikde. A v nijakých okolnostiach.

Má toto nechápať povedomý kresťan? A študent, ktorému sa „dostalo viacej“, mal by od Krista odstúpiť? Zastrieť jeho program slepotou, strašným dobrovoľným vlastným oslepnutím? Má ho zradiť, odhodiť, zameniť? Nie. Po veľkých utrpeniach dejín a času ľudia ne-

mohli nezakotviť „v prístave pravdy“, nemohli proste neoddať sa ozajstnému programu života, prerastajúcemu kataklizmy dejín a večne vífaziacemu po všetkých úderoch: „Ale vďaka Bohu, ktorý nám dáva vífazstvo skrze Ježiša Krista.“²

Kresťan nemusí hľadať program. Má ho. Už ono „ora et labora“, modli sa a pracuj, je vo svojom významovom bohatstve nepremožiteľné, neprekonateľné, ničím lepším nenahradiateľné. Byť kresťanom je byť v tom najlepšom. Nemožno nájsť niečo lepšieho nad to. Život ľudský je krásny len v rozvinutí kresťanského programu. Šťastie má záhadný kľúč len v ňom. Všetko má gravitovať dostredivo k tomu. Alebo odstredivo od toho naplniť, zobjať, zahrnúť, rovno zaplaviť všetko! Otto Karrer vo Švajčiarsku správne vyzdvihuje: „Ľudský život je až vtedy životom človeka, keď ho preniká a posväcuje človek láskou k večným hodnotám, k ideám pravdy, dobra a krásna. Do toho človek musí sa dať celý »zo všetkých svojich síl« podľa slova Kristovho. Pred tým, čo je absolútne, musia umlknúť všetky pozemské hodnoty, relatívne ciele, želania a prospechy.“³

Hľa, študenti, jeden, stály, nezmeniteľný, časovo-nadčasový program: Kristus, kresťanstvo! Hľa, ideál pre vás, neprestajne vábiaci a vždy jasne žiarivý. Ideál pre ducha. Podľa neho smýšľajte. O všetkom. O čase, vede a umení, dejinách, ľuďoch, živote. Ideál pre srdce, pre činnosť. Prenášajte ho do života. Horlíte za jeho uskutočnenie. Najprv na vlastnom svojom osobnom formáte a potom všade, kde budem stáť. A to ostatné prenechajte na Toho, ktorý o všetkom vie a všetko vidí tak, ako je a bude, na ktorého krv sa odvolávame, keď prosíme dačo od Otca: *Te ergo quaesumus tuis famulis subveni, quos pretioso sanguine redemisti.*⁴

² 1 Kor. 15, 57. ³ Duša ženy.

⁴ Ambroziánsky hymnus.

DO VÝŠAV.

Blaženost človeka je jedine v Bohu.

Svätý Augustín.

Ak niekedy kráčame cestou a vidíme veľmi krásne a úrodné majetky, nevdojak sa opýtame: „Či je tento majetok?“ Povedia nám, že toho alebo onoho, a my poznamenávame: „Veru blažený človek.“ Hovoríme veru o márnosti, keď hovoríme: „Blažený ten, či je tento dom, blažený ten, či je tento majetok, blažený ten, či je tento dobytok, blažený ten, či je tento sluha, blažený ten, či je táto rodina.“ Odhoď márnosť, ak chceš počuť pravdu. „Blahoslavený je ten, ktorého Bohom je Pán“ (Ž. 143, 15). Ó, Pane Bože môj, ó, Pane Bože náš, aby sme prišli k tebe, učiň nás blaženými zo seba. Nechceme ani zlata ani striebra ani majetkov, slovom nechceme týchto pozemských vecí, veľmi klamlivých a krátkeho trvania. Nech ústa naše nehovoria o márnosti. Učiň nás blaženými zo seba, pretože teba nestratíme. Ak ňa budeme mať, ani teba nestratíme ani sami nezahynieme.

Prel. Fr. P.

Otče náš...

Veľký Bože a Pane, pred nekonečnou velebnosťou ktorého sa trasie všetko stvorenie; aké je to šťastie, že ja slabý a hriešny človek, ktorý si nezaslúžim byť ani najmenšou tvojou vecou, smiem ňa menovať otcom. Áno, ty si môj otec, môj všemohúci otec, ktorý mi môže pomôcť v každej núdzi, môj vševedúci otec, ktorý mi vie vždy pomôcť, môj láskavý otec, ktorý mi chce všade pomôcť. Predsa nie si len mojím otcom, ty si naším otcom; to znamená spoločným otcom, otcom toľkých detí, koľko je ľudí na zemi. Veď nikomu nezakazuješ, aby volal k tebe: „Otče náš!“ Ale kde bývaš láskavý Otče! Si všade. Tvoja všemohúcnosť vyplňa každé miesto. V tebe žijem, v tebe sa hýbem, v tebe som ja a všetko tvorstvo a predsa mám hovoriť: „Ktorý si na nebesách.“ To preto, lebo moje srdce sa má povznášať nad túto biednu zem do nebies, do mojej otčiny.

Chráňme sa príležitosti k zlému!

Abrahám od svätej Kláry.

Čo nedokáže tisíc diablov, to dokáže jedna jediná príležitosť. Preto sa viacej treba chrániť príležitosti ako diabla. Diabol sa dá zahnať svätým krížom alebo kvapkou svätenej vody, ale príležitosť nie. To preto, že táto prevyšuje i samého diabla. Ona zvedie aj najnevinnejšieho, odzbrojí aj silného, poškvŕní aj najčistejšieho, oklame aj najrozvážnejšieho, zvedie aj najsvätejšieho, slovom, čo nemôže dokázať diabol, to vykoná príležitosť k zlému.

ŽIVOT.

Kňaz.

Jestvuje neuznávaný, ctihodný človek, menšinou vážený, väčšinou opovrhovaný, ktorý — ideálne mienené — nežije ani nekoná ako ostatní.

Najmenší medzi malými je jednako veľmi veľký a môže odsudzovať alebo brať na milosť dokonca aj kráľa.

Mal rodinu; opustil ju. Mohol byť otcom podľa tela; nechcel. No je ním jednako, hoci nesplodil deti, a to najčistejším, najvyšším, najvznešenejším a najplodnejším spôsobom.

Sputnajúc smysly, obrodzuje duše slovom, znamením, obradom, silou, svetlom, ktoré má shora.

Je otcom (a súčasne učiteľom, bratom a služobníkom) celej obce rodín; za nich sa zvlášť denne modlí; a denne sa modlí aj za všetkých živých a mŕtvych.

Má kľúče od brány spásy; otvára a zatvára, a v nebi sankcionuje sa to, čo on koná. Ale to nie je ešte nič. Sotvaže vysloví niekoľko tajomných slov v mŕtvej reči, zástupy anjelov viditeľne kľakajú okolo neho a Boh sám dáva sa ako zajatec do jeho rúk.

Tento človek je katolícky kňaz.

Stojac na vrchole pyramídy ľudskej spoločnosti, je pochodňou na sviečni, ktorá premáha tmu. No jednako ľudská bieda kňaza je takmer taká, ako jeho nadľudská veľkosť.

Zmazávajúc hriechy sám hreší. Hlása pravdu, šíri život a nežije podľa príkazu svojich slov, podľa povinností svojho úradu.

Ostatným naznačuje cestu svätosti, a nielenže sám nie je svätý, ale neraz je vrcholom hanebnosti. Toto pohoršenie ho ponizuje, poškvŕňuje, ba skoro zbavuje posvätenia v očiach jeho ľudu.

Lež práve preto treba ho milovať, mať s ním súcit a zvlášť pomáhať mu.

Milovať ho tým väčšmi, keď on, znesväcujúc sa, ukazuje, že sám seba nemiluje; mať s ním súcit s ohľadom na našu slabosť, ktorej ani on nie je zbavený; pomáhať mu, lebo bremeno, ktoré nesie, je preveľké a neúmerané jeho sile.

Keď je nejaké stvorenie v ustavičnom nebezpečenstve, ktoré práve preto potrebuje ustavičnú pomoc, keď je nejaký otec, ktorý nevyhnutne potrebuje živú, stále rastúcu lásku všetkých detí (čím väčšmi odkrývajú jeho slabosť a jeho biedu), tak je to kňaz.

Tento vodca duší k Bohu potrebuje, aby ho sprevádzaly, aby ho k výšavám vznášaly modlitby týchto

duší. Ale jeho chlad plodí chlad; jeho hriech rozmnožuje hriechy. Obyčajnému kresťanovi je ľahké oddeliť kňaza od človeka, cítiť onoho, mať sústrasť s týmto.

A jednako kňaz, akokoľvek je nehodný pre úrad, ktorý prijal na seba, je najväčším svetlom tohto sveta.

Domenico Giulioti.

Stále sa treba modliť.

Svätá Jana Chantalová mala pred svätým Františkom Salezským spovedníka, ktorý ju viedol k prehnanej pobožnosti. Celý zámok bol touto pobožnosťou obľahovaný. Svätý František jej potom napísal: „Máte svoje pobožnosti k Pánu Bohu tak zariadiť, aby ste pritom boli citlivá k svojmu bližnému a aby ste nikoho neobťažovali ani nenahnevali tých, čo vám slúžia. Keď chcete modlitbami hľadať Pána Boha zavčas zrána, nebolo by vari lepšie, keby ste sami vstávali a takto ho lepšie našli a neobťažovali zbytočne slúžky?“ — Keď sa stal svätý František jej spovedníkom, oddýchli si služobníci a vraveli: „Predchádzajúci spovedník kázal sa jej modliť tri razy denne, a my sme s tým mali plné ruky roboty, kým monsignor zo Ženevy káže sa jej modliť cez celý deň, každú hodinu, a nás to veľa neobťažuje.“ *H.*

Vlažní katolíci.

Poznám katolíkov, a bohužiaľ, nie vzácných, čo volajú polohlasne svet, aby to Kristus nepočul, a volajú aj Krista polohlasne, aby to svet nepočul. Milujú svet a akosi boja sa Krista. Svetu nechcú dať menej, ale súčasne nemajú ani odvahy rozísť sa s Kristom. Sú katolíci kresťania, lebo sú pokrstení, birmovaní, lebo primerane zachovávajú (ináč sa boja, že sa im vysmejú) náboženské úkony, pretože ako-tak veria, lebo sa neodvážia náboženstvo podozrievať z omylu. Lež Krista nemilujú, skutočne milujú iba svet. Nechceli by dať vedieť jednému o druhom, ale naraz chceli by mať obidvoch. Milujú svet; ale Krista nemilujú, lebo sa ho boja. A jednako neboja sa ho dostatočne, aby sa zriekli sveta. Sú to vlastne chudáci a úbožiaci. Praví svetári musia sa im smiať a praví katolíci (rybári ľudí) ich nemôžu pre ich večnú nestálosť zachytiť nijakou sieťou. *Giulioti.*

Výchova pre katolícku akciu.

Apoštol pre svoje poslanie musí sa vychovať tak, ako všetko ostatné v ľudskom konaní tvorí sa alebo vvychováva. A kde začína tá výchova? Pri prvých záchvevoch uvedomovania si vznešenosti božieho života, ku ktorému je človek povolaný. Poznať túto vznešenosť

a veľkosť, hľa, to je prvý krok zatúžiť po nej. A kto potom už má tento život, a má ho v hojnosti a nechcel by ho rozdávať (čo sa ťažko dá predpokladať), ten nie je apoštol. No nie je apoštolom ani ten, hoci si to povedzme namýšľa, čo nič nemá, ten, čo je ďaleko od Boha a chce ho iným rozdávať. Podľa svätého Tomáša apoštolom je ten, kto rozdáva zo svojho bohatstva, z plnosti, a čím viac dáva, tým viac túži mať, totižto túži byť svätejším, aby pre každého mal dačo, aby každého mohol priviesť k Bohu, aby každého presvedčil, že slúžiť Bohu znamená kráľovať. V apoštolovi horí dvojaký plameň: Plameň túžby po Bohu a plameň túžby po dušiach bližných, aby ich priviedol k Bohu. Apoštolát sa rodí v duši, keď duša túži mnoho mať, aby mohla mnoho rozdávať. Duša dozrieva pre apoštolát, keď naučí sa zabúdať na seba a túži spasiť všetkých. — No a na to je potrebná výchova! Hej, aj apoštolov treba vychovávať. K skromnému úsiliu výchovy apoštolov katolíckej akcie patrí aj smeristické hnutie, ktoré v intenciách Cirkvi svätej ukazuje vznešenosť božieho synovstva ako základu nadprirodzenej činnosti. *Müller.*

Dačo o výchove.

V poslednom čase často počuť volanie po náprave výchovy z rozličných strán spoločenského života. Vzhľadom na terajšie časy je to požiadavka veľmi naliehavá a oprávnená. Každá doba po každej stránke vyžaduje celého a dokonalého človeka, t. j. osobnosť takú, ktorá si je vedomá svojich osobných a spoločenských práv a povinností. Ľudská spoločnosť len vtedy môže plniť svoje výsostné poslanie, ak jej jednotlivci stoja na vysokom stupni výchovy, ak sú dokonalými osobnosťami po stránke duchovnej a sociálnej. Pravda, aby boli naozaj osobnosťami, na to musí slúžiť predovšetkým výchova, postavená na správnych základoch kultúrnych, mravných a sociálnych. Preto nebude od vecí, keď ukážeme hlavné črty výchovy, ktoré buď z neznalosti alebo z povrchnosti obchádzali a zaznávali. Chybou vo výchove bolo to, že sa redukovaly mnohé duševné javy na javy povahy fyzickej, čo malo za následok mechanický a viac umelý spôsob žitia, ako pravú a blaženú radosť zo života, prejavujúceho sa v hlbokom poznávaní smyslu svojho vlastného života.

Úsilím výchovy je zdokonaľiť človeka po najvyššiu mieru, to jest priviesť človeka k cieľu najvhodnejšími a najosvedčenejšími prostriedkami, ku ktorým patria zákony mravné, skúsenosť vo vedeckých a filozofických disciplínach a konečne vyvinutý smysel pre sociálne cítenie ako podklad pre súžitie spoločného života v rámci ľudskej spoločnosti.

Človek je tvor spoločenský. Toto ustálil už jeden z najväčších starovekých filozofov Aristoteles. A táto veta má svoju aktuálnu platnosť až podnes. Už z toho jednoduchého faktu vyplýva požiadavka, že človek ako tvor spoločenský je utisnutý na iných už hneď pri svojom zrodení a po celý život. Človek potrebuje dvojakú pomoc; duševnú a telesnú. Túto dvojakú pomoc človek dostáva z oboch strán ľudskej spoločnosti. Pravda, výška a dokonalosť vývoja vo výchove predpokladá sa ponajprv u tých, ktorí sú na to povolani a zodpovední za sverenú im mládež, za ten ľudský materiál, z ktorého oni majú utvoriť dokonalý a dôstojný obraz človeka, vedomého si všetkých svojich ľudských práv a povinností. Preto sa žiada od vychovávateľov znalosť vedomostí, ktoré na vedeckom a skúsenostnom podklade skúmajú a osvetľujú príčiny životné v plnom rozsahu javov psychofyzických so zreteľom na cieľ, aby hĺbka smyslu a účelnosť života do dôsledkov bola pochopená a prevádzaná. K tomuto slúžia disciplíny z rozličných odborov vied teologie, filozofie, psychologie, ontologie, noetiky, logiky, sociologie a konečne tiež znalosť prírodných vied, bez ktorých ťažko by si mohol urobiť obraz celku jednoty diania a univerzálnosť života; rozšíriť obzor vedomia v pamäti faktami natoľko, aby ovplyvnili a zduchovnili človeka, ktorý práve znalosťami týchto právd našiel kľúč riešenia všetkých životných záhad a priamu cestu k najvyššiemu cieľu, kde vrcholí pravda a najvyššia príčina existencie všetkého stvoreného.

Človek je psychofyzická skutočnosť. Je nedeliteľná jednota celku javov psychických a fyzických, preniknutá vedomím ducha, ktorého iskierka svetla sa zapája činnosťou tvorivého a poznávajúceho rozumu. Rozum pomocou poznania abstrahuje a osvojuje si všetky poznané pravdy, čo má za následok obnovu a zduchovenie a zdokonalenie života, to jest byť pánom prírody a konečne rozumieť smyslu vlastného života a byť rovnoprávnym členom ľudskej spoločnosti. Oblúkom vo vedomí poňať všetky pravdy a vnárať sa do hĺbky vnútornej podstaty pohybom tak, aby všetko smerovalo k univerzálnnej jednote, odbleskom ktorej má byť človek vo svojej dôstojnosti a kultúrnosti, pretvorený a zdokonalený cestou výchovy.

Hrobov.

LITERATÚRA.

Dr. VOJTECH HROMNÍK: Slovo božie. Vydala dominikánska edícia Verbum Dei, Trenčín 1945. Str. 81; po 35 K bez poštovného. Sú to kázne na sviatky cirkevného roku. Veľa ráz slávime cirkevné sviatky skorej len

akosi z povrchu, nevnárame sa do ich hlbokého smyslu, ktorým sú naplnené. Hromníkové úvahy pomáhajú preniknúť za vonkajší ráz cirkevných sviatkov, do ich obsahu, bez ktorého vonkajšok je mŕtva formalita. Osožne môžu ich použiť hlásatelia večných právd ako námety a ostatní ako duchovné čítanie na rozšírenie a zosťrenie náboženského obzoru.

MARIA SCHLUMPF: *Náboženstvo pre matku a dieťa.* Vydal SSV 1945. Str. 120; po 33 K v poloplátenej väzbe. Preložil Dr. Leščák. Medzi veľké umenia patrí doista umenie snižovať sa na pochopovú úroveň detskej duše a účinne viesť ju vyššie, učiť ju nazerať na stále krajšie pravdy, ktoré sú svetlami života. O koľko ťažšie je poučáť ju o pravdách, ktoré prekráčujú všetky smyslové a prirodzené rozumové oblasti a sídlia v nehmotnej večnosti, o pravdách dôverného božieho života a jeho živých zábleskov na nás. Toto klasicky podarilo sa Márii Schlumpfovej, učiteľke vo Wettigen, ktorá sa tu prakticky ukázala ako znamenitá umelkyňa v detskej psychológii. Nielen nijaká matka alebo učiteľka nemala by byť bez tejto knižky, ale vôbec nijaký katolík, čo akokoľvek dostáva sa do styku s deťmi. Najmä dneska, keď mimoriadne dôrazne prízvukujeme rodinnú náboženskú výchovu, vyzývame všetkých, ktorým má záležať na náboženskom zdarnom vývine detí, aby si túto knižku preštudovali a pomocou nej tiež pracovali na šírení a upevňovaní Kristovho kráľovstva v detských srdciach.

Hodinky na pocku Ducha svätého. Vydala dominikánska edícia Veritas, Trenčín 1945. Str. 24, dvojfarebná tlač. Po 10 K. Duch svätý je hybná sila nadprirodzeného života v nás. On bol v Ježišovom človečenstve božský dynamizmus a ním chce byť aj v nás. Často zabúdame na tohto tretieho Hosta z božskej jednoty, bez ktorého by sme boli s nadprirodzeného stanoviska duchovné mŕtvolý, bo on je Oživovateľ. Ak chceme byť nositeľmi čistého, prežívaného kresťanstva, ktoré je sústredené v Ježišovi Kristovi, zintenzívňujme svoj pomer k Ježišovmu svätému Duchu, lebo on, „Prst božej pravice“, vypracúva v nás živý obraz Ježiša Krista, druhého Krista, tajomnými dotykmi posväcujúcej milosti a celým súborom nadprirodzených síl, s ňou spojených. Hodinky na pocku Ducha svätého majú pomáhať pri utváraní vždy kladnejšieho pomeru k tomuto božskému Umeleci v ľudskej duši. Previatie sú triezvym, no zato hojne nasycujúcim liturgickým duchom. K nim pripojené sú litánie k Duchu svätému, ktorých prosby, čerpané zväčša z Knihy kníh, čo inšpiroval Duch svätý, zanechávajú v pozornej duši výrazné stopy božskej sviežosti a nežne kypiaceho života. Hodinky sú v latinkej pôvodine aj v slovenskom rúchu. — fr. amg.

SMEŘ,

revue pro duchovní život.

Ročník V. / 1945. / Číslo 7./10.

REDAKTOR: Prof. Dr. P. Inocent Müller, OP,

Košice, Másiarska 6.

SPOLUREDAKTOR: P. Aquinas M. Gabura, OP,

Trenčín, Horný šianec 11.

ADMINISTRACIA: Trenčín, Horný šianec 11.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 45 Kčs. Bohoslovci a študenti 25 Kčs. Pre Maďarsko 8 Pengő. Číslo šeku revue Smer 6181.

O B S A H :

CESTY.	Strana:
<i>Redaktor:</i> K piatemu ročníku	193.
<i>Pius XI.:</i> Homília pri slávnostnej svätej omši svätorečenia	195.
<i>Svätá Terézia Ježiškova:</i> Ježiš sám	198.
Malý Ježiš	199.
Pieseň svätej Agnesy	200.
<i>Dr. P. Inocent Müller, OP:</i> Dve sestry z Karmelu	201.
<i>Prof. Dr. Juraj Šimalčík:</i> Svätá Terézia Ježiškova ako krásny kvet milosti božej	212.
<i>Prof. Dr. Jozef Búda:</i> Maličkí buďte	223.
<i>Dr. P. Teodorik Zúbek, OFM:</i> Duchovné príbuzenstvo svätej Terézie Ježiškovej so svätým Františkom	231.
<i>Fr. Florand:</i> „Malá cesta,, sv. Terézie Ježiškovej	235.
<i>Dr. Jozef Ligoš:</i> Kristus, stredisko všetkého života	250.
<i>Viliam Hofka:</i> Kristus, žijúci v nás	257.
<i>Dr. P. Inocent Müller, OP:</i> Panna Mária a náš duchovný život	261.
<i>Prof. Ján Haranta:</i> Ave Maria	280.
<i>Dr. Vojtech Hromník:</i> Historická parúzia	283.
<i>P. Bertrand Húška, OP:</i> Duch pokory svätej Terézie Ježiškovej	287.
<i>Anton Bagin:</i> Literárne dielo svätej Terézie Ježiškovej	291.
<i>Prof. Dr. J. F. Babor:</i> Stigmatizácia s lekársko-psychologického stanoviska	295.
NAŠE NÁDEJE.	
<i>Kajetán Sales:</i> Kresťanská mladosť	299.
<i>Prof. Ján Haranta:</i> Dezercia náboženská	311.
DO VÝŠAV	315.
ŽIVOT	316.
LITERATÚRA	319.

S M E R,

revue pre duchovný život.

Rediguje
Prof. Dr. Inocent Müller, OP.

ROČNÍK V.

Vydáva dominikánska edícia VERITAS.

Trenčín 1945.

OBSAH:

- BABOR, Prof. Dr. J. F.: Mimoriadne mystické zjavy a lekárska veda 32. Pochybený okultizmus 106. Jednoženstvo a mnohoženstvo 174. Stigmatizácia s lekársko-psychologického stanoviska 295.
- BAGIN Anton: Literárne dielo svätej Terézie Ježiškovej 291.
- BŮDA, Prof. Dr. Jozef: Dúha, znamenie pokoja 3. Maličkí buďte 223.
- DUBRAVEC, Prof. Dr. Štefan: Život sa zjavil 6.
- FLORAND Fr., OP: Malá cesta svätej Terézie Ježiškovej 235.
- GABURA P. Aquinas M., OP: Kresťanský pracovný realizmus 177.
- GRANDMAISON Léonce: Bludy amerikanistické a bludy kvietistické 22. Umŕtvovanie 62. Bláznovstvo kríža 169.
- GRIGNON blah. Eudovít, OP: Boh chcel použiť Máriu pri vteleaní 66.
- HARANTA, Prof. Ján: Matka najnežnejšia 165. Študenti, jeden program 182. Ave Maria 280. Dezercia náboženská 311.
- HORNIÁK Marcel, SS: Duch trpiacich s Kristom 77. Formalizmus v katolíckych obradoch? 155.
- HOTKA Viliam: Kristus, žijúci v nás, 12, 56, 257.
- HROMNÍK Vojtech, Dr.: Historická parúzia 283.
- HŮSKA P. Bertrand, OP: Duch pokory svätej Terézie Ježiškovej 287.
- CHARLES Pierre: Aquae et vini mysterium 152.
- K. J. E.: Zpátky k chudobnému, pokornému a ukrižovanému Ježišovi 100.
- LIGOŠ, Dr. Jozef: Kristus, stredisko všetkého života 250.

- MASTYLAK, Dr. Ján, CSsR:** Etika božieho kráľovstva 27, 91. Hranica kresťanského kríža 60.
- MIKO Tichomír, FSC:** Matej Talbott, apoštol-robotník 69.
- MÜLLER, Prof. Dr. P. Inocent, OP:** Smierenie skrze Krista 18. Ježiš Kristus, vzor života 49. Ježiš Kristus, prameň života 146. Dve sestry z Karmelu 201. Panna Mária a náš duchovný život 261.
- PÉGUY Charles:** Pút do Chartres 145.
- PIUS XI.:** Homília pri slávnostnej svätej omši svätorečenia 195.
- REDAKTOR:** Do piateho ročníka 1. K piatemu ročníku 193.
- SALES Kajetán:** Kresťanská mladosť 299.
- STERCULA Vladimír:** MUC: Rozprava o láske a sexu 111.
- ŠIMALČIK, Prof. Dr. Juraj:** Svätá Terezia Ježiškova ako krásny kvet milosti božej 212.
- TERÉZIA Ježiškova svätá:** Ježiš sám 198. Malý Ježiš 199. Pieseň svätej Agnesy 200.
- ZUBEK, Dr. P. Teodorik, OFM:** Duchovné príbuzenstvo sv. Terezie Ježiškovej so svätým Františkom 231.
- DO VÝŠAV:** 41, 118, 187, 315.
- ŽIVOT:** 44, 123, 188, 316.
- LITERATÚRA:** 46, 143, 191, 319.
-

Zakončujeme piaty ročník. Tento rok bol pre mnohých rokom veľkých skúšok. Mnohých ťažko sa dotkla ruka božia. No za všetko vzdávame synovské poďakovanie nášmu Otcovi, ktorý je na nebesách. Ďakujem tiež všetkým spolupracovníkom *Smeru*, lebo aj v ťažkých časoch našli si chvíľočku usobrania, aby našim čitateľom napísali slová útechy a povzbudení. Teraz, v čase pokoja a konsolidácie tiež ich prosím, aby vytrvali pri náboženskom usmerňovaní ducha katolíckej inteligencie.

Zmeny adries. Hláste ich čo najskôr administrácii.

Apoštolujete? Pokladajte si za katolícku povinnosť získať aspoň jedného čitateľa a odberateľa revue *Smer*.

Odkaz smeristickej rodine. Pisomný styk redaktora so smeristickou rodinou bol prerušený. No pomery sú už usporiadané, preto vás prosím, aby ste mi písali na moju novú adresu. Zaujímam sa o každého z vás, preto píšete. Ale časy sú ťažké, nuž pripojte známky na odpoveď.

Knižné novinky edície Veritas. Všetkých vás zaujíma, čo nového vyšlo v našej edícii. Vydali sme zaujímavú teologicko-mystickú štúdiu „*Eucharistické Srdce Ježišovo*“, ku ktorej dogmatický úvod napísal P. Garrigou-Lagrange. Je to prvá kniha tohto druhu na Slovensku. Naš spolupracovník Dr. Chladný Hanoš slovensky spracoval vlastný životopis blah. Angely z Foligno. Je to tiež novinka v slovenčine. Ďalšie preklady aj vlastné práce postupne vám budeme posielat. Ak ste nedostali naše knihy, napíšte to administrácii, ktorá bude od Nového roku v Košiciach, Mäsiarska 6.

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú slovenskí dominikáni. Zodpovedný redaktor **Dr. I. Müller**. Používanie novinových známok povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod č. 144.487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín. Tlač: Nár. správa V. ČELKO, Trenčín.

K piatemu ročníku.

Tohto roku katolícky svet pripomína si dvadsiate piate výročie svätorečenia blahoslavenej Terézie z Lisieux. Prozreteľnosť poslala svetu túto sväticu preto, aby boli prakticky vyvrátené predsudky o možnosti hlbokého duchovného života podľa zásad Kristových. Ideál svätosti, ktorý Kristus vyznačil ľudstvu, zhmotárený svet vyhlásil za neuskutočniteľný alebo aspoň za taký, ktorý pre život človeka, čo denne sa ruve o skyvu chleba pre seba a pre svoju rodinu, nemá praktického významu. Hmotou a predsudkami zaslepený človek príčinu choroby ľudstva nevidel v duši, ale v tele, v hmote. Preto akosi vyšiel zo seba, zo svojho vnútra a slepo sa vrhol do zápasu s hmotou. Záujmy duše posunul na bočnú koľaj alebo vôbec na ne zabudol.

A bolestne sa sklamal. Nielen že si nepomohol, ale so dňa na deň vždy žalostnejšie skučal pod ťarchu hmoty, ktorej sa stal otrokom a ktorá ho nemilosrdne pritláčala k tvrdej zemi.

A tu z mlčanlivého Karmelu v Lisieux ozve sa tichý hlas devy, neznámej mniškv. ktorému hneď porozumejú tisícové zástupv na celom svete. Nikoho nevolá do kláštora ani nevyháňa na púšť. Nevraví o ukrutných pôstoch a trýznivých bičovaniach; ale dnešnému človeku celkom primerane sa prihovára, aby statočne poznal svoje stavovské povinnosti. No pripomína aj to, že tento svet nie je rajom, lež slzavým

údolim. Preto utrpenia tohoto života nemáme pokladať za príťaž, ale za riadnych spoločníkov na ceste do nebeskej vlasti. Svojím životom ukazuje ľudstvu malú cestu, čo vedie k spokojnosti tu na zemi a napokon vyúsťuje vo vlasti nášho nebeského Otca.

Terézia z Lisieux zo zátišia Karmelu ukázala ľudstvu, že jedine Kristove zásady sú súčasne zabezpečiť človeku to, na čo je stvorený a po čom túži. Preto dneska idú za jej príkladom zástupy nadšených duší, ktoré samy zakusujú dobrodenia života podľa Krista a súčasne chcú tieto dobrodenia rozdať bratom a sestrám všetkých národov zeme.

S božou milosťou päť rokov usilovali sme sa ukazovať katolíckej Slovači velebnú krásu a praktický životný význam týchto duchovných dobrodení, ku ktorým zavolala svet malá Terézia. Išlo nám za celý čas iba o to, aby naša katolícka inteligencia dokonale poznala Krista a osvojila si jeho učenie a zásady pre praktický život. Poukazovali sme na mnohorakosť božej milosti tak, ako to učí Cirkev svätá rímskokatolícka a jej duchovní velikáni.

Za lásku božiu, ktorá si nás vyvolila na túto úlohu a ktorá bola k nám za päť rokov naozaj božsky štedrá, dneska s celou rodinou slovenských smeristov vzdávame hlboké a ponížené poďakovanie.

Sväticu z Lisieux, ktorá na nás hľadí z výšav nebeských, vrúcne prosíme, aby sypala ruže lásky a pokoja na našu vlasť, aby v každom z nás bol chválený a velebený nesmrteľný Kráľ vekov Kristus Ježiš.

R e d a k t o r.

Homília Pia XI. pri slávnostnej svätej omši svätorečenia.

Ctihodní bratia a milovaní synovia!

Nech je požehnaný Boh a Otec nášho Pána Ježiša Krista, Otec milosrdenstva a Boh všetkej potechy,¹ ktorý nám dožičil uprostred mnohých starostí apoštolského úradu radosti zapísať do soznamu svätých prvú tú pannu, ktorú sme tiež prvú na začiatku panovania pozdvihli do slávy blahoslavených; tú pannu, hovorím, ktorá stala sa dieťaťom podľa milosti, ale v takom detstve, ktoré súc neodlučiteľné od skutočnej sily duše, si plne zasluhuje podľa vlastného sľubu Ježiša Krista, aby bolo povýšené a oslávené v nebeskom Jeruzaleme a pred bojujúcou Cirkvou.

Rovnako ďakujeme Bohu aj za to, že dneska dovolil nám, čo zastávame miesto jeho jediného Syna, opakovať a prízvukovať všetkým s tejto katedry pravdy a pri týchto vznešených obradoch takú spasnú náuku božského Majstra. Keď sa ho pýtali učeníci, kto bude najväčší v kráľovstve nebeskom,² zavolať dieťa a postaviť ho uprostred nich, vyslovil pamätné slová: „Veru hovorím vám, ak sa neobráтите a nestanete podobnými malým deťom, nevojдете do kráľovstva nebeského.“³

Nová svätica Terézia prenikla tú náuku evanjelia a uviedla ju do denného spôsobu svojho života. Ba viacej, tú cestu duchovného detstva učila novicky svojho kláštora svojím slovom a svojím životom a odhalila ju všetkým svojimi spismi, ktoré sú rozšírené po celej zemi a ktoré istotne nik nečítal bez toho, aby nebol očarovaný, a bez toho, aby ich nečítal opätovne bez potešenia a osohu.

¹ 2 Kor. 1, 1.

² Mat. 18, 2.

³ Mat. 18, 3.

Bo toto nevinné dieťa, ktoré rozkvitlo v ztvorenej záhrade Karmelu, nespokojilo sa s tým, že k svojmu menu len pridá meno Ježiša, ale zvýraznilo na sebe samom jeho živý obraz; a tak ktokoľvek uctieva Teréziu, uctieva súčasne — možno povedať — božský vzor, ktorý predstavuje.

Preto sa v našej duši usadzuje dnes nádej, keď vidíme, ako sa v dušiach Kristových veriacich rodí ako by svätá bažnosť po nadobudnutí toho *evanjeliového detstva*, ktoré spočíva v tom, že cítime a konáme pod vládou ctností ako dieťa prirodzene cíti a koná. Podobne v tom, že malé deti, ktoré nezatieňuje nijaký tieň hriechu, neznepokojuje nijaká túžba vášne, tešia sa z pokojného vlastnenia svojej nevinosti a nepoznajúc nijakú zlobu a pretváрку, hovoria a konajú, ako myslia, a navonok ukazujú sa také, aké sú v skutočnosti: Tak sa Terézia zjavila anjelskejšia ako ľudská a obdarená detskou jednoduchosťou vo cvičení sa v ozajstnosti a spravodlivosti. Panna z Lisieux vždy pamätala na výzvy a sľuby božského Ženicha: „Ak je kto malý, nech príde ku mne.“⁴ Na prsách budem vás nosiť a na kolenách budem vám lahodiť. Ako keď matka lahodí svojmu dieťaťu, tak aj ja vás poteším.“⁵

Vedomá svojej slabosti oddala sa a celkom sa odovzdala Prozreteľnosti Božej a opierajúc sa jedine na jej pomoc, pracovala na tom, aby si za cenu všetkých obetí získala dokonalú svätosť života, ku ktorému sa rozhodla smerovať úplným a radostným zrieknutím sa svojej vôle.

Nedivme sa, ak sa na tejto rehoľnici splnily slová Kristove: „Kto sa stane malým ako dieťa, bude najväčším v kráľovstve nebeskom.“ A tak sa zapáčilo božej Dobrotivosti obdať ju a obo-

⁴ Prísl. 9, 4.

⁵ Iz. 66, 12—13.

hatiť darom múdrosti, vonkoncom výnimočnej. Vúdatne čerpala čistú náuku viery z katechizmu, náuku o askéze zo zlatej knižočky Nasledovanie Krista, mystickú náuku zo spisov svojho duchovného otca svätého Jána z Kríža. Predovšetkým živila svojho ducha a svoje srdce stálym rozjímaním svätého Písma a Duch pravdy jej odhalil a poučil ju o tom, čo obyčajne učeným a múdrym skrýva a odhaľuje poníženým. Skutočne si nadobudla — podľa svedectva nášho bezprostredného predchodcu — takú znalosť v nadprirodzených veciach, že *iným mohla načrtnúť istú cestu k spáse*.

Táto prehojná účasť na svetle a milosti božej zapálila v Terézii taký živý oheň lásky, že žila jedine z neho a podriadila mu všetko stvorené a nakoniec bola ním strávená, takže krátko pred svojou smrťou mohla sa úprimne priznať, že *Pánu Bohu dala iba lásku*. Preto istotne vplyvom tejto lásky panna z Lisieux sa rozhodla a usilovala *robiť všetko z lásky k Ježišovi a to preto, aby sa mu páčila, aby potešila jeho božské srdce a zaistila spásu mnohým dušiam, ktoré by ho milovali večne*. Dôkaz toho, že to začala robiť tiež po svojom príchode do nebeskej vlasti, máme v tomto taiomnom dáždi ruží, ktoré jej Boh dovolil a dovoľuje vylievať na zem, ako to úprimne ohlásila.

Preto, ctihodní bratia a najdrahší synovia, želáme si vrúcne, aby *všetci* Kristovi veriaci stali sa hodnými mať podiel na tomto hojnom vyliatí milostí orodovaním „malej Terézie“. Ale ešte viac si želáme, aby ju činne pozorovali s úmyslom napodobňovať ju, žeby sa aj oni stali *deťmi*, lebo bez toho nebudú môcť podľa Kristovho výroku prísť do kráľovstva nebeského.

Keby táto cesta *duchovného detstva* zovšeobecnela, o čo ľahšie by sa uskutočnila obnova ľudskej spoločnosti, ktorú sme si vzali za cieľ

hneď na začiatku svojho pontifikátu a zvlášť pri vyhlásení tohto slávnostného jubilea!

Modlíme sa teda modlitbu k novej svätici Terézii Ježiškovej, ktorá zakončuje vzácnu knihu jej Života:

„Ó Ježišu, prosíme Ťa, aby si vzhliadol svojím božským pohľadom na veľký počet malých duší a aby si si vyvolil na tomto svete oddiel malých obetí, hodných tvojej Lásky!“⁶

Prel. A. Lipka.

⁶ Keď svätý Otec dokončieval túto homíliu, niekoľko ruží — dojmavý symbol — odtrhlo sa od lampy a ťižko spadlo po bok veľkňaza.

Ježiš sám.)*

Svätá Terézia Ježiškova.

*Srdce moje túži dať sa úplne,
Rozdávať sa, horieť v nehy úslné.
Ale komu lásku svoju daťže mám?
A kto vráti ako odblesk lásky plam?
Márne čakám prudkej lásky odvetu,
Boh len zaplniť vie duše prázdnotu.
Nič ma viacej neteší už u ľudí,
Pravé šťastie u nich veru neblúdi.*

*Mieru, šťastia, lásky zdroj
Pre mňa len tys', Pane môj!*

*Ty si stvoril srdcia matkám prekrásne,
V tvojom srdci láska otca nehasne.
Ježišu môj, Slovo večné ty si, viem.
Viac než srdce matky tvoje milujem!
V každej chvíli pri mne stojiš, rád ma máš,
Zavolám Ťa, ideš, náhliš, nemeškáš.
Aj keď zdá sa, že sa skrývaš, robíš vzdor,
Pomôžeš mi, by som Ťa len našla skôr...*

* Složené pre istú novicku. 15. augusta 1896.

*Iba k tebe, Ježiš, túžba zalieta,
V náruč tvoju bežať budem od sveta.
Ako dieťa ľúbíš Ťa chcem úprimne;
Ako vojak bojovať chcem, stoj pri mne!
Ako dieťa, čo mu horí nehrou tvár,
Zahrniem Ťa, Pane, v lásky svojej žiar.
Vieru, nádej, širim boja na poli,
Ako vojak duša moja zápolí.*

*Srdce tvoje, v ktorom sídli nevinnosť,
Nesklame ver nikdy moju dôvernosť.
V tebe, Pane, nádej skladám, istotu,
Že raz hold vzdám tváre tvojej blyskotu.
Keď sa v srdci rozpúta mi búrky šúšť,
K tebe, Ježiš, hlavu zdviham, neopušť!
Zrak môj číta v tvojom zraku milostnom:
Pre teba ver, dieťa, nebo stvoril som.*

*Viem, že mojich vzdychov, bóľov a slz prúd
Ako žiara sladká uteká v tvoju hrud';
Serafínov pri sebe máš celý roj,
Predsa lásku moju hľadáš, Kráľu môj...
Ber mi srdce, nech Ťa hreje jeho plam,
Všetky svoje sny a túžby tebe dám.
Tých, čo ľúbíš v tomto svete dané mne,
Ľúbim len skrz lásky tvojej plamene.*

Preložil Filo Ušák.

Malý Ježiš.

Svätá Terézia Ježiškova.

*Ježiš, ty moje meno vieš,
tvoj zrak mi uraví: poď,
ó samotárka, počuješ?
Chcem riadiť tvoju loď.*

*Ó dieťa! Útly hlások tvoj,
och, aká slasť!
Ó dieťa! Útly hlások tvoj
vie tíšiv búrlivých vln roj
a vetra hlas.*

*Ak, sladký, oddýchnuť si chceš
za búrky burácania,
spokojne na srdci mi lež,
moje ťa ruky chránia.*

*Sníš a v spánku sa usmievaš
presladko.*

*Ja kolišem ťa. Tu ma máš,
i srdce. Ó kież s ním sa hráš
dieťaťko.*

Preložil M. Krippel.

Pieseň svätej Agnesy.

Svätá Terézia Ježiškova.

*Kristus je život môj, slasť v srdca nálade,
Snúbenec krásny je, zmámil ma lásky svit;
Už čujem blížil sa v prekrásnom súlade
Sladunkých tónov kmit.*

*Sobášny prsteň mi zo striebra na prst dal,
Drahý mi kameňmi ozdobil mi môj vlas;
Môj závoj panenský ovešal, posypal
Hviezdami zlatých krás.*

*Samými perlami okrášlil prsty, hľa,
Na krku predrahej retiazky skvie sa blesk;
V tomto dni šťastlivom na mojich ušoch plá
Rubinov jas a lesk.*

*Kráľovstvo jeho sú nebesá, rajský vzduch,
Panna mu Matkou je, jej duša slnečná;
Otec je Boh veľký, všemocný, čistý duch
Od večna do večna.*

*Viacej chcem milovať Krista, chcem lásky dosť,
Až srdce splápolá v jagotné blyskoty;
Sladučky bozk jeho úst mi dal drahý skvost
Panenskej čistoty.*

*Na čelo vyznačil mi svoj znak s radosťou,
Nech žiadny milenec láskou ma nezmára;
Srdce mi žije len sladunkou milosťou
Mojeho Vladára.*

*Na mňa sa vylieva krv jeho prelestná,
Cítim už nebeských rozkoší počiatok;
Na ústach presvätých chutnám už radostná
Mlieka a medu tok.*

*A tak ma neľaká meča ni ohňa šľah,
Nič už viac nevzbúri pokoj, čo v hrudi mám;
Nikdy už nezhasne v duši mi sladký, ach,
Ohnivej lásky plam.* Preložil Filo Ušák.

Dve sestry z Karmelu.

Dr. Inocent Müller, OP.

Boh dal svätej Cirkvi dve svätice, ktoré majú to isté meno, patria do tej istej rehoľnej rodiny. Obidve sú veľmi známe v celom katoľickom svete, obidve zvláštnou nežnosťou priťahujú duše k Bohu, apoštolujú. V Španielsku je to svätá Terézia z Avily, ktorej poslaním bolo učiť, osvecovať tých, čo svojím stavovským povolaním majú viesť iných. Vo Francúzsku je to zasa „malý kvet“, svätá Terézia Ježiškova, ktorá prišla naučiť ľudí, ako majú Pána Boha milovať čistou láskou.

Obidve svätice sú rehoľné sestry; španielsku Teréziu mohli by sme pomenovať matkou Terézie francúzskej. Ich vplyv na duchovný život tajomného tela Kristovho je veľký; o tom nikto nepochybuje. Núka sa nám otázka: Ak sú to dve veľké dcéry jednej rehoľnej rodiny, v čom sa shoduje alebo v čom sa neshoduje ich učenie o duchovnom živote a o jeho vzraste? Lebo napohľad by sa zdalo, že každá zo sestier išla svojou osobnou cestou k Bohu, toho spoločného je u nich vari málo. No štúdium *Cesty dokonalosti* od španielskej Terézie a štúdium *Malej cesty* od francúzskej Terézie nás presvedčí, že podobností je oveľa viacej ako odchýlok. Cieľ u oboch je dokonalá láska. A keď vravia o ceste k tomuto cieľu, vo svojich názoroch sa

dopĺňajú, potvrdzujú, hoci v jednotlivostiach badať niektoré osobné zvláštnosti.¹

1. Pre svätú Teréziu z Avily láska je žriedlo, základ duchovného života. Vraví, že kým sa človek začne modliť, musí sa cvičiť ponajprv v láske, musí si uvedomiť, že žije v prítomnosti Pána Ježiša a musí sa čo naj dôvernejšie prítúliť k jeho svätému človečenstvu: treba žiť v jeho spoločnosti, shovárať sa s ním.² Preto na čim často uvažoval o utrpení a živote Pána Ježiša, ktorý je prameň všetkého dobra.³ „Pán duše mojej, nenachádzam slov, ktorými by som vyjadrila, čo dávaš tým, čo ti celkom dôverujú.“⁴

V *Ceste dokonalosti* zdôrazňuje, že odtrhnutie od stvorenstva je základ budovy duchovného života. „Od dokonalého odtrhnutia závisí všetko ostatné.“ Preto každá z dcier, ktorým je venovaná táto kniha, „musí pokladať za najdôležitejšiu úlohu ustavične protirečiť vlastnej vôli“, lebo bez toho „nikdy si nevybojuje slobodu ducha, ktorá dovoľuje duši vzletieť k Stvoriteľovi... Hľadáme preto aj na tie najmenšie veci, aby sme k nim neprilipli, aby neodviedli naše myšlienky od Boha. Boh sám nám k tomu pomôže... Toto odtrhnutie od seba samého, boj proti sebe, je niečo ťažké“, no treba sa tomu venovať odvážne a vytrvalo.

K odtrhnutiu od stvorenstva treba pripojiť pokoru: „Odtrhnutie a pokora kráčajú vedľa seba ako dve sestry, ktoré nemožno oddeliť... Ó preveľké ctnosti, vy ste kráľovkami stvorenstva, vy ste vládkyňami sveta! Vy trháte všetky sväzky diavla! Ó ctnosti, ktoré Kristus, náš Učiteľ, tak nežne miloval a nebol ani chvíľočku bez nich! Ten, čo ich má, môže sa pustiť do boja aj

¹ Citujeme výňatky z francúzskeho prekladu vlastného životopisu *Vie*, ďalej *Chemin de la perfection*.

² *Vie*, hl. 12.

³ Hl. 13.

⁴ Hl. 22.

s celým peklom, s celým svetom a so všetkými pokušeniami. Ničoho sa nemusí báť, lebo nebeské kráľovstvo je v ňom... Vlastnosťou týchto ctností je, že ten, čo ich má, myslí, že ich nemá... No tak si ich váži, že ustavične pracuje, aby ich nadobudol, a stále sa v nich zdokonaľuje... Ale odo mňa je to naozaj hlúposť vychvaľovať umŕtvovanie a pokoru, keď sám Kráľ slávy tak ich vyvýšil a posvätil ich toľkými obetami!"⁵

Preto podľa vzoru Krista Pána treba sa umŕtvovať. A ako? „Ponajprv nesmieme milovať svoje telo... Lebo telo je už také, že čím väčšími sa s ním maznáme, tým viacej si žiada. Je to úžasné, ako túži po tom, aby sme sa s ním maznali. Ako len môže, klame dušu a prekáža jej v napredovaní... Verte mi, drahé dcéry, že keď budeme vládnuť nad tým úbohým telom, nebude nás potom znepokojovať... Keď sa o to častejšie pokúsime, pomaly s božou milosťou budeme nad ním vládnuť. Kiež nám Pán udelí tú milosť. Ja som presvedčená, že keď chceme porozumieť výsledkom tohto víťazstva, najprv musíme ho dosiahnuť."⁶

Svätá Terézia poznamenáva, že ak chceme zvíťaziť nad telom, potrebujeme na to božiu milosť. Lebo víťazstvo nad telom nie je výsledkom nášho osobného úsilia, lebo vytrvalosť v boji dáva nám božia dobrota darom sily, aby víťazstvo bolo isté.

Svätica potom odporúča „vnútorné umŕtvovanie, pre ktoré všetky ostatné skutky stanú sa záslušnejšie a dokonalejšie a vykonáme ich radi a ochotne. Vnútornému umŕtvovaniu priučíme sa pomalým zriekaním sa vlastnej vôle a túžob, a to najmä v malých veciach... Vnútorné umŕtvovanie spočíva skoro vždy v tom, aby sme nikdy nevyhoveli svojim náklonnostiam a túž-

⁵ Hl. 10.

⁶ Hl. 11.

bam... Naučme sa protirečiť svojej vôli vo všetkom. Keď sa v tom, drahé sestry, začnete cvičiť, prídete veľmi skoro k vrcholom dokonalosti a samy nebudete takrečeno vedieť, že ako. Ale nie je to tvrdé odprieť si každé zadosťučinenie? Hej, bolo by to, keby sme nepoznali sladkosť, radosť, ktorá príde za takým zrieknutím sa, keby sme nepoznali zisk, ktorý z toho vyplýva, a súčasne istotu, ktorú dodáva už v tomto živote."⁷

Po umŕtvení svätá Terézia odporúča pokoru: „Podľa môjho názoru je veľmi dôležité cvičiť sa v pokore, alebo lepšie povedané, po-usilovať sa vyprosiť si od Pána pravú pokoru.“⁸ Pokoru môže nám udeliť iba Ježiš Kristus, tak ako nám dáva silu vládnuť nad telom. Toto svätica stále zdôrazňuje.

Svätica vie dobre, že pre svätý život potrebná je odvaha. Lebo slabosi, čo položia ruku na pluh a obzerajú sa nazad, nie sú súci pre božie kráľovstvo. No vie aj to, že duše, ktoré musia najviacej zápasíť, nesmú rátať ponajprv s vlastnou prácou, s vlastným úsilím, ale prv s božou pomocou, lebo dokonalé ctnosti sú darom Boha a nie výslednicou ľudskej námahy. Na to sú potrebné veľké sily shora, a tie sa nenadobúdajú uvažovaním, lebo tie sú vonkoncom *nadprirodzené*, — čo svätica stále podčiarkúva — to znamená, presahujúce ľudské sily, prichádzajúce do duše priamo od Boha. „V niektorých knihách sa vraví, že máme byť ľahostajní k tomu, čo sa o nás povára, a máme sa tešiť, keď o nás vravia zle, práve tak, ako keď nás vychvaľujú. Netreba si veľa všímať chvál a vôbec ľudského hodnotenia. Podľa mojej mienky všetko toto sú dary božie, ... dobrá nadprirodzené ... Duše, čo sa trápia, že nie sú ešte dokonale odtrhnuté od sveta a tela, nech sa nezar-

⁷ Hl. 12.

⁸ Hl. 15.

mucujú, lež skôr nech dúfajú v Boha; lebo čo majú ešte iba túžbou, jeho Velebnosť udelí im milosť, že skutočne to dosiahnu, len nech sa modlia a nech vykonajú, čo je v ich silách."⁹

Je to teda modlitba, ktorou si môžeme vyprosiť dokonalé ctnosti. Ale má to byť modlitba, čo nás hlboko spojuje s Bohom, kontemplácia, ktorú svätica ukazuje svojim dcéram ako predmet ich túžob a cieľ ich úsilia.

„Čo je najdôležitejšie, čo je najhlavnejšie, je pevné rozhodnutie, dokonalé určenie, nezlomná vôľa nezastaviť sa za nijakú cenu, kým neprídeme k prameňu, nech sa stane, čo chce, nech nadáva, kto chce a ako chce, treba prísť k cieľu alebo zomrieť na ceste pod farchou prekážok, keď už svet bude sa musieť rozpadnúť.“¹⁰
„Načim začať kráčať na ceste k modlitbe spojenia, vraví svätica, a to s takým presvedčením, že sme rozhodnutí nedať sa premôcť a prísť rozhodne k cieľu.“¹¹

Svätá Terézia teda učí, že kto sa vytrvalo cvičí v ctnostiach, najmä v tých, čo krotia prirodzenosť — v pokore a v umŕtvovaní — a keď súčasne celým srdcom oddá sa modlitbe, príde čas, že Boh mu pošle hojné milosti, ktoré mu pomôžu zdokonaľiť sa v tých aj v iných ctnostiach. Svojimi milosťami nás osvieti, aby sme poznali božiu velebnosť a svoju úbohosť, a takto naša láska k Bohu bude vždy čistejšia, hlbšia, vytrvalejšia. Potom, píše svätica, v záhrade duše „začnú pučať ctnosti, aby vykvitly a doniesly ovocie: všetko sa pripraví, aby rozlievalo lúbeznú vôňu lásky“.¹²

Hej, všetko toto je práca Pána Boha: „Jeho činnosť má mnohé znamenia: Pohŕdať všetkými zemskými vecami, hodnotiť ich len tak, ako si zaslúžia. Nevyhľadávať osobné dobro, lebo je

⁹ Hl. 31.

¹⁰ Hl. 21.

¹¹ Hl. 23.

¹² Hl. 14.

to márnosť. Tešiť sa iba v spoločnosti tých, čo milujú Boha. Cítiť nechufť k životu; vážiť si bohatstvá len natoľko, nakoľko si to zaslúžia."

To je teda podľa svätej Terézie cieľ, ku ktorému treba kráčať; po ňom máme túžiť a dúfať, že ho dosiahneme od Boha.

2. A učila sv. Terézia od Ježiška dačo iné?

Ani nemohla, lebo náuka svätej Terézie z Avily je náukou Evanjelia. No francúzska Terézia ukázala svetú tú istú náuku v novom rúchu, novým spôsobom, primerane dnešným časom a dnešnému človeku. Využila teda formu podávania na to, aby dnešného človeka presvedčila, osvietila a povzbudila k dokonalosti. Teda *non nova, sed nove*. V škole svätej Terézie Ježiškovej ctnosť predstavuje sa ako niečo príjemné, a to práve uprostred ľudských slabostí a nedokonalostí. Tam sa naučiť dobre, ctnostne žiť práve v najjednoduchších životných okolnostiach, preto púšťa sa do roboty odhodlane, so silnou dôverou vo víťazstvo. No v poslednom rozbere zásady svätej Terézie Ježiškovej ukážu sa ako večné zásady Evanjelia, pravidiel, ktoré napohľad zdajú sa byť prísne, no prinášajú človeku pokoj a šťastie: „*Ak kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba a každý deň vezme svoj kríž a nech ma nasleduje.*¹³ *Kto teda uponíži sa ako tento malučký, ten je väčším v kráľovstve nebeskom.*¹⁴ *Ten, kto ostáva vo mne a ja v ňom, prinesie mnoho ovocia. Ak kto smädí, nech príde ku mne a nech sa napije. Kto verí vo mňa, tomu, ako Písmo hovorí, potečú z útroby potoky vody živej.*“¹⁵ Tieto zásady Evanjelia tvoria dušu náuky Terézie z Avily, a v tých istých zásadách je shrnutý obsah učenia svätej z Lisieux.

No malá Terézia podáva ich pútavo, zaují-

¹³ Luk. 9, 23.

¹⁴ Mat. 18, 4.

¹⁵ Ján 7, 38.

mavo, a všetko vie sústrediť okolo lásky. „Chcete poznať prostriedok na dosiahnutie dokonalosti? Poznám iba jeden: je to láska.“¹⁶ „Pánu Bohu dala som vždy len lásku.“¹⁷ „Pán nepotrebuje naše skutky, ale jedine našu lásku... Keď vravel Samaritánke: Daj sa mŕi napiť, vtedy prosil od úbohého stvorenia lásku, smädil po láske.“¹⁸ Svätica stále opakuje, „ako je Pán Boh lásky hodný, ako nás miluje a hľadá našu lásku, aký je jemný a uspokojuje sa s máličkom, a napokon, že láska je cesta, čo vedie k dokonalosti“.¹⁹

A akože sa cvičiť v láske?

Veľmi jednoducho: Naučiť sa vo všetkých veciach páčiť sa iba Ježišovi. „Keď chceš byť svätou, píše, je to ľahké: maj iba jeden cieľ: páčiť sa Ježišovi.“²⁰ A prostriedok, ako sa páčiť, je pre sväticu vždy ten istý: cvičiť sa v malých obetách. Veru tak vysvetľuje svoju *malú cestu* už skoro pred smrťou: „Nemám iný prostriedok, ktorým by som dokázala svoju lásku, ako hádzať kvetiny, to znamená, nedať uniknúť ani jednej obete, využiť na to každú malú príležitosť a všetko vykonať s láskou.“²¹ Novicke, ktorá jej namietala, že sme milosťou zadarmo ospravedlivení, Terézia odpovedala: „Ak krajná nádej je výslednicou odovzdanosti a dôvery v Boha, jej pokrmom nie je nič inšie ako obeta. Treba sa dať bez váhania, zriekať sa ustavične, slovom, svoju lásku dokázať všetkými dobrými skutkami, ktoré sú v našej moci.“ Hej, to bola cesta, po ktorej sama kráčala, a ako sama raz vyznala, neodoprela si nijkú obeť už od tretieho roku.

¹⁶ *L'Esprit de sainte Thérèse de l'Enfant Jésus*, str. 3.

¹⁷ Tamže, str. 4.

¹⁸ Tamže, str. 5.

¹⁹ Tamže, str. 5.

²⁰ Tamže, str. 10.

²¹ Dejiny duše, hl. 11.

Niektorí z učenia svätice z Lisieux vyvodzovali, že umŕtvovania, ktoré iní svätci a učitelia odporúčali ako výborné nástroje posväcovania, nemajú taký význam, aký sa im pripisuje. No je to veľký a nebezpečný omyl. Lebo odradiť duše od umŕtvovania, ktoré toľko odporúčajú svätci, bolo by mnohým dušiam iba na škodu. Pôsty, bedlenia, umŕtvovania a iné prostriedky pokánia, sú naozaj klasické prostriedky na ovládanie tela duchom. A telo, duchom ovládané, je súčasne na stále usobranie, na uskutočňovanie trvalého spojenia s Bohom. Preto, kto pozná hodnotu utrpenia, vie shodnotiť aj význam umŕtvovania. Utrpenie človeka očisťuje, chráni pred hriechom, uschopňuje dušu na prijatie väčších milostí, a tak ju obohacuje. Takéto účinky pôsobí v duši utrpenie, a veľkosť týchto účinkov závisí od lásky; lebo čím je väčšia láska, s ktorou trpíme, umŕtvujeme sa, tým väčšími stúva duchovná hodnota týchto úkonov. Preto umŕtvovania, v ktorých sa cvičili svätci, nesmieme ani odsudzovať, ani ich opúšťať, iba ak by škodily zdraviu; a neraz menej škodia, ako si to namýšľame. Bolo by teda nerozumné a nesprávne zakázať duši podobné umŕtvovania, keď Duch svätý jej vnuká, aby sa v nich cvičila.

No hoci sú to prostriedky výborné, hoci svätá Cirkev tie umŕtvovania odporúča, lebo sú nevyhnutnou podmienkou rastu v ctnostiach, jednako niektorí ich zanedbávajú, lebo ich pokladajú za neuskutočniteľné. Pre tieto duše cvičenie v malých obetách je vhodnejšie a osožnejšie. Lebo duša, ktorá skutočne miluje Pána Boha, v krátkom čase pozná, že bez obiet to nejde; no nevidí vždy všetky okolnosti a vôbec možnosti, ktoré by mala využiť na prinášanie tých nepatrných obiet. A tu svätica z Lisieux práve takým dušiam ukázala cestu, ako možno denne rozmnožiť tieto obety pre osobné posväcovanie. Niektoré duše ostávajú takrečeno stáť na ceste k dokonalosti, mocú sa v mnohých ne-

dokonalostiach, lebo niektorých vecí vedia sa zrieť, niektorých zasa nie a nevedomky práve v týchto veciach vyhľadávajú osobné zadosťučinenie, ktoré je silnou podporou niektorých čisto prirodzených sklonov, a tie sú zasa prekážkou čistej lásky k Bohu. Svätá Terézia Ježiškova je umelkyňou v určovaní vhodných prostriedkov na ovládanie čisto prirodzených hnutí, najmä ako odporovať vlastnej vôli, ako umŕtvíť osobné chůtky, aby sme mohli poslúžiť bližnému. Svätá Terézia z Avily odporúča k umŕtvovaní pripojiť pokoru; Terézia z Lisieux ukázala spôsob, ako to uskutočniť.

Napríklad vypráva, že v deň rehoľných sľubov niesla na svojom srdci lístok, na ktorom bolo napísané toto: „Ó Ježiš môj, stvorenia nech budú pre mňa ničím a ja ničím pre stvorenia. Daj, aby sa nikto o mňa nestaral, aby som bola zabudnutá ako zrnko piesku.“ Toto prirovnanie k zrnku piesku svätica častejšie používa. Istej spolusestre raz bola napísala: „Chcem iba to, aby na mňa zabudli... Nie opovrhovanie, nie urážky, to by bolo veľmi vznešené pre zrnko piesku, lebo keby opovrhovali zrnkom piesku, to znamená, že by ho videli a že by naň mysleli... Nielen to chcem, aby na mňa stvorenia zabudly, lež chcem sama na seba zabudnúť, aby som potom mala iba jednu túžbu, a to milovať dobrého Pána Boha.“ „Aké je to šťastie byť niekde tak skrytou, že nikto na vás nemyslí! Hej, byť nepoznanou aj od tých, s ktorými bývame.“²² Novickám povedala: „Keď vám povedia, že ste nedokonalé, je to pre vás iba zisk, lebo môžete sa cvičiť v pokore, ktorá spočíva nielen v tom, aby ste myslely a uznaly, že ste zavalené chybami, lež aby ste boli šťastlivé, keď druhí o vás tak myslia a vravia.“²³

²² *L'Esprit de sainte Thérèse de l'Enfant Jésus*, str. 130.

²³ Tamže, str. 137.

Svätica im naznačuje aj spôsob, ako sa cvičiť v pokore: „Ak je niekto pokorný, dobrovoľne súhlasí s tým, čo mu všetci rozkazujú.“²⁴ Istej sestre, ktorá sa starala o chorých, vravela toto: „Nesmiete sa pokladať iba za nepatrnú slúžku chorých, ale za malého otroka, ktorému má právo každý rozkazovať, a ako taká nesmiete si vôbec na nič sťažovať.“²⁵

Túto náuku vysvetľovala svätá Terézia Ježiškova vždy tak, že poukazovala a zdôrazňovala ducha detstva. Na istom mieste vraví: „Svätosť nespočíva v nejakom cvičení, ale v rozvrhnutí srdca, ktorým sa stávame pokorní a malí v rukách božích, a sme si pritom vedomí svojej slabosti a odvážne dôverujeme добрôte Otca nebeského.“²⁶ Byť malým, znamená uznať svoje nič, neznechucovať sa vlastnými chybami, lebo deti často padajú, ale práve preto, že sú príliš malé, nevedia konať mnoho zla.“²⁷ Treba sa teda pokladať za celkom slabú bytosť, ktorá ráta iba s láskavosťou nebeského Otca; je to naozaj veľká pokora, pokora hlboká, preto milá Pánu Bohu.

Nuž práve tak, ako svätica učí, aby sme sa cvičili v umŕtvovaní vo všetkých životných okolnostiach, podobne učí, aby sme sa cvičili vytrvalo aj v pokore.

No aj táto cesta je strmá, ťažká, človek musí byť odvážny a smelý, keď chce na ňu nastúpiť. A k tomu obidve svätice dodávajú, že táto cesta vyžaduje srdcia veľkodušné, čo vedia povedať: Nechcem byť polovičatým svätcom! Práve preto obidve vyznávajú, že práve na tejto ceste nestačí ľudské úsilie. Tu Boh musí spojiť svoju činnosť s činnosťou ľudskou a naučiť nás uskutočňovať tieto ctnosti. A keďže sami nemáme silu vystupovať po strmom rebríku dokonalosti,

²⁴ Tamže, str. 138.

²⁵ Tamže, str. 139.

²⁶ Tamže, str. 200.

²⁷ Tamže, str. 195.

obrazne vraví Terézia Ježiškova, že potrebujeme akýsi výťah, čo by nás dvíhal hore.²⁸ „Pýtam Ježiša, aby ma vtiahol do plameňov svojej lásky, aby ma spojil so sebou tak úzko, žeby žil a konal vo mne. Cítim, že čím prudšie obklopí oheň lásky moje srdce, tým smelšie poviem: Pritiahni ma!“²⁹ „Ach, keby duše také slabé a nedokonalé, ako je moja, cítily to, čo ja cítim, ani jedna nezdráhala by sa vystúpiť na horu lásky, lebo Ježiš nevyžaduje veľké činy, ale iba oddanosť a uznanie.“³⁰ Teda obidve svätice učia, že cvičiť sa v ctnostiach je veľký dar boží, Boh v nás pôsobí dobré skutky, pravda, so súhlasom duše, ktorá sa cíti šťastlivou, že takto podlieha božej činnosti.

Učítelia duchovného života 17. storočia vo Francúzsku, ako bol kardinál Bérulle, Ján Eudes, Olier, zdôrazňovali práve spojenie s Ježišom, ktorý v duši býva, v nej účinkuje podľa svätého Pavla: Nežijem už ja, ale žije vo mne Kristus. A z toho, čo sme vraveli, vidieť, že svätá Terézia Ježiškova je vernou žiačkou, a môžeme povedať, praktickou žiačkou tejto školy.

Súčasne sa prispôsobuje aj doktorovi školy karmelitskej svätému Jánovi od Kríža, ktorého spisy študovala s obľubou. Veď o nich píše: „Ach, koľko svetla som načerpala vo spisoch svätého Jána od Kríža! V sedemnástom a osemnástom roku to bola moja jediná strava.“³¹ Nuž a tento doslovne učí: „Kto chce vystúpiť na horu dokonalosti, veľkodušným umŕtvovaním musí sa očistiť od každej príchylnosti, musí dušu očistiť. Potom dostane od Boha nové poznanie o ňom, aj novú lásku; potom Boh v ňom koná, a úkony tej duše, hoci sú ľudské, pre-

²⁸ Dejiny duše, hl. 9.

²⁹ Dejiny duše, hl. 11.

³⁰ Tamže, hl. 11.

³¹ Tamže, hl. 8.

menia sa na božie činy."³² Podľa svätého Jána od Kríža je to stav spojenia s Bohom, ktorý voláme tiež cestou spojenia. V tomto stave duša žije pod ustavičným vplyvom darov Ducha svätého; boží Hýbateľ silne pôsobí na dušu a takto pomáha jej konať radostne, stále a veľkodušne ctnostné skutky.

Túto malú cestu svätej Terézie Ježiškovej málo chápú duše, ktoré iba povrchné bojujú proti prirodzeným náklonnostiam, nie odvážne; preto zriekanie, umŕtvovanie, ktoré odporúča evanjelium, nechápú dokonale. Preto aj ich duchovný ideál je dosť nízky, túžia iba po akýchsi prostredných ctnostiach, no nie po dokonalejšej láske, lebo nepoznajú ani jej dosah ani jej hodnotu.

Kým duše horlivé, čo hlbšie chápú význam umŕtvovania, usilujú sa aj hlbšie ho prežívať. Túžia po dokonalom milovaní Boha a vedia, že láska bez obiet je nemysliteľná; usilujú sa nájsť príležitosť umŕtviť sa vždy a všade. Pre tie duše svätá Terézia Ježiškova je dokonalý vzor.

Svätá Terézia Ježiškova ako krásny kvet milosti božej.

Dr. Juraj Šimalčík.

Bolo to v júli roku Pána 1930, keď za svojej druhej pútnickej cesty do zázračného Lourdesu navštívil som aj Lisieux. Toto krásne mestečko normandské vo Francúzsku, ktoré značne utrpelo v poslednej vojne, nebolo mi už neznáme. Vedel som už a so mnou všetci pútnici, ba celý katolícky svet, čo urobilo svetochýrnym toto dosiaľ dosť bezvýznamné miesto.

Z neho vyšla totiž hviezda, ktorá dňa 17. mája 1925 zažiarila tak mohutne a jasne, že

³² *Výstup na horu Karmel*, hl. 5.

jej svetlo a lesk odvtedy plápolá od jednej končiny zeme po druhú.

Čože sa vtedy stalo? Pius XI. vyhlásil za svätú mladú karmelitskú rehoľnicu Teréziu Máriu Františku Martinovú, ktorú odvtedy celý katolícky svet volá a vzýva menom *svätá Terézia Ježiškova*.

Tento akt svätorečenia bol zvlášť slávnostný. Zúčastnilo sa na ňom vyše päťdesiat tisíc veriacich, medzi nimi aj mnohí bližší a ďalší príbuzní oslávenej. Očití svedkovia tvrdia, že veľchrám svätého Petra neligotal sa od roku 1870 v takom jaľajúcom mori svetiel ako práve vtedy.

Hej. Lebo v tento deň oznámila slávnostne a neomylné najvyššia hlava Cirkvi Kristovej nielen bojujúcej Cirkvi na zemi, ale celému ľudstvu vôbec, že Cirkev víťazná v nebi je obohatená novým členom a to zriedkavo krásnym kvetom: svätou Teréziou z Lisieux.

Duša svätej Terézie je teda neomylné v nebi. Je v spoločnosti svätých čiže tých oslávených duší, ktoré ešte za svojho spojenia s telom, to jest na zemi, boli priamymi zázrakmi milosti Kristovej a najvyššieho, ba hrdinského vypätia všetkých duševných a duchovných schopností ľudského bytia.

Preto hodné a spravodlivé bude, keď poukážeme, že svätí — a teda i svätá Terézia od Ježiška — nám zrejme hlásajú s jednej stránky skutočnosť, bohatstvo a silu milosti božej, s druhej zasa správnu cestu, únosnosť a hodnotu všetkých ľudských snažení.

Že milosť božia *skutočne jestvuje*, to vidíme jasne v praktickom živote svätých. Dnešný priemerný človek totiž veľmi ľahko zabúda na to, že keď v Ježišovi Kristovi sám Boh sa stal človekom, keď prevzal všetky utrpenia a tragiku tak jednotlivca ako i celej ľudskej spoločnosti, čo vyvrcholilo na prvý Veľký piatok, — že to sa nestalo nadarmo a bez akéhokoľvek

plánu a cieľa. Ale stalo sa to preto, aby sa človek presvedčil, že najväčšie zlo na svete je hriech a milostivé spojenie v trojjedinom Bohu najväčšie dobro. Lebo keď dobrotivý Boh v Ježišovi Kristovi uskutočnil najdokonalejším a definitívnym spôsobom svoju večnú myšlienku teofánie: prebývať medzi ľuďmi (Emanuel = Boh s nami), — tým spolu zjavil nám aj celkom iný, veľkolepejší, hoci nepochopiteľný svet nadprirodzený čiže svet milosti. A táto milosť je nielen istá blahosklonnosť alebo číra vôľa Boha, ale skutočnosť, Bohom utvorený *dar*, ktorý vonkoncom prevyšuje akýkoľvek čo i len mysliteľný prirodzený poriadok. A týmto nadprirodzeným darom milosti povyšuje nás Boh tak blízko k sebe, že ďalej už ani nemôže. Veď ním sa spája duša bezprostredne so samým Bohom, stáva sa jeho prijatým dieťaťom, má nárok vidieť Boh tak, ako je sám osebe („s tváre na tvár“), čiže má účasť na jeho podstate a je Bohu ako by podobná. S takouto dušou, milosťou naplnenou, — hovorí svätý Augustín — celý stvorený svet s anjelmi spolu nedá sa ani len porovnať. A svätý Tomáš Akvinský to dopĺňa slovami: „... Ani sám Boh necení vesmír tak ako jedného človeka, v ktorom prebýva milosť božia.“¹

Preto milosť božia je najcennejšia skutočnosť, i keď sa nedá vidieť, počuť, ohmatať, slovom smyslami zachytiť. A ostane ona drahocenným pokladom aj vtedy, keď svetský, smyselný človek dáva pred ňou prednosť všetkému tomu, čo je na svete, t. j. žiadosti tela a žiadosti očí a pýche života, čo nie je z Otca, ale je zo sveta. Svätí však neváhali ani na okamih zanechať všetko to, čo vedie k telesným rozkošiam, k lakomstvu a k ctíbažnosti. Ich heslom nebolo: rozkoš, majetok a sláva, ale jedine to, čo vrcholne pochádza od Boha a čo výlučne

¹ Suma teolog. I—II, 113, 9 k 2.

nás k nemu privedie, to jest: milosť božia a to milosť posväcujúca až do konca. Život svätých jasne dokazuje, že Kristovo evanjelium a jeho milosť je nie výplodom nejakej nábožnej obrazotvornosti, ale ľudské životy, ba celé svety poháňajúca sila a skutočnosť, ktorá sála z každého ich činu ako za tmavej noci svetlo večnej lampy cez obloky katolíckych svätých a hlása v temnotách tápajúcemu ľudstvu: hľa tu je pravý Boh a jeho nadprirodzený svet.

A túto milosť dáva Boh obyčajne vždy s predchádzajúcim utrpením, to jest s krížom. A to ináč ani nemôže byť. Veď na kríži nám ona bola zpiatky vydobyť. Preto každé utrpenie je tiež milosť, ale vonkajšia, za ktorou hneď ide vnútorná, tá ozajstná milosť. Lebo s Ježišom Kristom tvoríme všetci vlastne jedno telo tajomné, mystické. Veď „on je hlava cirkevného tela . . . a jeho udržiavateľ“ a my všetci sme tam ako „údy z úda“. A „keď trpí jeden úd (teda na prvom mieste Kristus ako hlava), tak spolu trpia aj všetky údy“ (t. j. my). A týmto ako by „doplňame na svojom tele to, čo (ako by) chybuje z utrpení Kristových za jeho telo, ktoré je Cirkev“.² Veľké milosti a s ňou spojené božské plány dáva a uskutočňuje Boh skoro vždy cez utrpenie. Tam je napríklad ohnivý a zúrivý prenasledovateľ prvých kresťanov Šavol z mesta Tarzu, ktorý keby na svojej ceste do Damašku nebol spadol s koňa a neoslepol, Cirkev Kristova by nemala veľkého apoštola národov svätého Pavla. Keby sa nebol z Loyoly pochádzajúci španielsky šľachtic, dôstojník Don Inigo Lopez de Recalda r. 1521 poranil pri dobývaní Pampelony, Cirkev by znovu nebola mala druhého veľkého apoštola pre Kristovu pravdu, — a to v najťažších časoch — zakladateľa výtečnej rehole jezuitov

² Porovn. Kol. 1, 18; Ef. 5, 23; 1 Kor. 12, 26—27; Kol. 1, 24.

svätého Ignáca z Loyoly. Keby nebol r. 1862 istý svetársky parížsky advokát a spisovateľ Henrich Lasserre stratil svoj zrak a zázračnou vodou lurdskeho prameňa — za okolností naozaj mimoriadnych — razom a dokonale sa neuzdravil, Cirkev a celý vzdelaný svet neboli by mali prvého, odborného historika „Notre-Dame de Lourdes“ — našej Panny lurdskej. A koľko iných prípadov je ešte, ktoré svedčia o zachytení a používaní milosti božej cez rozličné utrpenia.

A takto bolo aj so svätou Teréziou Ježiškovou. Boh už v jej útlom veku (keď mala ešte len jeden rok) poslal na ňu prvú ťažkú chorobu. Keď sa o tom dozvedela v 3. roku svojho detstva, neskôršie napísala: „Od tretieho roku veku svojho ani jedno vnuknutie (t. j. milosť), ktoré mi Pán Boh dával, som neodoprela.“ Ó šťastná duša, ktorá takto môže hovoriť! Keď mala desať rokov, upadla do druhej, ešte ťažšej, záhadnej, smrteľnej choroby. Už - už čakali jej koniec. Pri lôžku kľáčaly jej vlastné sestry a vrúcne sa modlili. Malá Terézia spojila sa s nimi v modlitbe. Tu razom zbadala, že socha Panny Márie Víťaznej, ktorá bola naproti lôžka, začína ako by ožívať, ba jemne sa usmievať. Za touto vonkajšou milosťou hneď nasledovala vnútorná pomoc: Terézia vstala zázračne uzdravená. Čoskoro na to prijala prvý raz Telo Pánovo, o čom neskôršie napísala: „Aký sladký bol prvý bozk Pána Ježiša v mojej duši!“ Hľa, aké dôkazy skutočnej prítomnosti milosti božej v duši Teréziinej!

Ale ako u iných svätých, tak aj u svätej Terézie vidíme ďalej *bohatstvo* tejto skutočnej milosti božej.

Veď každý svätý a svätica je jeden celý osobitný svet. Nie sú to jednotvárne, mechanické bytosti, ale krásne rozličné kvety v záhrade Cirkvi Kristovej. A to je zasa odbleskom rôznosti milosti božej. Veď ako v prírode ne-

nájde ani dve veci celkom rovnaké, nanajvýš iba podobné, tak tým väčšmi je tomu tak vo svete nadprirodzenom, vo svete milosti. Aj tu sa svätci iba podobajú jeden druhému, ale každý žije svojim vlastným životom milosti. A takto to chcel a chce mať nekonečne múdry, dobrý a láskavý Boh, aby takto dával zo svojho bohatstva aj svojim rozumovým stvoreniam. Ak volakde, tak tu platia slová svätého Pavla: „Ó hlbokosť bohatstva, múdrosti a vedomosti božej...“³

Svätá Terézia zachytila hneď a vždy toto bohatstvo božej milosti. Skúmala to a rozjímalala o tom, ako ju Pán Boh volá k svätosti. „Vždy to bolo mojou túžbou, aby som sa stala svätou. Ale keď som sa porovnávala so svätými, vždy som zistila, aký ohromný rozdiel je medzi nimi a mnou. Oni sú ako do oblakov zapadajúce vrcholce nebotyčných vrchov, ja však ako bezvýznamný, malučký prášok piesku pod nohami chodcov... No, uvedomila som si, že podľa vôle božej aj vo svojej maličkosti môžem sa usilovať o svätosť života. Musím sa udržať takou, akou som, s mnohými svojimi nedokonalosťami. Chcem nájsť spôsob, aby som sa dostala do neba veľmi malou, malúčkou cestou, veľmi priamou a krátkou, ale celkom malou cestičkou.“ A často opakovala, že aj ostatných ľudí chce naučiť tejto cestičke, ktorej podstatu shrnula v týchto slovách: „Táto malá cesta nie je nič iné ako detinnosť. dôvera v Boha a odovzdanie sa do jeho najsvätejšej vôle... Chcem povedať ľuďom, že iba jedno majú robiť na zemi: kvietky malých obetí majú stále hádzať pred Ježiša.“

A keď už bola na sklonku svojho svätého života, priniesli jej malú kyticu pšeničných kvietkov a zrelých kláskov. Obracala ich a pozerala, až vyriekla slová: „Tieto klásky sú ná-

³ Rim. 11, 33.

znakmi môjho života. Dobrotivý Pán Boh aj mňa obdaril hojne svojimi milosťami pre mňa a pre druhých. Ako klások aj ja sa zohýňam pred vôľou Boha a radostne uznávam, že všetko požehnanie pochádza tu shora." Vidíme teda, že to malé, horčičné semeno Kristovho evanjelia vyrástlo — ako u iných svätých — tak aj u svätej Terézie Ježiškovej v mohutný a bohatý duchovný svätý strom.

Z tohto bohatstva božej milosti — ako nevyhnutný následok — vyplýva ohromná *nadprirodzená sila*, ktorá sprevádzala a sprevádza svätých v každom čase, v každom ich počínaní, slovom vo všetkom. Kedykoľvek zastihly Cirkev ťažké časy, rozličné údery a pohromy, Boh vždy jej poslal na pomoc svätých, ktorí mohli a vedeli nájsť lieky na uzdravenie rozličných rán a priviesť duše znovu na cestu Kristovho evanjelia. Preto svätí sú našimi stálymi ochrancami. Keď už v Starom zákone bol Boh ochotný na prosbu svätého Abraháma zmilovať sa nad hriešnymi mestami Sodomou a Gomorou, ak sa v nich nájde aspoň desať spravodlivých (svätých), tak tým väčšmi je ochotný podobne robiť v Novom zákone, ktorý je vrcholom lásky božej a zjavenia. Že Pán Boh už sto ráz nezničil tento hriešny svet, to môžeme ďakovať tomu, že žili a žijú medzi nami svätí. A keď spravodlivý Boh občas aj dopúšťa hrozné dni a pohromy na ľudstvo, čo vyvrcholí najmä pred posledným súdom, tieto vždy budú znesiteľné, lebo — ako Pán Ježiš hovorí — „pre vyvolených (t. j. svätých) ukrátia sa tie dni".⁴

Takúto nadprirodzenú silu a moc cítila v sebe aj svätá Terézia. Veď už za svojho zemského života predpovedala: „Po svojej smrti sošlem ružový dážď na zem." A že ten milostivý dážď aj prichádza, cíti to najmä Cirkev svätá vo svojich misiách, prečo je ona aj usta-

⁴ Mat. 24, 22.

novená za nebeskú patrónku katolíckych misií. Preto svätí sú stĺpmi Cirkvi svätej a ich život nie je vlastne nič iné ako dejiny Cirkvi v obrazoch.

A konečne — ako sme už podotkli — svätí ukazujú nám jedine *správnú cestu* a s ňou súvisiacu *únosnosť a hodnotu všetkých ľudských snažení*.

Hej. Veď oni nielen ústami hlásali a hlásajú, ale činmi a ustavičným bojom a sebazapieraním prakticky aj uplatňovali a uplatňujú tú večnú pravdu, ktorú povedal Ježiš Kristus: „Čo osoží človeku, keby celý svet získal, ale utrpel by škodu na svojej duši?“⁵ Preto celou svojou silou, ba celým svojím bytím usilovali sa iba o to: ako zachrániť svoju dušu a duše iných pre večný život v Bohu, lebo len toto „jedno je potrebné“, ako hovorí sám Pán Ježiš.⁶ Ostatné veci sú podradné a majú smerovať jedine k tomuto jednému potrebnému, t. j. k večnému cieľu. Ak by z akýchkoľvek príčin nesmerovali ta, tak svätí boží aj tu sú vždy pohotoví. Ich dejiny nám dokazujú, že ako múdro, takticky a úspešne zasahovali aj do prirodzených vecí, ako sú napríklad veci a otázky národné, štátne, sociálne a tým podobné. A to tak slovom ako i písmom. Veď vedúce osobnosti takýchto vecí často si aj vyžiadaly ich múdre rady a pokyny a podľa nich sa i správaly a to vždy úspešne (Svätý Vincent z Pauly, svätý Ján Don Bosco a mnohí iní). A u svätej Terézie práve vyššie sme videli, ako múdro a jednoducho poukazovala vo svojich spisoch na tú malú cestičku, vedúcu do neba.

Svätí teda znesú všetko, ich *únosnosť* je ohromná, nadľudská. Ich život je stály žiariaci maják, ktorý hlása, že človek, hoci svojím telom je zaklinený do zemskeho sveta s jeho ti-

⁵ Mat. 16, 26.

⁶ Luk. 10, 42.

sícimi ťažkosťami a útrapami, jednako svojou duchovnou dušou vie toto všetko preniesť, ba sa povzniesť a smerovať k životu večnému, k Bohu.

A konečne svätí boží sú najmohutnejšími ochrancami a dôkazmi *ľudskej dôstojnosti*. Hej, uznávame a vieme pochopiť, že premnohí — najmä v ťažkých časoch zmalomyseľnejú, zoškliví sa im všetko, celý svet, ba aj ich vlastný život. A prichádzajú takto do rozličných a ťažkých pokúšení, čo sa týka ich ľudského bytia vôbec, čo končí často smutne, tragicky. No, nie tak svätí boží. Oni nás uspokoja. Svojím životom nám jasne hlásajú, že, — keď občas zjaví sa na javisku histórie aj ľudské monštrá, rozličné obludy a netvory v ľudskej podobe, ktoré zavinia skazu nielen jednotlivcom, ale celým národom, — človek jednako s milosťou božou vie sa povzniesť ešte aj nad anjelov, vie zachovať, ba nadprirodzene zošľachtíť svoju ľudskú dôstojnosť, a že teda hodno byť človekom. Či svätá Terézia Ježiškova nie je tiež toho makevým dôkazom?...

*

Z toho všetkého nasleduje, že svätých si máme *uctievať*. Veď sú oni najbližší a najmilší priatelia Boha. Ich úcta je v ničom nie na ujmu poklony, ktorá patrí jedine Bohu. Naopak. V úcte svätých poklona Boha vlastne vyvrcholuje, lebo keď sa k nim približujeme, vstupujeme do takej vznešenej spoločnosti, ktorá stále adoruje Boha najvznešenejším spôsobom. A takto sa i my spolu s nimi klaníme samému Bohu. Takto to učí neomvlne Cirkev svätá.⁷ A táto úcta má sa prejavovať aj navonok čiže máme aj verejne zasvätiť ich sviatočné dni (sviatky) a tiež uctiť ich obrazy a pozostatky (relikvie).

⁷ Trid. 25, Denz. 940.

sa vôbec neodlučujú od nás, veríme v ich obcovanie s nami. Od Boha poznajú rozličné, nás sa týkajúce veci, a keď ich prosíme o orodovanie, vždy sú ochotní predniesť ich Bohu, ak to, pravda, osoží našej duši a večnej spáse. Veď koľko zázrakov sa už stalo práve na orodovanie svätých, čo vlastne dáva potom podnet k ich kanonizácii (svätorečeniu). Týmto spolu svätí dokazujú aj *pravdivosť Cirkvi katolíckej*. Lebo pravý zázrak je výlučne dielo Boha. A keďže takéto pravé zázraky len v katolíckej Cirkvi sa dialy a dejú, tak len ona môže byť a je pravdivá.

Ďalej — môžeme, ba máme prosiť ich o *príhovorenie*, orodovanie u Boha. Veď svätí v nebi Boh predsa nijaké bludné učenie nemôže potvrdzovať zázrakmi. Hej, nájdú sa aj mimo Cirkvi katolíckej vznešené, statočné, poctivé a mravné osobnosti, ktoré si preto zaslúžia pravej úcty; ale také osobnosti, ktoré sám Boh oslávil zázrakmi pre ich hrdinský ctnostný život a ktoré preto Cirkev za svätých vyhlásila, mimo Cirkvi katolíckej nikde nenájdeme.

A konečne, keďže svätí sú žiariacimi príkladmi ctnostného života, praví veľduchovia evanjelia Kristovho, máme ich v tom aj *nasledovať* čiže ich svätý život „podľa miery podarovania Kristovho“⁸ a podľa svojich prirodzených schopností aj v sebe napodobniť. Neľakajme sa toho nijako. Veď svätí — okrem Panny Márie — nestali sa takými už od svojho počatia, narodenia alebo hneď v mladom veku. Aj oni začali tak ako my: s mnohými chybami, nedokonalosťami, ba mnohí z nich aj s ťažkými hriechmi (svätá Mária Magdaléna, svätý Augustín, svätá Margita z Kortony atď.) Ale poslúchli milostivé volanie Boha a s veľkou *pokorou* — čo je základom všetkej svätosti — ustavične a dôsledne spolupracovali s božou milosťou, ktorá v nich dobrými a záslužnými

⁸ Ef. 4, 7.

skutkami stále sa zväčšovala, rástla, až kým sa nestali „podobnými obrazu Syna Božieho, aby on bol prvorodeným medzi mnohými bratmi“.⁹ Aj oni zistili to, čo už svätý Pavol vyriekol o sebe: „... Milosťou božou som, čo som, a milosť jeho nebola vo mne márna, ... hojnejšie som pracoval, ... no, nie ja, ale *milosť božia so mnou*.“¹⁰

Aj svätá Terézia Ježiškova — ako sme vyššie videli — bola si tiež vedomá nedokonalosť. Veď v prvých rokoch svojej mladosti bola veľmi citlivá, popudlivá, náklonná k márnivosti, pýche a hnevu, hľadajúc vo všetkom istú samostatnosť a nezávislosť. Slovom i ona cítila v sebe ako každý človek — okrem preblahoslavennej Panny Márie — následky dedičného hriechu, ktoré aj po svätom krste ponecháva Boh v nás, aby sme ostali pokorní, proti nim bojovali a cvičili sa takto v ctnostiach. A svätá Terézia vybojovala tento boj až po hrdinstvo. A takto i svätá Terézia i všetci svätí hovoria k nám touto krátkou rečou: I ja som bol alebo bola tým, čím si ty; a ty sa tiež môžeš stať tým, čím som ja.

*

A teraz, sv. Terézia Ježiškova, na dvadsiate výročie svojej kanonizácie, prijmi láskovo náš hold.

Ochraňuj Cirkev svätú, toto mystické telo Kristovo, všetkých jej predstavených a údy. Vzbud' v nej svätých kňazov, ktorých „reč a kázanie nebude ... v slovách ľudskej múdrosti“, ani v hmote a márnosti, ale „v dokazovaní ducha a moci božej“.¹¹ Chráň náš milý národ slovenský a našu spoločnú vlasť, všetky slovianske národy, „aby boli jedno“¹² vo svätej viere a aby vôbec celé ľudské pokolenie „po-

⁹ Rim. 8, 29.

¹⁰ 1 Kor. 15, 10.

¹¹ 1 Kor. 2, 4—5.

¹² Ján 17, 11.

znalo jediného pravého Boha a toho, ktorého (Boh) poslal, Ježiša Krista, lebo toto je život večný¹³.

¹³ Ján 17, 3.

Maličkí buďte !¹⁾

Prof. Dr. Jozef Búda.

Pane, ktorý si povedal: Ak nebudete ako maličkí, nevojдете do kráľovstva nebeského, daj nám, prosíme, v poníženosti a prostote srdca tak kráčať po stopách svätej panny Terézie, aby sme dosiahli odmenu večnú! Ktorý žiješ a kráľuješ s Bohom Otcom v jednote Ducha svätého Boh po všetky veky vekov. Amen.

Tak zneje liturgická cirkevná modlitba na sviatok svätej Terézie od Dieťaťa Ježiša. V dome Otca nebeského je mnoho príbytkov. Mnoho je tam svätých a každý z nich je inakší. Aj keď všetci boli verní vo všetkom, jednako každý vynikal v inej a inej ctnosti a podľa tejto ako aj podľa spôsobu, akým sa v nej cvičili, vedeli by sme ich rozoznať.

Liturgické modlitby usilujú sa vystihnúť tieto najcharakteristickejšie vlastnosti vyvolených božích. U svätej Terézie je to na prvom mieste poníženosť. Lenže je mnoho svätých, ktorí vynikali touto ctnosťou; u každého však sa prejavovala iným a iným spôsobom. Svätý Peter Celestín opustil pápežský trón pre pustovnícku celu, svätý František Borgias zamenil kniežacie skvosty za chudobný rehoľnícky habit. Ich liturgické modlitby vystihujú tieto podrobnosti.

Poníženosť svätej Terézie Ježiškovej je spojená s prostotou srdca. Mala večne pred očima vôľu Pánovu: Musíte byť ako maličkí. Chcela byť Teréziou od Dieťaťa Ježiša a od svätej Tváre. Myslela na dieťa a jeho hračky. Jej

¹ 1 Kor. 14, 20.

túžbou bolo stať sa hračkou božského Dieťaťa. Predmetom, ktorý dieťa vezme do rúk a hrá sa s ním, kým má k tomu vôľu, a keď ho prešla chuť, odhodí ho hoci do blata. Neživej hračke je to jedno. Tá nemyslí, necíti. Ale živej hračke, ktorá uvažuje a cíti, to iste pôsobí bolesť. Pre túto bolesť hľadala posilu v ubolenej tvári Ježišovej.

V ničom nechcela byť veľkou. Vyvolila si „malú cestu“, cestu duchovného detinstva, a po tejto ceste kráčala a aj dospela k najvyšším métam.

Aj keď si pred ňou azda nik neosvojil túto cestu tak dokonale a tak bez výhrady ako svätá Terézia, nebola ona neznáma. Veď sám Kristus poukazuje na túto cestu a tento božský pokyn priviedol na ňu i našu sväticu. Už Starý zákon nám predstavuje osoby, ktoré aspoň v niektorých chvíľach a v niektorých okolnostiach prejavujú tak detinskú oddanosť nebeskému Otcovi, že to podnes budí v nás údiv.

Chlapec Izák s nošou dreva na chrbte kráča na horu, kde, ako otec hovorí, majú Bohu priniesť obeť. Ale otec nesie len oheň a meč, obetného zvieraťa nemajú. Už pri vyhýbavom vysvetlení Abrahámovom si mohol mnoho myslieť, no nemohol mať pochybností, keď ho otec poviazaného položil na oltár a chcel mečom usmrtiť. Ale Izák mlčí. I nevdojak nám príde na myseľ Boží Baránok, ktorý onemie a neotvorí ústa, keď ho idú zabiť na dreve, čo si sám vyniesol na horu. Veď Izák predobrazoval tohto Baránka. A pritom Písmo chváli len poslušnosť Abrahámovu, o oddanosti Izákovej sa nezmieňuje, necháva ho zabudnutým, maličkým, hoci v obetavosti isteže neostáva za otcom.

A či nás nedoľme detinská oddanosť staručkého kňaza Héliho. Bol slabý k synom, preto mu Boh oznamuje také veľké tresty, že ešte aj tým, čo iba počujú o nich, „bude cvendžať v obidvoch ušiach“. A starček reaguje len slovami:

„Je Pánom, nech urobí, ako uzná za dobré.“ Nevedel byť otcom, ale vedel byť dieťaťom, a oddanosť dieťaťa isteže smyla vinu otca.

V uvádzaní príkladov bolo by možno pokračovať. Je však isté, že svätá Terézia poznala tieto príklady: veď sa denne živila slovom božím, uloženým vo svätom Písme, a bolelo ju, že nevie hebrejsky a grécky a nemôže čítať slovo božie v rečiach, v ktorých ho Boh vnukol svätopiscom.

Je tiež nesporné, že svätica veľa zachytila aj od preblahoslavenej Panny. Mária, hoci matka, chce sa volať len služobnicou Pánovou. Aj ju stretáme len pri božskom Dieťati v jasliach, v egyptskom vyhnanstve a nazaretskej chudobe. A potom zasa len pri ubolenej tvári božského Dieťaťa pod krížom. Pri slávnom verejnom pôsobení Synom vidíme ju len dva razy: v Káne galilejskej na svadbe a keď poslucháči oznamujú Pánovi, že čaká matka a príbuzní. No v oboch prípadoch znejú slová Synove, aspoň na prvý pohľad, skorej odmietavo. Hračka, ktorú si božské Dieťa zdanlivo nevšíma, pravda, len preto, aby ju neskôr s tým väčšou slávou mohlo pozdvihnúť.

Že podobná detinská oddanosť Bohu bola Starému zákonu dobre známa, ukazujú aj mnohé básnické výroky. Mojžišova Pieseň prirovnáva Boha orlovi a ľudí orlícatám, čo sa učia lietať. Boh je:

*Sťa orol, čo k letu vyzýva svoju mlad
a ponad ňu sa vznáša,
kridla si rozpína a berie ju na ne,
na pleciach si ju nesie.²*

Pekný je najmä Asafov žalm (72): „Aký dobrý je Boh k tým, čo sú priami, Boh k tým,

² Dent 32, 11.

čo sú čistého srdca."³ Skoro by som sa už bol potkol, píše svätopisec, a bol by som reptal, keď som videl, ako dobre sa vodi na zemi bezbožníkom, hoci si to nezasluhujú. Nerobia, netrpia, oči im vykukujú z tučných tvári a prezrádzajú ich nízke smýšľanie, ozdobujú sa nadutosťou, odievajú sa násilím, a jednako sa majú tak dobre, že to zvádza mnohých, a aj tí začnú piť pôžitky na plný dúšok. Hovoria si: Veď to Boh nevie, ako by to aj vedel! Hľa tamtí sú bezbožní, a predsa si žijú v blahobyte. Aj mne prišlo na um: Dám sa aj ja na tú cestu, budem hovoriť ako títo. Ale rýchlo som sa vzpomáтал: Veď by som tým zradil pokolenie dietok božích. A čoskoro som aj pochopil, že všetok blahobyť bezbožníkov je postavený na klzkom svahu, nečakane sa zrúti do trosiek, a bezbožníci zmiznú, ako stratí sa sen, keď človek precitne. A ja som sa ešte chcel roztrpčovať, chcel som sa voči tebe, Bože správať ako nerozumný tvor. Veď ja som predsa ustavične s tebou, ty ma držiš za pravicu. Vedieš ma podľa svojej ľubovôle, na konci však pozdvihneš ma k sláve. Čože mám na nebi? A na zemi nič nechcem popri tebe. Klesá mi telo a srdce, no večnou silou môjho srdca a mojím údelom je Boh. Isteže zhynú tí, čo sú ďaleko od teba. Ale mne tak sladko je byť v blízkosti Boha; v Pánovi skladám všetku svoju nádej.

Podobné myšlienky nájdeme aj inde napr. v mesiášskom žalme 15. Či sa z týchto myšlienok neozýva detinská prostota maličkých?

Týchto maličkých mal Boh vždy v osobitnej láske. Ba neraz ich použil, keď chcel premôcť

³ Takto čítajú dneska všeobecne, hoci text má: „Aký dobrý je Boh Izraela.“ Izrael sa v celej dlhej básni nespomína. Paralelizmus a súvis si žiada smysel, ktorý uvádzam a ktorý dosiahneme prostou zmenou samohlások. A ako je známe, hebrejská reč pôvodne písala len spoluhlásky. Samohlásky sa i do biblických textov dostali až neskoro po Kristu.

svojich nepriateľov. Detské križiacke výpravy boli pomýlenou vecou; ale práve vyslovená myšlienka ich robí pochopiteľnými. Kde mocní sveta nestačili na slávu božiu, tam Boh dal úlohu maličkým. Či betlehemské nemluvňatá nezachránily svojím mučeníctvom život novonarodeného Mesiáša? A ich bolestné výkriky, ich smrť bola plnou porážkou božieho nepriateľa Herodesa.

„Z úst maličkých a dojčiat si si obstaral slávu aj proti svojim protivníkom, aby si zničil nepriateľa a pomstiteľa“, hovorí Boh v Dávidovom žalme (8): „Pane, Pán náš, aké podivné je tvoje meno po celej zemi.“ V pôvodine je osnova ešte výraznejšia: „Z úst maličkých a dojčiat si postavil baštu, ... aby si zničil nepriateľa a pomstiteľa.“

Ktovie, koľko ráz Boh použil maličkých, nevinných pre svoju slávu tam, kde mu ju dospelí odopreli. Aj mimovoľne si pripomenieme spev a jasot jeruzalemských dietok na Kvetnú nedeľu. S koľkým nadšením prespevovaly: „Hosana synovi Dávidovmu, požehnaný, čo prichádza v mene Pánovom.“ A s koľkou závišťou to počúvali kňazské kniežatá a zákonníci. Tí dospelí, tí veľkí, tí učení chceli, aby Kristus Pán zahriakol dietky: „Počuješ, čo títo hovoria?“ Lenže Pán nezahriakol maličkých, ale naopak, tých učených a veľkých a to práve citovaným výrokom žalmu: „Pravda, vy ste nikdy nečítali, že: z úst maličkých a dojčiat si si pripravil slávu.“ Kristus Pán bol taký jemnocitný, že ani nespomenul druhú polovicu Dávidovho výroku: „aby si zničil nepriateľa a pomstiteľa“; no zákonníci a kňazi museli vycítiť, že ich pokladá za nepriateľov božích. A že ich Boh zahanbuje ústami detí.

Veď dietky pre svoju nevinnosť a prostotu srdca boli vždy osobitným predmetom Ježišovej lásky. Často kládol dietky dospelým za

vzor. Aj výrok, ktorý Cirkev svätá vložila do liturgickej modlitby svätej Terézie Ježiškovej, povedal vtedy, keď sa jeho učeníci hádali medzi sebou, kto je väčší v kráľovstve nebeskom. Zavolať jedného z maličkých, čo boli na ulici, postavil ho medzi veľkých učeníkov a povedal: Ak sa znovu nestanete ako maličkí, nevojdete do kráľovstva nebeského. A vieme, ako láskavo prijal maličkých a ako upozornil apoštolov: „Nechajte maličkých a nebráňte im prísť ku mne, lebo takýchto je kráľovstvo nebeské.“

Prečo mal Pán detky tak rád? A prečo chce, aby sme aj my ostali večne deťmi alebo aby sme sa znovu deťmi stali, ak sme nimi prestali byť? Čo myslí pod tým detstvom? Isteže nežiada od nás detinstvo podľa tela, tak ako nežiadal telesné znovuzrodenie, keď vravel Nikodémovi, že sa človek musí znovu narodiť. Máme si osvojiť niektoré duševné vlastnosti maličkých. Malé deti pred užívaním rozumu sú nevinné, ponížené, prosté. A slepo dôverujú rodičovi. Priiímajú mlieko, najjednoduchší, ale zato najžživnejší pokrm.

Po svätom krste všetci sme mali nevinnosť nemluvniat. Aj tí, čo prijali svätý krst v dospelom veku. I Pán i jeho apoštoli nás upomínajú, aby sme si zachovali túto nevinnosť.

Svätý Peter, apoštol, píše svojim veriacim: „Ako teraz narodené nemluvňatá žiadajte si rozumné, nefalšované mlieko, aby ste ním vzrastali k spáse, akže ste okúsili, že sladký je Pán“.⁴ Tým rozumným, nefalšovaným mliekom, ktoré máme požívať, je podľa niektorých exegetov Kristus sám, ktorý má byť našim duchovným pokrmom. Niektorí Otcovia myslia tu dokonca na Krista eucharistického.

Iní sa domnievajú, že svätý Peter označuje mliekom kresťanskú náuku. Najsprávnejšie asi hovorí Holzmeister, že svätý Peter tým slovom

⁴ 1 Pet. 2, 2.

zahrnul všetky pomôcky, ktoré Boh dal Cirkvi pre pokrstených veriacich a ktoré majú napomáhať duchovný vzrast tých, čo sa pri krste znovuzrodili. Medzi týmito darmi, pravda, prvenstvo patrí Kristovi, ktorého Boh postavil nad celú Cirkev ako hlavu. — Ale je príznačné, že i svätý Peter žiada od nás duchovné detinstvo. Niet vznešenejšej náuky ako náuka kresťanská, niet vznešenejšieho duchovného pokrmu, ako je Kristus; a apoštol všetko toto jednako predstavuje v obraze pokrmu detí, mlieka.

To pravda neznamená, že kresťania nesmú sa duševne vyvíňať, že majú vo všetkom ostať navždy deťmi. I slová svätého Petra by bolo mylné vykladať v tomto smysle, hoci on celú náuku kresťanskú volá mliekom. Veď sám apoštol píše, že máme vzrastať.

Obraz mlieka o kresťanskom učení nájdeme aj u svätého Pavla. Lenže už v inom smysle. U neho je mlieko začiatková náuka, ktorá sa podáva katechumenom a novokrstencom, ktorí ešte nie sú vyspelí a ešte nevnikli do pravého ducha a pravej múdrosti kresťanstva. Týmto ešte nemožno podať celú hĺbku Kristovho učenia, nepochopili by to, tak ako dietky neznesú pevnejší pokrm a uspokojia sa mliekom. Do Korintu prišli po svätom Pavlovi aj iní hlásatelia evanjelia, ktorí sa pokúšali začrieť do hĺbok. Korinfania to sotva chápali, ale páčilo sa im to a začali medzi nimi hádky. Niektorí sa hlásili k Petrovi, iní k Pavlovi, zase iní k akémusi, ináč málo známemu Apolónovi. Svätý Pavol ich napomína v prvom liste, že kresťan má na prvom mieste pochopiť múdrosť Kristovho kríža, a nemá zbytočne sháňať múdrosť tohto sveta. Korinfania sú ešte nie dosť zduchovnelí, preto sa predbežne musia uspokojiť s prvkami kresťanského učenia: „Ako dietkam v Kristu mlieko som vám dal za nápoj, nie pokrm, neboli by ste ho ešte zniesli. Ale ani teraz ho neznesiete,

lebo ste ešte telesní. Či nie ste telesní, keď sú medzi vami hádky a zápolenia?"⁵

Aj toto je duchovné detinstvo, ale v tomto kresťan nesmie zotrvať. Má duchovne vzrastať, má sa usilovať, aby hlbšie vnikol do Kristovho ducha. Dopustil by sa však chyby Korintanov, kto by sa o to pokúsil predčasne, kým je nie na čistom s prvkami nášho učenia. Kto však toto detinstvo prekonal, nech sa stane mužom, chápavým a pevným, pre ktorého je mlieko síce ešte vždy dobrým, ale už nie celkom dostatočným pokrmom.

Horšie je, keď niekto z mužného veku upadá znovu do tohto nežiadaného detinstva. Tejto chyby dopustili sa židokresťania, ktorí vtedy, keď im svätý Pavol písal list, boli dávno kresťanmi, mohli a mali byť vyspelými, a predsa im musí apoštol písať: „Hoci by ste mali byť učiteľmi, (tak dávno ste kresťanmi), znova ste utisnutí, aby vás poučili, ktoré sú začiatkové prvky božích slov: stali ste sa takými, čo potrebujú mlieko, nie pevný pokrm.“⁶

I svätý Pavol žiada od svojich, aby boli dietkami; veď aj on bol Kristovým apoštolom. Ale dobre rozlišuje dvojaké duchovné detinstvo: Detinstvo duchovného zakrpatenia a detinstvo nevinnosti: „Bratia, nechcete sa stať deťmi smýšľaním, ale zlobou buďte maličkí, smýšľaním však buďte dokonalí.“⁷

Zachovať si nevinnosť nemluvňat (zlobou byť maličkým, v maličkých totiž niet nijakej zloby), zachovať si ich pokoru a prostotu, pritom však byť duševne vyspelým, v tom záleží duchovné detinstvo kresťanov.

Ťažko je to uhádnuť. A veľkosť našej „maličkovej“ Svätice je práve v tom, že to dokonale uhádla. Prečítajte si len „Dejiny duše“ a iné

⁵ 1 Kor. 3, 2 nasl.

⁶ Žid. 5, 12.

⁷ 1 Kor. 14, 20.

jej spisy a pozorujte jej život, vhlbte sa doň. Teolog má čo rozjímať nad hĺbkami, do ktorých vnikala. A nemluvňa jej môže závidieť prostotu, poníženosť, ktorú si vždy zachovala.

A predsa z jej úst si Boh obstaral slávu. Vo všetkom bola maličká. Len jedno je u nej veľké. Dážď ruží, čo nám s neba na slávu božiu posielala.

Duchovné príbuzenstvo sv. Terézie Ježiškovej so svätým Františkom.

Dr. Teodorik Zúbek, OFM.

Nieto náznakov, že by svätá Terézia Ježiškova bola pod priamym vplyvom františkánskej duchovnosti. No pozornému čitateľovi „Dejín duše“, oboznámenému s františkánskou duchovnosťou, na prvý pohľad je zjavná spoločná základná črta týchto dvoch osobností, ktoré mali a majú taký význam v katolíckej duchovnosti.

Je to *pokora*, ponížená služba Stvoriteľovi. Zaiste každý svätec musel mať pokoru, základ to ostatných ctností. A mal ju vo väčšom alebo menšom stupni. Lebo len pokorným dáva Boh svoju milosť, kým pyšným sa protiví.¹ No u svätého Františka Serafínskeho a podobne aj u svätej Terézie Ježiškovej pokora má celkom zvláštny zástoj v duchovnom uspošobení. Je charakteristickým znakom ich osobností. Je látkou, z ktorej sa formuje ich duchovná tvárnosť, pôdou, odkiaľ vyrastá ich ctnosť. Pokorovanie sa pred Stvoriteľom i stvorenstvom je dýchaním ich duše. Duchovná veľkosť týchto dvoch osobností je v ich maličkosti, s akou sa stavajú voči Bohu aj ľuďom. Veľkosť v maličkosti. Na obidvoch týchto vyvolených dušiach Boh dovedil, že v pokore je poznanie pravdy, kým

¹ Jak. 4, 6.

v nadutosti poblúdenie. Čo skryl pred múdrymi a obozretnými tohto sveta, to zjavil malučkým.²

Všimnime si najprv *svätého Františka*.

Podľa najstaršieho životopisca svätý František o sebe hovoril: „Som najväčší hriešnik; lebo keby Boh nejakého zločinca obdaril takým milosrdenstvom, bol by desať ráz duchovnejší ako ja.“³ Cítil sa nevýslovne malý a nehodný, lebo bol si vedomý, že všetko, čo je na ňom dobrého a veľkého, pochádza jedine od Boha a Bohu prináleží. Preto mal všetkých ľudí vo vážnosti, všetkých si ctil, všetkých staval nad seba. „A pretože bol najpokornejší, prejavoval tichosť voči všetkým ľuďom, zvykom všetkých sa pohotove prispôboval. Medzi svätými bol svätejší, medzi hriešnikmi ako jeden z nich.“⁴ Priepastnú hĺbku pokory krásne vyjadruje Františkova odpoveď na Masseovu otázku, prečo celý svet ide za Františkom, hoci na ňom niet ničoho zvláštneho: „Chceš vedieť, prečo za mnou ide celý svet? To mám pre tie oči najvyššieho Boha, ktoré všade pozorujú dobrých aj zlých: pretože tieto najsvätejšie oči nevidely medzi hriešnikmi nikoho naničhodnejšieho ani nedostatočnejšieho ani väčšieho hriešnika, ako som ja; a keďže na konanie toho podivného diela, ktoré zamýšľa konať, nenašiel biednejšieho tvora na zemi; a preto vyvolil si mňa, aby zahanbil vznešenosť, veľkosť, moc, krásu a múdrosť sveta, aby sa ukázalo, že každá ctnosť, každé dobro pochádza od neho a nie od stvorenia, a že sa nik nemôže chváliť pred tvárou jeho; ale kto sa chváli, chváľ sa v Pánovi, ktorému všetka česť a sláva naveky.“⁵

² Mat. 11, 26.

³ Tom. Celano, Vita secunda S. Francisci Assis. Vyd. Quaracchi 1927, n. 123.

⁴ T. Celano, Vita prima S. Francisci Assis. Vyd. Quaracchi 1926, n. 83.

⁵ Kvetinky sv. Františka. Prekl. M. Luckého, Žilina 1944, str. 38—39.

Svätý František *poznal* zreteľne, ako z dobroty božej vznikly všetky veci a ako dobrota božia všetky veci udržiava. Všetko rovnako vyšlo z rúk Stvoriteľových, všetko rovnako je zacielené k Bohu. Všetko je poviazané tajomnými putami božími. Preto všetky stvorenia sú bratmi, sestrami. Oheň, škovran, malomocný žobrák mu je bratom, voda, ovečka i smrť je mu sestrou. A u Františka nie je to iba prázdna fráza, lež preniknutie k tajomnej podstate vecí, k ich vzťahom k Stvoriteľovi a k ich vzájomnej poviazanosti. František vie, že prenikol k čomusi novému, tajomnému, čo mu ani nepatrí, a bojí sa o svoju lásku a *pokornú radosť* zo stvorení: „Ty mi ju chráň, lebo ja som zlodej tvojich pokladov“, modlí sa k Bohu.⁶

Svätý František nechce inšie, než zapojiť sa svojím bytím a dielom do tejto oslavnej hymny stvorenstva Stvoriteľovi. Chce byť kvapkou v oceáne, zrnkom piesku v púšti, atomom vo vesmíre, tónom v šumiacej prírode a takto chváliť a velebiť svojho Pána. Byť ponorený do veľkosti a dobroty božej, horieť láskou k Bohu a odrážať lúče tejto lásky a dobroty božej celou svojou osobnosťou, to je konečný stupeň Františkovej cesty, františkánskej duchovnosti.

Aj *svätej Terézii Ježiškovej* pokora otvára čoraz širšie rozhlady a cestou duchovného destinstva vedie ju k rýchlemu vystupovaniu.

Svätá Terézia poznáva a uznáva svoju prirodzenú slabosť. Sme nevládne deti. Dieťa by sa rado dostalo hore schodmi, kde ho čaká dobrá mamička. No je prislabé, nevládze hore. Bezúspešne dvíha nemotorné nôžky. Pri všetkej námahe nemôže sa vyškríabať ani len na prvý schodík. Tu dobrá mamička síde sama, pritúli si dieťa na materinskú hrud' a zanesie ho do-

⁶ A. Gemelli, *Il francescanesimo*. Milano, 3. vyd. 1936, str. 16.

mov. Akou láskou a povďačnosťou musí potom zahorieť srdce dieťaťa k mamičke!

Svätá Terézia s holubičou prostotou chopí sa svojej slabosti a s haďou chytrosťou ju využije pre svoj duševný osoh. Vie, že prirodzenými silami sa na nič nezmôžeme, ani len na jednoduchý fyzický pohyb. I na to potrebujeme pomoc božiu. Darmo sa bude človek vypínať, vzpierať. Zdedené zatemnenie rozumu a ponížujúca slabosť vôle sú našimi vlastnosťami. To je najskutočnejšia pravda nášho života.

Svätá Terézia nermúti sa nad svojou slabosťou; má skalopevnú *dôveru*, že dobrý Otec prijme s blahovoľným úsmevom i nevydarené pokusy svojho dieťaťa po dobrom a odmení ich podľa svojej štedrosti. Milosrdná láska Otcova musí pomôcť svojmu milovanému a milujúcemu dieťaťu, ktoré všetku svoju dôveru vkladá v neho a celé sa odovzdá do jeho svätých rúk. On bude vynahrádzať všetky nedostatky dieťaťa, a dieťa bude sa naplňovať vždy vďačnejšou láskou k Otcovi a vždy väčšou dôverou.

„Som slabé a bezmocné dieťa; ale práve táto moja slabosť a neschopnosť dodáva mi potrebnú milosť, aby som sa ponúkla za obeť tvojej lásky!“⁷ Takto cestou *duchovného detinstva*, kde Pán ju „osvietil lúčmi pravdy“, ako sama hovorí,⁸ ponára sa vždy väčšmi do svojho Boha, ženícha svojej duše, do Krista. Až nakoniec nájde svoje vlastné miesto v jeho tajomnom tele, v srdci Cirkvi svätej. „Ó Ježiš, ty moja láska, konečne som našla svoje pravé povolanie medzi údmi Cirkvi. Spočíva v láske! Áno, našla som už svoje miesto v lone Cirkvi, a ty sám, môj Bože, si mi ho určil: v srdci Cirkvi, mojej matky, budem láskou!...“⁹

⁷ Svätá Terézia Ježiškova. Životopis napísaný ňou samou. Prekl. Št. Zlatoša, SSV Trnava 1933, str. 225.

⁸ Tamtiež 206.

⁹ Tamtiež 225.

Ako svätý František Serafínsky prežíval svoju pokornú lásku k Bohu a stvorenstvu, tak svätá Terézia Ježiškova kráčala svojou cestou duchovného detinstva. Utiahnuto, nebadane, a len Najvyšší a duše im celkom blízke poznaly ich duchovnú výšku. Posledné dva roky svojho života stravuje sa malá Terézia ako zápalná žertva milosrdnej Lásky božej za kňazov, misionárov, Cirkev svätú. Pokorný svätý František posledné dva roky svojho života, poznačený ranami Kristovými, dokonáva dielo druhého Krista tiež v utiahnutosti, v samožertve za bratov, Cirkev a celý svet. No Boh sa postal, že duch pokornej lásky svätého Františka sa zachoval v jeho diele a v jeho nepatrných spiskoch a obrodil Cirkev svätú. A podobne aj duch svätej Terézie Ježiškovej bol zvečnený v jej „Dejinách duše“ a blahodarne pôsobí v Cirkvi svätej podnes.

„Malá cesta“ svätej Terézie Ježiškovej.

Fr. Florand, OP.

„Lepšie je osvetľovať ako svietiť.“¹

Túto výsadu a slávu dal vždy Boh najväčším svätcom Karmelu. Ako svätý Ján z Kríža a svätá Terézia z Avily, svätá Terézia z Lisieux svieti a osvetľuje: je príkladom a učiteľkou, vzorom a náukou.

Aj ju volajú, pravda, „malým doktorom“, a svoju náuku ona sama volá „malou cestou“. *Malý a malosť* sú slová, ktoré tak často nájdeme v jej vlastnom životopise a v jej listoch; v jej učení je toľko vecí detských a tak málo vecí „majstrovských“, že väčšina teológov mala zpočiatku dosť ťažkostí rozlíšiť veľkosť, ktorá

¹ Svätý Tomáš, II—II, 188, 6.

sa v nej skrývala. Musíme uznať, že Boh tak chcel, aby ona dala plný kresťanský význam slovám „malá duša“, čo bolo v jej poslaní jedným z prvých úspechov! To bolo obdobie nadšenia. Obdobie teologického uvažovania prišlo až potom.

A bolo to naozaj potrebné. Bolo treba, aby bohovedci sa zaoberali náukou duchovného zdokonalenia, ktorá v kresťanskom svete narástla do takých vzrušujúcich rozmerov. Tým viac, že sestra Terézia nezanedala po sebe dokonalý výklad svojej myšlienky; v jej spisoch je oveľa menej metódy ako v dielach svätého Jána z Kríža a svätej Terézie. Viacej ako nikdy bolo tu nebezpečenstvo: vziať vedľajšie za hlavné, a najmä tu hrozilo vynášať anekdotu a zanedbávať poučenie.

Reč Benedikta XV. o duchovnom detstve² čelila ponajprv tomuto nebezpečenstvu. Vidí sa, že štúdie teologické pátra Petitota³ a jeho spolupracovníkov v „La Vie spirituelle“⁴ ho celkom odstránili.

Možno, že medzitým je ešte úsilie pokúšať sa o viac súbornú štúdiu „malej cesty“, a myšlienky, ktoré nasledujú, nemajú inej náročnosti, ako k tomu priviesť dušu. Hľadať a nájsť základnú postavu náuky Sestry Terézie, umiestiť ju do prostredia psychologického, v ktorom sa zrodila, a spôsobom veľmi všeobecným do hierarchie hodnôt teologických, hľa, to sa zdá byť prepotrebným podujatím.

Malá Svätá z Lisieux doista nebude tomu nezičlivá, lebo milovala jednoduchosť a vari aj zjednodušovanie.

² 14. augusta 1921.

³ „Svätá Terézia z Lisieux“, renesancia duševná, vydanie v „Revue des Jeunes“ (Revue mladých), Desclée et Cie.

⁴ „Blahoslavená Terézia Ježišková“, od M. V. Bernadota, OP, s mnohými spolupracovníkmi spomínanej revue...

I.

V n u k n u t i e.

„Malá cesta“ duchovného detstva mala počiátky nadprirodzené a dokonale jasné. Uvidíme to priam. Nebude vari bez záujmu objaviť najprv, čo ju duševne pripravovalo.

Hneď čo prečítame prvú hlavu *Dejín duše*, spozorujeme, že u Terézie, dievčata, rozvíja sa dar citov. Obraz, ktorý ju ukazuje na kolenách matky a nežne opretú o jej plece, prezrádza verne jeden z jej najprirodzenejších sklonov. Bola dcéruškou vrúcnou, ba viacej: zaliečavou. Bola vždy bez omrzenia pod dohľadom svojej matky, a nebola spokojná, kým táto ju nevzala na svoje ruky: „Toto roztomilé dieťa. písala pani Martinová (jej matka), nechce ma opustiť: je neprestajne pri mne...“⁵ — Nasledujúca myšlienka našej budúcej svätej je pozoruhodná: „Ah! mama, keby som nebola milá, išla by som do pekla? Ale ja viem, čo by som spravila: uletela by som za tebou, ktorá budeš v nebi; potom ma budeš držať mocne vo svojom náručí.“⁶ Správne píše neskoršie: „Ak Pán Boh položil vôkol mňa toľko lásky, uložil z nej tiež do môjho malého srdca, stvoriac ho oddaným a citlivým. Nemožno si predstaviť ako som milovala svojho otca a svoju matku; dokazovala som im svoju nežnosť tisícmi spôsobmi, lebo som bola veľmi rozpínava...“⁷

Štyri prvé roky života unlynú jej v takomto milovaní a v túžobnom hľadaní lichotiek mamičkiných. Mala práve štyri roky a osem mesiacov, keď sa prihodila veľká udalosť. bez ktorej vari nemali by sme nikdy „malú doktorku“ ani „malú cestu“. Pani Martinová zomrela.

Domnievame sa, že sa nevenovalo dosť pozornosti ohlasu, ktorý mala táto smrť na hlboký

⁵ Dejiny duše, hl. 1.

⁶ Dejiny duše, hl. 1.

⁷ Dejiny duše, hl. 1.

vývin Terézie. Jednako ona sama píše: „Hneď po smrti matky... moja šťastlivá povaha sa zmenila celkom.“⁸ Naozaj, citlivosť dieťaťa sa pobúri a stane sa nestálou. Odvtedy vidieť ju plakať veľmi často a — naoko... — pre nič za nič. Raz sa utieka do samoty, a raz dáva najavo, viac živá a zjavne prehánajúc, že je utisnutá na príchylnosť, čo vyvieralo z jej prirodzenosti. Napokon, darmo sa pokúša vzbudiť súcit ako jedna z jej sesterníc. V penzionáte hľadá napodobňovať niektoré zo svojich spolužiačok, ktoré prejavovali zvláštnu náklonnosť istej učiteľke. Ktovie? Či nebolo na začiatku jej *krízy pochybností* to isté úzkostlivé vyhľadávanie stratených lichotiek?... Či nanaliehala vtedy ustavične na svoju sestru Máriu, aby rozptýlila jej pochybnosť a potešila ju?... A hádam nie je to zvláštna náhoda, že práve v tom čase prichádza podivná choroba, ktorá sa končí zjavením usmievajúcej sa Panny Márie? Lebo nemôžeme sa zbaviť pozorovania, že Terézia vychádza z tejto zvláštnej choroby až po zákroku jednej matky, jej Matky nebeskej... Pritom pozorujme dobre: aj po zázraku „úsmevu“ všetka vnútorná nespokojnosť sa nestratila, a až r. 1886 po slávnej „vianočnej milosti“ jej uzdravenie sa potvrdilo. Ale aj vtedy nemáme byť dotknutí istými súvismi? Terézia — ako sa spomína — čakala v ten deň v kozube na svoje topánkv, naplnené bonbónmi a drobnými hračkami; ale keď sa vrátila do svojej izby, počula svojho otecka hovoriť dobre nahlas: „Pre veľké dievča, ako je Terézia, je to prekvapenie príliš detské, dúfam, že je to posledný rok.“ Vo chvíli, aký zázrak! „dcéruška našla znova navždy silu svojej duše, ktorú bola predtým stratila, keď mala štyri a pol roka“.⁹

Nespytujeme sa, či to bol zásah nadprirodzený, ako však ťažko nevyzdvihnúť túto prí-

⁸ Dejiny duše, hl. II.

⁹ Dejiny duše, hl. V.

hodu? Bola to „milosť“, dozaista, ale nebolo to aj niečo iného? Alebo ešte, čo tá milosť používa? „Pre také veľké dievča ako Terézia...“ Tieto slová a nasledujúce znamenajú: už dosť, a teraz sa rozhodni: vek mamičkiných lichotiek zašiel, vek, v ktorom bolo tak dobre stúliť sa do náručia svojej mamičky; to už zašlo a iný život sa začína. Či s pomocou božou nestačilo, aby Terézia si to uvedomila, že sa jej citový život musí ustáliť a zjednodušiť? Sama dodáva, že otcove slová jej „ranily srdce“. Rozumie sa: oslobodzujúci, ale i ukrutný býva obyčajne zárez chirurgického noža.

Nebude azda od vecí sledovať túto malú anketu aj po „obrátení“ vianočnom, lebo podľa niektorých príznakov vtiera sa otázka, či toto obrátenie bolo celkom dôkladné, prinajmenej v oblasti nevedomia. Lež to by nás viedlo ďaleko. Obmedzme sa na to, že obrátime pozornosť čitateľa na listy svätice v čase, pre ňu takom ťažkom, smrti jej obdivu hodného otca, a s druhej strany na to, čo nazvala „mučeníctvom“ svojho srdca, tým mučeníctvom, ktoré trvalo skoro cez celý jej rehoľný život a ktoré vcelku pozostávalo z toho, že bola zbavená pozorností materských, či už so strany svojej Matky priorky a či v dôsledku rehole a vlastných rozhodnutí, ďalej so strany svojich pokrvných sestier, najmä tej, ktorú nazývala svojou „malou matkou“.

A myslíme, že možno povedať toto: až po vianočné obrátenie, — možno, že aj po ňom... — Terézia v hĺbke svojho svedomia alebo, aby sme hovorili ako naši moderní psychologovia, v hĺbke svojho nevedomia, *neprijala smrť svojej matky* a voslep hľadala ešte jej objatie.

Kto by nevidel, ako táto domnienka vrhá svetlo na psychologický pôvod „malej cesty“? Terézia už hľadá objatie Ježišovo? To bude aj základ celej jej duchovnej náuky? Nuž, odpovedáme, netreba sa tomu diviť, lebo v podstate

odvtedy, čo Terézia mala polpiata roka, nerozhodla sa nikdy vzdať sa objatia a lichotiek svojej mamičky. Nebolo teda správne, aby v istom smysle nevedomky hľadala *náhradu*? A preto tu, predpokladáme, črtalo sa už v prirodzenom poriadku vecí vnuknutie „malej cesty“.

Psychiáter by ostal len pritom. Ale kresťanské stanovisko, ktoré je stanovisko úplné, je odrazu odvážnejšie a rozumnejšie: odvážnejšie, lebo prevýšiac poriadok blízkych príčin ide ďalej ako najjemnejší analyzátor, a rozumnejšie, pretože nerobí nikdy násilie prírode, keďže lepšie pozná jej obmedzenia.

A ak pripustíme, že taká bola u svätej Terézie z Lisieux prirodzená a nevedomá hra duševných síl, dáme si pozor, aby sme nezabudli, že Prozreteľnosť Božia ich viedla vysoko a bedlila nad ich vývojom. Ak uznáme, že tu bol „náráz“, zbadáme hneď, že podobných prípadov je doista veľmi mnoho a že dejiny naznačujú rozkvet iba jednej „malej cesty“. Na konci všetkého necháme za ňu Bohu slávu a zásluhu, celú slávu a celú zásluhu.

Tým skorej, že tu nadpríroda zázračne korunuje prírodu. „Neprišiel som zrušiť zákon, ale doplniť.“ Slová Kristove, ktoré sa vzťahujú na pôvod vnuknutia „malej cesty“.

Naozaj Boh sám zjavil nadprirodzenými spôsobmi a v plnej jasnosti, čo temné cesty nevedomia sotva by vnukly. Vieme, ako stalo sa toto zjavenie. Sestra Terézia sama o ňom hovorí: „Skúmala som sväté Knihy, vysvetľuje...“¹⁰ a čítala som tieto slová, prýštiace zo samých úst večnej Múdrosti: »Ak niekto je maličký, nech príde ku mne.«¹¹ Priblížila som sa k Bohu, uhádnuc, že som objavila, čo som hľadala. Chcejúc vedieť, čo by urobil »maličkému«, pokračovala som vo svojich hľadániach, a hľa, čo som našla: »*Ako matka si obľubuje svoje dieťa,*

¹⁰ Dejiny duše, hl. IX.

¹¹ Prísl. 9, 4.

tak vás ja poteším, ponesiem vás na svojom lone a pohojdám vás na svojich kolenách.«¹² Ah! — pokračuje — nikdy nežnejšie, melodickejšie slová neprišli potešiť moju dušu!...“ Zaiste Terézia musela plesať v tejto blahoslavennej minúte: predstavme si malú sirotu, ktorej by povedali: dobrý Boh ti vrátil mamičku, je tu, vezme ňu na ruky... Nuž Terézia ostala tak trochu vždy sirotou, ktorá čaká návrat veľkej a drahej mŕtvej mamičky.

Príroda a nadpríroda, riadené tou istou rukou, spolupôsobily teda v tom istom smysle. Všetko pohýbalo Teréziu Martinovú, aby sa správala pri každej príležitosti, aj, a to najmä, voči Bohu, ako malé dieťa, ktoré chce znova nájsť mamičkine lichôtky. „Ježiš chce, aby som bola sirotou“, povedala.¹³ Vyvretie zdola a pozvanie shora pôsobily v dorozumení a do ich stretnutia treba položiť miesto, z ktorého vyvrelo vnuknutie „malej cesty“.

Nech je pôvod tohto vnuknutia akýkoľvek, nemôžu byť pochybnosti o jeho obsahu. Je isté, že počiatočná myšlienka našej „malej učiteľky“ bola: *napodobňovať spôsoby malých detí* voči svojim rodičom.

Či už texty Písma svätého a milosti osvietenia inšpirovaly *znenazdajky* myseľ svätej Terézie alebo skôr ako sa nazdávame, či boly vyniesly a korunovaly, prestavily a zveľadily dlhú nenodchvtenú prípravu, ostáva isté, čo svätica vyslovila sama:

„*Chcem byť tu na zemi váš obraz najvernejší, dieťky malé.*“¹⁴

Povedala tak sto ráz a stými spôsobmi. Podľa jej vlastného prameňa, — a podľa neho my rozumieme mnohým veciam... — „malá cesta“ je cestou „detstva“.

¹² Izaiáš 66, 13—12.

¹³ List jej sestre Celine, 23. sept. 1890.

¹⁴ „Svätým Neviniatkam.“ (Báseň.)

II.

Hľadanie Boha.

Ktosi napísal: „Svätá Terézia neponímala ctnosti ako prúdy, vedúce k Láske, ale naopak, z Lásky čerpala všetku svoju dokonalosť.“¹⁵ Dneska niet nikoho, kto by s tým nesúhlasil.

Ale tento súhlas nestačí, a čo je najdôležitejšie, keď ide o usporiadanie hlavných článkov jej náuky, je preniesť sa nad skutočnosť a poukázať na jej dôvody, vysvetliť, že *muselo* tak byť a že jednoduchý vývoj vedúcej myšlienky mal také požiadavky.

Čo sa týka „malej cesty“, vnútorná logika, ktorú hľadáme, črtá sa dosť jasne, len čo máme na zreteli inšpiračnú myšlienku, o ktorej sme hovorili a podľa ktorej kresťanská duša, túžiaca po dokonalosti, má iba napodobňovať (nadprirodzene) správanie detí. To bol veľký vynález svätej Terézie z Lisieux, ktorý sa vznáša nad jej životom a nad jej náukou s logikou, o ktorej povrchná skúška dovolila by pochybovať, ale ktorú nájdeme bez ťažkosti, a to prísnu a zachytávajúcu aj podrobnosti, len ak ju sledujeme pozorne:

„Chcem byť tu na zemi váš obraz najvernejší, dietky malé.“

To je to, čo nás oprávňuje veriť, že zástož Lásky v „malej ceste“, zástož znamenitý a výlučne popredný, netreba prijať len ako skutočnosť, ale veriť, že bol podložený a požadovaný zásadou, o ktorej sme hovorili.

Veď dietky veru neboly by videly v Terézii svoj verný obraz, keby *najprv* neboly v ňom našly lásku.

Boh chcel, aby prvý pohyb nadšenia u dieťaťa, a to najprirodzenejší, smeroval do náručia jeho matky: to je pohyb lásky.

¹⁵ Duch svätej Terézie Ježiškovej, článok v Office Central de Sainte-Thérèse, Lisieux, hl. I., čl. 1., str. 3.

Nedivme sa tomu.

Či nie je to nadšenie pre lásku podmienkou jeho žitia? Dieťa chce žiť, chce rásť, to jest žiť dôkladnejšie. Ale či túžiť po objatí matkinom nie je práve túžiť po živote? V ňom nachodí všetko, čo miluje, a všetko, čo potrebuje: pokrm, ochranu, opateru, lásku. V ňom nachodí aj ten potrebný prepych pre ľudské šťastie, ktorý spočíva v darovaní šťastia iným...

Kde tohto nadšenia pre lásku niet, tak dieťa má sťaženú cestu za dokonalosťou a tam je v moci smrti.

Je len prirodzené, že na začiatku cesty, ktorá privedie dieťa k dokonalosti jeho životného jestvovania, je najsamprv nadšenie pre lásku, ktorá ho priťahuje do náručia matkinho. Láska načína jeho vzrast a neprestáva zabezpečovať jeho šťastný vývin.

Preto lásku kladie svätá Terézia na začiatok svojej „malej cesty“ a každého svojho počínania pre duševnú dokonalosť. Raz písala svoimu misionárovi, svojmu „duchovnému bratovi“ (13. júla 1897): „Ježiš je náš jediný poklad... Naliehavo vás prosím, aby ste neostali len pri jeho svätých nohách, ale sledujte toto *prvé svoje nadšenie, ktoré vás ťahá do jeho náručia.*“ Hľa, obraz nad iné výstižný!

Prvý postoj, základný postoj duše, ktorá si zvolila „malú cestu“, je hľadať ramená Ježišove, neprestajne hľadať Boha. A to — láskou.

Teraz už môžeme obdivovať *s p r á v n o s ť*, s akou duchovná náuka „malej doktorky“ súhlasí s dogmou a s pevnou bohovedou, keď už vieme, čo je jej základom. Sústrediť od prvého počiatku všetok duševný život na lásku, urobiť z nej veľkú silu výstupu a energiu bez prestania potrebnú pre každý pokrok, chápať život kresťana ponajprv ako nepretržité a horlivé „hľadanie Boha“ (láskou), nie je azda dôkazom, v najvyššom bode, smyslu a génia nadprirodzeného? Obdivujeme tiež predstihnutia Pána Bo-

ha a jeho milosrdenstvo voči malej Svätej; lebo toto výnimočné ocenenie lásky musíme pripísať bezpochyby zvláštnym milosťiam, no opierajúc sa o poznámky, ktoré sme učinili na začiatku tejto štúdie, nemáme uznať, že Prozreteľnosť bola usporiadala v tomto smysle hlavné udalosti detstva Terézinho? Prozreteľná taktika dala sa celá do práce, zdá sa, aby rozdúchala tento oheň, i keby sa bolo bývalo povedalo, že urobila všetko, aby ho udusila. Ozaj veľmi sa hodilo, aby najrozmarnejšia z dcér, aby sirota, najmenej potešovaná, učinila z lásky dieťaťa k rodičom pilier svojej náuky.

Túto detinskú lásku a — presnejšie povedané — túto detinskú lásku malého dieťaťa sv. Terézia z Lisieux rozviedla až po *odtienky*.

Táto poznámka dovoľí nám obvinúť zamierenie na lásku, ktoré stanoví prvé obdobie „malej cesty“, inými prvkami, tak isto do nej patriacimi, ktorých dôležitosť sa oceňuje s najväčšou rozmanitosťou. Lebo raz sa kladie váha na dôveru a inokedy na jednoduchosť, raz je to odovzdanosť, ktorú dávajú do popredia, a inokedy duch obety. Citovania svätej Terézie samej poslúžili azda na udržaní tejto neistoty, lebo treba zopakovať, svätica mala mnoho umu v hlave, ale jej protivilo sa pýšiť preto. Vari nie je nemožné dať každému zo spomenutých prvkov pravé miesto v celku náuky. Dost je: nestratiť s očí počiatocné vnuknutie!

Nedôvera voči sebe samému, dôvera alebo odovzdanosť, duch obety, všetko to jestvovalo u sestry Terézie a všetko to hrá v jej „malej ceste“ dôležitú úlohu, lebo všetko to je u malých detí.

Nuž u nich všetko to sa točí okolo lásky, ktorú majú k svojim rodičom. Hľa, ako: nedôvera k sebe samému vzbudí v nich nadšenie pre lásku, dôvera ho chráni, jednoduchá odovzdanosť ho rozvíja a obeta ho dokazuje. Duša, ktorá si osvojila ideál Teréziin: „Napodobňovala

som malé neviniatka...“,¹⁶ cíti sa, pravda, povolaná prevziať tieto rozličné spôsoby a postaviť ich podobne do služieb lásky.

Vieme, ako sa maličkí naľakajú, keď sú sami a nemôžu sa spoľahnúť na nikoho, iba na seba; ale vieme tiež, s akou novou silou pritúlia sa k svojej matke, keď dlho skusovali svoju nemožnosť. V nadprirodzenom poriadku nedôvera k sebe spočíva v tom, že sa necháme preniknúť slovom nášho Pána: „Bezo mňa nič...“ Ako sa celkom správne vystihlo, svätá Terézia Ježiškova „žila stále pod žiarou tohto slova“.¹⁷ Vždy sa bála, že bude ponechaná na svoje sily, a aj na svojej smrteľnej posteli zdôraznila: „Nikdy som nemohla nič urobiť celkom sama“,¹⁸ ukazujúc tak, že na sklonku svojho života podobala sa ešte maličkému, ktoré kráčalo neúnavne za krokmi svojej matky — „táto malá roztomilá dcéruška nechce ma nechať...“ — a ktoré, ďaleko od nej, by myslelo, že je stratné. Takýto strach, nielen že neuškodí „malým duším“, ak je v službách lásky, ale ich môže vrúcnejšie povzniesť v ústrety božskému objatiu.

Dôvera prispeje k tomu svojím dielom, podporujúc túto vrúcnosť, ako podporuje synovskú lásku maličkých. Naozaj, veľmi ju potrebujú, keď sa im zdá, že na tvári materskej badajú iba prísnosť, chladnosť, azda aj zabudnutie. Nevenujeme dosť pozornosti ich úzkostiam, a môže byť, ba je často mnoho beznádeje v tých malých srdciach. Čo na tom, že je to podľa nás pre malichernosť! Musíme tu súdiť podľa ich stanoviska. Ak vtedy nemaly nič, čo by mohlo chrániť ich lásku — ich život... — aká bude vtedy ich bieda! Ale dôvera je tu, čo ich jednako drží v ich pôvodnom zamierení. Aj keď boli prísne pokarhané, i keby cítily, že ich menej milujeme, postačí jedno nebezpečenstvo, aby

¹⁶ Dejiny duše, hl. X.

¹⁷ P. Lajeunie: Terézia Ježiškova, str. 128.

¹⁸ 11. VIII, Dejiny duše, hl. XII.

hneď zavolaly: „Mama!“ Matky urobia chybu, ak sklamú a znechutia takú nádej, lebo to zabíja lásku. Nádej kresťanská je chránená pred akýmkoľvek sklamaním, a vieme, že u Boha je neomylná! Láska nemôže mať lepšej opory inde. A kto nevidí, že tejto opory je často treba v duševnom živote? Či neprežívajú tí, čo svoj život orientujú k dokonalosti a sú podrobení skúškam, niekedy najčernejšie „noci“? Keď nás svätá Terézia Ježiškova učila mať nadprirodzenú dôveru v službe lásky, ktorá ťahá našu dušu k Bohu, podala tým dôkaz veľkej múdrosti. Sama dala príklad svetu, a to najhrdinskejší, že treba dúfať, „čo aj všetko je proti“... Ona, ktorá nedôverovala toľko svojim vlastným silám, nerozumela dušiam, ktoré nedôverujú Bohu a ktoré „sa boja takého nežného Priateľa“.¹⁹ Nemôžeme si bez pohnutia pripomenúť, že úbohá Terézia prežila posledné mesiace života v hroznej noci viery a nádeje, nevediac po istú mieru, či je nejaké nebo, narážajúc stále na ten istý „múr“ ako na steny nejakého hrobu, a že pritom nevyšlo z jej úst najmenšie slovo trpkosti a netrepezlivosti, nikdy jej láska preto neutrpela, nikdy nezapochybovala o Tom, čo ju *ukrižoval láskou*. Ktorý „život mal viac bojov“ ako tento boj pre lásku? Ale tiež, ktorý mal krajšie víťazstvo?

Jesto ešte dačo viac ako dôvera v láske malých detí. Dôvera značí: trápiť sa, namáhať sa, hoci to nemusí byť vysokého stupňa; nedúfali by sme, keby sme sa tak trochu nebáli, ale keď milujeme len preto, že dôverujeme, to nie je láska celkom slobodná pre rozlet. Odovzdanosť až popúšťa jej sväzky, oslobodzuje ju a rozvíja. Malé deti majstrovsky praktizujú odovzdanosť a je to zázračne pekné vidieť ich, ako sa v materskom náručí rozplynú ľubovoľne vo svojej krásnej láske, ako malá loďka, ktorá sa odtrhla

¹⁹ List misionárovi 1897.

pokojne od brehu a zanechala za prúdom vôd. Nikto nevie lepšie oddať sa tejto jednoduchej láske ako deti.

Nuž varí v tom svätá Terézia ich najvernejšie napodobnila. Málo ju vábily spôsoby, cesty složitité, spytovania a zahĺbenia sa do seba. Zdá sa, že čas exercícií bol pre ňu obyčajne trápenním. Skoro bola z nich chorá a nenadobudla svoj zvyčajný pokoj, až keď kazateľ odišiel... Naopak, keď išlo o to, aby sledovala jednoduché strhnutie svojej lásky, žila v obdivu hodnom pokoji: „Ako je ľahko páčiť sa Ježišovi“, hovorievala. „Máme ho len milovať bez pozerania na seba, bez veľkého skúmania svojich chýb...“²⁰ Keď sa takto oddala vnútornej sile, ktorá ju dvíhala k Bohu, ani utrpenie ju nemohlo zadržať. Terézia vtedy neprestávala vystupovať. Možno, že vtedy to bolo jednoduchšie a rovnejšie. Raz sestra z nemocničky našla ju na posteli mlčanlivú a žiariacu, s rukami sopätými a s očami pozdvihnutými k nebu. Bolo to pár dní pred jej smrťou. „Čo to robíte?, spytovala sa sestra. Máte sa pokúšať usnúť. — Nemôžem, drahá sestra, veľmi trpím! Teda sa modlím... — A čo vravíte Ježišovi? — Nič, milujem ho...“²¹

Táto láska nespočívala vždy v pestovaní svätej odovzdanosti.²² Hľadela ešte, a to často, dokázať seba samu naladiac svätú Teréziu k šľachetnému prijatiu obety. A to tiež patrí predovšetkým do „malej cesty“, lebo tak sa správajú dietky, aby dokázaly svoju lásku, a treba sa aj v tom im pripodobniť.

Aby dosvedčily, že „naozaj milujú“.²³ ne-

²⁰ Dejiny duše, hl. XII.

²¹ Tamtiež.

²² Sluší sa beztak pripomenúť, že táto odovzdanosť nevytvárala rozvažitosť a že Terézia vedela, keď bolo treba, vniesť rozumný poriadok do svojho života. Ale robila to vždycky v istom *duchu*, v *duchu* detstva.

²³ Svätý Augustín.

majú lepšieho prostriedku ako prijať odrieknutia, čo od nich žiadajú, a čím lepšie to robia, tým viac verí sa ich láske. Je pravda, že len v nerozumnosti žiadali by sme od nich veľké obety: sú veľmi slabé na to, aby ich prekonalý. Ale vernosť, s akou znášajú malé nárazy, pohotovosť poslúchať na menší príkaz, im nie priam príjemný, preniesť sa ponad menší vrtoch, potlačiť pohyb búrlivosti, hľa, na to obyčajne majú silu a to môžu znova začať každý deň, na veľkú radosť svojich otcov a matiek.

Svätá Terézia Ježiškova preniesla toto do nadprirodzeného poriadku s rozvahou a jemnosťou odteraz preslávenou. Pre mnohých kresťanov ona ponajprv je tá, „čo hádže za krokmí Ježišovými kvety malých obetí“. Vieme, že nie toto gesto ju *najprv* vystihuje; ale je rovnako isté, že tým sa najlepšie prejavila i pred očami ľudí a bezpochyby aj Pána Boha sviežosť a jemnosť jej lásky! „Dobrý Boh ma skúša, povedala, aby som mu viacej *osvedčila* svoju odovzdanosť a lásku“.“ Porozumela slovám Kristovým: „Nie je dosť hovoriť: Pane! Pane! aby sme vošli do kráľovstva nebeského...“,“ a ona učila, aby sme spravili všetko, čo môžeme, dali bez výpočtov, zriekli sa bezodkladne, slovom, *dokázali svoju lásku* všetkými dobrými skutkami.

Ale ako neprestajne „verný obraz“ malých detí, zo splnenia malých obetí zaumienila si so stálou šľachetnosťou vyhľadávať veľké umŕtvovania. Neodoprela niest najťažšie kríže, ale prenechala Bohu starosť o to, ako ich uniesť na svojich vlastných pleciach. Dobré vieme, že tento „asketizmus malosti“ skrýva a vyhľadáva, keď je verne pestovaný, najozajstnejšie hrdinstvo: „Ako osvedčím svoju lásku, lebo láska sa dokazuje skutkami? Nuž, malé dieťa by hádzalo kvety... Áno, môj Miláčik, tak sa môj biedny

²⁴ 10. júla 1897.

²⁵ Mat. 7, 21.

život strávi pred tebou. Nemám inej možnosti dokázať ti svoju lásku ako hádzať kvety: to jest nenechať uniknúť *nijakej* malej obeti, *nijakému* pohľadu, *nijakému* slovu, aby som využitovala akýkoľvek malý skutok a učinila ho z lásky. Chcem trpieť pre lásku a tešiť sa pre ňu; takto budem hádzať kvety. *Nechcem nájsť ani jeden kvet bez toho, že by som ho pre teba nerozvinula...*"²⁶ Rozumie sa, že toľká vernosť „in minimis“ (v najmenších veciach) sa spojila s túžbou po najväčšej z obety, s mučeníctvom. Či to nebolo zvlášť preto, že mučeníctvo je svedectvo a to najkrajšie, ktoré kresťan môže dať o svojej láske? Nič neukazuje zreimejšie, že ten človek sa nemodlil nadarmo: „Milujem ťa, Bože, nadovšetko..." A konečne sám náš Pán to povedal prv, než by to potvrdil na Golgote: „Nieto väčšieho dôkazu lásky ako zomrieť za tých, čo milujeme..."

Na konci tejto prvej rozpravy „malá cesta“ ukazuje sa teda inšpirovaná starosťou napodobňovať nadprirodzene správanie detí a práve preto ukazuje sa najprv v snahe lásky, ktorá nesie dušu neprestajne do náručia Ježišovho. Je ona na prvom mieste horúcim hľadaním Boha. Je na prvom mieste *láska*. V tomto smysle Terézia mohla povedať: „Želáte si prostriedok, aby ste prišli k dokonalosti, poznám iba jediný: Lásku."²⁷

Ale toto hľadanie Boha, plné lásky, je hľadanie synovské a podobné malým deťom voči ich rodičom: zapaluje sa nedôverou k sebe, chráni sa dôverou, rozvíja sa v jednoduchosti a odovzdanosti, dokazuje sa šľachetným a verným prijatím malých obetí. (Pokračovanie.)

Preložil Ján Harant.

²⁶ Dejiny duše, hl. XI.

²⁷ List sesternici Márii Guérinovej 1894.

Kristus, stredisko všetkého života.

Dr. Jozef Ligoš.

Hľadanie Boha vo všetkom — to základ duchovného života. Ale to je povedané tak abstraktne. Hľadanie sa nám zdá také ťažké, cesta ďaleká a na jej konci len Boh v neprístupnom svetle. A tu na pomoc prichádza vtelný Boh Ježiš Kristus. Čo sa týka hľadania Boha hovorí o pravde úžasnej, nepochopiteľnej. Tvrdí, že Boh vôbec nie je ďaleko. Že je omnoho bližšie, ako si to myslíme, ba ako si to vieme predstaviť. Že on je zo všetkého najbližší. Že neprístupný Boh cez Krista prichádza do najužšieho spojenia s človekom. Že hľadanie Boha konkrétne spočíva v uvedomovaní si najužšieho spojenia človeka, Cirkvi, ba celého kozmu s Kristom a s tým s Bohom. Zdôrazňujúc preto v duchovnom živote hľadanie Boha, musíme hneď za tým nevyhnutne zdôrazňovať **n a s l e d o v a n i e** Krista.

Že Kristus je stredisko všetkého života, to jednoducho dokazujú tieto fakty Písma, pred ktorými veriaci človek musí skloniť svoju hlavu a povedať: Bože, to je síce pre môj malicherný rozumček nepochopiteľné, úžasné, ale verím, lebo za tým stojí tvoja autorita a tvoj rozum.

Kristus je obraz — idea celého tvorstva. „On je obrazom neviditeľného Boha, prvorodený zo všetkého stvorenia, lebo skrze neho bolo stvorené všetko, čo je na nebesách a čo je na zemi, neviditeľné a viditeľné, tróny, panstvá, kniežatstvá, mocnosti, všetko je stvorené skrze neho a pre neho.“¹ Podľa týchto slov Kristus je teda plán, podľa ktorého bol stvorený a postavený celý svet, každý jednotlivец, každý tvor, každý život či už telesný alebo duchovný. Kristus je te-

¹ Kol. 1, 15—17.

da vnútorná súdržnosť každej veci. Týmto bol už od večnosti.

Prvý človek však tento plán nezachoval. Sfušoval stavbu svojho života. Preto večný plán sa vtelil do človeka, aby ako plán bol človekovi bližší. Pretože mal byť plánom ohraňovaného človeka, musel na seba vziať i všetku ľudskú ohraňovanosť. Veď človekom byť znamená byť ohraňovaným. Preto musel na seba vziať: možnosť smrti, telesný i duchovný vzrast. Preto musel byť podriadený času i priestoru. Ale keďže je plánom nového človeka (aký bol pred hriechom), plán nemohol prijať i sfušovanie hriechom: nemoc, prirodzenú smrť, nevedomosť, telesnú žiadostivosť. Veď práve toto chcel premôcť. Chcel odstrániť chyby, ktoré narobily sa pri minulej stavbe. Chcel dosiahnuť to, aby ako on bol „u Boha“, tak zas človek bol „u Slova“. Takto po Adamovom páde v Kristovi prichádza na svet prvý ozajstný človek, človek utvorený a celkom stotožňujúci sa s ideou božou o človekovi — homo Dei. Žiť bez Krista teda znamená vytrhnúť zo seba plán svojej stavby. To je však holou nemožnosťou. A keď, tak zničením plánu, ktorý bol pri stavbe do mňa inkardinovaný, i sám som zničený.

Odvtedy čo Kristus stal sa plánom nového človeka, stal sa i jeho prostredníkom.

„Jeden totiž je Boh, tiež i jeden prostredník medzi Bohom a ľuďmi, človek Kristus Ježiš, ktorý dal seba samého za všetkých na vykúpenie, na svedectvo svojim časom.“²

Je teda priestorom medzi mnou a Bohom. Cez tento priestor musím prejsť, ak sa chcem dostať k Bohu.

Je cestou, vchodom.³ Cesta je spojivom dvoch miest, dvoch dedín. Je nemysli-

² 1 Tim. 2, 5—6.

³ Ján 14, 6, 10, 9.

teľné dostať sa z jedného mesta do druhého bez cesty. Aj keď prejdem cez polia. Vtedy pole je cestou. Podobne bez dverí nedostanem sa do domu. I keď prejdem cez okno, cez dieru. Vtedy zas tieto sú dvermi.

Cesta, vchod je dvojstranný. I Kristus cesta, vchod je dvojstranný. Ním nielen ja kráčam k Bohu, ale i Boh len cez neho dostáva sa ku mne.

Je životom. „Ja som život.“⁴ A spolu i cestou, cez ktorú tento život prichádza. Ako voda cez vodovod. Ním prelieva sa nielen boží život do mňa, ale i život môj do Boha, aby ho posvätil a potom taký posvätený mi ho vrátil. On je teda životovod.

Je uhlový kameň.⁵ Taký spojuje dve steny v jeden uhol. Steny nemôžu byť od seba vzdialené, inakšie sa rozíde celá stavba. Jednou stenou som ja, druhou Boh. Uhlový kameň Kristus nás v jedno spojuje.

Je vinný kmeň. Ja som vinič, vy ste ratolesti! Len kto ostáva vo mne a ja v ňom, prináša hojne ovocie, lebo bezo mňa nemôžete nič urobiť.⁶ Je nemysliteľná živá ratolešť odrezaná od kmeňa. Dať sa odtrhnúť od kmeňa, z ktorého prichádza pre ratolešť všetka životná miazga, znamená smrť.

Je konečne hlava. „Muž je hlavou ženy, ako Kristus je hlavou Cirkvi, on, ktorý je Spasiteľom tohto svojho tela.“⁷

Hlavou sa stal pri vtelení a ostane ňou po celú večnosť.

Toto sú fakty, pred ktorými musí veriaci skloniť svoju hlavu. A keď ich do dôsledkov premyslíme, zistíme, že obsahujú pravdu, pred ktorou smrteľník musí žasnúť. Keď Kristus je pre mňa, a i pre celú Cirkev obraz, pro-

⁴ Ján 14, 16.

⁵ Ef. 2, 20.

⁶ Ján 15, 5.

⁷ Ef. 5, 23.

stredník, cesta, život, dvere, uhlový kameň, hlava, tak vtedy som od neho viac závislý ako nepočaté dieťa od svojej matky. Viac ako ratolesť od kmeňa. Viac ako telo od svojej hlavy. To preto, lebo tu je kohézna sila o mnoho väčšia ako v spomenutých prípadoch. Tu sú žily, nervy, stmeľovacia látka najsilnejšie. Trvanie tohto tela je najlepším dôkazom toho. Čím stmeľovacia látka je silnejšia, tým dlhšie časy i vec trvá. Tá je základom jej trvania. Napr. rozdiel trvania pieskovca, hlíny, kremeňa, diamantu spočíva v menšej alebo väčšej sile stmeľovacej látky. To platí nielen v hmotnom, ale i v duchovnom svete. Aj v spoločnosti. Aj ich existencia závisí od stmeľovacej látky. Ňou sú napr.: humanita, kultúra, rasa, hmota, spoločný sociálny program, peniaze, reč, zem, hranice a konečne Kristus. Tento je najlepším tmelom spoločnosti. To dokazuje skutočnosť. Čo bolo držané pospolu iným tmelom ako Kristom — i keď sa to zdalo také trváce — vidíme, ako sa všetko rozleptáva. A Cirkev trvá. A okrem uistenia jej Zakladateľa i jej dvojtisícročná existencia je zárukou, že bude trvať na veky. Prežije všetky spoločnosti, národy, štáty. Preto je Cirkev societas katexochén. Preto je nesmyslom, keď spoločnosti (v porovnaní s Cirkvou), slepené dohromady ako piesok a preto i ako piesok sa rozpadávajúce, nechcú dokonca Cirkev ani uznať za spoločnosť so všetkými jej právami. Právo spoločnosti sa meria podľa jej kohéznej sily. A nijaká spoločnosť nemá takú veľkú sdružovaciu silu ako spoločnosť Cirkev, ako mystické telo Kristovo. Preto nijaká iná spoločnosť nemá toľké, také veľké právo na existenciu ako Cirkev. Preto mystické telo Kristovo je vzor pravej spoločnosti. Preto jedine jemu sa podarí stmeliť — a to nie v kopu neživej masy, piesku — ale v živý orga-

nizmus všetky národy, rasy, farby. To nedokáže nijaká iná spoločnosť. Len vtedy bude pokoj na svete, keď sa ľudstvo sdruží do tohto tela.

Z tejto pravdy nasledujú nevyhnutne tieto závery:

Musí sa i dneska s Kristom počítať. Je hlavou ľudstva. Hlavu nemožno odrezáť len tak bez všetkých následkov. Možno ju zapierať, možno ju preklínať, možno sa jej posmievať. Možno sa pred ňou schovávať, možno ju mračnami nevery i zakrývať. Ale to nič na veci nemení. I vtedy jej dobrodenie celé ľudstvo bude obklopovať tak, ako obklopuje voda ryby, človeka vzduch.

Odstránenie Krista zo spoločnosti i zo života jednotlivcov značí zničenie seba i celej spoločnosti. Nečudovať sa, že je vyvolávaná kríza za krízou, chaos za chaosom. Keď sa predsa zo stavby vyhodí plán (nie ten, ktorý je na papieri, ale ktorý je vložený, inkardinovaný do stavby), keď sa rozbije cesta, keď sa zničí životovod, keď sa podtne kmeň stromu, keď sa zatarasí vchod do miestnosti, keď sa odreže hlava z tela, len blázon sa môže čudovať, že stavba ľudského života i celej spoločnosti sa rúca, že život vyhasína, že strom sa váľa, že telo zomiera.

S Kristom som nerozlučne spojený. I v dobrom i v zlom. Zúčastňujem sa na dobrách hlavy. I na jeho tvorivej sile. Na prirodzenej (na nej zvl. rodičia). Ale i na duchovnej tvorivej sile. Aj duchovné plodenie prenecháva človekovi (zvl. kňazovi). Teraz je takým Vykupiteľom, akým je. Dnes Vykupiteľom nie je len ako hlava. Vykupiteľom je so všetkými svojimi údmi. Vykúpenie bolo prevedené na kríži. Krížom sa vykúpenie však i dnes aplikuje. Krížom, na ktorom visí Kristus. A zas taký, aký je dnes. Nielen hlava. Visí celý. Teda

i jeho údy. T e d a i j a. Utrpenie kresťana je teda zrejmou. Bez neho niet ani dnes vykúpenia. A čím ho viac u kresťanov, tým je to markantnejší znak, že Boh chce dnešné ľudstvo vykúpiť. Krvou celého Krista, teda i krvou mojou.

Niet vo mne nič malicherného. Každá i tá najmenšia práca, námaha, myšlienka prechádza cez Krista hlavu. Takto každý môj čin dostáva ráz božskosti. Zúčastňuje sa na hodnosti, veľkosti, dôstojnosti Hlavy. Preto v mojom živote nemôže byť ani jeden okamih neužitočný, stratený, lebo taký nemôže byť v Kristovi. S tým som však nerozlučne spojený. Preto taký okamih je nemožný ani u mňa.

A nič malého nemôže byť ani v celej spoločnosti. Tu niet obavy o prechmaty liberalizmu, kde jedinec ide za svojím cieľom i cez mŕtvolu druhých. Tu niet obavy ani o prechmaty tých smerov, v ktorých sa celok, spoločnosť stáva bohom, ktorému sa musí všetko obetovať, kde jednotlivec nič neznamená.

V mystickom tele Kristovom je to tak ako v Eucharistii. Tam je nemysliteľné nevšimnúť si, potušiť, dať zahynúť hoci najmenšej čiastočke, lebo veríme, že i v najmenšej omrvinke je prítomný celý Kristus. Podobne je to aj v Cirkvi. Ani tu sa nemôže robiť rozdiel medzi menším alebo väčším národom, medzi menšou alebo väčšou osobnosťou, bo každá má rovnaký cieľ, lebo v každej je celý nerozdielny Kristus. Totus in toto et totus in partibus. Len takto si potom možno vysvetliť, prečo v Cirkvi nemožno hovoriť o mase. Prečo Cirkvi je veľká i jedna osoba. Prečo Cirkev je hotová — podobne ako Kristus — za jednu dušu toľko obetovať ako za celok. Prečo je taká žiarlivá a taká starostlivá o každú svoju bunku.

Vo fyzickom tele tomu nie je tak. A tým menej v spoločnosti. Tam sa najviac chránia centrá. Tam nezáleží na jednotlivej bunke.

Úlohou tých, ktorí patria do tohto tela bude: *Omnia instaurare in Christo*. Dať svetu pôvodný smysel. V Kristovi budú požehnané všetky národy zeme. Ba i neživý kozmos. Ba nielen požehnané, ale christianizované, pokresťančené. To jest Kristovou kráľovskou, prorockou a kňazskou mocou bude všetko tak presiaknuté, ako presiaka olej, voda hubu, špongiu. Toto je nekonečná úloha jeho a spolu aj všetkých jeho údov: Svet urobiť Kristami. Svet upozorniť na to, čím má byť. Svet urobiť kresťanským.

Umožniť teda Kristovi, aby dnes žil. Žil cez nás. To je tiež jeden z hlavných smyslov, prečo sa stal hlavou. Chce, aby každý z nás svojím spôsobom rozvíjal tú dokonalosť, ktorá je v Ňom ako v koreni, v semene kondenzovaná. Kristus nebol osobne starcom. Stal sa však hlavou preto, aby teraz a cez celé veky cez každého starého človeka uskutočňoval všetky dokonalosti, možnosť ktorých dáva staroba. On nebol otcom, manželom, matkou. Stal sa však hlavou, čo najužšie mysticky spája sa s manželmi, rodičmi, aby cez nich uskutočnil rozličné štádiá dokonalosti, ktoré prináša so sebou otcovstvo, manželstvo, materstvo. Podobne každý právnik, každý lekár, profesor, robotník, úradník, obchodník, bankár, roľník, slúžka, dieťa, mladík, muž, žena v tomto tele umožňujú alebo aspoň má umožňovať (to je ich životným cieľom), aby cez nich Kristus žil v každom veku a na každom mieste (podobne ako v Eucharistii) ako najideálnejší lekár, profesor, slúžka, robotník, bankár, roľník.

A Kristus nežije ani v roku 1945. Nežije ani na Slovensku. Ani na tom alebo onom mieste Slovenska. Mňa však vsiakol do svojho tajomného tela. Mne dovolil, aby som žil r.

1945, na Slovensku, na tom mieste, kde som teraz.

A prečo?

Aby teraz cezo mňa vyžaroval všetky tie ctnosti, ktoré by vyžaroval on, keby žil v dnešných časoch, na mojom mieste, v mojom povolaní.

To je môj terajší životný cieľ.

Kristus, žijúci v nás.

Viliam H o t k a.

3. Nevesta Slova.

Krstom sme boli včlenení do Krista, Eucharistiou sa naše spojenie s ním dovršuje, prehlbuje. On v nás rastie, my sa tratíme. Ako planič, zaštepový do šlachetného vinného kmeňa. Čím užšie s ním srastá, tým viac sa i on zušľachťuje, až nakoniec prúdi v ňom tá istá miazga, čo vo viniči. Planič prestal byť planičom. Miazga, prúdiaca z viniča, ho pretvorila v šlachetnú ratolesť, na ktorej sa už urodí aj chutné hrozno.

Vrastením do Krista srastáme však nielen s jeho človečenstvom, ale i s jeho *božstvom*, akokoľvek sa nám to zdá neuveriteľným. Ľudská prirodzenosť Kristova je vlastne len cesta k jeho prirodzenosti božskej, s ktorou sme spojení tak úzko, že intímnejšie spojenie tvora s Bohom ani nie je mysliteľné. „*Kristus-Boh je vlast, kam ideme, Kristus-Človek je cesta, ktorou ideme.*“¹ Máme byť naplnení celou plnosťou Božou² tak, žeby Boh v nás bol všetko.³

Aby sme aspoň čiastočne vnikli do tohto tajomstva, nesmieme zpred očí strácať vzorový príčinu nášho spojenia s Kristovým božstvom,

¹ Sv. Aug., Sermo 123, c. 3.

² Ef. 3, 19.

³ 1 Kor. 15, 28.

jeho ľudskú prirodzenosť. Táto je spojená s druhou božskou osobou hypostaticky. To znamená, že nemá ľudskú osobitosť, ale jestvuje ako vlastná prirodzenosť Slova, Syna Božieho.

My sme pri krste boli vštepení do Kristovej ľudskej prirodzenosti. Tým sme, pravda, neboli spojení so Slovom hypostaticky, nestratili sme svoju ľudskú osobu a nestali sme sa Bohom — (však je to metafyzicky nemožné) — avšak sme boli k vlastnej ľudskej prirodzenosti Syna Božieho *privtelení*. Dostali sme sa s ním do najužšieho styku, aký je len pre tvora možný. Stali sme sa s ním „ako by jedna mystická osoba“.⁴

Spasiteľ túto jednotu prirovnáva k organickému srastu viniča s ratolesťami, svätý Pavol zasa sceleniu hlavy s údmi. „*Ja som vinič, vy ste ratolesťi.*“⁵ „*Hoci telo má mnoho údov, predsa však tieto tvoria len jedno telo. Tak i Kristus... Vy ste tým telom Kristovým, vy ste tými údmi.*“⁶

Privtelením ku Kristovi sme sa teda stali blízkymi nielen jeho prirodzenosti ľudskej, ale i božskej. Náš pomer k nej je analogický pomeru vlastného Kristovho človečenstva k jeho božstvu. Inými slovami: Súc smiesení s Kristovým telom a krvou a oživení tým istým životom, prichádzame do podobného vzťahu k druhej božskej osobe, v akom je jeho vlastná ľudská prirodzenosť k tejže osobe. Kristovo človečenstvo je *vlastné* Slovu, naše *privlastnené*. Čo je Kristus svojím *rodom*, to sme my *z milosti*. (Svätý Augustín.)

Aby svätí Otcovia zvýraznili spojenie božstva s človečenstvom v Kristovi, nazývajú jeho ľudskú prirodzenosť Nevestou Syna Božieho. No nielen jeho, ale i našu. Najmä svätý Bernard pri vysvetľovaní Veľpiesne obľubuje si výraz: „*Sponsa Verbi, Nevesta Slova.*“ Rozumie

⁴ Suma teol. III, ot. 48, čl. 2 ad 1.

⁵ Ján 15, 5.

⁶ 1 Kor. 12, 12 a 27.

ňou Cirkev, ale i každú jednotlivú dušu, žijúcu v Kristu. „Čiastka a celok sú totiž v istom smysle jedna a tá istá vec, takže čo patrí celku, je v určitom smysle vlastníctvom i časti.“⁷ Cirkev je „ako by jedna v mnohých (dušiach) a celá v každej (duši)“. (Svätý Damián.) Cirkvi ako makrokozmu, duši ako mikrokozmu, tamtej i tejto patrí ten istý názov: *Nevesta Slova*. Či zasnúbenie Syna Božieho s Cirkvou sa neuskutočňuje práve v jednotlivých dušiach?

Kristus je teda náš Ženích. A ako taký nás miluje láskou nad všetko pomyslenie. Život svoj za nás dal.⁸ Zasnúbil sa s nami, napája nás svojou krvou, svojím životom. Utvorení sme z jeho mäsa, z jeho kostí.⁹ Sme jeho telo. A preto nás miluje ako seba samého. „Každý kŕmi a s láskou opatruje svoje telo ako Kristus Cirkev.“¹⁰

Titul Nevesty Syna Božieho, ktorým sa honosíme, nie je teda čírym titulom. Je to skutočnosť, lebo skutočne patríme jemu a on za nás.¹¹ A v ňom a s ním vlastníme aj celé jeho bohatstvo. „Všetko je vaše... či svet, či život, či smrť, či veci terajšie, či budúce — všetko je vaše.“¹²

On, keďže je Synom Božím, skrze ktorého bolo všetko stvorené¹³ a v ktorom je zakotvené všetko bytie,¹⁴ je dedičom celého sveta.¹⁵

My, s ktorými sa on zasnúbil, stali sme sa spoludedičmi toho všetkého.¹⁶ „Keď nám Boh dal svojho Syna, či nám spolu s ním nedal i všetko?“¹⁷

⁷ Suma teol. II—II, ot. LXI, čl. 1. ad 2.

⁸ 1 Ján 3, 16.

⁹ Ef. 5, 30.

¹⁰ Tamže.

¹¹ 1 Kor. 6, 19, porovn. tiež Veľpieseň 2, 16.

¹² 1 Kor. 3, 22.

¹³ Ján 1, 3.

¹⁴ Kol. 1, 17.

¹⁵ Žid. 1, 2.

¹⁶ Rim. 8, 17.

¹⁷ Rim. 8, 32.

Aká závratná to skutočnosť!

V raji človek zatúžil stať sa Bohom. Nemožnosť. Pýcha. Hriech.

A čo sa stalo?

„Kde sa zaplietil hriech, tam sa ešte väčšmi rozrástla milosť.“¹⁸ Syn Boží stal sa človekom, aby splnil odvekú túžbu človeka. Stmelil nás so sebou, aby nás — sta Ženích svoju Nevestu — voviedol po svojom boku do kráľovstva svojho Otca... On, ktorý je všetko, nás, ktorí sme nič!

„Táto Nevesta je svojím rodom, krásou a hodnosťou na neporovnateľne nižšom stupni ako jej Ženích, a predsa kvôli tejto Etiopčanke¹⁹ prišiel zďaleka Syn večného Kráľa, aby sa s ňou zasnúbil. Ba i zomrieť za ňu sa mu nevidelo strašným. Akože ty, ľudská duša, akože si ty prišla k tomu? Odkiaľ sa ti dostala taká ohromná sláva, že sa právom môžeš nazývať Nevestou toho, na ktorého si anieli želajú pohliadnuť? Ako to, že ten ti je Ženíchom, ktorého krásu obdivuje slnko i mesiac a na pokyn ktorého sa všetko hýbe? Ako sa odvdáčiš Pánovi za všetko, čo ti urobil, že si sa stala spoločnicou jeho domácnosti, jeho kráľovstva, jeho lôžka a že ňa Kráľ voviedol do svojej komnaty? S akou láskou máš objať toho, ktorý si ňa tak cení, ba čo viac, ktorý ňa takú učinil! Zo svojho boku ňa totiž vytvoril, keď na kríži za teba usnul spánkom smrti... Kvôli tebe opustil Otca, aby prilipol k tebe, žeby si s ním bola len jedného Ducha. A hľa, teraz, keďže si s ním zasnúbená, chystá sa ti už svadobná hostina v nebi, vo večnej dvorane...“²⁰

„Tešme sa teda, jasajme a vzdaime Bohu chválu, pretože nadišiel čas svadby Baránkovej a jeho manželka sa prichystala.“²¹

¹⁸ Rim. 5, 20.

¹⁹ Od prírody čiernej, hriechnej. (Pozn. prekl.)

²⁰ P. L. t. 183, p. 158 sq.

²¹ Zjav. sv. Jána 19, 7.

Panna Mária *a náš duchovný život¹⁾.*

Dr. Inocent Müller, OP.

Nadprirodzený život, ku ktorému nás Boh volá od večnosti, prijímame priamo od Krista, ktorý sa stal jediným Prostredníkom medzi Bohom a ľudstvom, lebo sám sa obetoval, aby ľudstvo vykúpil. No tým ešte nie je vylúčené aj iné, povedzme druhotné prostredníctvo. Pápež Lev XIII. odvolávajúc sa na výrok Učiteľa anjelského² vraví: „Môžeme pripustiť aj iných druhotných prostredníkov, ktorí nástrojovo spoluúčinkujú pri spojení človeka s Bohom alebo pripravujú toto spojenie, ako sú anieli alebo nebešťania, proroci a kňazi obidvoch Zákonov. Kristus totiž pri rozdávaní ovocia vykúpenia používa ľudí, ktorí sú potom tiež prostredníkmi medzi Bohom a ľudstvom, hoci pod Kristom a v úplnej závislosti od neho. Medzi týchto prostredníkov svojím úradom patria kňazi, ktorí obetovaním svätej omše a vysluhovaním svätých sviatostí rozdávaajú ľuďom zásluhy Kristovho umučenia. Anjeli a svätí v nebi aj iným spôsobom môžu byť prostredníkmi. Jeden za dru-

¹ S. Thomas, OP.: *In salut. ang. Expositio*; L. Garriquet: *La Vierge Marie*; E. Hugon: *La mère de grâce*; J. Bittremieux: *Doctrina mariana Leonis XIII.*; *De notione B. M. Virginis mediatricis gratiarum*; Dr. C. Friethoff: *De duplici ratione ob quam B. Virgo medatrix nuncupatur*, *Angelicum* (1929); *Utrum B. V. Maria dicatur medatrix in sensu proprio*, *Angelicum* (1933); *De alma socia Christi Mediatoris*; Godts: *De definibilitate mediationis universalis Deiparae*; Pesch: *Die selige Jungfrau Maria, die Vermittlerin aller Gnaden*; Leloir: *La médiation mariale dans la théologie contemporaine*; Tanqueray: *Précis de théologie ascétique et mystique*; Dr. B. Merkelbach, OP.: *Quid senserit s. Thomas de mediatione beatæ Mariæ Virginis?* *Xenia Thomistica* 2 (1925), str. 505 — 530.

² Sv. Tomáš: *Suma teol.* III, ot. 26, čl. 1.

hého môže sa u Boha prihovárať, aby mu udelil milosť, jeden za druhého môže zadosť učiť a podobne. Tí všetci teda sú prostredníkmi v tom smysle, že nám môžu privlastniť ovocie Kristovho vykúpenia.

Nuž a k druhotným prostredníkom v privlastňovaní ovocia Kristovho vykúpenia na prvom mieste patrí Panna Mária, lebo po Kristu ona má najväčšiu účasť a najväčšie zásluhy na smierení ľudstva s Bohom. O úlohe Krista v duchovnom živote bola reč doteraz. V ďalších článkoch bude reč o druhotných prostredníkoch a vzoroch nášho duchovného dozrievania na synov božích, a to o Matke Božej, o svätých v nebi a o anjelochoch.³

1. *Mária, Matka Božia.*

Hneď na začiatku treba objasniť otázku, prečo Panna Mária po Kristu má najväčšiu účasť na našom vykúpení, teda pri rozdávaní Kristových zásluh. Najhlbší dôvod je v tom, že je *matkou Boha*. Svätý Tomáš vraví,⁴ že ako človek má matku jednu zo žien, z ktorej má telo, podobne aj Panna Mária musí byť Matkou Boha, keď z nej bolo prijaté telo Boha. Mária počala a porodila osobu, ktorá je Bohom, totižto Krista, preto je Matkou božej osoby, Slova, ktoré z nej si vzalo ľudskú prirodzenosť. Preto efezský snem slávnostne vyhlásil proti nestoriánom,⁵ že svätá Panna je *Bohorodičkou*.

Z tejto zjavenej pravdy vyplýva, že dôstojnosť Matky Božej vysoko prevyšuje všetky dôstojnosti okrem hypostatického spojenia. A dô-

³ Obširnejšie štúdie o P. Márii nájde čitateľ v starších ročníkoch *Smeru* od Dr. Friethoffa. Hádám sa nám podarí nadviazať styky so slávnym mariológom a poprosíme ho, aby v započatej práci pokračoval. Prítomný článok uverejňujeme len preto, že životne logicky súvisí s predchádzajúcimi úvahami o Kristu.

⁴ *Compendium theologiae*, c. 222.

⁵ Denz. 113.

vod toho je v tom, že hypostatické spojenie prevyšuje všetky dôstojnosti nielen prirodzeného, lež aj nadprirodzeného poriadku. Nuž a dôstojnosť Božej Matky je najbližšie hypostatickému spojeniu. Lebo Panna Mária dala dobrovoľný súhlas na to, aby bola Matkou Vykupiteľa, ktorému dala telo, porodila ho, živila ho, bola teda *nástrojovou príčinou* hypostatického spojenia a takto spoluúčinkovala s božími osobami pri veľkom tajomstve vtelenia. Môžeme teda povedať, že hypostatické spojenie Slova s ľudskou prirodzenosťou uskutočnilo sa v Márii a skrze Máriu, pravda, pôsobením Ducha svätého. Preto božie materstvo Márie po hypostatickom spojení prevyšuje každú dôstojnosť ľudskú aj anjelskú. Svätý Tomáš vraví, že Mária preto, že je Matkou Boha, má *akúsi nekonečnú dôstojnosť* z nekonečného dobra, ktorým je Boh.⁶

Svätá Panna práve preto, že je Matkou Boha, prichádza do dôverného styku s tromi božskými osobami. Zúčastňuje sa v určitom smysle plodnosti *Otca*, lebo toho istého Syna rodí v čase, a to z vlastnej podstaty, ktorého Otec splodil od večnosti. Prichádza do zvláštneho príbuzenstva so *Slovom*, lebo je Matkou vteleného Slova; a medzi Matkou a Synom je také spojenie, že môžeme povedať: Telo Kristovo ie telom Márie. Napokon Mária je *nevestou Ducha svätého*, lebo utvorenie Kristovho tela v jej lone privlastňujeme Duchu svätému: „*Duch svätý sostúpi na teba a sila Najvyššieho zatieni ťa.*“⁷ Preto svätí Otcovia v mystickom smysle nazývajú Máriu Nevestou Ducha svätého.

Táto nekonečná dôstojnosť Máriina ako Matky Božej je prameňom všetkých ostatných výsad a vzťahov, ktoré má k ľuďom. Kristus, ako sme povedali,⁸ je hlava tajomného tela, ktorého sme my údmí, Mária je Matkou tejto Hlavy;

⁶ *Suma teol.* I, ot. 25, čl. 6 k 4.

⁷ Luk. 1, 35.

⁸ Smer V, 146.

ale nemôže byť Matkou Hlavy a nebyť súčasne Matkou údov, ktoré patria k Hlave. Je Matkou *Krista, kráľa*, práve preto aj *kráľovnou ľudí a anjelov*. A napokon je Matkou *Krista-Prostredníka*, preto tiež *prostrednicou* k Prostredníkovi.

2. *Mária, Matka ľudského pokolenia.*

Mária je ponajprv duchovnou *matkou ľudského pokolenia*. Bohovedci vravia, že je druhotne a závisle od Krista *záslužnou* príčinou (de congruo) a *vzorovou* príčinou nášho duchovného života. Teda nielen *vzdialene* — preto, že nám dala Krista — prameň a vzor nášho posvätenia, lež *najbližšie*, lebo je matkou Krista ako hlavy tajomného tela, ktorého my sme údmi, a tiež preto, že na kríži bola nám daná za matku. Kristus totiž je hlava vykúpeného ľudstva, tajomného tela, ktorého sme údmi. Mária je matkou celého Krista, teda Hlavy aj tajomného tela. A tak porodila aj jeho údy, všetkých tých, čo sú k nemu privtelení, všetkých vykúpených, aj tých, čo sa zúčastnia v milosti vykúpenia. Takto stávajúc sa matkou Ježišovou podľa tela, súčasne stáva sa matkou jeho údov duchovne. Túto vznešenú pravdu potvrdzuje dojímavý výjav na Golgote v okamihu, keď Kristus mal dokončiť dielo vykúpenia. Kristus umierajúc na kríži v osobe svätého Jána odovzdáva svojej matke nás všetkých ako vlastných synov: *Hľa, syn tvoj!* A súčasne v osobe svätého Jána vravel nám všetkým: *Hľa, matka tvoja!* Podľa ústneho podania, ktoré siaha až po Origena, Kristus v tomto okamihu vyhlásil, že všetci vykúpení sú duchovnými dieťkami Máriinými.

Nuž Panna Mária je našou duchovnou matkou v tom smysle, že nás duchovne porodila a pomáha nášmu duchovnému vzrastu. Pius X. shrnujúc učenie premnohých bohovedcov to vyjadruje takto: Svätá Panna de congruo nám za-

slúžila všetko to, čo nám Kristus zaslúžil de condigno. Má teda väčšie právo ako Eva na titul „*matka živých*“, lebo ustavične nám pomáha vyobrazovať v dušiach dokonalý obraz Krista, svojho Syna.

3. *Mária, záslužná príčina milosti.*

Z toho ďalej vyplýva, že Panna Mária je *záslužnou* príčinou milostí, ktoré potrebujeme v duchovnom živote. Pravda, iba druhotnou príčinou, to znamená celkom závisle od svojho Syna, a napokon aj preto, že vlastný Syn dal je možnosť, aby zaslúžila aj nám.

Zaslúžila nám milosť ponajprv v okamihu *vtelenia*, keď svojím *Staň sa* dala k nemu súhlas. Veď vtelenie je započaté vykúpenie; nuž spoluúčinkovať pri vtelení znamená spoluúčinkovať pri vykúpení čiže pri milostiach, ktoré budú ovocím vykúpenia. Konkrétne to znamená spoluúčinkovať pri diele našej spásy, nášho posväcovania.

A celý ďalší život Máriin, ktorý spočíval v dokonalom stotožnení jej vôle s vôľou Otca nebeského, bol úzko spojený s dielom nášho vykúpenia. Veď ona vychovávala Ježiša, aby sa stal obetou na Kalvárii. Delila sa s jeho radosťami aj bolesťami, s prácou aj s opovrhovaním v nazaretskom domčeku. Bola spojená s presväтым životom svojho Syna v utrpení, najmä pri jeho smrti, pod krížom, keď veľkodušne zopakovala svoje *Staň sa* a dala súhlas na to, aby bol obetovaný ten, ktorého väčšmi milovala ako seba. Vtedy jej dušu prenikol meč bolesti a sama stala sa obetou pod krížom vlastného Syna, ktorý umieral za nás.

A keď sa Pán Ježiš vrátil do neba, mučenie jeho matky neprestalo. Bola zbavená prítomnosti vlastného Syna, ktorý bol jej jediným šťastím. Túžila po chvíli, keď sa s ním spojí na vekv. Všetky tieto trýznenia prijímala s láskou, aby spĺňala vôľu Boha, aby pomohla vzrastať rodiacej sa Cirkvi, aby pre nás získala ešte

väčšie zásluhy. A jej skutky boli tým záslužnejšie, že boli vykonané s najčistejším úmyslom a v najužšom spojení s Kristom, s prameňom všetkých zásluh.

Pravda, všetky tie milosti patrily ponajprv Márii, rozmnožovali jej milosti a súčasne aj právo na slávu večnú. No nakoľko Mária sama zúčastnila sa na diele vykúpenia, de congruo zaslúžila ich aj nám, a nakoľko sama bola plná milosti, túto plnosť nadprirodzeného bohatstva má aj pre nás.

4. *Mária, vzorová príčina nášho života.*

Po Kristu najdokonalejší vzor duchovného života je pre nás tiež svätá Panna; preto môžeme ju pomenovať *druhotnou vzorovou príčinou kresťanskej dokonalosti*. V nej žil Duch svätý, ktorý z nej utvoril živý obraz ctnostného života jej Syna, takže sa o nej vraví, že je *najdokonalejším obrazom Krista*, ktorý vymaľoval Duch svätý. Nikdy sa nedopustila ani najmenšieho hriechu, nikdy ani v najmenšom neodporovala božím milostiam, ku každému vnuknutiu vedela povedať: Nech sa mi stane podľa tvojho slova. Svätí Otcovia, najmä svätý Ambróz, predstavujú Máriu ako najdokonalejší vzor všetkých ctností. Pripomením aspoň tie, ktoré Evanjelium spomína. Mala hlbokú vieru; preto bez váhania uverila všetkému, čo jej anjel boží zvestoval. K tej hlbokej viere sfa by jej želala Alžbeta, keď Duchom svätým nadchnutá svoju radosť a súčasne aj prekvapenie vyjadrila slovami: „*Blahoslavená si, že si uverila, lebo splní sa to, čo ti bolo povedané od Pána.*“⁹ Jej silná odhodlaná vôľa ostať pannou je vyjadrená v odpovedi anjelovi: „*Ako sa to stane, keď ja muža nepoznávam?*“¹⁰ Bola teda odhodlaná zrieť sa materstva Mesiáša, ale nie panenstva.

⁹ Luk. 1, 45.

¹⁰ Luk. 1, 34.

Bola *pokorná, ponížená*, čo vidieť aj z toho, ako ju zarazila reč anjelova. Preto v okamihu, keď sa jej zvestuje, že bude matkou Boha, vyhlasuje sa za *služobnicu Pánovu*. Chválospev *Velebí duša moja Pána* je priamo extatickým vyjadrením jej pokory. A hoci bola matkou Boha a ako taká mala právo a nárok na všetky pocty, skrýva sa, miluje samotú, nevyhľadáva ľudské uznanie a chválu. Celý jej život bol nepretržitým usobraním; v tichu svojej duše hlbala nad všetkým, čo vzťahovalo sa na jej milého Syna: *Všetky tie slová zachovávala vo svojom srdci*. A aká bola jej *láska k Bohu a k ľuďom*? Z lásky k nim prijala všetky životné kríže, obetovala na Golgote svojho Syna ako smiernu obeť a statočne znášala jeho neprítomnosť po jeho odchode do neba.

A keď dôkladnejšie hlbame o živote Panny Márie, presvedčíme sa, že je to vzor *nežný, vábivý, príťažlivý*. Je taká jednoduchá, stvorenie ako my, naša dobrá sestra, milá matka, ktorá nás priamo vyzýva, aby sme ju napodobňovali, aby sme jej preukazovali svoju vďaku, uznanie a lásku. Je to vzor, ktorý nie je ťažko napodobniť, aspoň v tom smysle, že Mária žila v takom jednoduchom prostredí ako my. Svedomite spĺňala svoje povinnosti ako dcéra, ako matka, pokorne, skrytá v jednoduchom domčeku, v radoostiach tak ako v krížoch, vtedy, keď ju oslavovali, aj vtedy, keď ňou pohŕdali. Môžeme byť teda uistení, že sme na správnej a istej ceste, keď napodobňujeme Pannu Máriu. A je to súčasne aj najlepší spôsob napodobňovať a nasledovať jej Syna a získať si jeho mocné prostredníctvo.

5. *Mária, Kráľovná sveta.*

Kristus mocou hypostatického spojenia je kráľ všetkého stvorenstva, najmä ľudí. A Panna Mária je matkou Krista, preto je aj Kráľovnou celého stvorenstva. Ako matka pozemského krá-

Ia, má akúsi právomoc blahosklonnosti a lásky, podobne aj matka Krista Kráľa má v jeho kráľovstve akúsi moc blahosklonne sa prihovárať a byť matkou milosrdnou. Preto v loretských litániách modlíme sa: *Kráľovná anjelov, Kráľovná vyznavačov, Kráľovná všetkých svätých* atď.

6. *Mária, Prostrednica naša.*

Panna Mária je napokon *prostrednicou všetkých milostí*, ktoré potrebujeme v duchovnom živote. Túto náuku svätý Bernard vyjadril takto: „Sic est voluntas eius qui totum nos habere voluit per Mariam.“ Je to vôľa toho, ktorý nás celých chcel mať skrze Máriu. V dnešných časoch veľa sa vraví aj píše o Márii, prostrednici všetkých milostí, najmä keď Cirkev už povolila aj sviatok pod týmto názvom (13. mája). Preto pre duchovný život iste je dôležité pochopiť podstatu prostredníckej činnosti Máriinej.

Niet pochybnosti o tom, že P. Mária *sprostredkujúco* dala nám všetky milosti, keď nám dala Krista, pôvodcu a záslužnú príčinu milostí. No v posledných časoch z náuky pápežov a bohovedcov je vždy jasnejšie, že každá milosť prichádza k nám *bezprostredne* na prihovorenie Máriino. Ide teda o *prostredníctvo bezprostredné, všeobecné*, pravda, *podradené prostredníctvu Krista*. Ako dôvod bohoslovci vravia toto: Boh nám dal Krista — prameň všetkých milostí — skrze Máriu. No a nezvykol meniť svoje rozhodnutia pri rozdeľovaní milostí; preto aj jednotlivé milosti jednotlivcom udeľuje tiež skrze Máriu. Ďalej: Keď Panna Mária Krista počala, vychovala a takrečeno pripravila na obetovanie, poskytla mu možnosť získať zásluhy a súčasne *de congruo* zaslúžila to, čo Kristus *de condigno*. No a sluší sa, aby tá, čo tak účinne prispela ku Kristovým zásluhám a k nim pripojila aj svoje, aby s ním bola spojená aj pri rozdeľovaní milostí, ktoré sa udeľujú pre zásluhy Kri-

stove. Preto sa sluší, aby svätá Panna bola prostrednicou všetkých milostí.

Tým, pravda, nie je zmenšená prostrednícka činnosť Krista alebo božia moc. Bohovedci vravia, že pri rozdeľovaní milostí súladne spoluúčinkujú tri vôle: *Vôľa Boha* ako prvá najvyššia a nezávislá rozdeľovateľka milostí. *Vôľa Kristova*, ktorý ako prvý a nevyhnutný prostredník plným právom sám ich zaslúžil a ich aj rozdeľuje. Napokon *vôľa Márie*, ktorá ako druhotná prostrednica zaslúžila ich de congruo, závisle od Krista a od neho ich tiež dostane: *je teda prostrednicou k Prostredníkovi*.

Prostredníctvo Máriino je teda *bezprostredné* v tom smysle, že za každú milosť, ktorú Boh udeľuje, *Mária sa prihovára svojimi zásluhami z minulosti alebo prítomnými prosbami*. Z toho, pravda, nijako nevyplýva, že duša, ktorá dostáva milosť, musela by prosiť Máriu: ona môže sa za nás prihovárať aj vtedy, keď ju o to neprosíme. Toto jej prostredníctvo je *všeobecné*, vzťahuje sa teda na všetky milosti, ktoré Boh udeľuje ľuďom po Adamovom páde. A napokon je *podradené prostredníctvu Ježiša Krista*, to znamená, že Mária môže nám zaslúžiť alebo vyprosiť nejakú milosť iba skrze svojho Syna.

Z toho tiež vidieť, že Panna Mária v prítomnej ekonomii spásy má celkom zvláštne miesto. Svojím dobrovoľným súhlasom dala nám Vykupiteľa a takto aj všetky milosti, ktoré pochádzajú z neho. Sama svojimi skutkami de congruo zaslúžila nám milosti a napokon prihovára sa za nás u svojho Syna a vyprosuje nám takto potrebné milosti. Je teda prostrednicou všetkých milostí, kanál, potrubie, ako vravia bohovedci, ktorým z Krista-Hlavy pretekajú do údov všetky milosti.

Smysel tejto náuky je: Kristus dobrovoľne a slobodne chcel uctiť svoju matku, teda matku Vykupiteľovu, ktorá spolu s ním toľko vytrpela; preto chcel, aby všetky milosti, ktoré zaslúžil,

neboli ľuďom rozdeľované bez jej prihovorenia. Preto svoju matku určil za matku všetkých ľuďí, aby s materskou láskou prihovárala sa za všetkých. Tým sa, pravda, nevylučuje vzývanie a orodovanie ostatných svätých; lež ak na ich prihovorenie nejaká milosť sa udelí, za túto milosť prihovárala sa aj svätá Panna. Ani nie je potrebné výslovne utiekať sa k Márii, keď potrebujeme nejakú milosť, lebo aj keď ju neprosíme, stará sa o tú milosť, *lebo je matka*.

Toto orodujúce prostredníctvo Panny Márie vzťahuje sa na *všetky milosti*, ktoré Kristus zaslúžil; no nie na všetky v tom istom smysle. Priamy predmet tohto prostredníctva je všetko to, čo je *priamym predmetom prosebnej modlitby*. Sú to predovšetkým milosti a pomoc, ktoré potrebujeme na dosiahnutie *posledného cieľa*, odstránenie prekážok, pomoc vonkajšia aj vnútorná, prirodzená aj nadprirodzená a najmä *pomocné milosti*. Posväcujúca milosť, či už ide o jej prvé vliatie alebo ďalšie rozmnoženie, je alebo účinkom sviatosti alebo zásluhou dobrého skutku spravodlivého kresťana, je teda skôr *nepriamym* predmetom prostredníctva Panny Márie. Ona nám totiž môže vyprosiť pomocné milosti, aby sme s úžitkom prijali sviatosti alebo aby sme vykonalí záslužný skutok, a to s tým úmyslom, aby sa v nás rozmnožila milosť posväcujúca.

Nuž a všetkým spomínaným úlohám Panny Márie prislúcha titul prostredníctva: Panna Mária stojí medzi ľudstvom a Kristom, s ktorými je v naidôvernejšom spojení. Veď je matkou Krista aj matkou ľuďí, preto najsúcejšia, aby prostrednícky zasiahla. *Ľudstvo spája s Kristom*, keď od neho vyprosuje pre ľudstvo milosti. Toto prostredníctvo prislúcha výlučne svätej Panne a nijakému svätému. A naostatok je to prostredníctvo pod Kristom, teda v dokonalejšej závislosti od neho.

O účinnosti a všeobecnosti prostredníckej

činnosti Panny Márie pápeži posledných čias veľa písali v okružných listoch; pripomeniem aspoň niektoré význačnejšie výroky.

Lev XIII. v encyklike „*Supremi Apostolatus*“ píše: „U svojho Syna má takú moc, akú nikdy nedosiahla a ani nedosiahne nijaká ľudská ani anjelská prirodzenosť.“ *Pius X.*: „Na celom zemskom okruhu u svojho jednorodeného Syna najmocnejšia prostrednica a smieriteľka.“ *Benedikt XV.*: „Všemohúca milosť.“ *Pius XI.*: „U svojho Syna dosiahla takú milosť a moc, akú nemôže nikdy dosiahnuť nijaká ľudská alebo anjelská prirodzenosť.“ Dôvod všetkých týchto výrokov rímskych pápežov je jasný: Je to matka, ktorá sa prihovára u svojho Syna. No a Syn nemôže nevypočuť svoju matku, najmä keď je to matka najsvätejšia a najlepšia, ktorá spoluutrpením zaslúžila ľudstvu milosti.¹¹

O všeobecnosti prostredníckej činnosti píše *Lev XIII.*: „Nie menej je správne a dovolené tvrdiť, že z tohto prevelkého pokladu milosti, ktorý priniesol Pán, nakoľko pôvodcom milosti a pravdy je Ježiš Kristus, nič nedostaneme, nakoľko to Boh tak rozhodol, iba skrze Máriu. Lebo ako k najvyššiemu Otcovi môžeme prísť iba skrze Syna, skoro tak ku Kristu nikto nemôže pristúpiť, iba skrze Máriu.“ V encyklike odvoláva sa na výrok svätého Bernardína Sien-ského: „Každá milosť, ktorá prichádza na tento svet, ide trojakou cestou: *Od Boha ku Kristu, od Krista k Panne, od Panny k nám najusporiadanejšie sa rozdeľuje.*“ *Benedikt XV.*: „Všetky milosti, ktoré Pôvodca každého dobra ráči udeliť úbohým potomkom Adamovým, z láskavého rozhodnutia Božej Prozreteľnosti rozdeľujú ruky najsvätejšej Panny.“

Preto z učenia posledných pápežov dnes

¹¹ Hlboko básnicky to vyjadril Dante:
*Donna, sei tanto grande et tanto vali,
Che qual vuol grazia ed a te non ricorre,
Sua disianza vuol vuol volar senz' ali.*

všetci bohovedci všeobecne učia, že *každá milosť prichádza k nám skrze Máriu*.

7. Úcta k Panne Márii.

Panna Mária má teda významnú úlohu v živote každého kresťana. A kresťanský svet bol si toho vždy vedomý, preto svätú Pannu vždy uctieval synovskou láskou a lipnul k nej synovskou nežnosťou a oddanosťou. Úcta k Matke Božej tvorí podstatnú súčiastku duchovného života, preto ako doplnok podávame bohovedecky odôvodnenie tejto úcty.¹²

Základ mariánskej úcty spočíva v tom, že Mária je *Matka Božia*. Máriu uctieva *vtelené Slovo* ako svoju Matku; *Otec nebeský* miluje ju nežnou láskou ako svoju vyvolenú dcéru; *Duch svätý* hľadá na ňu ako na vyvolený chrám čistoty a svätosti. Nuž keď toto vieme, potom nemusíme hľadať iné odôvodnenie, iné príčiny, aby sme ju uctievali a milovali. Otec nebeský má k nej nevysloviteľnú úctu, lebo posíla k nej anjela, ktorý ju pozdravuje ako plnú milosti a prosí od nej súhlas k dielu vykúpenia. Boží Syn ju uctieva ako svoju matku a poslúcha ju. Duch svätý prebýva v nej s najväčšou záľubou. Nuž ak uctieваме Máriu, pripojujeme sa k trom božím osobám a uctieваме predmet ich úcty.

Proti bludnému učeniu protestantov treba poznamenať, že naša úcta k Božej Matke nijako nezmenšuje prvenstvo Boha, Krista v udeľovaní milostí alebo v ich uctievaní. Úcta k Márii nerovná sa uctievaniu Boha, veď Mária ostáva vždy stvorením a všetko, čo má, má od Boha. My aj v nej uctieваме Boha. No uctieваме ju viacej ako anjelov a svätých preto, že tých všetkých prevyšuje svojou dôstojnosťou ako *Matka Boha*, ako *Prostrednica*, ako *svätá*, ktorá

¹² Garrigou-Lagrange, OP.: *La consécration du genre humain au coeur immaculé de Marie*, La vie spirituelle 1932, str. 256. Tanquéry: *Précis de théologie ascétique et mystique*, str. 113 a n.

svojou svätosťou prevyšuje všetkých svätých aj anjelov. Preto úcta k Panne Márii nie je úctou *latríe*, ako vravia bohovedci; no je vyššou ako *dulia*, je to *hyperdulia*, teda vyššia ako úcta k svätým a anjelom.

8. *Dôvera k Panne Márii.*

Pretože Mária je Matkou Krista Boha, musíme k nej mať *plnú dôveru*. Boh nič jej nemôže odprieť, čo odôvodnene prosí, veď je to stvorenie, v ktorom má najväčšie zaľúbenie. A to je tiež pochopiteľné. Veď Mária vychovala človečenstvo, ktorým Kristus nás vykúpil a získal nám zásluhy; s ním spoluúčinkovala, spolu-trpela pri našom vykúpení; preto je slušné, aby sa zúčastnila aj pri rozdeľovaní ovocia vykúpenia. Boh teda neodoprie jej nijakú odôvodnenú žiadosť; preto svätí Otcovia pomenovali Máriu *všemohúcnosťou prosiacou*. A napokon Mária je naozaj dobrá matka, hľadá na nás ako na údy Ježiša Krista, miluje nás tak ako vlastného Syna; veď všetkých nás porodila v ukrutných bolestiach na Golgote, preto tým väčší nás miluje, čím väčšie obety za nás priniesla.

Naša dôvera k Panne Márii musí byť preto *nezlomná*. Hoci sme zasypaní chybami a nedostatkami, musíme si uvedomiť, že ona je *Matkou milosrdenstva*. Veru ona nerozmýšľa tak o spravodlivom trestaní, lež skoreí o tom, ako s nami súcítiť, ako nám pomôcť. Vie dobre, že proti dobru našej duše útočia vášne, žiadostivosť tela, sveta, pokušenia diabla; to všetko vie, preto spolucíti s nami ako so svojimi dietkami, hoci by sme boli padli do hriechu. Preto keď ukážeme čo len iskierku dobrej vôle vrátiť sa k Bohu, láskavo nás prijíma. A neraz sama takrečeno predchádza dobré rozhodnutie našej vôle a v-prosuje nám milosť, ktorá nás povzbudzuje k ľútosti a k návratu k Bohu. Preto svätá Cirkev povolila v niektorých biskupstvách sveta

sviatok *nepoškvrneného Srdca Máriinho, útočišťa hriešnikov*. Prečo? Nuž práve preto, že srdce Máriino je čisté, nepoškvrnené, preto vie iba súcítiť s dieťkami, ktoré nemajú výsadu oslobodenia od žiadostivosti tela.

Dôvera k Panne Márii musí byť tiež *všeobecná*, vzťahujúca sa na všetky milosti: milosť obrátenia, milosť duchovného pokroku, milosť nepodľahnúť uprostred pokušení, v úzkostiach, a najmä milosť *vytrvania v dobrom až do konca*. Túto všeobecnú dôveru stále odporúčal veľký ctiteľ Matky Božej svätý Bernard:¹³ „Keď prídu búrky pokušenia, keď si v úzkostiach, pohľad na hviezdu morskú, volaj na pomoc Máriu! Keď ťa zvádza pýcha, ctibažnosť, zlomyseľnosť, pohľad na hviezdu, volaj Máriu! Keď na teba doráža hnev, závišť, keď žiadosti tela útočia na lodičku tvojej duše, hľad na Máriu! Keď ťa trýzni veľkosť spáchaných zločinov alebo nepokoj z hryzenia svedomia, keď trpneš strachom pred súdom, keď upadáš do smútku a zúfalstva, myslí na Máriu! V nebezpečenstvách, v úzkostiach, v neistote, myslí na Máriu, volaj Máriu! Neprestávaj na ňu myslieť, neprestávaj ju zvyvať! A ak chceš rýchle a istotne dostať pomoc jej modlitieb, nezanedbaj nasledovať jej príklad. Keď ju budeš nasledovať, nesklameš sa, keď ju budeš prosiť, nebudeš zúfať. Pod jej ochranou nemáš sa čoho báť, pod jej vedením neunavíš sa a s jej pomocou určite prídeš k cieľu.“ Hej, v každom okamihu potrebujeme milosť, aby sme premohli prekážky na ceste k dokonalosti, preto stále treba vzývať tú, ktorú Cirkev pomenovala *Matkou ustavičnej pomoci*.

K dôvere treba pripojiť *synovskú lásku* lásku jemnú, vznešenú a veľkodušnú! Veď Mária medzi všetkými matkami je lásky najhोđnejšia, lebo keď ju Boh vyvolil za Matku svojho Syna, obdaril ju všetkými vlastnosťami, pre kto-

¹³ *De laudibus B. M. V.*, hom. 2.

ré je lásky hodná, príjemná, dobrá, milá, úctivá, pozorná ako najlepšia matka. Mária je tiež *najsúcejšia milovať*, veď jej srdce výslovne bolo stvorené na to, aby podľa možnosti čo najdokonalejšie milovalo Bohočloveka Krista. Nuž a láska, ktorou milovala a miluje svojho Syna, vzťahuje sa aj na nás; veď my sme živé údy jej Syna, takrečeno jeho predĺžením ako by doplnením. Táto láska Máriina prejavuje sa už v živote Krista Pána. Počatie z Ducha svätého ide zvestovať príbuznej Alžbete, a už táto prítomnosť Krista posvätila celý dom Alžbetin. Na svadbe v Káne svojou pozornosťou a prihovorením u Syna prekazí nepríjemné pokorenie novomanželov. Na Kalvárii súhlasí s obetovaním toho, ktorý jej bol najdrahší, aby nás zachránila. Hľa, to je milujúce srdce Máriino!

Lež ak je Mária ako matka lásky najhodnejšia, keď je matkou, ktorá vie milovať najdokonalejšie, rozhodne *musí byť tiež milovaná*. To je tiež jedna veľká výsada Panny Márie: Všade, kde poznajú a milujú Ježiša, súčasne milujú aj Máriu! Matka nikdy nie je oddelená od Syna. Hoci je rozdiel medzi láskou ku Kristu a k Márii, no úcta k obidvom je všade rovnaká, hoci v rozličnom stupni: Syna milujú láskou, ktorej je hodný Boh; Máriu milujú láskou, ktorej je hodná Matka Boha, láskou nežnou, veľkodušnou, obetavou, pravda, vždy podriadenou láske k Bohu.

Lež láska svojou povahou túži po splynutí s milovaným, po stotožnení. Takáto má byť aj naša láska k Márii. Má to byť stále čerstvé úsilie *stotožniť svoju vôľu vo všetkých veciach s vôľou Panny Márie a takto s vôľou Boha samého*, lebo splynutie vôlí je najmakateľnejší dôkaz priateľstva čiže lásky. Preto pravá láska k Matke Božej spočíva v tom, že *napodobňujeme jej život*, lebo takto nielen slovom, lež skutkami dokazujeme, že je naozaj dokonalý vzor kresťanského života, ktorý môžeme nasle-

dovať. Ako som vravel, Mária je živý obraz svojho Syna, vzor všetkých ctností. Preto jej sa pripodobňovať, znamená pripodobňovať sa jej Synovi. Nuž našou úlohou je poznávať jej život, rozjímať o jej ctnostiach a usilovať sa uskutočňovať ich vo vlastnom živote. Ako prostriedok na uskutočnenie tohto blah. Grignon z Montfortu odporúčať vykonať každý skutok *skrze Máriu, s Máriou a v Márii*. *Skrze Máriu*, to znamená prosiť od nej milosti, ktoré potrebujeme, aby sme ju vedeli nasledovať, aby sme vedeli prísť k nej a skrze ňu k Ježišovi. *S Máriou*, keď na ňu budeme hľadiť ako na vzor a spolupracovníčku a pred každým skutkom opýtame sa: *Čo by urobila Mária na mojom mieste?* Potom ju poprosíme, aby nám pomohla pripodobniť naše skutky jej želaniu. Napokon *v Márii*, to znamená tak, ako ona chce, podľa jej úmyslov, vykonávajúc každý čin tak ako ona, na chválu Boha: *Velebí duša moja Pána!*

V tomto duchu modlievame sa mariánske modlitby: *Zdravas Mária, Anjel Pána*, ktoré nám pripomínajú *Zvestovanie*, teda okamih, keď sa stala Matkou Božou. No je to najmä *svätý ruženec*, ktorý nám pripomína radostné, bolestné a slávnostné tajomstvá jej života, úzko nás s nimi spojuje; preto patrí k najsúcejším a najúčinnejším prostriedkom posväcovania našich radostí, bolesti a nášho oslávenia v spojení s Máriou a s Pánom Ježišom. To isté treba povedať o *Mariánskych hodinách*. Duše, ktoré modlievajú sa tieto hodinky, častejšie cez deň pripomínajú si veľkosť, svätosť a posväcovateľskú úlohu Matky ustavičnej pomoci.

9. Úplné zasvätenie sa Márii.

Blahoslavený Ludovít Grignon z Monfortu, jeden z najväčších ctiteľov Panny Márie, odno-ruča v duchovnom živote celkom sa zasvätiť jej službám. Tento úkon zasvätenia obsahuje vari všetky ostatné mariánske pobožnosti. Tento ú-

kon zasvätenia spočíva v úplnom odovzdaní sa Ježišovi skrze Máriu a obsahuje dva prvky: Ponajprv *úkon zasvätenia*, ktoré s času na čas môžeme obnoviť, a akýsi *trvalý stav*, v ktorom žijeme v dokonalej závislosti od Márie. Blahoslavený Grignon vraví, že „úkon zasvätenia spočíva v tom, že sa odovzdávame ako *otroci* Márii a Ježišovi skrze ňu“. Pravda, slovo *otrok* je prisilné, zneje to barbarskv a človeka odrádza, lebo otrok všetko koná z donútenia. No úkon zasvätenia, o ktorom je reč, nie je vynútený, ba naopak, je to prejav najčistejšej lásky. Najlepšie to vysvetľuje sám blahoslavený Ľudovít: „Obyčajný sluha prijíma plat a môže opustiť svojho pána, kedy chce. Pánovi dáva iba svoju prácu, nie svoju osobu ani osobné práva ani svoj majetok. Kým *otrok* dobrovoľne súhlasí pracovať bez odmeny, iba dôveruje pánovi, že mu dá, čo potrebuje na živobytie a na ošatenie. Odovzdáva sa mu navždy, so všetkými svojimi silami, odovzdáva mu svoju osobu, svoje práva, aby žil v dokonalej závislosti od neho.“

Kto sa takýmto spôsobom chce zasvätiť Pannu Márii, dáva jej a skrze ňu Pánu Ježišovi ponajprv svoje *telo* so všetkými smyslami; ponecháva si iba ich *používanie*; no pritom sa zaväzuje, že aj smysly bude používať podľa dobrozdania svätej Panny alebo jej Syna. Preto s láskou podrobuje sa všetkým rozhodnutiam Prozreteľnosti, s láskou teda prijíma zdravie aj choroby, život aj smrť.

Obetuje jej všetky *hmotné dobré* a používa ich iba na česť a najväčšiu slávu božiu.

Obetuje jej svoju *dušu* so všetkými *schopnosťami*, ktoré zasväcuje službe božej a duším pod vedením Máriiným, zriekajúc sa pritom všetkého, čo by prekážalo spáse duše a jej ustavičnému posväcovaniu.

Obetuje jej všetky *duchovné dobré*, zásluhy, zadosťučinenia ba aj záslužnú (valor impetratorius) hodnotu dobrých skutkov, a to v takej

miere, v akej sa ich môžeme zriecť a privlastniť ich iným. Lebo zásluh *de condigno*, ktorými si zaslúžime rozmnoženie milosti a slávy, nemôžeme sa zriecť. Keď ich teda dávame Márii, to preto, aby nám ich udržala a rozmnožila, no nie aby ich privlastnila iným. Lež zásluhy *de congruo* môžeme obetovať za iných, preto nechávame ich na ľubovoľné privlastnenie Márii. Podobne aj záslužná hodnota našich modlitieb a dobrých skutkov môže byť obetovaná Panne Márii, aby ich privlastnila tak, ako sama chce.

Kto sa teda takto zasvätil svätej Panne, potom, pravda, nemôže už s ničím nakladať bez jej súhlasu. No my môžeme, ba niekedy musíme ju prosiť, aby podľa svojej najlepšej vôle naložila s našimi skutkami k duševnému dobru tých, ku ktorým máme zvláštne záväzky a povinnosti. Lež aj tomu môžeme akosi vvrhnúť, keď pri úkone zasvätenia jej odovzdáme nielen seba samých a všetko, čo máme, lež aj tých, čo sú nám najdrahší a ku ktorým nás viaže puto krvi alebo iný záväzok. Takto Panna Mária rozdá z našich dobier, aj z pokladov vlastných a najmä z nevyčerpatelných pokladov svojho Syna tým, čo čakajú na našu pomoc.

10. *Vznešenosť tohto zasvätenia.*

Tento úkon zasvätenia sám v sebe je veľký, vznešený, lebo je to prejav dokonalého odovzdania čiže dokonalej lásky. No mimo podstatnej vnútornej hodnoty obsahuje súčasne aj úkony iných ctností.

Je to ponajprv hlboký úkon *nábožnosti* voči Bohu, Pánu Ježišovi a Márii. Ním uznávame svrchovanosť Boha, svoje nič a celým srdcom vyznávame, že Boh dal Márii veľké práva na nás.

Ďalej je to úkon hlbokej *pokory*. Uznávame, že sme nič, že sami nemôžeme nič, preto rukami

Panny Márie odovzdávame mu všetko tak, ako jej prostredníctvom všetko sme prijali.

Napokon je to veľký úkon *dôvernej lásky*. Láska totiž je odovzdanie, akési stotožnenie s milovanou osobou. Nuž a na to je potrebná silná, dokonalá dôvera a živá viera.

Preto bohovedci učia, že tento úkon zasvätenia, ak je vykonaný správne, ak je častejšie obnovovaný a naozaj dokonale ukutočňovaný, je vznešenejší ako takzvaný *hrdinský úkon*, ktorým sa zriekame iba zadosťčiniacej hodnoty svojich skutkov a odpustkov, ktoré môžeme získať.

11. Význam zasvätenia Panne Márii.

Toto zasvätenie svätej Panne má nesmierny význam pre náš duchovný pokrok. Ponajprv ním *oslavujeme Boha a Matku Božiu najdokonalejšie*. Veď odovzdávame mu všetko, čo sme a čo máme a to raz navždy. A všetko dávame tak, ako to Pán Boh chce, ako je mu to najmilšie, podľa poriadku, ktorý ustavila jeho Prozreteľnosť, totiž že sa vraciame k nemu cestou, ktorou on prišiel k nám.

Úkonom zasvätenia Márii zabezpečujeme súčasne aj svoje *osobné posväcovanie*. Veď keď svätá Panna vidí, že jej dávame naozaj všetko, svoju osobu, svoje prirodzené aj nadprirodzené dobré, je takrečeno nútená starať sa o posväcovanie tých, čo sú akýmsi jej majetkom, vlastníctvom. Nuž vyprosí nám hojnosť milostí, aby sme vedeli rozmnožiť svoje nepatrné duchovné poklady, lebo ich pokladá za svoje, a vyprosí nám milosť aj na to, aby sme tie poklady vedeli udržať až po okamih smrti. K tomu jej pomôže jej vplyv u Boha a súčasne aj to, že sa môže odvolávať na svoje osobné prehojné zásluhy a zadosťučinenia.

Lež týmto úkonom získajú na duchovnom pokroku aj tí, o ktorých máme sa starať osobne.

Keď odovzdáme Márii svoje zásluhy a zadosť-
učinenia, aby ich porozdávala podľa svojej ľu-
bovôle, budme uistení, že všetko zariadi naj-
múdrejšie, lebo je opatrnejšia, starostlivejšia
ako my; preto naši rodičia a príbuzní môžu iba
získať.

Proti tomu môže sa namietaf, že týmto
úkonom zasvätenia strácame všetkú duchovnú
moc, najmä osobné zadosťučinenia, odpustky,
ktoré by sme si mohli privlastniť, a takto môže
sa stať, že ostaneme v očistci cez dlhé roky.
Nuž *samo v sebe* toto tvrdenie je pravdivé; ale
úkon zasvätenia je *vec dôvery*: Komu dôve-
rujeme väčšmi? Márii či sebe? Ak Márii, ne-
bojme sa. Tá bude starostlivejšia o naše záujmy
ako my sami. Ak Márii nedôverujeme, nesmie-
me vykonať tento úkon zasvätenia, lebo neskor-
šie by sme to ľutovali. No v každom prípade
toto zasvätenie môže sa uskutočniť iba po dlh-
šej zrelej úvahe a so súhlasom duchovného
vodcu alebo spovedníka.

Ave Maria.

Prof. Ján Haranta.

Ave Maria — prvé slová anjelskej básne,
ktoré znejú všetkými ozvenami sveta. Odkedy
anjel uistil poníženú dievku Pánovu v Nazarete,
že plod jej života volať sa bude Synom Naj-
vyššieho, pozdravujeme ju často slovami jeho
prívetu: Ave Maria!

Keď dozneli tieto slová v chudobnej jej
svetlici, na pokornú Pannu tajomné dielo živej
lásky rozprestrela svoje ruky, aby ju učinilo
Matkou večného Slova. Tou sa stala v tóni
Ducha, ktorý na ňu sostúpil.

Ave Maria! Buď pozdravená, ktorá — ne-
konečne čistá, horiaca krásami strateného raja
— dostala si sa do koristi božského, aby si,
zaplavená plameňmi Ducha, bielučká a zapá-

lená ako Ľalia mohla sa skvieť v žiare zemskej. Pre svoju krásu a pokoru zaslúžila si sa o to, aby si nám darovala Boha v podobe človeka, aby si mu dala nielen telo, ale aj ducha a srdce, ktorým by nás mohol milovať v našej nesmiernej biede a v našich malých radoostiach. Ty dáváš Ježišovi to najlepšie, čo vystať môže z našej ľudskosti, a od neho dostávaš zasa najlepšie dary, ktoré náš um len tušiť môže.

Skveješ sa ako mystický kvet a tvoje črty sú nebeské, tak ako na tvári vteleného Boha, tvojho Syna, skvejú sa znaky Boha večného.

Očarení sme toľkými prednosťami a povýšeniami, ktoré sa zjavily na jednej žene. Koľká vznešenosť jaľá sa v črtách tejto ženy, celkom čistej, držiacej na rukách dieťatko, ktoré je jej nevysloviteľne sladkým Pánom a ktoré nám dáva za cenu nesmiernych bolestí a prenáša na nás zlých a nevďačných jeho lásku.

Buď pozdravená na našich oltároch, na rázcestiach, svedkyňa našich denných lopotení v príbytkoch a na poliach, ľúbezňá Pani našich hôr a hájov, ku ktorej zo široka-ďaleka dolieha spev zástupov alebo ktorú ovieva tichý povzdych osamelého pútnika: Ave Maria, Zdravas Mária!

Veľké dobrodenia tečú na nás, keď sa dostávame do styku s mystériom života a poslania tej, ktorú takto pozdravujeme. Zázračná sila oveje nás a tajomne zakotvuje v našich myšlienkach, citoch a prácach.

Nedivíme sa nad úctou ľudí ku svojej Panovníci. Pravá láska nepozná medzí. Tri razy cez deň zvony jej vyzvňajú chválu. Jar zeme spieva jej svoju pieseň. Najkrajšie spevy vtácat patria jej, pretože najkrajší mesiac v roku jej je venovaný. Mesiac nádeí, pretože v dejinách nádeje Mária hrala rozhodujúcu úlohu. Jej domovom je kráľovstvo kvetín, vône a belosti. Jej slastným príbytkom sú srdcia čisté. Pod jej úsmevom stráca sa bázeň zo života. Mladé duše

pod jej blankytnou ochranou roztvárajú smelo svoje krídla k prvým rozletom. Pri jej nohách hovoria sa slová najtichšie. V jej zraku vidí sa život krásny a z jej rúk berie sa sila, ktorej sa môže vyrovnáť len večnosť.

A jednako, aká veľká je jej poníženosť! Je ako biela ruža v tóni, ktorej tajomstvo žiari veľkoleposťou. Jej majestátnosť z hodnosti panského materstva halí sa do úkrytu, tak ako nežná tvár podleje sa zápyrom, keď sa o ňu opiera lúč sveta. V tejto pokore je Mária ideálom všetkých obetavých a milujúcich duší. V pokore, v láske a v darovaní seba necháva sa naplňať daromi Boha.

Ale zato sa pred ľuďmi nevystatuje so svojimi vyznačeniami. Sladko a pomocne sa k nim hlási, nechce sa im zdať v ničom neprístupnou. Takto Mária dáva krídla našim najvnútornejším a najskrytejším túžbam: učí nás v tuzemskom putovaní. Svojím príkladom nás predchádza v stavaní základov kresťanského života, postaveného na láske, pokore a obetách. Svojím pomocným orodovaním u Boha ukazuje nám svoje materské srdce.

Mária je súcitná Pani, ktorá prijíma bolestné vzlyky ľudí a ponížený pohľad hriešnika. Miluje nás materskou láskou. Pretože je z našej krvi, ktorej hrud' ranil sedmoraký meč, má v moci všetko, čo treba, aby bola najprístupnejšia a najprívetivejšia priateľka človeka.

Preto často voláme k nej: Ave Maria, aby sa jej ruka dotkla nášho horúceho čela, aby sme spoznali v nej sestru lásky nežného úsmevu, pravú lekárku srdca.

Mária nás miluje. Nie azda preto, že by sme boli milovania hodní, ale aby sme sa milovania hodnými stali. Stráži nevinných a s úzkosťou hľadá vtlačiť do poškvreného srdca známku odpustenia. Biedy človeka nehľadá len pozastrieť, ale vyničiť. Preto obrátené duše majú k nej výnimočnú lásku.

Latinské porekadlo hovorí, že ľudské pokolenie žije z málo ľudí. No, pre Máriu je ľudské pokolenie jedna rodina. Je matkou každého a všetkých, ktorým Boh je Otcom a Ježiš Spasiteľom.

Mária je matka života a smrti. Ako strážkyňa stojí pri každom narodení, a keď bola človekovi najtichšou sprievodkyňou života, stojí pri jeho odchode. Z každej kolisky robí kolísku Ježiškovu a z chvíle poslednej cesty, ožiarenú slnkom. Len ak ju vedel človek v živote nájsť, môže veriť, že ona ho nájde v najvážnejšej chvíli života.

Život je láska a stále zrodenie sa do nádejí. Srdcia zúfale zriekli sa života. Srdcia dôverujúce sú šťastné. A Mária je vyvolenou rozsievackou šťastia, pretože priniesla na zem pôvodu pravého šťastia. Šťastia nevädnuceho, spievajúceho a nádejne nás oblažujúceho. Šťastia z Boha a z lásky.

Preto si zaslúži, aby sme ju jednoducho a vrúčne pozdravovali slovami anjelovými: *Ave Maria!*

Historická parúzia.

Dr. Vojtech Hromník.

Súd boží, ktorý Kristus prisľúbil nevďačnému hlavnému mestu židovského národa, prišiel. Dejiny overily hrozné proroctvo v samom dni strašného súdu a pomsty. Jeruzalem nebol zachránený. Chrám zmizol.¹

Súd boží potom prišiel na Rím, veľký Babylon Apokalypsy svätého Jána, ktorý po storočiach prenasledovania kresťanov padol inváziou barbarov.²

Vo svete badať ustavičné prichádzanie súdu. Toto tajomné prichádzanie zdá sa byť bezmen-

¹ Cordovani, Il Salvatore II, Roma 1928, str. 455.

² Zjav. 18, 2.

né, no v evanjeliu má svoju výslovnú formuláciu. Tajomné prichádzanie súdu vo svete je vlastne prichádzaním Krista, jeho historickou parúziou, ktorou Kristus prechádzajúc dejinami prichádza ako Pán a Sudca.

Všimnime si včul formuláciu synoptických evanjelistov vzhľadom na súd, ktorý história poznačila krvou na múroch Jeruzalema a vzhľadom na súd, prichádzajúci v dejinách sveta.

Boh miloval židovský národ zvláštnou láskou. Boh ho zázračne udržiaval. Boh mu posielal prorokov, múdrych ľudí a zákonníkov. Národ židovský ich však prenasledoval. Mnohých z nich zbičoval. Ba niektorých aj zamordoval. Konečne prišiel Kristus. A národ židovský, Jeruzalem tohto najväčšieho proroka, Syna Božieho, ukrižoval. Kristus preto zanecháva Jeruzalem a národ židovský. Na Jeruzalem a tak aj národ židovský príde miesto dní milosti a milosrdenstva dní pomsty.³ Prv než pominie prítomné pokolenie, splní sa tento prisľúbený hrozný súd.⁴ Tento hrozný súd nad Jeruzalemom bude však vlastne príchodom Syna človeka, ktorého uvidia takto prichádzať aj niektorí, čo stoja okolo Neho: „Veruže, povedám vám, sú niektorí z tutej stojacich, ktorí neokúsia smrti, kým neuvidia Syna človeka prichádzať v jeho kráľovstve.“⁵

To je názor Evanjelií o jeruzalemskom súde.

Za každým porušením kresťanského zákona nasleduje zodpovedajúca reakcia.⁶ Túto reakciu vyhlásil sám pôvodca kresťanského poriadku Kristus: „Riekol im Ježiš: Nikdy ste nečítali v Písmach: Kameň, ktorý zavrhlí stavitelia, ten sa stal hlavákom uholným. Skrze Pána sa to

³ Mat. 23, 34—39.

⁴ Mat. 24, 34.

⁵ Mat. 16, 28.

⁶ O. K a r r e r, Die geheime Offenbarung, Einsiedeln-Köln 1940, str. 131.

stalo a je divné v očiach vašich?' Preto povedám vám: Odníme sa vám kráľovstvo božie a dá sa ľudu, ktorý bude prinášať jeho ovocie. A kto padne na ten kameň, doláme sa, a na koho padne, toho rozdrúžga."⁸ Tento súd nad rušiteľmi kresťanského zákona, táto reakcia, ktorá sa zdá byť automaticky aplikovaná, je vlastne príchodom Kristovým. V tomto príchode Kristus prichádza, aby trestal neveriacich, útočníkov a zneužívateľov svojho kráľovstva: „Príde a zničí týchto roľníkov a dá vinicu iným. Keď to počuli, riekli: Boh uchovaj. Ale on pohliadol na nich a hovoril: Čo je teda to, čo je písané: Kameň, ktorý zavrhlí stavitelia, ten sa stal hlavou uholnou? Každý, kto padne na ten kameň rozdrví sa; a na koho on padne, toho rozmliaždi."⁹ Ale tento príchod Kristov nemáme obmedzovať len na kresťanský poriadok. On platí v každom poriadku. Kristus je totižto jediný zákonodarca: „Jeden je zákonodarca a sudca, ktorý môže zatrátiť i vyslobodiť."¹⁰ Kristus je Sudcom celého sveta, ktorému Boh odovzdal všetok súd, aby súdil zneuctiteľov Boha Otca aj Syna: „Ba Otec ani nesúdi nikoho, ale všetok súd oddal Synovi, aby všetci ctíli Syna, tak ako ctia Otca, ktorý ho poslal."¹¹ Teda každé rušenie príslušného poriadku, každé porušenie božieho poriadku, je vlastne aj urážkou Krista a porušením jeho poriadku, ktoré on prísne trestá. A tak v každej reakcii, v každom súde sveta prichádza Kristus.

Kristus prichádza ...

Prichádza vo svojej historickej parúzii, ktorá účinkuje na škodu tých, ktorí ju zaznávajú.

Kristus prichádza ...

Všetko svetové dianie, hlad, vojny, prena-

⁷ Žalm. 117, 22.

⁸ Mat. 21, 42—44.

⁹ Luk. 20, 6—18.

¹⁰ Jak. 4, 12.

¹¹ Ján 5, 22—23.

sledovanie, všetko ostatné máme vidieť v ich pôvodnom pohybe ako sprevádzajúce zjavy prichádzajúceho Krista a jeho kráľovstva, ktoré sa uskutočňuje v dejinách hlásaním evanjelia, konverziou a triumfom nad svetom.¹²

Kristus prichádza...

Prichádza ako víťaz. Víťaz vo všetkých príbehoch sveta. Víťaz vo všetkých bojoch dejín. Víťaz, nie až na časovom závere svetových dejín, ale v každom dni tohto života. Víťaz v premožení tmavej noci v ľudských dušiach. Víťaz v prerazení večnej pravdy. Víťaz v rozširovaní ríše božej, ktorá aj proti všetkým úlisnostiam a zmätkom víťazne preráza. Víťaz nad ľuďmi a duchmi. Víťaz nad božími protivníkmi.¹³

Kristus prichádza...

Kristus je už tu. Kristus je medzi nami. Len nie je teraz odhalená jeho sláva. Žijeme v parúzii Krista. Len nevidíme ešte jej všeobecnú velebnosť. Kristus stojí za závojom sveta pripravený každý okamih ukázať sa aj vo svojej veľkoleposti.

Kristus prichádza...

Prítomný, stály príchod — historická a individuálna parúzia — je vo svete „vládnucím“, kým udalosti posledného dňa sú záverečným príchodom. Konečný príchod Syna človeka v konečnom bode času, v ktorom sa zatvára kruh svetového behu, je len všeobecným potvrdením tohto prichádzania Pánovho.

Kristus prichádza...

Zdá sa, ako by prebiehaly svetom apokalyptické postavy. Víťazné vedomie víťazného prichádzania Krista musí viesť náš život. V tomto víťaznom a nádejnom vedomí víťazného príchodu Kristovho, posilneného zmŕtvychvstaním, nesmie nás nič ochabiť.

¹² Cordovani, u. d., str. 455.

¹³ Karrer, Die geheime Offenbarung, Einsiedeln-Köln 1940, str. 163.

Duch pokory svätej Terézie Ježiškovej.

P. Bertrand Húška, OP.

Slovenské príslovie hovorí: Pýcha peklom dýcha. Čo tam po tituli, keď niet nič v škatuli. Čím pyšnejšia je niektorá doba, tým poníženejších svätých posielala Boh na svet, aby ľudí poučili o pravej pokore, o detinskej poníženosti. Pyšný podobá sa na nepravú farbu, ktorá je pekná naoko, ale vybledne, keď slnko na ňu svieti. Pyšný bude stáť v celej svojej ničomnosti, keď po smrti príde pred Slnko spravodlivosti. Podľa svätého Efréma podobá sa orlovi bez krídel, pávovi, čo vystavuje svoje perie. Podľa svätého Vincenta Ferérskeho podobá sa opitému; lebo ako tento myslí mnoho o sebe a má chvastavé reči, tak i pyšný.

Boh sa pyšným protiví a poníženým dáva svoje milosti. Poníženosť, latinsky „humilitas“ pochádza „ab humo“, od zeme, lebo ponížený pokoruje sa až k zemi. Metaforicky znamená jednoduchý, ponížený pôvod; preto povedala Panna Mária archanjelovi Gabrielovi: *Boh shliadol na poníženosť dievky svojej.*¹ V teologickom smysle svätý Tomáš Akvinský takto určuje pochop poníženosti: „Ctnosť, pomocou ktorej poznáme ničotu a slabosť svoju a podľa toho sa správame vo svojom stave.“² Božské ctnosti prevyšujú poníženosť, bo majú za predmet a cieľ Boha. Taktiež rozumové ctnosti vyššie sú ako poníženosť, lebo riadia ostatné ctnosti. Spravodlivosť a poslušnosť tiež predchádzajú poníženosť, ale ostatné ctnosti prevyšuje pokora, ktorá je základ duchovného života.

Svätá Terézia Ježiškova bola pokorná v najužšom smysle slova a ničotu svoju vždy mala

¹ Luk. 2.

² Suma teol. II—II, ot. 161, čl. 1 k 1.

pred očima; preto ju P. Boh tak povýšil. Raz sa jej spýtala istá sestra karmelitánka, či sa nebojí posledného súdu? A ona dôverne odpovedala: „Boh pokorných a maličkých bude súdiť s najväčšou šetrnosťou.“ Pokladala sa za najposlednejšiu zo všetkých sestier a osvojila si heslo svätého Filipa Neriho: Nikým neopovrhovať, sebou opovrhovať a tešiť sa, keď nami iní opovrhujú.

Táto bola jej „malá cestička“, čo viedla ju k Pánu Ježišovi, ktorý bol pokorného a tichého srdca. Raz povedala: „Keď uznáme svoju ničomnosť a biedu, už nepozorujeme seba, ale hľadíme na svojho Miláčika, sladkého Spasiteľa.“ Práve preto, že dobre poznala seba a svoje chyby, hľadala všetku svoju oporu v Ježišovi, ktorý ju rýchlym krokom viedol na ceste svätosti. Pokora stala sa jej najvýznamnejšou vlastnosťou a sblížovala ju s milým Spasiteľom. V roku 1894 povedala svojim spolusestrám: „Pán Boh, hosť nášho srdca, pozná našu biedu, preto prichádza k nám, hľadá u nás prázdny stánok, aby nás svojimi milosťami obohatil.“ Keď srdce naše je plné marnosti a pýchy, nemôže sa približovať k Bohu. Na začiatku svojich *Dejín duše*³ uznáva v hlbkej poníženosti, že „na nej nebolo nič, čo by mohlo upútať pohľad Ježišov“. A práve táto hlboká pokora páčila sa P. Ježišovi, takže obohatil ju mimoriadnymi darmi, ktoré duch svetársky neporozumie.

Vo svojich *Spomienkach* píše: „Boh, ktorý si ráčil vyvoliť najmenšiu a najslabšiu z nás, pomáhal mi, aby moje duševné krídla vyrástli. Rád ukazuje svoju dobrotu a moc pri nástrojoch menejcenných, povolal ma prv ako Celínu, ktorá si iste viacej zaslúžila túto priazeň; ale Ježiš videl, aká som slabá, a preto prv ma skryl do tejto skalnej rozsadliny, t. j. do kláštora.“

³ Hlava 1.

Hovoriac o istej dievke, ktorá bola vo svete vystavená mnohým nebezpečenstvám, podotkla ponížene: „Keby som ja bola na jej mieste, dávno by som bola stratila rovnováhu v širokom lese tohto hriešneho sveta.“⁴

Keď sa pred jej poslednou chorobou sestry modlily *Confiteor*, hlboko sa uponížila a neskôršie toto povedala Matke Agneske: „Videla som, ako Pán Ježiš už-už sa približoval do môjho srdca. Veľmi potrebným uponížením sa mi zdalo to verejné vyznanie viny: Vyznávam sa všemohúcemu Bohu, preblahoslavenej Panne Márii, všetkým svätým, že som veľmi zhrešila... Ano, povedala som, sestry dobre robia, keď v tomto okamihu prosia Boha a všetkých svätých za odpustenie pre mňa. Smýšľala som ako mýtnik a cítila som sa veľkou hriešnicou. Nekonečne milosrdným sa mi ukazoval Pán Boh a zdalo sa mi dojemným, že obraciame sa na celý nebeský dvor, aby sme na jeho orodovanie dostali božie požehnanie.“⁵

V Dejinách duše (hlava 11) detsky pokorne píše: „Ó môj Bože, aká som šťastná, že cítim sa pred tebou maličkou a slabou, a moje srdce ostáva pokojné.“ Nesháňala sa za vyznamenaniami a vysokými úradmi ako mnohí, a preto ostala pokojnou v hĺbke srdca. Pyšní sháňajú sa za cfou ako deti za motýľmi, a keď jedného lapia, vyskakujú, ako keby boli dačo veľkého zrobily. Ľudská česť a chvála rovná sa rannej chmáre, ktorá sa blyští ako zlato a purpur, no skoro rozplynie sa na dážď. Alebo podobá sa rannej rose, čo v kránych farbách sa lígoce, ale horúčosťou slnka čoskoro sa vyparí. Svätá Terézia hlboko bola presvedčená o márnivosti všetkých svetských vecí.

Pokora ju nútila, aby prosila o odpustenie od otca a matky, keď sa správala netaktne, ako napríklad vtedy, keď sa skryla pod perinu a

⁴ List Celine z 19. aug. 1894.

⁵ Duch sv. Terézie Ježiškovej, hlava II, 5.

povedala: „Nechcem, aby ma videli.“⁶ Pokorne znášala chorobu, z ktorej ju usmievajúca Panna Mária vyliečila.⁷ Pokorne znášala svoju veľkú citlivosť, z ktorej ju Ježiš uzdravil na Vianoce.⁸ Pokorne znášala na rímskej ceste poznámky a ustavičné pozorovanie velebného pána Reveronyho, ktorý ju kritizoval a mnohé nepríjemnosti jej robil.⁹ V kláštore ešte viacej uponížení čakalo na ňu. Predstavená ju vyhrešila, že chodby neočistila poriadne od pavučín. Raz jej magistra novíciek prikázala, aby sa išla trochu prejsť do záhrady; predstavená kláštora však ju poslala zpiatky s poznámkou: „Toto dievča nič nerobí, len sa vždy prechádza a leňoší.“

Raz istá novicka dovolila si túto poznámku: „Milovala ste Pána Boha tak veľmi, že z lásky k vám urobí zázraky. Iste vaše telo ostane po smrti neporušené.“ „Ale čo si myslíte? — odpovedala sv. Terézia. — Nič takého sa nestane, veď tým by som opustila cestičku pokory. Nesmiem mať nič, čo by mi mohli závidieť malé duše“.¹⁰

Vo svojich Spomienkach takto píše: „Vziem sa teraz do toho, že budem vždy nedokonalou, a nachádzam v tom radosť. Vari sa mi teraišie obdobie môjho života neskoršie bude zdať samá nedokonalosť, ale nedivím sa už ničomu, ani sa nermútim, veď viem, že som slabá stvora. Ba naopak vychvaľujem sa so svätým Pavlom slabosťami a čakám každý deň, že nájdem nové nedokonalosti.“¹¹ Keď sesternica Mária Guérinová vstúpila do kláštora, takto jej pokorne písala: „Mýliš sa, keď si myslíš, že kráčam horlivo na ceste sebazaprenia. Som slabá, veľmi slabá a denné poklesky ma vždy viacej utvrdia v tomto vedomí. Pán Ježiš ma učí, aby som sa svojimi slabosťami chválila. To

⁶ Dejiny duše, hlava 1.

⁷ Hlava 3. ⁸ Hlava 5. ⁹ Hlava 6.

¹⁰ Duch sv. Terézie, hlava II, 1.

¹¹ Hlava 9.

je veľká milosť, lebo v týchto pocitoch poníženia je mier a duševný odpočinok." Veď aj Pán Ježiš slúbil ľuďom pokorného srdca odpočinok duševný.¹² Svätá Terézia Veľká povedala: „Jeden deň, v ktorý sa pred Bohom uponížime, donesieme nám viac milostí, ako mnohé dni, ktoré v modlitbe strávime." Túto svoju matku nasledovala malá Terézia, a preto jej pokorná modlitba prerážala chmáry.

Istý španielsky spisovateľ takto ju vychvaľuje: „Vítazstvo malej svätej Terézie pochádza odtiaľ, že kráčala na cestičke duchovného detstva, ktoré sa prieči pýche. Túto obeť prinesie duša najťažšie, lebo vyžaduje žertvu vlastného „Ja". Pamätaj, človeče, že nemáš inšieho povolania, než aby si sa uponížil pred Bohom a stal sa dieťaťom. Svätá Terézia Ježiškova výborne pochopila túto pravdu, a svätá Cirkev povzbudzuje nás, aby sme jej príklad nasledovali, lebo to každý môže urobiť." Veru, keby terajší svet jej pokoru a detinskú jednoduchosť nasledoval, bolo by viacej šťastia, pokoja a spravodlivosti! Keď som na lourdskej ceste v r. 1930 navštívil aj Lisieux, bol som očarovaný všetkým, čo som videl a počul o nej. Jednoduchý, krásny dom v prostriedku malého parku, socha P. Márie, ktorá sa usmievala na ňu, nábytok, čo používala, jej hračky, knihy, biele šaty pri prvom svätom prijímaní, zlatožlté vlasy atď.; to všetko dýchalo tou nebeskou vôňou, ktorou celé okolie naplnila.

Literárne dielo svätej Terézie Ježiškovej.

Anton Bagin.

Spisovateľská činnosť svätcov vyznačuje sa svojim zvláštnym zamieraním. Tí, čo sa celkom zriekli sveta a

¹² Mat. 11, 29.

odovzdali Bohu, ak siahli za perom, tak len preto, aby oslávili svojho Pána a prospeli svojim bližným, podali im smernice na cestu k nekonečnu.

Také je literárne dielo svätej Terézie Ježiškovej.

Literárne dielko svätice obsahuje jej autobiografiu „Histoire d'une ame“, Rady a spomienky, Modlitby, Listy a Básne.

Histoire d'une ame, vrcholné dielo svätej Terézie je životopis, ktorý napísala svätica sama o sebe. Má niekoľko častí s rôznym venovaním. Dnes pre ľahšie porozumenie je rozdelené na hlavy. Prvú časť, v ktorej svätica jednoduchým štýlom opisuje príhody svojho detstva, cestu do Ríma a prvé roky v Karmeli, tvorí prvých osem kapitol. Túto časť venovala svätá Terézia svojej sestre Paulíne, M. Agnese Ježiškovej. Deviatu a desiatu hlavu venovala ctihodnej M. Márii Gonzage, predstavenej kláštora v Lisieux. Písané sú vážnejším štýlom. Svätica načrtla v nich niekoľko črt duševného detstva. Veľmi pekné úvahy sú tu o duchovnej chudobe, o láske a niekoľko bystrých psychologických postrehov magistry. Predposlednú kapitolu venovala sestre Márii od Božského Srdca. Podľa môjho úsudku je to najkrajšia časť Dejín duše — hymnus lásky. — Dvanástu kapitolu napísaly karmelitánky z Lisieux bezprostredne pred smrťou svätej Terézie a po nej.

Skôr ako by som sa odvážil vysloviť svoje poznámky na okraj tohto milého dielka, treba mi spomenúť, že svätica nemala úmysel napísať životopis vo vlastnom slova smysle, ako sama hovorí, ale skôr zaznačiť úvahy o milostiach, ktoré jej udelil Pán. Riadky venuje svojim najmilším. Píše otvorene, neznepokojuje sa pre sloh ani pre mnohé odchýlky. Neusiluje sa utvoriť literárne dielo. Len niekoľkými slovami opisuje všetko, čo by vyžadovalo veľa stránok, ale tieto nikdy nebudú čítané na tejto zemi.

Táto úprimnosť, otvorenosť, akou píše svoje riadky, dáva celému dielku zvláštnu vôňu, dáva mu zvláštne miesto vo francúzskej literatúre a myslím, že darmo by sme hľadali v dejinách literatúry podobné dielo, ktoré by tak úprimne strhlo masku s vlastného ja ako práve Histoire d'une ame. Len Vyznania svätého Augustína

možno postaviť po bok tomuto spisu svätej Terézie. Tá istá úprimnosť, tá istá chvála za prijaté milosti — len život rozdielny. V Dejinách duše pokojný spád, úsilie o dokonalosť, vo Vyznaniach temer zúfale tápanie za pravdou. Dielo svätej Terézie je často popreplietané utešenými úvahami, pričom dej ako by zasekol. Toto však nie je na úkor Dejinám, ale dodáva úchvatnosti celému spisu, takže pri tomto spise, ktoré vyniká aj krásnou rečou, treba hodnotiť nie tak jeho literárnu cenu alebo vyčítať mu literárne nedostatky, ale zahľadiť sa na krásnu úprimnosť a otvorenosť, obdivovať ľahkosť, s ktorou podáva ťažké pochopy nadprirodzena, zamyslieť sa a pokochať sa v kráse prirovnaní a utešených úvah. A v tom je práve nesmrteľnosť Dejin duše.

Conseils et souvenirs (Rady a spomienky) nie je vlastné dielo svätej Terézie. Sostavily ho jej novicky, ktorým svätica dávala v trápeniach často radu. Tieto rady a spomienky, sviazané v drobnú kytku, to sú Rady a spomienky. Florilégium ctností svätej Terézie, tak by sme najpriliehavejšie pomenovali dielko. Komisia, ktorá skúmala život svätej Terézie a zaznačovala jej ctnosti, sossbierala 2.000 strán o ctnostiach malej Kvetinky. Tu máme iba 50. Kto chce poznať ctnosti svätej Terézie alebo lepšie chápať duševné detstvo, tomu treba siahnuť po dielku *Conseils et souvenirs*.

Modlitby svätej Terézie. Temer každý svätý napísal modlitby. A u každého badáme individualitu. Modlitba je povznesením duše k Bohu. Každá duša je individuálna. Modlitby svätej Terézie v mnohom podobajú sa modlitbám malých dietok. Tá istá úprimnosť, pokora, láska, odovzdanosť. Najkrajšia modlitba je úkon obetovania sa milosrdnej láske božej, ktorú nosievala svätica na srdci v knihe Evanjelií. Pekná je modlitba k svätej Tvári a modlitba o pokoru.

Listy svätej Terézie tiež odzrkadľujú dušu malej Kvetinky. Človek obyčajne prejaví seba v listoch. V inom diele nájdeme tiež kus jeho ja, ale najlepšie poznať ľudskú dušu v listoch. Keď čítame listy svätého Pavla alebo listy svätého Františka Salezského, tak sa nám jasne črtá pred duševným zrakom postava svätého Pavla alebo svätého Františka. Tak je to aj pri listoch

svätej Terézie. Napísala 20 listov sestre Céline, 8 Paulíne, Agnese Ježišovej, 4 sestre Leonii a niekoľko listov misionárom. To sú, pravda, len listy, ktoré nájdeme vo francúzskom vydaní literárneho diela svätej Terézie.

Listy, písané sestre Céline, dýchajú nežnou sesterskou láskou. Tieto dve duše porozumely si už v detských vekoch a láska spája ich aj vtedy, keď ich delia kláštoriské múry. Celina zostáva vo svete, vo víre nebezpečenstva a Terézia stáva sa jej anjelom strážcom, pripomína jej krásne spomienky z detstva a rozhojňuje v nej lásku k Ježišovi.

Listy, písané sestre Paulíne a Márii, sú príležitostné listy. Svätica ich odosiela pri príležitosti vstupu do rehole, skladania sľubov atď. Vyjadruje v nich radosť nad tým, že sa môže odovzdať Bohu.

Listy S. Leonii, ktorá tiež bola kláštoriskou sestrou, vyjadrujú radosť z dvojitého sesterstva.

V listoch sesterniciam, ktoré sú naplnené láskou k Bohu, poukazuje svätica na prítomnosť Spasiteľa vo Sviatosti.

Posledné listy sú adresované misionárom: P. Rulandovi a P. Belliérov. Svätica podáva v nich svojim duchovným priateľom rady a povzbudzuje ich k práci za duše pre Ježiša.

Svätá Terézia Ježiškova písala aj básne. Nebola rodenou poetkou, ale jej Snúbenec Ježiš dal jej tú milosť, že mohla vyjadrovať svoje myšlienky v krásnom rýchu básni. M. Krippel, ktorý prekladá básne svätice, píše o nich: „Je to poézia lásky k Spasiteľovi. Takto ju treba chápať. Ale treba aj vedieť, že je to úprimná spoveď milujúcej duše, ktorá vyberá zo svojej hĺbky nie slová, ale city. Preto tiež nehnájeme nijaké okrasy, nijaké nafúkané ozdoby, ale spoveď srdca, úprimná, priamo bez obalu, bez skrývania. Je to reč srdca, nie však taká, ako ju chápeme a poznáme dnes, totiž reč sladkastú, sentimentálnu. V tomto srdci, totiž v srdci Terézie Ježiškovej, neboly prázdne slová, nebola ani sebeckosť. Čistá, nezištná láska ho naplňala a také sú aj jej verše: zdôraznením tejto lásky, tichým význaním. Nie sú to verše pre svet, sú to verše pre dušu, ktorá chce sa dostať bližšie k Bohu, ktorá po ňom táži a

ktorá vo svojich úvahách a meditáciách je unášaná do neba, ktorého velebu tuší.

Ale je to aj poézia pútnice, ktorá dobre vie, že raz opustí tento svet, ktorá však pozná kraj, kde zakotví.

A napokon je to poézia hrdinky, ktorá bojuje nielen za seba, ale za tisíce duší. Janka z Arcu, to je len symbol, za ktorým sa ukrýva táto skromná, ale veľká duša, túžiaci bojovať za Krista so zbraňou, ktorá neraní, ale lieči láskou; a láska je stredobod tejto poézie. Jej autorka miluje Ježiša, jeho Matku, miluje Boha a jeho stvorenia. Len si všimnime azda najkrajšiu báseň, ktorú naša svätá napísala: *Jetez des fleurs*. (Hádzte kvety). Nie je to veľká báseň. Ale je v nej celá duša svätej Terézie Ježiškovej. Hádzať kvety, to je všetko, čo robila a čo chce robiť. Ale práve v tom je jej veľkosť. Láska a nežnosť sú jej zbrane. Ona, Kvetinka, hádže kvety, hádže seba, obetuje sa. Nie je to krásne? A v tom vidíme aj svätú Teréziu apoštolku." Toľko poznamenal mladý poet Krippel na okraj poézie svätej Terézie Ježiškovej.

Celé literárne dielo svätej Terézie Ježiškovej je diktované láskou. Je to poklad uchvacujúcich myšlienok, z ktorého každý môže načerpať oduševnenia a posily na ceste k spásu a naučiť sa tej skromnej cestičke duchovného detstva, cestičke svätej Terézie Ježiškovej.

Stigmatizácia s lekársko-psychologického stanoviska.

Prof. Dr. J. F. B a b o r.

Grécke slovo stígma (= lat. punctum) znamená vpich, vbodnutie; v ďalšom smysle bodnú ranu (vulnus punctum), v katolíckej mystike perforujúcu ranu nadprirodzeného pôvodu. V kresťanskej literatúre prichádza tento výraz už v Novom zákone. Svätý Pavol napísal: „Ja na svojom tele Ježišove stígmata so sebou vláčim.“¹ Preslávený znalec Nového zákona Mag-

¹ Porov. grécky text.

nif. Ján Ladislav Sýkora hypoteticky pokladal tieto stígy svätého Pavla za šlahy (prútmí, metlami, bičmi), ktoré svätý Pavol utrpel pre Pána Ježiša. Teraz ich, nie menej hypoteticky, pokladajú za vnútorné stígy. Svätý Pavol nemal vonkajšie stígy; to by sme vedeli. A ostatne v tom čase by asi pravé (vonkajšie) stígy neboly bývaly ani na mieste. A tak je prvou skutočne a typicky stigmatizovanou osobou až *svätý František z Assisi*. Je dosiaľ známe vyše tristo päťdesiat stigmatizovaných ľudí, z ktorých len dačo málo nad 60 bolo mužov. V našich dňoch žije alebo nedávno žilo ich päť: štyria v Európe a jedna v Severnej Amerike. No pri dnešných komunikačných ťažkostiach je okamžitá kontrola nemožná. Pravé a skutočné stigmatizácie sú dosiaľ známe len v katolíckej Cirkvi.

Stigma je rana *perforujúca*. Ruky a nohy Pánove byly klincami prerazené skrz na skrz; ale aj hrudník Pánov bol perforovaný. *Svätý Longinus* vyznal sa — asi zo skúseností — v anatomii človeka, a tak viedol istou rukou hrot svojej kopije z pravého boku šikmo hore nad pečeňou do osrdečníku (perikard) aj srdca, takže koniec hrotu ešte trochu vyšiel na ľavej strane. Tomu nasvedčujú všetky staré hodnoverné zprávy a pamiatky. Ten železný hrot bol pyramídou, na priereze sa javí ako tvorec a má ostré hrany; teda spôsobil veľkú ranu. V súdnom lekárstve používajú o podobných ranách výraz „Kristova rana“. Tak napr. písali o francúzskom prezidentovi Camotovi, že bol od svojho vraha zasiahnutý „Kristovou ranou“. Hrot *svätého Longina* je vo Vatikáne, na konci je poškodený. Niekde ukazujú odliatky alebo modely tohto hrotu.

Klince pre ruky a nohy pripravené byly štyri; ale použili len tri. Obidve nohy byly prerazené jedným klincom; pravá noha bola prebitá pred ľavou, ako vysvitá zo stôp týchto rán

na posvätnom plátne Pánovom (*sacratissima sindon*), uloženom teraz v Turíne. Keď vojaci hádzali lós o nesošované rúcho Pánovo (*tunica inconsutilis*), odvliekol im ho nepozorovane istý chlapec a predal *svätému Petrovi*, ktorý získal aj ostatné pamiatky po ukrižovaní; tak svedčia vtedajšie aj neskoršie zprávy. (Hlavná literatúra je: *Fr. Kraus*² z r. 1865, *Vigouroux* z 80. rokov súborne, a potom rad ojedinelých, napr. v *Illustrazione Vaticana* i na mnohých iných miestach.)

V 13. storočí, v situácii pre celú katolícku Cirkev krajne kritickej, bol naraz v okolnostiach všeobecne veľmi známych vyznačený *svätý František Serafínsky*. Bol veľmi prekvapený svojimi stigmami, ale aj potom potešený a veľmi si ich vážil. Zpočiatku ich tajil a pred svojimi spolubratmi vo svojej reholi zakrýval, ale na dlhý čas to nebolo možné. V jeho ranách na rukách i nohách bolo vidieť akési cudzie telesá (ako by častice z hrubých klinev); a tieto rany, pravda, bolely a často aj krvácaly. Už za svätcovho života našli sa zllorečníci, ktorí klebetili, že si sám tie rany zrobil (umele a úmyselne). Nie je to tak; podklad každej pravej stigmatizácie je *potentia oboedientialis*.³ Pravé stigmy často sú spojené so stratou hmoty (nega-

² Ako je známe, raz v Ríme stretol sa nemecký profesor dejepisus *Fr. Kraus* s nemeckým prof. dejepisu *Teodorom Mommsenom* a pýtal sa ho: „Pán kolega, ako je to, že teraz ste vydali III. diel svojej histórie starého Ríma hneď po I. diele a II. diel dosiaľ nie?“ *Mommsen* odpovedal: „Druhý diel nikdy nevyjde. Pár sprostučkých, nevzdelaných židovských rybárov prišlo do Ríma a úžasne skoro obrátili Rím i celý svet na ruby; to bez zázrakov nie je možné vysvetliť, a ja ako moderný učenec nemôžem pripustiť zázraky, a tak II. diel nikdy nevyjde.“ A nevyšiel. Prvý diel vyšiel r. 1854.

³ *Možnosť poslušnosti*, t. j. „trpná sila daná do stvorenia, aby sa z neho mohlo stať, čokoľvek Boh nariadi“ (svätý Tomáš I, 115, 2 k 4).

tívny Tvorivý úkon!), nikdy sa nevyhoja, ani samy po akomkoľvek liečení a nikdy nehnisajú. Niekedy sa (u niektorých stigmatizovaných) časom zatvorily a uzdravily, boli periodické, a iných trvalé (i po smrti). Inovercom a nevercom sú stigmy tŕňom v oku a mnoho márneho úsilia už vynaložili na ich zľahčovanie (pri najmenšom). Tak neustále omieľajú nejaké výklady o sugescii, resp. autosugescii: „Niektoré bigotné osoby si tieto stigmy prajú alebo na ne neustále a vytrvalo myslia, až sa konečne prirodzeným spôsobom cestou psychicko-nervovou utvoria.“ *Terézia Neumannová v Konnersreuthe* odpovedala raz istému takému namietateľovi: „Herr Doktor, denken Sie, aber sehr lange und sehr intensiv, an einen Ochsen! Und wir werden sehen, wenn Ihren die Hörner wachsen.“ Sugesciou možno mnoho rozličných nervovo podmienených⁴ zjavov vyvolať, ale nikdy nie organické, anatomické zmeny. — Znameníť historik nemecký *Dr. Gerlich* sa na konci svojich univerzitých štúdií venoval „náhodou“ — zaiste riadením — najpodrobnejšiemu štúdiu stigmatizácie *svätého Františka*. A tu sa ukázalo, že všetky početné, historické doklady o tom skvele vyhovujú aj najprísnejšej vedeckej kritike prameňov. Po rokoch, keď sa dozvedel o Terézii Neumannovej v Konnersreuthe, povedal si: „Toto je znamenitá príležitosť poznať, ako v najcentrálnejšej Európe fin de-siècle (v 19. stor.) vzniká naraz mýtus!“ Pustil sa do práce a zistil strašnú skutočnosť: ani pamiatka po mýte. Vhodne mu prišli literárne skúsenosti so stigmatizáciou. Ako skutočný učenec a veľmi seriózny človek nezostal pri tom, ale kon-

⁴ Vasomotorické nervy na popud od mozgu spôsobujú kontrakciu alebo dilatáciu krvných ciev, ale nikdy otvorenie zdravých ciev, ktoré sa po krvácaní zasa celkom zdravé zatvárajú! Strata krvi, niekedy veľmi značná, sa potom hneď zasa úplne vyrovná. Aj u osôb, ktoré nejedia a nepijú celé roky!

vertoval, hoci to bolo spojené s veľkými ťažkosťami: prišiel o existenciu, musel k sebe vziať odlúčenú manželku atď. Ale všetko to uskutočnil a skončil tiež ako mučedník. V zaistovacej väzbe na polícii v Mníchove ho tak dlho neludsky mučili, až po dlhom a nadľudskom utrpení zomrel. Jeho muky zvyšovali ešte tým, že mu bránili prijať sväté sviatosti umierajúcich, ba aj jeho mŕtvolu nejako zničili. Po dlhšom čase oznámili proste jeho manželke, že zomrel. *Gerlich* založil a redigoval výborný časopis „Der gerade Weg“, v ktorom s mimoriadnymi znalosťami vysoko vedecký vyškoleného historika ironicky kaustickým spôsobom prorokoval Nemeckú smutné konce pre systém nacistický. Proroctvo sa plnilo. Hľa, takúto rolu hrá stigmatizácia aj v dnešných dňoch. Tiež *vari frigescite mundo. Difficile satiram non scribere.*⁶

NAŠE NÁDEJE.

Kresťanská mladosť.

Kajetán Sales.

4. júla tohto roku bolo dvadsaťpäť rokov, čo umrel taliansky vysokoškôľák *Pier Giorgio Frassati*. Jeho kypiacu mladosť, presiaknutú čistou, božskou radosťou, zlákala a stále láka toľko mladých životov k Radosti, k Bohu, v ktorom sa umocňuje každý život. Nech tieto riadky podpora ozaľstné, zdravé obrodné dielo našej mládeže. (Redakcia.)

Mám pred očima knihu, ktorá má nadpis *Pier Giorgio Frassati*. Pod názvom nieto mena

⁶ Medzi predkami ctihodnej *Anny Kataríny Emmerichovej* zistili dva prípady stigmatizácie. — V Avile (Španielsko) uchovávajú srdce svätej *Terézie Veľkej*. Hrot je rozštiepený (asi po transverber.). V istom kostole v Ríme je jej dobre zachovaná noha, na ktorej vidieť početné malé miesta jemne svraštenej kože, mierne konkávne a hneď pigmentované, asi po častom spontánnom krvácaní.

pôvodcu. Na spodku obálky čítame: Svedectvá, čo posbieral Don Antonio Gojazzi. Zástup neznámych napísal túto knihu, a ja som predsa tým viacej prekvapený jednotou štýlu. Ale vysvetlím si to. Keď si zaumienime jediný cieľ, povedať všetku pravdu, a keď skutočnosť tejto pravdy je vnuknutá najčistejšími a najvznešenejšími citmi a zahrnuje ich na veľmi vysokom stupni, nevyčerpatelný a bohatý prameň činnej kresťanskej lásky, výraz, ozvena nábožnosti dosahuje pudovým odrazom končiare jednoducho, vernosti a priehľadnosti: stáva sa úplne čistou ako alpský vzduch. Tento zástup neznámych rozprával jednoducho, verne a čisto to, čo videl. Prepísal iba časti prežitej histórie, tej, ktorú napísal Pier Giorgio Frassati príkladom svojej priamosti a lásky.

Preto môžem napokon potvrdiť, že pôvodcom tejto knihy je sám Pier Giorgio Frassati. Preto môžem tak isto povedať, že Don Gojazzi dobre videl a vedel ostať v správnych hraniciach svojej úlohy. Bol murárom-rekonštruktorom podľa plánu architekta: posbieral tehly, stmelil ich vápnom a znovu vystaval budovu. Nemohol vyložiť svoje meno nad meno skutočného pôvodcu. On ju neurobil. Znova utvoril božie dielo a vytratil sa. Bol umelcom. Umelcom, lebo bol kresťanom. To je, myslím, najlepšia chvála, ktorú mu môžeme preukázať; ostatne je dobre zaslúženou.

*

* *

Kto bol Pier Giorgio Frassati?

Narodil sa v Turíne na Bielu sobotu 6. apríla 1901, ukončil klasické štúdiá a navštevoval prednášky na Polytechnike¹ v Turíne, po ktorých by bol dosiahol diplom banského inži-

¹ Prekladám doslovne meno, ktoré používajú v Taliansku na označenie Školy pre inžinierov: Politecnico.

niera, keby ho smrť nebola náhle vytrhla z tejto zeme 4. júla 1925, v predvečer poslednej skúšky. Bol teda študentom. Myslím, že Boh preto nechcel, aby dokončil svoje štúdiá, žeby ostal v našich očiach vzorom kresťanského študenta.

Ako dieťa bol vznetlivý: utiekal sa k svojej sile, aby odpovedal na dráždenia kamarátov svojich hier. Bol aj tvrdohlavý: chcel to, čo chcel, a bolo veľmi ťažko prinútiť ho, aby sa vrátil. Na druhej strane bol veselý a oddaný, veľkodušný a zhovievavý, úprimný, nepriateľ každej vytáčky. Neluhal nikdy, ani jediný raz. Za nič by nebol cigánil, aby sa vyhol trestu. Nešťastia tohto sveta sa ho hlboko dotýkali. Nepoznal ich z priamej skúsenosti, ale nemohol počuť vypovedať slovo sirota bez toho, aby mu tvár nebola zosmutnela a oči nezvlhly. Raz večer, keď mal asi päť rokov, príbehol v nočnej košeli k svojej matke s obličajom plným slz, lebo práve objavil, kto vie na akom základe, že Ježiš bol sirota. No matka ho upokojila a rozžiarila radosťou: „Ale nie, on nebol sirotou..., ba práve mal dvoch otcov, jedného na nebi, druhého na zemi!“ Neskôr keď mal pätnásť rokov, hovoril s istou upratovačkou o vojne. Zrazu sa spýtal: „Nedali by ste život, aby sa ukončila vojna?“ A slúžka odpovedala: „Ó nie, ja som mladá a môj život je mi tak isto milý ako život vojakov.“ On sa na ňu uprene pozeral a povedal: „Ja áno, ja by som ho dal: ešte dneska!“

Nikdy sa neospravedlňoval. Na výčitky, ktoré mu robili, odpovedal jednoducho, priamo: „Nevedel som urobiť toto, tamto. Omýlil som sa.“ Vždy počúvnul rozkazy svojej matky. Istého dňa — mal sotva tri roky — videli ho vstúpiť samého do domu, složiť kabát a zamieriť do kúta. „Čo robíš?“ — Idem sa postaviť do tohto kúta; mamička to kázala.“ Nebol rozumný, ale nebolo treba prítomnosti jeho matky, aby vykonal jej rozkaz. Nikdy nesklamal dôveru, ktorú

do neho skladali. Tak sa raz stalo, že potreboval úplný text Zúrivého Rolanda.² Prechádzal sa pred knižnicou, očakávajúc matkin návrat. Sväzok tam bol; vedel to dobre. Ale nebol by ho sobral bez dovoľenia.

Mohol by som, pravda, ďalej uvádzať príhody, ale som v pomykove, ktoré povyberať. No tieto tu stačia, aby ukázaly, čo bol Pier Giorgio za svojho detstva. Črty jeho charakteru ako mladého človeka sú tu už nakreslené: láska k Bohu a k blížnému, jednoduchosť, priamosť, stála a pevná vôľa v plnení svojej úlohy.

Ak už u neho ako dieťaťa mohli obdivovať jeho správanie sa v kostole, jeho vernosť v dennej modlitbe, tak u dospelievajúceho a najmä u mladíka prekvitala jednota so Stvoriteľom. Pier Giorgio pochopil, že všetko k nám prichádza od Boha, bez ktorého nie sme nič a nič nemôžeme dosiahnuť. Preto usiloval sa poznať Boha a jeho zákon, aby pozdvihol k nemu svoju myseľ a svoje srdce hojnými modlitbami a aby prislúchoval pri svätej omši, zúčastňujúc sa aj na božskej obete vždy, keď to len mohol. Bolo to vo veku 16 až 17 rokov, za druhého a tretieho prednáškového cyklu na lýceu u Pátrov jezuitov z Istituto Sociale v Turíne, keď cítil ako sa v ňom chveje pobožnosť, sladšia a intenzívnejšia, než aby ju zachytil, ktorá vnikla k nemu zjavením všetkej krásy, všetkej pomoci, všetkej božskej sily, ktorá sa nám podáva denným prijímaním Ježiša v Hostii. Bože! čo sme bez tvojej milosti, bez tvojho milosrdenstva? Vzduch, ktorým hýbe i najmenší vetrik a odnáša ho v krútnavách. Treba sa pozdvihnúť nad vetry a nad mraky, aby nebesá ostaly vždy azúrové. Čo sme, Bože, bez tvojej prítomnosti a bez tvoj-

² Na talianskych stredných školách študujú túto báseň v skrátených vydaniach.

ho pokrmu? Telá, umierajúce vysilením. Či netreba pre život a prospešovanie tela, aby sa každý deň živilo?

Povedal som, že Pier Giorgio bol študentom. Ano študentom. Ale kresťanom. Jeho študentskou vlastnosťou je len jeho vonkajší vzhľad, jeho telo. Jeho vnútro, jeho duša je viera a kresťanská láska. Štúdium bolo pre neho len stavovskou povinnosťou. Úlohou, vzhľadom na jeho rodičov, ktorí mu vždy hovorili, že musí veľa študovať, aby bol schopný pracovať čo najskôr; a príklad jeho otca, ktorému bol zaviazaný za svoju inteligenciu, tak isto ako jeho stálej práci za svoje skvelé postavenie sociálne a finančné, bol v očiach Pier Giorgia najnaliehavejším povzbudením. Úlohou voči Bohu, ktorý — dajúc mu potrebné rozumové a hmotné schopnosti — vymedzil mu v tom živote miesto, z ktorého nemôže klesnúť bez urážky božej vôle, bez toho, aby sa nezdal nevďačným voči nej. A netreba veriť, že bol vzorom študenta v presnom smysle, ktorému možno privlastniť meno: „dráč“; stále shrbený nad knihami. Nie. Až po istý vek, ba temer až po posledné dva roky na lýceu, študoval len toľko, koľko bolo potrebné. Živý a bujný nemohol vždy ostať v škole pokojným a prichodilo mu rozptyľovať sa ako toľkým iným žiakom jeho veku. Ba dva razy aj prepadol na skúškach; prvý raz v druhej triede gymnázia, druhý raz v prvom semestri lýcea. Nebol príliš silným v škol. prácach. Bol inteligentný, ale praktickej inteligencie, zdĺhavej, ktorá sa pomaly rozvíja, ktorá potrebuje vidieť, cítiť predtým, než pochopí a aby pochopila, ale u ktorej sa pochopenie, raz dosiahnuté, stáva nevyrvateľnou korisťou. Ale mal vytrvalosť, silu vôle na každú skúšku. Mal veľa dobrého smyslu. A pomaly, najmä keď študoval inžinierstvo, mohol sa svojou stálou usilovnosťou zmocniť naiabstraktnejších vedeckých myšlienok, chápanúc ich až po základy. Jednako nikdy ne-

prednášal, nikdy sa nerobil učným, ale prijal jednoducho všetky vysvetlenia, poznámky, opravy, aj keď pochádzaly od vlastných kamarátov.

*
* *
*

Bol študentom, áno. Ale kresťanom. Boh je strediskom jeho života. Každá činnosť, každý prejav má svoj počiatok v ňom. Všetko pochádza od neho. Všetko smeruje k nemu. Všetky ostatné záujmy Pier Giorgia sú tu, aby to dokázali.

Bol zapísaný do univerzitného krúžku Cesare Balbo. Bol obyčajným členom, lebo neprijímal funkciu pre efekt; zúčastňoval sa pravidelne na schôdkach; praktický v debatách išiel až na dno predložených otázok; rozvážny, neupadol nikdy do prázdneho hovorenia; disciplinovaný podroboval sa vyšším rozkazom, aj keď nesúhlasil s rozhodujúcimi dôvodmi. A keď bolo treba konať, bol vždy na svojom mieste, vždy hotový, vždy celý jednoliaty, či bolo treba brániť svoju vieru proti útokom školských kamarátov alebo chrániť zástavu jeho krúžku proti zúrivosti guardie regie, ktoré mu ju chceli vtrhnúť z rúk v Ríme, v septembri 1921, za národného sjazdu talianskej katolíckej mládeže, sjazdu päťdesiatitisíc mladých katolíkov v Koloseu, lebo ho zakázala talianska vláda z dôvodov verejného poriadku.

„Ja som mal zástavu krúžku“, povedal istému priateľovi, „keď sa na nás vrhly gardy... Ale nepustil som ani zlomenú žrd ani roztrhanú zástavu.“

Rovnako bol zapísaný do konferencií svätého Vincenta z Pauly. Jeho jediným cieľom bola absolútna kresťanská láska. Keby sa o tom pochybovalo, radšej bol veľkodušný v pomoci, i keď sa bál, že ho oklamú. Lebo jeho pravidlo bolo: dávať je krásne, ale ešte krajšie je naučiť pracovať a hospodáriť. On, ktorý bol vrúcny

obdivovateľom Ozanama a ktorý bol až k slzám pohnutý pri počúvaní rozprávania, že zakladateľ Konferencií svätého Vincenta chodil po dennom svätom prijímaní navštíviť Boha v osobe najúbohejšieho zo svojich chudobných, on sa zaujímal z celej duše o svojich chránencov a ako by nemal dosť im pomáhať, hľadel vypátrať ešte ďalších; toto volal *robiť údy dobytky*. Pre nich často obetoval svoje voľné chvíle, svoje úspory. Pokladal ich za rovnocenných a povzbudzoval ich slovami, ktoré vychádzajú zo srdca. A keď istý vojnový slepec, otec piatich detí, nemal prostriedky, aby zaplatil svoje presťahovanie, neváhal s ostatnými priateľmi — i keď bol synom senátora, majiteľa jedného z najväčších denníkov *La Stampa* — prenajať dvojkoľesnú káru a zapriahnuť sa do nej, dozerajúc pred sebou na päť malých a prejsť takým spôsobom skoro celý Turín. Tak isto v predvečer svojej smrti, keď ochrnutie veľmi rýchle postupovalo, spomenul si, že toho dňa, v piatok, by mal navštíviť svojich chudobných, a trasúcou rukou načmáral niekoľko slov skoro nerozlúštiteľným písmom, aby poprosil priateľa, žeby zanesol injekčné ampulky istému nešťastníkovi, ktorý ich potreboval, a obnovil z jeho vlastných úspor nájomné inému chudobnému, ktorý to nemohol urobiť sám.

Zúčastňoval sa na nočných adoráciách celým zaničením svojho srdca. A jeho usobranie bolo také úplné, že raz v noci, kľáčiac na stĺpoch hlavného oltára, nezbadal, že mu kvapkaly zo sviec husté kvapky roztopeného vosku na vlasy, čelo, kabát. Bolo ho treba viac ráz upozorniť, aby si ich odstránil.

Bol dominikánskym terciárom a vyvolil si meno fráter Hieronym na poctu obdivu pre Brata Hieronyma Savonarolu, v ktorom najskôr cítil typ reformátora ľudových mravov. Rád striedal modlenie svätého ruženca s recitáciou malého oficia na poctu svätej Panny podľa do-

minikánskeho obradu, a ak stretol na ceste daktorého spolubrata, použil ho na to, aby modlil sa s ním bez ohľadu na chodcov. Raz mu chcel istý terciár ponúknuť aperitív v bare celkom blízko kostola svätého Dominika v Turíne. Pier Giorgio mu ukázal kostol a odpovedal: „Poďme si ho vypiť do tamtoho baru.“ Druh nezachytil smysel tejto odpovede, ale viacej nenaliehal. Vošli do kostola a po niekoľkých minútach modlitby, idúc okolo pokladničky milodarov, Pier Giorgio zastavil svojho priateľa: „A aperitív, nevypijeme si ho tu?“ Spolubrat pochopil a vhodil do pokladničky svoju almužnu. Podobne urobil Pier Giorgio a pri vkladaní peňazí vravel: „Teraz je na mne rad, aby som ti tiež zaplatil!“ I v najbezvýznamnejších okolnostiach vedel ostať verný pravidlám, ktoré si pred-savzal.

Pravda, po svojom zamestnaní využíval i voľné chvíle. Miloval rieky, vidiek, more, výtvarné umenie, maliarstvo, poéziu — najmä Danteho, z ktorého recitoval nazpamäť celé spevy — a divadlo; a keďže miloval to, čo je ctnostné, dával prednosť klasickému divadlu, zvlášť milujúc *Hamleta*. S obľubou vesloval, jazdil na svojom krásnom Parcifalovi; robil dlhé cesty na bicykli a viedol voz svojho otca ako skúsený riadič; podobne miloval biliard a tak isto jednu vec, ktorá je nie drahá, ale ktorá vyžaduje dobré zdravie a solídne pľúca: huk. Oh! ako sa mu oddával so srdečnou radosťou. Bola to náhrada ticha štúdií. So svojimi dôvernými priateľmi, nevelmi početnými, ale ozaj vernými, založil krúžok *Hrôzy*, v ktorom bol... *Robespierreom*. Všetky vyhlásenia, všetky listy, adresované *občanom* končili sa „výstrelom z dela“. Skutočne, nemohly jestvovať hrmotnejšie pozdravenia. A raz sa stalo, že keď Pier

Giorgia rodičia neboli doma, dali si u neho občania schôdzku na obed. Tu byly všetky úlohy rýchle rozdelené: medzi inými bol Pier Giorgio šéfom v kuchyni a najelegantnejší občan, premenovaný na *arbitra elegantiarum*, umýval riad. Cez tieto sviatky študentskej radosti Robespierre si dovoľil výnimku: pil víno.

Ale rozptýlenie, ktoré miloval nadovšetko, byly hory. V kresťanskom srdci Pier Giorgia predstavovaly hory so svojimi nepoškvrnenými kupolami, so svojimi cestami, so svojimi vrcholcami, ktoré vypínajú sa k nebesám, s nesmiernou samotou svojho ticha, ktoré sa chveje neurčitým šumením bystrín v údoliach, *nec plus ultra* športov. Bolo to zdravé cvičenie tela, bola to disciplína vôle; bolo to ako spôsob adorácie. Bol alpinistom a lyžiarom. Keby to bol chcel, bol by sa mohol stať svojou krásnou statočnosťou členom akademického združenia talianskeho alpinizmu. Nechcel to. I keď urobil niekoľko výstupov, ktoré by mohli byť rátané vyššie ako za priemerné, dával prednosť výletom oveľa ľahším, aby podopieral, aby povzbudzoval tých, čo začínajú. I v tom chcel vždy *dávať*. Nikdy neodišiel do hôr bez toho, žeby sa v nedeľu nebol zúčastnil na svätej omši a nebol prijímal. Ak to bolo možné, rád mal sväté prijímanie na vrcholcoch, pravda, vystupujúc hladný. Tam hore, pred najkrajším, najveľkolepejším zázrakom prírody, kde sa cítime takí malí, také *nič*, tam sa mu vydral z hĺbky srdca pridusený výkrik obdivu, vďaky, čistoty, pokory: Anjelské pozdravenie. A byly to hodiny skutočnej blaženosti.

Či sú nie hory pozdvihnutím zeme, ktorá sa modlí?

Veľmi oddaný svojim rodičom správal sa k nim vždy ako dieťa: výsledok vrúcnej vnú-

tornej bujarosti a veľkej jednoduchosti. Keďže bol veľmi citlivý na priateľstvo, nemal len priateľov, ale aj priateľky, kamarátky zo štúdií a športu: bol im bratom, ktorý od nich žiadal pomoc príkladom a modlitbou. Pretože bol odmeraný na slová, nikto ho nepočul vysloviť jediné menej korektné slovo, ktoré by mohlo ponížiť niektorú prítomnú osobu alebo uraziť neprítomnú; smysel kresťanskej lásky, hlboko skutočný u neho spôsobil, že jeho inteligencia dosiahla dokonalosť. Keďže bol vždy stopercentný, nepripustil nijaký kompromis so svedomím, ale priímal disciplínu svojej viery najprísnejším spôsobom a vo všetkých okolnostiach; keď sa rozhodol, sledoval rozhodnutie vytrvale, bez váhania, stoj čo stoj až do konca. Ako nepriateľ každej pózy mal vo zvyku hovoriť to, čo cítil, a až potiaľ, pokiaľ to cítil. Hoci bol bohatý, chcem povedať, aby som bol presnejší, syn bohatých rodičov, vôbec sa nezaujímal o ich bohatstvá, konal, ako by mu nepatrily. „Kráčal uprostred bohatstva ako chudobný duchom.“ A predsa by bol mohol byť oslňujúcou osobou, stať sa pyšným a odmeraným. Naopak, bol pokorný krajinou jednoduchosťou, takou veľkou a hlbokou, že ho skoro ani nezbadali. Istej študentke, ktorá sa ho pýtala pri kongrese *Pax Romana* v Ravenne, kde sa naučil nemecky, odpovedal: „V Berlíne, kde je môj otec úradníkom.“ V skutočnosti bol jeho otec úradníkom talianskej vlády v Berlíne ako vyslanec.

Ako veriaci nebol nikdy bigotným, so sohnutým krkom, sklonenou hlavou a sklopenými očami; jeho náboženstvo nebolo povrchové: sídlilo v jeho duši. Prísne zachovával predpísané pôsty. Bol vždy čistý, ale bez kajúcneho rúcha. Jeho brnením, jeho obrannou zbraňou bola modlitba; modlil sa, koľko mohol, všade: doma, na ulici, po cestách a chodníkoch v horách, v útulniach, pred priateľmi aj pred neznámymi; bez ľudských ohľadov; prechodiac popred kostoly,

prežehnal sa veľkým znakom kríža, usobraný, tak prirodzene, že sa tomu nikto nemohol diviť. Miništroval pri svätej omši a prisluhoval vždy, keď mohol, spolu prijímal najsvätejšiu Sviatosť ako Kristov vojak; a keď prijímal, tvár sa mu premeňovala.

Jeho obľúbenými autormi boli svätý Pavol, potom svätý Augustín a chystal sa čítať svätého Tomáša. Keďže bol prirodzene veselý, nepripustil, aby bol niekto smutný. „Áno, možno byť niekedy zarmúteným“, napísal, „ale smutným nikdy. Musíme byť veselí aj v bolesti.“ Jeho radosť živila sa predovšetkým zo slepej dôvery v bezbrehú Prozreteľnosť božiu, z jeho priamosti a z víťazstiev nad telom, ktoré — keďže bol veľmi silný a zdravej prirodzenosti — odnášal si možno povedať so dňa na deň. S božou pomocou mal radosť z vlády nad sebou samým, ktorá zračila sa v jeho svetlých a žiariacich očiach. Dostal bezpochyby dobrú výchovu; zaiste žil v zdravom prostredí; ale hlavná zásluha, že nasledoval cestu Kristovu, patrí výlučne jemu za jeho stálu spoluprácu s milosťou. Mal detské srdce s charakterom muža. Mal vieru a disciplínu, kresťanskú lásku a činnosť. Bol viacej ako súladom, bol pravou jednotou prirodzenosti a náboženstva. Telo, ktoré stalo sa chrámom.

„Nieto veľkosti bez obety.“ Tak isto to bolo aj pre Pier Giorgia, ktorý poznal bolesť odriekania. Zriekol sa politickej dráhy, keď bol raz sklamaný ľudovou stranou talianskou, ktorej dal celý svoj súhlas, skromný, ale oddaný a činný spolu. Prv ako dostal diplom, zriekol sa kariéry banského inžiniera, ktorú by bol mohol dosiahnuť v Amerike, a to pre apoštolát medzi baníkmi. Ale pre manželstvo svojej sestry, ktorá mala opustiť Taliansko, a pretože vôbec nechcel nechať rodičov samých, rozhodol sa neodísť pred skončením skúšok. Napokon zriekol sa i sna svojho srdca. Z opatrnosti nevyjavil

svoje tajomstvo deve, ktorú miloval, lebo najprv želať si poznať stanovisko svojej matky. Ale aby nepôsobila nijaký nátlak na ňu, rozprával jej o tejto deve, ako by nešlo o neho. Matkin dojem sa neukázal veľmi sľubným pre podradné dôvody.³ Pier Giorgio sa v tichosti sklonil. Bez plaču. Tušil to už. Nechcel založiť novú rodinu na bolesti svojich rodičov. To bola najťažšia rana, ktorá mu dožičila odniesť si posledné a najkrajšie víťazstvo. Postavil sa ako kresťan pred poslednú obeť. To bola jeho posledná skúška. Aby potom celkom patrila Bohu ako čistý plameň kresťanskej lásky.

A Boh ho povolal.⁴

*
* *
*

Prekvapuje teda, že na jeho pohrebné obrady bolo vidno, ako slieva sa dav bohatých a chudobných, vysokých osobností aj ľudí z ľudu, zamestnancov a študentov? Udivuje to, že akýsi starý slepec, jeden z chránencov Piera Giorgia, dal sa do viesť k rakve, dotkol sa jej chvejúcimi prstami a urobil znamenie kríža? Je to divné, že od smrti Piera Giorgia až do júna 1931 dvesto päťdesiat krúžkov alebo rozličných dobročinných spoločností v Taliansku prijalo jeho meno, že dvadsaťtisíc pútnikov pokľaklo nad jeho hrobom?⁵ Že kniha jeho života bola preložená do

³ Bolo by zbytočné, keby ma k tomu nenútila úzkostlivá presnosť, dodať, že pani Frassati nemohla preniknúť otázkou, ktorú jej dal *bez jej vedomia*. Bola zjavne veľmi ďaleko od toho, aby si predstavila vzniknutý výsledok. Ale všetko, čo je urobené pre dobro, smeruje k dobru.

⁴ Po troch dňoch choroby zomrel Pier Giorgio na zápal *miechových pŕazcov*, ktorého základné známky sú rázu paralytického a ktorý znášal podivne jasne. Mal len 24 rokov.

⁵ To je významnejšia podrobnosť, ako by sa zpočiatku zdalo, lebo pre návštevu Pollone (Biella, Piemont), kde odpočívajú smrteľná schránka Piera Giorgia, treba prekonať ťažkú cestu, keďže Pollone je kraj odľahlý od veľkých tratí.

poľštiny, nemčiny, francúzštiny a angličtiny? Že pripisujú Pier Giorgiovi Frassatimu dosiahnutie milostí, najmä duchovného rázu, konverzie, a že sa pýtajú, či tento kresťanský študent, výnimočne príkladný, nebude povýšený na slávu oltárov?⁶

Poviem len, že niekedy volali v rodine Pier Giorgia *sviatočné dieťa*, lebo narodil sa, ako som povedal, na Bielu sobotu a priniesol so sebou úsmev do domu, ktorý bol ponorený do smútku smrti za malou dcérkou. Myslím, že nebolo možno viac byť prorokom. Bol naozaj synom kresťanských sviatkov, synom viery, synom Kristovým. Rozumne. Mohol teda povedať — to, čo opakoval svojim priateľom: „Deň mojej smrti bude najkrajším dňom môjho života.“

Preložil Ján Koválik.

Dezercia náboženská.

Prof. Ján Haranta.

Po zime r. 1926 v ôsmom semestri svojich štúdií vrátil sa z ľubľanskej univerzity poslucháč filozofie Srečko Kosovel, chorý, domov do Tomaja, aby naprával svoje ťažko skúšané zdravie. Vracal sa so smútkom i s nádejami. Priatelia ho posilňovali: uvidíme sa znova na slavistike, na romanistike, budeš zasa naším milým spoločníkom v študentskom živote...

Srečko Kosovel bol básnikom. Videli ho v krúžkoch kultúrnych, literárnych, počuli ho rozprávať inak trochu ako vycvičení rečníci, čítali jeho básne, hlboké, smutné, úprimné, a tešili sa z jeho vzácneho nadania. Malý slovinský národ bude mať po Župančicovi najlepšieho svojho básnika. Povie svetu o jeho bolestiach slovom, ktoré nezničia nijaké úklady času.

No Boh učinil, že sa Srečko na fakultu via-

⁶ J. Exc. arcibiskup turínsky Mgr. Maurillo Fossati dal rozkaz začať informatívny diecézny proces.

cej nevrátil. V mesiaci kvetov — v máji 27. r. 1926 pochovalo Slovinsko v Tomaji najkrajší kvet svojej mladej lyriky Kosovela, v plnosti májového veku: dvadsaťdvaročného. Po jeho smrti Alfonz Gspan s krúžkom priateľov vydal v Lubľani jeho „Pesmi“.

Čo báseň, to pieseň, ale pieseň smutná. O smrti, uvädľom živote, pochovanej kráse a nádeji a najmä o biede sveta a človečenstva:

*Príď, dobrý Otče, Spasiteľa,
medzi nás, zajatých v tragédii sveta,
ktorí umierame biedni...¹*

Ale koniec, ten koniec jeho knihy nás zamrazuje. Básnik prorokuje Europe smrť. Všetko márne, stará, zhníla Europa ide v ústrety zániku:

*Na europských umrlcov zlaté lúče
siaľ bude pokojné slnce.²*

*

Nebo a zem pominú, ale slová moje nepominú, povedal Kristus Pán. Europa môže zahynúť, ale Kristus a jeho slová budú naveky.

Je to predsa len smutné, že z kultúrnej Europy stáva sa svetadiel smrti. Asi preto, že Europa zrádza. Alebo zrádzajú mnohí Europania, a to je doista jedno. Dezercie náboženské sú tými najsmutnejšími. Zrádzajú istotne mnohí, aj celé národy. Čím menej takýchto zrád, tým istejšia bude Europa. Jej poslaním bolo od počiatku: strážiť kríž Kristov a roznášať jeho žiaru iným dielom sveta. Teda kríž!

Príčiny tejto dezercie sú rozličné. U študenta môže ju vyvolať zmena prostredia. Keď človek opúšťa miesta, kde sa narodil, rástol, a ide do nového sveta, opúšťa veľa ráz aj náboženstvo, kostol, spovedelnicu, oltár...; nájde si nových priateľov a priateľky, život sa mu pozdáva celkom iným. Nie div, že zradí, lebo

¹ Modlitba, str. 62.

² Extáza smrti, str. 92.

nevie, že „všade sme Pánovi“, patríme všade Kristovi. Sám cíti, ako ho upozorňuje všetko, aby sa spamätal... (Vycítite, že narážame na univerzitné prostredie, hoci ono, najmä dnes už, keď katolícka akcia má hojných apoštolov, môže byť pravým požehnaním pre študenta.)

A tu sa nám zachce pýtať, hoci sa pritom červenáme: *na akom dôkaze stavia vlastne človek svoju neveru*, keď dezertoval? Čo našiel krehkého na veľkej budove kresťanstva? Zbabelcov, požívačnikov, kariéristov, veľkých pánov vytvárame z tejto dišputy. Tí nám nikdy vecne neodpovedia. Ale tých sa pýtame, čo si myslia, že Cirkev nie je dosť solídna, pevná, že *nestihne pomôcť trpiacemu ľudstvu*, boja sa, že sa jedného dňa zrúti a ich zatlačí, pýtame sa, ako odôvodnia túto svoju zaujatosť? Bezpochyby si myslia, že nové učenie, ktoré nasledujú, je zo železobetónu, že prekoná storočia a že je pre človeka jedinou záchranou, nezničiteľnou a neprekonateľnou. Úbohí ľudia!

Človek sa musí všelijako uspokojovať, aby nové chválil a staré hanil. Kresťanskej morálke, ktorú kedysi vznešene praktizoval, sa teraz nehanblivo vysmieva, pretože nijako nelahodí režimu slobodného rozkošníctva. Taký človek, ako málo spokojné musí mať *srdce*, aby sa mohol naň spoliehať. Lebo srdce, vzácní páni, je viac než rozum, viac ako kapitál, viac než hodnoty. Mnoho otázok sa tu kladie. Ako odpovie na ne človek? Vždy si musí trpko priznať, že sa mýlil, že ten nový smer vo viere neveští dobrú úrodu.

Našiel taký človek šťastie? Lebo chceme veriť, že k ochladeniu duše priviedla ho zaiste prudká túžba po štastí. A pritom nevidí, že tancuje na kraji dosky. Biela zástava na okraji pušky zriedkakomu prináša šťastie. Spokojný je študent v nedeľu večer, keď ponavštevoval všetky možné zábavné podniky, ale na kostol zabudol? Spokojná je jeho duša, keď treba

skladať účty? Je viac šastia v hrubom rehoť ľahkomyseľného človeka ako v jemnom úsmeve vážneho človeka? Je nebo vždy belasé nad novým životom, v novej oblasti? Zameniť chrám za kino, dobré čítanie za zlú knihu, krásu za kozmetiku, nežnosť za prehnaný flirt, je to radosť? Radosť, čo nesklame? Úprimne: neľutuje človek, čo stratil? Keď porovná to, čo našiel, s tým, čo mal, či sa mu netrhá srdce trpkosťou? Tohto šastia nežičíme. Lebo najväčšie nešťastie je, keď človek nemá ľútosti nad sebou samým.

Čím sa stáva náš hrdina na ceste dezercie náboženskej? Opustil Boha, Cirkev, vieru, dušu. Neopustil tiež svedomie? Neprestajne sa rúti ďalej... Kde sa zastaví? Kedy? Za rok — kde ho hľadať? Ďaleko vari, veľmi ďaleko!

Preháňame? Výkriky Renanov, Combesov v novom veku sú len ozvenou starých Juliánov: Tu vicisti... Márne kladieme peknú fasádu na zhnilý dom bez základov. Vysmejú sa nám. Márne si namýšľame, že nový svet, v ktorom sa pestuje opretek nevera alebo ľahostajnosť vo viere, je zdravá, je zemou úsmevov, šastia, nie hriechov, lebo to je neznámy pochop..., no sotva zemou bez utrpenia a beznádeje.

Okrem pravej vlasti nevinnosti, viery, milosti a lásky božej všade je len vyhnanstvo.

Odvažujeme sa dúfať, že nášho študenta takáto dezercia nezláka. Už bolo dosť hanebných pokusov v minulosti dávnejšej aj bližšej nahraďiť vieru čímsi iným a našlo sa dosť, čo sa dalo zlákať. Stavajme svet nový statočne. Správu vonkajších vecí prenechajme tomu, kto má na to od Boha dar a poslanie, ale správu duší prenechajme Cirkvi, viere Kristovej, obroditeľke Európy. S hodnotami vnútra sa nekupčí. *Pax et bonum* svätého Františka nech svieti nad obzormi, ktoré sa dlho chumelily dymom a prachom od ohňa toľkých skáz!

DO VÝŠAV.

Preblahoslavená Panna je Bohorodičkou.

Svätý Ján Damascenský.

Svätú Pannu vo vlastnom slova smysle a pravdive vyhlasujeme za Bohorodičku. Ako je totižto ozajstný Boh ten, ktorý sa z nej narodil, ozajstnou Bohorodičkou je tá, čo porodila pravého Boha, ktorý prebral telo z jej tela. Hovoríme, že Boh sa z nej narodil, nie ako by božstvo Slova čerpalo z nej začiatok bytia, ale samo Slovo Boha, ktoré sa zrodilo z Otca pred časom, pred vekmi a bez počiatku a večne je s Otcom i Duchom, pre našu spásu bývalo v jej živote, berúc si telo z jej tela a narodilo sa bez svojej zmeny. Svätá Panna nezrodila iba človeka, ale pravého Boha. Nie číreho, ale vteleného, ktorý si nepriniesol telo z neba a cez ňu prešiel ako cez potrubie, ale z nej si sobral telo, tej istej podstaty ako naše a v sebe ho urobil svojbytným. Ak by si to telo bol priniesol z neba a nebolo by nadobudlo našu prirodzenosť, načo by potom bolo zčlovečenie? Vtelenie Božieho slova sa preto stalo, aby prirodzenosť, ktorá zhrešila, padla a bola porušená, zvíťazila nad klamným tyranom a tak bola vyslobodená zo záhuby, ako hovorí apoštol boží: Keďže skrze človeka smrť, skrz človeka aj vzkriesenie. Keď je prvé pravdou, je i druhé.

Z gr. prel. Š.

Vôľa Božia — naše pravidlo.

Svätý Augustín.

„Kým spravodlivosť neprejde v rozsudok a všetci, ktorí sú priameho srdca, nebudú s ňou (Ž. 93, 15) ... Ktorí sú priameho srdca? Iste tí, ktorí chcú to, čo chce Boh. On šetrí hriešnikov; ty chceš, aby ich už zatratil. Keď iné chceš ty, iné Boh, vtedy si krivého srdca a zlej vôle. Potom i Boh chce šetriť zlých, ty nechceš šetriť; Boh je zhovievavý voči hriešnikom, ty ich nechceš zniesť. Ale ako som už povedal, iné chceš ty, iné Boh. Obráť svoje srdce a priveď k Bohu, lebo Pán rovnako trpel aj za slabých. Vo svojom tele, to jest vo svojej Cirkvi videl slabých, ktorí sa zpočiatku pokúšali plniť svoju vôľu, ale keď zbadali, že vôľa božia je iná, donútili seba aj svoje srdce k tomu, aby prijali a plnili vôľu božiu. Nechci prispôbovať vôľu božiu svojej, ale svoju uprav podľa vôle božej! Vôľa božia je ako by pravidlo. Hľa, napríklad, prestúpil si pravidlo. Podľa čoho sa máš opraviť? Pravidlo ostáva neporušené, pravidlo je totiž nezmeniteľné. Pokiaľ je pravidlo stále, máš sa kde obrátiť a podľa čoho opraviť svoju chybu, máš podľa čoho

napraviť to, čo je v tebe krivé. Čo však chcú ľudia? Nestačí, že svoju vôľu majú zlú, ale podľa svojho srdca chcú prevrátiť aj božiu vôľu, aby Boh činil, čo oni chcú, hoci by mali oni konať to, čo Boh chce. Prel. Fr. P.

ŽIVOT.

Cirkev ako prvok stálosti v dnešnom svete.

Nedávno zomretý americký štátnik Newton Baker, svojho času sekretár vojny za Wilsona, povedal raz z príležitosti slávnosti na počesť dosadenia Msgr. Mac Faddensa za svätiakeho biskupa do Clevelandu ako nekatolík pozoruhodný úsudok o katolíckej Cirkvi ako o činiteľovi autority a stálosti. Povedal vtedy: „Ak dnes pozorujeme okolo seba život, objavíme zmenu v toľkých veciach, že by človek skoro mohol veriť, že v živote podstatným je zmena. Niekedy mi tak prichodí, ako by rieka odhodila svoje koryto a nenechala nič, v čom by mohla tiecť. Myslím, ak chceme udržať svoju civilizáciu a zlepšiť svoje verejné zariadenia, musíme mať ako najdôležitejšiu podmienku dačo veľkého, čo sa nemení, istý druh majáka, na ktorý, ak nás zmietajú vlny životného prúdu sem-tam, by sme mohli pohliadnuť a zakývať mu i povedať: Chvála Bohu, ten ešte stojí pevne! — Pretože Cirkev v rozličných odstupňovaniach (a predovšetkým vaša Cirkev) má skoro 2000 rokov a vo svojich podstatných prvkoch ostáva tá istá, nezmenená a nezmeniteľná, môžeme vidieť, že vlastným a najvlastnejším prvkom nášho života je jej mravouka. Ak na nás môže niekedy prísť úzkostlivosť a tesnosť, čo sa týka našich moderných časových prúdov, potom nám môžu dať tie staré (vyskúšané) osvedčené zásady o práve a neprávě, osvedčené školenie svedomia, skutočnosť nesebeckosti, verného odovzdania a prítulnosti, ktoré vyplnili cirkevný kalendár vždy nespočetne novými svätcami, zábezpeku, že v tých starých náukach možno nájsť pre to zlo a nemoc našich dní liečivý prostriedok a uzdravenie. Ak štúdiom ľudského duchovného a mravného života poznávame od začiatku kresťanskej doby výšku, hodnotu a istotu, ktoré sú v kresťanstve, potom dobre sa bude vodiť svetu.“

A. L.

Košický dóm.

Pýchou našich Košíc je impozantný gotický dóm! Naši Košičania menujú ho jednoducho Veľkým kostolom. Hej, je to Veľký kostol! Veľký, lebo hlása slávu a velebu veľkého Boha. Keď pri ňom stojíš, keď dumáš pod jeho klembami, strácaš fyzický pochop výšky a šírky, všetko je pre teba veľké, všetko ťa priťa-

huje k čomusi veľkému, všetko v ňom ťa dvíha do neznámych výšav... Umelecky stvárnená hmota dvíha ťa k veľkému Bohu... Mohutné balvany rukou umelca stratili akosi svoju farbosť, ťažkosť, a všetko v našom Veľkom kostole tak ľahučko, jemne a príjemne stúpa hore a ako by vravelo: Ešte vyššie, len stále, stále vyššie... Pod klembami Veľkého kostola cíti sa človek strašne malý. V jednej chvíli má akýsi čudný strach, že sa na neho tie ozrutné výšky zrútia, že pod nimi zahynie; a keď nespelo zodvihne oči k mohutnej klembe, ovláda ho vedomie, že všetko vo Veľkom kostole dvíha ho z prachu zeme k veľkému Bohu.

Košický dóm, hľa, zduchovnelý obor-apoštol, ktorý postavili naši katolícki predkovia, aby nás stále dvíhal k veľkému Bohu. Müller.

Čo je kresťanstvo?

Kresťanstvo prakticky je podrobenie sa Kristu v osobe najvyššieho kňaza, pápeža, a pastierom, čo sú s ním spojení: podrobenie rozumu ich učeniu, podrobenie vôle ich rozkazom. Táto cesta je najbezpečnejšia, lebo Kristus ostáva so svojimi apoštolmi až po skončenie sveta a prosil za Petra a jeho nástupcov, aby nikdy neprestala ich viera. C. Marmion.

Tajomstvo pokroku.

Či poznáte túto poviedku?

V pustom lese zablúdil poľovník; ustatý sadol si na skalu nad širokým búrlivým potokom. Sedí a hľadá do temnej hlbiny, i počuje, ako ťateľ stále klope a klope na kôru stromu. I začalo byť poľovníkovi ťažko na duši. „Ako v lese, i v živote som osamotený, myslíš si, a dávno som už zablúdil s cesty na rôzne chodníčky, a niet pre mňa východiska z týchto blúdení. Osamotenosť, útrapy a záhuba! Načo som sa narodil, načo som prišiel do tohto lesa? Aký mám úžitok zo všetkých zverov a vtákov, čo som pobil?“ — Tu ktosi sa dotkol jeho pleca. Vidí shrbenú starenu, aké sa obyčajne vyskytujú v podobných prípadoch — vyziabla a farby ako uležaný carihradský struk alebo ako nečistené hole-nisko. Oči mračné, na rozdvojenej brade dva chumáčky šedivých vlasov trčia, a odetá do drahých šiat, lenže celkom starých, samé handry. „Počuj, dobrý junák, tam na tej strane je miestečko, samý raj! Keď sa tam dostaneš, na všetky žiale zabudneš. Jedinec cestu ani za celý život nenájde, ale ja ho rovnúčko zavediem; sama som z tých miest. Len ty mňa prenes na ten breh, ináč budem musieť od únavy kdesi vprostred prúdu zaostať, i tak ledva nohy vlečiem, div že dušu nevypustím, a umrieť — to — ach, ako sa nechce!“ Poľovník bol

chlapec dobrosrdečný. Hoci slovám stareny o rajskom mieste vôbec neveril a do prúdu ísť cez vzdúvajúci sa potok nebolo lákavé, ba tiež starenu ťahať nie je príliš lichotivé, no pohliadol na ňu, — zakašľala, celá sa trasie. „Kdeže sa podeje, myslí si, starý človek! Asi sto rokov jej isto bude, koľko ťarchy cez svoj vek odniesla, — treba tiež pre ňu napäť sily. — Nože, babička, vylez na chrbát a kosti svoje stiahni si dovedna, lebo sa rozsypeš — vo vode sa neposbieraš.“ Vyškrabkala sa mu starena na plecía, a pocítil takú veľkú ťarchu, celkom tak, ťa by bol truhlu s nebohom na seba zvalil, ledva mohol vykročiť. „No, myslí si, teraz už cúvnuť bola by hanba!“ Stupil do vody, a zrazu ako by nebolo tak ťažko a ďalej na každom kroku stále ľahšie a ľahšie. I marí sa mu, ako by tu nebolo dačo v poriadku. On však kráča priamo, hľadá dopredu. A keď vystúpil na breh, tu sa ohliadol: namiesto stareny pritúlila sa k nemu neopísateľná krásavica, ozajstná cárska deva. Priviedla ho do svojej vlasti, a on sa viac nežaloval na osamotenosť, zverine a vtáctvu nekrivdil a cestu v lese nehľadal.

V nejakej obmene každý pozná túto poviedku, poznal som ju i ja ešte za detstva; no len dnes som za ňou vycítil nijako nie rozprávkový smysel. Súčasný človek v honbe za bežnými chvíľkovými dobrami a odlietajúcimi fantáziami stratil pravú životnú cestu. Pred ním je temný a nezadržateľný potok života. Čas ako ťateľ nemilosrdne odpočítava stratené okamihy. Clivota a osamotenosť a vpredu — temnota a záhuba. No za ním stojí svätá starena tradície — och! v akých nepríťažlivých formách — no čo na tom? Nech len si pomyslí na to, čím jej je zaviazaný; nech vnútorným srdečným pohnutím *uctí si jej šediny, nech sa zľutuje nad jej nemohúcnosťou, nech sa hanbí odmietnuť ju pre takýto stav.* Namiesto toho, aby nadarmo vyhľadával z oblakmi zdanlivé vily, nech sa pousiluje preniesť posvätené bremeno minulosti cez ozajstný potok dejín. Veď to je pre neho jediným východiskom z jeho blúdení — *jediným*, pretože každé iné by bolo nepostačujúce, nedobré, nečestné: kde sa podeje starodávny človek!

Súčasný človek neverí rozprávke, neverí, že ošumelá starena obráti sa na cársku devu. Neverí — tým lepšie! Načo viera v budúcu odmenu, keď treba si ju zaslúžiť ozajstným úsilím a cestou sebazaprenia? Kto neverí v budúcnosť starej svätyne, predsa si musí spomenúť na jej minulosť. Hľa prečo neponesie ju z úcty k jej starodávnosti, z ľútosti k jej úpadku, z hanby byť nevďačným. Blahoslavení veriaci: stojac ešte na tom brehu, vidia už zpoza vrások ošumelosti záblesk nepoškvrnenej krásy. Ale aj tí, ktorí neveria v budúci obrat, majú tiež

výhodu — *neočakávanú radosť*. I pre tých aj pre druhých je jedinou vecou: ísť napred, vezmúc na seba všetku ťarchu stariny.

Ak ty, súčasný človek, chceš byť človekom budúcnosti, nezabúdaj v čmudiaciach rozváľaninách otca Anchíza a rodných bohov. Oni potrebovali bohobojného hrdinu, aby ich preniesol do Itálie; no len oni mohli dať jemu a jeho rodu vládu nad svetom. A naša svätyňa je mocnejšia než trójská, i naša cesta s ňou vedie ďalej, ako je Itália i ako všetok pozemský svet. *Zachraňujúci zachráni sa*. Hľa tajomstvo pokroku; iného niet a ani nebude.

V. S. Solovjev.

LITERATÚRA.

Dr. ZDENĚK WIRTH — Dr. FRANT. KOP — Dr. VACLAV RYNEŠ: *Metropolitní chrám svatého Vítá*. K 600. výročiu katedrály. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe 1945. 120 strán, po 112 Kčs. — Šesťstoročné výročie založenia základu pre novostavbu svätovítskeho dómu, pripadajúce na 21. november 1944, bolo vzácnou príležitosťou pre vydanie jubilejnej publikácie, venovanej starodávnomu metropolitnému chrámu, najposvätejšiemu miestu a symbolu českosti. Práca troch autorov súladne spojila sa v tejto dôstojnej téme, a hádam môžeme len vítať, že vojnové pomery takmer symbolicky zdržali o rok vydanie publikácie, žeby dielo, pri počiatkoch ktorého stáli dve z najvýznamnejších osobností českého stredoveku: Otec vlasti Karol IV. a arcibiskup Ernest z Pardubic, bolo dôstojne oslávnené už v oslobodenej vlasti. Umelecko dejepisná časť z pera Dr. Zdenka Wirtha, zasväteného vykladača architektonických a figurálnych pamätí veľchrámu, je plastickým obrazom stavebného vývoja tohto drahocenného klenotu českého národa. Dr. František Kop podáva vyrovnaný prehľad vnútornou aj vonkajšou históriou svätovítskeho dómu aj kultúrnym a spoločenským ovzduším, z ktorého vznikali jednotlivé obdobia dostavby. Stať historika Dr. Václava Ryneša venovaná je zaujímavému prehľadu vynikajúcich osobností, ktorým sa svätovítsky dóm stal miestom posledného odpočinku. Publikáciu, pre ktorú Dr. Bohumil Opatrný, kapitulný vikár pražského arcibiskupstva, napísal zaniatený predslov, pietne a vkusne vyzdobil Arch. Václav Kubašta a doplnil ju mnohými dokumentárnymi a dejinnými, väčšinou málo známymi ilustráciami. Toto vzácne dielo odporúčame najmä milovníkom klasického umenia.

P. H. HURTER, SJ: *Exercície pre kňazov a laikov*. Vydal SSV v Trnave 1945, str. 299. Cena neudaná. Exercičné hnutie má u nás hlboké korene. V posledných ro-

koch sme videli, že o exercíciie prejavujú nevšedný záujem aj tie najširšie vrstvy ľudu, a to najmä zásluhou našich horlivých kňazov (exercičný dom v Bardejove). Na exercíciách vychovávajú sa praktickí katolíci, teda statoční občania. Preto exercičnému hnutiu musíme venovať mimoriadnu pozornosť. Badali sme však to, že chýba nám exercičná spisba, teda primerané knihy duševným usobraniam. Túto medzeru zaplňuje kniha P. Hurtera. Je zostavená podľa exercícií svätého Ignáca; no jej aktuálnosť vidím v tom, že Ignácove duševné zážitky aplikuje na praktický život a majstrovsky vie vyzdvihnúť klady a straty zo života podľa príkazov božích alebo proti nim. Hoci je písaná pre duchovenstvo, poslúži aj laikom. — im.

Dr. BOHDAN CHUDOBA: Španělé na Bíle hoře. 288 strán, 24 dokumentárnych obrazových príloh. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe; po 115.— Kčs.

Chudobovo dôkladné dielo o Španieloch na Bielej hore patrí do veľmi zaujímavej kapitoly českých dejín, ktorú by sme mohli výstižne nazvať „Čechy a Europa“. Je to tá podivná skutočnosť, že sa v českých zemiach v istých dejinných chvíľach rozhoduje o osude celej Európy. Mladý historik Bohdan Chudoba vybral si z týchto historických zvrátov obdobie, ku ktorému sa českí dejepisci znova vracajú, a osvetlil s nového stanoviska belohorskú katastrofu, veľký medzník, kde sa triedia duchovia v minulých časoch aj dneska. V belohorských udalostiach nešlo predovšetkým o českú vec, ale na prvom mieste o európskú vec, aj keď tieto udalosti mali rozhodujúci vplyv na české dejiny. „Boj na Bielej hore znamenal predovšetkým veľký úspech španielskej politickej myšlienky a španielskeho imperializmu v strednej Európe“; to je veľmi dôležité poznanie tejto práce, ku ktorému treba dodať, že znamenala spolu aj zastavenie sústavného germanizačného náporu z Nemcka. Dozaista dvojaké nebezpečenstvo bolo v tejto hre, ktorej javiskom boli Čechy a Morava, nebezpečenstvo španielskeho imperializmu a severskej germanizácie; ale španielske imperium nemalo už po vysilujúcich bojoch silu na podstatné zásahy do českých zemí a nebezpečenstvo germanizácie bolo odstránené. No tam, kde nezasiahla politika, preniklo umenie a kultúra vôbec. Vlna španielskych vzorov v literatúre, umení, v hudbe a vede, zanechala v Čechách veľmi výrazné stopy. To všetko Chudoba zachycuje vo svojej knihe s neobyčajným darom pre individuálnu charakteristiku španielskych vládcov a všetkých zúčastnených osobností ako aj s jemným smyslom pre široké duchovné a politické dobové prúdy. Utvoril obraz doby, z ktorého dýcha živá minulosť. Knihu odporúčame najmä záujemcom dejín.